

IPARJOGVÉDELMI ÉS SZERZŐI JOGI SZEMLE

Megjelenik kéthavonta

4. (114.) évfolyam, 1. szám
Megjelent: 2009. február

Felelős kiadó:
dr. Bendzsel Miklós

Felelős szerkesztő:
Bana Zsuzsanna

Tervezőszerkesztő:
Plette Péter

Szerkesztőség:
Magyar Szabadalmi Hivatal
1054 Budapest, Garibaldi u. 2., Telefon: 474 5554
Levélcím: Pf. 552, 1370, e-mail: iszjsz@hpo.hu
www.mszh.hu

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletága,
1008 Budapest, Orczy tér 1.
Előfizethető valamennyi postán, kézbesítőknél,
e-mailen (hirlapelofizetes@posta.hu), faxon: 303 3440.
További információ: 06 (80) 444 444

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk a 06 (80) 444 444 zöldszámon.

Egyes szám ára: 1470 Ft
Egy évre: 8820 Ft

MSZH – Nyomda – 2009.009/1

Felelős vezető:
Dürr János

HU ISSN
1587–5563

Szerkesztőbizottság:

dr. Bendzsel Miklós elnök

*Bana Zsuzsanna, Dürr János, dr. Ficsor Mihály, dr. Gonda Imre,
dr. Kiss Zoltán, Kürtös József, Posteinerné Toldi Márta,
dr. Tószegi Zsuzsanna, Ujvári János*

4. (114.) ÉVFOLYAM 1. SZÁM

IPARJOGVÉDELMI ÉS SZERZŐI JOGI SZEMLE

IPARJOGVÉDELMI ÉS SZERZŐI JOGI SZEMLE

4. (114.) ÉVFOLYAM 1. SZÁM

2009. február

Dr. Gyenge Anikó
„Érted haragszom, nem ellened” –
néhány gondolat a védelmi idő meghosszabbításához

Dr. Vida Sándor
Újracsomagolási variációk: az importőr védjegyének
társítása vagy a gyártó védjegyének letakarása

Tidrenczel Béla
Az MSZH nemzetközi együttműködési tevékenységének főbb jellemzői
2008 második felében

Fehérvári Anikó
A magyar gyógyszeripar fejlődése az 1920-as évektől

MAGYAR SZABADALMI HIVATAL

TARTALOM

<i>Dr. Gyenge Anikó</i>	„Érted haragszom, nem ellened” – néhány gondolat a védelmi idő meghosszabbításához	5
<i>Dr. Vida Sándor</i>	Újracsomagolási variációk: az importőr védjegyének társítása vagy a gyártó védjegyének letakarása	23
<i>Tidrenczel Béla</i>	Az MSZH nemzetközi együttműködési tevékenységének főbb jellemzői 2008 második felében	37
<i>Fehérvári Anikó</i>	A magyar gyógyszeripar fejlődése az 1920-as évektől	70
<i>Dr. Palágyi Tivadar</i>	Külföldi hírek az iparjogvédelem területéről	89
Válogatás a Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményeiből		110
Hírek, események		
<i>Dr. Tószegi Zsuzsanna</i>	Az Európai Szabadalmi Akadémia a felhasználóorientált weblapokról	122
Könyv- és folyóiratszemle		133
Summaries		146

A folyóiratban megjelenő tanulmányok a szerzők véleményét tükrözik, amely nem feltétlenül azonos a szerkesztőbizottság álláspontjával.

CONTENTS

<i>Dr Anikó Gyenge</i>	"I am angry for your sake not with you" – Some thoughts about extending the term of protection	5
<i>Dr Sándor Vida</i>	Co-branding and de-branding before the ECJ	23
<i>Dr Béla Tidrenczel</i>	Main features of the international co-operation activities of the HPO in the second half of 2008	37
<i>Dr Anikó Fehérvári</i>	Development of the Hungarian pharmaceutical industry since the 1920s	70
<i>Dr Tivadar Palágyi</i>	News in the field of industrial property protection abroad	89
Selection of advisory opinions of the Body of Experts on Copyright		110
News, events		
<i>Dr Zsuzsanna Tószegi</i>	The European Patent Academy about the user-friendly web pages	122
Review of books and periodicals		133
Summaries		146

„ÉRTED HARAGSZOM, NEM ELLENED” – NÉHÁNY GONDOLAT A VÉDELMI IDŐ MEGHOSSZABBÍTÁSÁHOZ¹

Ha valaki számára nem lett volna nyilvánvaló az amerikai Eldred v. Ashcroft-ügy nyomán keletkezett könyvtárnyi szerzői jogi és közgazdasági szakirodalomból, hogy a szerzői jogi jogalkotás területén halálugrásra vállalkozik, aki a védelmi idő újbóli felemelését kívánja, annak 2006-ban két mértékadó európai tanulmány is megerősítette, hogy ezt a kérdéskört nem szerencsés firtatni, mivel a meghosszabbítás igen negatív hatásokkal járhat nemcsak a kultúrához való hozzáférés, az adminisztrációs terhek terén, de általában a szerzői jog általános társadalmi elfogadottságával kapcsolatban is.

Ezek után nagy meglepetést vagy – talán nem is túlzás – döbbenetet okozott az Európai Bizottság, amikor 2008. július 16-án kibocsátotta azt a tervezetét, amely az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók szomszédos jogainak védelmét a mai 50 évről 95 évre emelné.

I. ELŐZMÉNYEK

I.1. A JOGHARMONIZÁCIÓ ELSŐ LÉPÉSEI AZ EU-BAN

A szerzői műveken fennálló monopólium védelmi idejét először 1709-ben Anna királynő statútuma rögzítette a könyv kiadásától számított 14 évben azzal, hogy egyszeri alkalommal lehetővé tette a monopólium meghosszabbítását ugyanennyi idővel. Ez a – mai szemmel akár csekélynek is tűnő – néhány éves védelem országoként különböző tempóban, de folyamatosan növekedett a XIX. század végéig, amikor is az első multilaterális nemzetközi egyezmény, a Berni Unió Egyezmény az abban részt vevő országok szerzői számára már nemcsak a teljes életükben, hanem a halálukat követően az örökösök számára is legalább 50 évre biztosította a monopoljogot. Vagyis a BUE alapján az abban részt vevő országok minimalisan 50 éves *post mortem auctoris*, de ennél akár hosszabb védelmet is biztosíthattak a saját szerzőik számára.² A szomszédos jogi teljesítmények (előadóművészi teljesítmények, filmek, hangfelvételek, adatbázisok előállítói, rádió- és televíziószervezetek teljesítményei)

¹ A szerző az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium szerzői jogi jogszabály-előkészítésért felelős osztályának vezetője, az ELTE ÁJK oktatója. A jelen tanulmány a tudományos véleményét tartalmazza, nem tükrözi az IRM hivatalos álláspontját.

² Az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövege (kihirdette az 1975. évi 4. tvr., a továbbiakban BUE) 7. cikk (1) Az ezen Egyezményben biztosított védelem időtartama a szerző életére és halála után ötven évre terjed.

védelmének igénye a XX. században jelent meg. Talán ez is az oka, hogy időben kétszeresen is lemaradásban a szerzőktől, az első multilaterális egyezmény³ az előadóművészek, a hangfelvétel-előállítók és a műsorsugárzó szervezetek számára csak 1961-ben rögzített először védelmi időt minimálisan 20 évben, a teljesítmény nyilvánosság elé kerüléséhez és nem a jogosult személyéhez kapcsolva a számítást.

Ezen az eltérést engedő minimumvédelmi szabályrendszeren nyugodva az Európai Közöség országai az 1990-es években már egymástól jelentős mértékben eltérő védelmi időt biztosítottak a szerzői művek és a szomszédos jogi teljesítmények jogosultjainak, amit ráadásul rendszerint nem biztosítottak a többi tagállam (és más országok) szerzői számára, hivatkozva a BUE-nek a védelmi idők összehasonlítására vonatkozó szabályára, amely kivétel a nemzeti elbírás alapelve alól.⁴ Mivel az EK országai a BUE 7. cikkének (8) bekezdésére hivatkozva a többi EK-ország szerzői védelmét is megtagadták, az egymástól jelentősen eltérő védelmi idő értelemszerűen negatívan befolyásolta a belső piac megfelelő működését. Ennek a torzulásnak a kiküszöbölésére fogadták el a 93/98/EGK tanácsi irányelvet, amelyet a tagállamoknak 1995. július 1-jéig (Magyarországnak 2004. május 1-jéig) kellett átültetnie. Az irányelv egységes szerkezetbe foglalására – több módosítást követően – a 2006/116/EK irányelvvel került sor (a továbbiakban: védelmiidő-irányelv). Ennek értelmében a szerzői művek védelmi ideje egységesen p.m.a. 70 év, a szomszédos jogi jogosultaké pedig 50 év lett.⁵ Az irányelv teljes harmonizációt valósított meg, vagyis a tagállamok az itt meghatározott időtartamtól felfelé sem térhetnek el. A BUE védelmi idők összehasonlítására vonatkozó szabálya ilyen módon már csak az EU-n kívüli országok szerzőivel szemben alkalmazható. (A szomszédos jogi jogosultak védelmi ideje tekintetében – azokban az országokban legalábbis, ahol ezek nem szerzői jogi, hanem szomszédos jogi védelemben részesülnek – a védelmi idők összehasonlításának szabályát sohasem alkalmazták, így a külföldi jogosultak a nemzeti jogosultakkal azonos ideig élveznek védelmet.) A védelmi idő meghosszabbítása visszaható hatállyal történt: minden alkotás és más teljesítmény, amely az irányelv átültetési határidejének időpontjában védelem alatt állt vagy állhatott bármely tagállamban, védelem alatt maradt, illetve védetté vált – akár úgy is, hogy előtte soha nem élvezett védelmet.

³ Az előadóművészek, hangfelvétel-előállítók és műsorsugárzó szervezetek védelméről szóló, 1961-ben, Rómában aláírt egyezmény (kihirdette az 1998. évi XLIV. törvény, a továbbiakban: RE) 14. cikk Az ennek az Egyezménynek az értelmében biztosítandó védelem időtartama legalább húsz év ...

⁴ BUE 7. cikk (8) A védelmi időt minden esetben annak az országnak a törvénye szabályozza, ahol a védelmet igénylik, ez azonban – kivéve ha ennek az országnak a törvényhozása másképpen nem rendelkezik – nem haladja meg a mű származási országában meghatározott védelmi időt. A szabálynak a tagállamok közti viszonylatokban történő alkalmazásának tilalmát az Európai Bíróság a C-360/00. számú, Puccini II.-esetben mondta ki.

⁵ Az irányelv a korábban még nyilvánosságra nem hozott művek védelmét (editio princeps) 25 évben, a tudományos és kritikai művek kiadásával kapcsolatos védelmet 30 évben határozta meg.

I.2. AZ UTOLSÓ SIKERES VÉDELMIIDŐ-MEGHOSSZABBÍTÁS AZ USA-BAN

Míg az európai javaslatot még nem övezték különösebb viták, hiszen a nagy tagállamok már az irányelv elfogadása idején is az irányelv által egységesített, 70 éves védelmi időt biztosították, így saját szerzőik külföldi védelme tekintetében eleve érdekeltek voltak, addig az USA-ban 1998-ban a Sonny Bono Acttel⁶ (vagy még beszédesebb, másik nevén a Mickey Mouse Acttel) végrehajtott meghosszabbítást már nemcsak a jogi, hanem a közgazdasági szakirodalomban is kemény bírálatok érték.

A törvény indokolása az Európával vívott „szerzői jogi fegyverkezési versenyre” hivatkozik: az USA meg kívánta szüntetni azt a helyzetet, hogy szerzői az európai piacokon rövidebb idejű védelemben részesüljenek, mint az európai alkotók. Emellett persze az sem volt jelentéktelen indok, hogy az amerikai, szerzői jogi védelem alatt álló korpusz jelentős részét kitevő Walt Disney-birodalom legidősebb alkotásai a kilencvenes években érték el a kritikus időszakot, ekkor kezdtek volna kihullani a védelemből, átkerülve a közkincs területére. Mindenesetre a törvény a szerzői művek védelmi idejét p.m.a. 50 évről p.m.a. 70 évre emelte, a munkaviszonyban alkotott művek védelmi idejét az alkotástól számított 120 évre, illetve a nyilvánosságra hozatalt követő 95 évre. A törvény azoknak a műveknek a védelmi idejét, amelyek 1978. január 1-je előtt születtek, egységesen 95 évben állapította meg, azzal, hogy ez semmiképp sem szűnhetett meg 2002 előtt, vagyis ebben a körben visszaható hatályú volt a törvény, akár olyan művek védelmét is felélesztve, amelyek egyébként már nem voltak védettek.

A törvényt az Eldred v. Ashcroft-ügyben 2002-ben alkotmányossági vizsgálat alá vette a Legfelsőbb Bíróság.⁷ A felperes legfontosabb érve az volt, hogy a visszaható hatályú védelmiidő-meghosszabbítással a Kongresszus megsértette az alkotmány szerzői jogi klauzuláját, amely szerint „korlátozott időre” (*for limited times*) lehet biztosítani védelmet a szerzőknek és a feltalálóknak írásaik és találmányaik tekintetében, mivel pedig a Kongresszus időről időre folyamatosan hosszabbítja a védelmet, ez a gyakorlatban végtelen idejű védelmet eredményez, így megghiúsítva a klauzula szándékát. Továbbá a meghosszabbítás sérti az alkotmánynak a szólásszabadságot biztosító első kiegészítését is, mivel nem teremti meg az egyensúlyt e két alapvetően fontos érdek (a szólásszabadság és a szerzői tulajdon) között. Ezenkívül a közbizalom-doktrínát is megsértette a Kongresszus, amely szerint a kormánynak a közjó érdekére kell figyelemmel lennie minden olyan esetben, amikor köztulajdont magánkézbe ad, és ez sérült akkor, amikor már közkincsbe tartozó műveket kivont onnan.

⁶ Elfogadva: 1998. október 27.; <http://www.copyright.gov/title17/92chap3.html>

⁷ Eldred v. Ashcroft 537 U.S. 186 (2003)

Az ügyben *amici curiae* levelet nyújtott be az alkotmányosság ellenében érvelve számos közgazdász, köztük néhány Nobel-díjas.⁸ Az elemzés felhívta a figyelmet arra, hogy a védelmi idő meghosszabbítása alapvetően máshogy gyakorol hatást a már elkészült művek és a jövőben keletkezők tekintetében. Ez utóbbiak esetében a védelmi idő 50 évről 70 évre emelése számításaik szerint 1%-kal képes jobban ösztönözni az alkotókat az új művek létrehozására. Az új művek esetében a járulékos költségek jelenértéke, ahogy a várható jövődelemnövekedés is kicsi. A már meglévő művek esetében a védelmi idő meghosszabbításával járó járulékos költségek viszont magasak, különösen azon művek esetében, amelyek már kikerültek a védelem alól. Továbbá, negatívan hat a védelem meghosszabbítása a régi művek felhasználhatóságára új művekben, mivel erre a védelmi idő alatt csak a szabad felhasználások keretében vagy engedéllyel van lehetőség, ennek pedig különösen akkor nagyok a költségei, ha sok a jogosult, vagy nehéz megtalálni őket. Végül azzal érveltek, hogy a védelmi idő meghosszabbítással szerezhető társadalmi haszon mindenképp alatta marad a társadalmi költségeknek.

A 2003. január 15-én született döntés mindezek ellenére alkotmányosnak ismerte el a védelmi idő meghosszabbítását, érdemben nem vizsgálva az alapjogok kiegyensúlyozott érvényesülésének kérdését. A többségi vélemény elsősorban arra épült, hogy a védelmi idő meghosszabbításai szoros összefüggésben állnak a várható emberi élettartam folyamatos növekedésével. Mivel a védelem időtartamának meghatározását korábban is ehhez igazították, ennek növekedése magával kell, hogy hozza a védelem hosszabbodását is. Továbbá, mivel az alkotmány csak annyit rögzít, hogy a védelemnek korlátozott idejűnek kell lennie, ez azt is jelenti, hogy a Kongresszusra bízta a konkrét időtartam megállapítását, vagyis bármilyen, meghatározott időtartam alkotmányos lehet. (Egyébként Sonny Bono az eredeti javaslatában maga is a végtelen idejű védelmet javasolta.) A vélemény alkotmányosnak ítélte azt az igényt, hogy az USA biztosítson az európaival azonos hosszúságú védelmi időt szerzőinek. (Itt persze jelezni kell, hogy szó sincs azonos hosszúságú védelemről: egyrészt Európában a munkaviszonyban alkotott művek védelmi ideje nem tér el az egyébként alkotott művektől, így e tekintetben az USA jóval túllépett az európai szabályozáson. Továbbá mivel az USA-ban a hangfelvételek szerzői műnek minősülnek, e tekintetben is jóval hosszabb lett a védelmi idejük, mint az európai hangfelvételeké.)

Itt érdemes megemlíteni a Harvard két professzorának, a közgazdász William M. Landesnek és a jogász Richard A. Posnernek a szellemi tulajdon-jog közgazdasági szerkezetéről szóló alapvető könyvében a védelmi idővel kapcsolatos fejtegetéseit,⁹ amelyek – figyelemmel az európai és az amerikai hosszabbításra is – a védelmi idővel kapcsolatos gondolkodás fő áramától jelentősen eltérő javaslatot tartalmaztak, figyelmen kívül hagyva a szinte

⁸ <http://cyber.law.harvard.edu/eldredvashcroft/supct/amici/economists.pdf>

⁹ Landes–Posner: The Economic Structure of Intellectual Property Law. The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, 2003

mindenki által adottnak vett, nemzetközi és alkotmányos kötelezettségeket. Javaslatuk szerint a szerzői jogi védelmi idő lehetne időben korlátlan, ugyanakkor ezt olyan konstrukcióban képzelik megvalósíthatónak, amelyben a mindenki számára biztosított védelem minimális időtartamú, ezt követően pedig regisztráció és díjfizetés ellenében lehetne a védelmet fenntartani. Ez a megoldás folyamatosan gyarapítaná a közkincset, és közben folyamatos bevételt biztosítana a jogosultak számára a legértékesebb tartalmakból.

A brit kormány által 2006-ben készített, a szerzői jogi rezsim általános áttekintését és vizsgálatát elvégző Gowers Review¹⁰ külön tanulmányt szentelt a védelmi idő meghosszabbításának. A tanulmány abból az alapvető tételből indul ki, hogy a védelmi idő meghosszabbítása járhat olyan következménnyel, amely szerint a nagyobb várakozások miatt több alkotás keletkezik, viszont költsége is van, mivel ezzel párhuzamosan növekednek meg a monopólium fenntartásának költségei. A tanulmány elfogadja azt a közgazdasági tételt, hogy a védelmi idő meghosszabbítás visszaható hatálya nincs hatással az újonnan születő alkotásokra. Az új művek tekintetében való védelmi idő meghosszabbítás hatása a hangfelvétel-előállítók tekintetében hozzávetőlegesen 1%-os bevételnövekedést jelenthet. A tanulmány a védelmi idő meghosszabbításának össztársadalmi hatását mindenképp negatívnak értékeli, az éves bevétel nettó jelenértékében 7,8%-os csökkenést prognosztizál. A tanulmány elismeri, hogy a védelmi idő meghosszabbítása a hangfelvétel-előállítók bevételeinek növekedésével járhat, ezt azonban visszaható hatályú meghosszabbítás esetén 2%-osra, nem visszaható hatályú esetében 1%-osra prognosztizálja, amiből a vezető előadóművészek 5–15%-ban részesülnének. A tanulmány hangsúlyozza, hogy a visszaható hatályú meghosszabbítás a tág értelemben vett fogyasztókra (feldolgozókra, befogadókra) jelentős negatív hatást gyakorolna, mivel költségeik egyértelműen nőnének. A tanulmány felhívja a figyelmet, hogy a védelmi idő meghosszabbítása elsősorban a nemzeti piacon járna változásokkal, mivel a jelentős külföldi piacokon a felvételek ma is hosszabb védelmet élveznek, mint Európában. Elfogadja az elemzés azt az érvet, hogy a védelmi idő meghosszabbítása jelentős járulékos költségeket generálna, amelyek a tranzakciós költségeket fokoznák. Nem fogadja el a tanulmány azt az érvet sem, amely szerint további bevételekre van szüksége az iparnak ahhoz, hogy új felvételeket publikáljon, illetve hogy a régieket archiválja, megőrizze, mivel kétséges, hogy ha erre az 50 éves oltalom alatt nem sikerült megfelelő bevételhez jutni, az a következőkben sikerülni fog. Figyelemmel arra, hogy a brit piacon nem várható a védelmi idő emelkedésétől jelentős jövedelemnövekedés a jogosultak oldalán, ezért nem lehet számítani az ipar által foglalkoztatott létszám releváns növekedésére sem, viszont károsan hathat a kiegészítő iparágak (főként a digitalizációval foglalkozók) munkavállalási viszonyaira. Végül az elemzés felhívja a figyelmet arra, hogy a szerzett jogok elvonhatóságának különösen szigorú garanciái miatt abban az esetben, ha a meghosszabbításra úgy kerülne

¹⁰ <http://www.ipo.gov.uk/policy/policy-issues/policy-issues-gowers.htm>

sor, hogy rövid időn belül kiderülne, hogy az nem érte el a kívánt célt, vagy akár negatív hatások is megjelenének, szinte lehetetlen lenne a visszalépés az eredeti állapothoz (a mai oltalmi időhöz).

Ugyanebben az évben az Amszterdami Egyetem keretében működő Institute for Information Law által Prof. Berndt Hugenholtz vezetésével, az Európai Bizottság megrendelésére készített *The Recasting of Copyright and Related Rights for the Knowledge Economy*¹¹ tanulmány is kiterjedten érvelt a védelmi idő meghosszabbítása ellen – leszűkítve a vizsgálatot az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók jogaira. A szerzők hangsúlyozták, hogy a hosszabb amerikai védelmi idő nem ok arra, hogy az európai védelmet újra meghosszabbítsák, különösen az egyébként semmilyen kritériumhoz nem kapcsolt hangfelvétel-előállítói védelem esetében. (A tanulmány kiemeli, hogy a hangfelvétel-előállító védelme nincs minőségi feltételhez kötve, mint például az adatbázis-előállítóé, ahol legalábbis jelentős ráfordítást kell eszközölni az oltalomhoz. A tanulmány felveti annak a lehetőségét is, hogy talán emiatt nem is hosszabbítani, hanem rövidíteni kellene a hangfelvétel-előállítók oltalmi idejét, amit az is indokolhat, hogy a hangfelvételek előállításának költségei jelentősen csökkentek az utóbbi időben (bár a piacra bocsátás költségei ezzel szemben nőtték). Ugyanakkor a jogosultakat ma már más szellemi tulajdoni formák is védik (goodwill, védjegyoltalom), így más bevételi forrásaik is lehetnek. A tanulmány rámutat arra is, hogy a piacra bocsátott hangfelvételekből jellemzően az első időszakban lehet jelentős bevételre szert tenni, amelyik felvétellel ez nem sikerül, az rendszerint később sem lesz sikeres. Hamisnak tartja azt az érvelést is, miszerint a hangfelvétel-előállítók a háttérkatalógusaikat hozzáférhetővé tudnák tenni, ha újabb bevételekhez jutnának – ugyanis ezt az 50 éves védelem alatt is megtehetnék volna. Végül felhívja a figyelmet arra, hogy a védelmi idő esetleges meghosszabbítása mellett mindenképp szükség lesz arra, hogy az előadóművészek erősebb védelmet kapjanak, mivel ha már a kezdet kezdetén átruházzák vagyoni jogait, akkor a védelmi idő meghosszabbításával ők alig hozhatók kedvezőbb helyzetbe.

II. A BIZOTTSÁG JAVASLATA AZ ELŐADÓMŰVÉSZEK ÉS A HANGFELVÉTEL-ELŐÁLLÍTÓK VÉDELMI IDEJÉNEK MEGHOSSZABBÍTÁSÁRA

A két mértékadó európai tanulmány megjelenése után meglehetősen nagy meglepetést okozott, hogy a Bizottság 2008. július 16-án közzétette irányelvjavaslatát az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók teljesítményein fennálló szomszédos jogi védelem 95 évre történő meghosszabbításáról. Az irányelv tárgyalása körül hatalmas a sajtóvisszhang, amelybe – szinte teljesen egyedülálló módon – nemcsak az érdekelt lobbicsoportok, hanem maguk a szerzői jogászok is beszálltak, nem csak tudományos cikkek formájában. Alig öt nappal

¹¹ http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/etd2005imd195recast_report_2006.pdf

az irányelv-tervezet kibocsátását követően vezető angol, német, francia, holland és olasz szerzői jogász professzorok nyílt levélben tiltakoztak a Bizottság javaslata ellen a Times magazinban.¹² Ezt követően Prof. Hugenholtz nyílt levélben fordult a Bizottsághoz, mivel az az irányelvjavaslathoz csatolt hatástanulmányában azt állította, hogy javaslata megtételéhez nem volt szüksége külső szakértőkre, noha ez a kérdéskör kifejezett tárgya volt a fent említett, Hugenholtz által a Bizottság számára készített tanulmánynak.¹³ A levélre válaszolva Charlie McCreevy belső piaci főigazgató jelezte, hogy a Hugenholtz-tanulmányt a megfelelő keretek között figyelembe veszi a Bizottság, még ha annak következtetéseivel nem is ért egyet.¹⁴ 2008. október 16-án egy holland európai parlamenti képviselő kérdést intézett a Bizottsághoz a védelmi idő meghosszabbítására tett javaslata kapcsán.¹⁵

Az alábbiakban ez a tanulmány arra törekszik, hogy elsősorban az irányelvtervezet szövegét elemezve mutassa be a szerző véleményét arra vonatkozóan, hogy a Bizottság javaslata alkalmas-e a kitűzött célok megvalósítására, ezen keresztül foglalva állást arra a kérdésre vonatkozóan, hogy szükséges-e, illetve célszerű-e meghosszabbítani a védelmi időt, és ettől a lépéstől várni az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók helyzetének javulását. A tanulmány következő része tehát elemzi az irányelv-tervezet sajátos rendszerét, és megpróbálja bemutatni azokat a hatásokat is, amelyekkel a magyar jogosultak számolhatnak abban az esetben, ha az arra hivatott szervek ezt a tervezetet a Bizottság által kibocsátott formájában elfogadják.

II.1. A HATÁSTANULMÁNY EREDMÉNYEI

II.1.1. A feltárt problémák

A Bizottság irányelvtervezete nem terjed ki az összes jogosulti csoportot megillető védelmi idők időtartamának meghosszabbítására, hanem csak a hangfelvételben rögzített előadások előadóművészeit illető védelemre és a hangfelvétel-előállítók védelmére, mivel a Bizottság álláspontja szerint a zenei előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók helyzete igényel beavatkozást.

A Bizottság irányelvtervezete által kezelni kívánt alaprobléma az, hogy jelentős számú európai előadóművész a húszas éveiben kezdte karrierjét, ebből pedig az következik, hogy az előadóművészek teljesítményeit illető 50 éves védelem számos előadásuk tekintetében a közeljövőben jár le. Így a ma már 70-80 éves előadóknak éppen a szociálisan legérzékenyebb életkorban szűnik meg a legfontosabb bevételi forrásuk, az elsősorban a rögzített előadások sugárzásából és nyilvános előadásából származó, közös jogkezelés útján érvé-

¹² <http://www.timesonline.co.uk/tol/comment/letters/article4374115.ece>

¹³ http://www.ivir.nl/news/Open_Letter_EC.pdf

¹⁴ http://www.ivir.nl/news/letter_by_charlie_mc_creevy.pdf

¹⁵ http://www.ivir.nl/news/pb_schriftelijke_vraag_ia_performers_rights.doc

nyesített jogdíjbevételek. (Az előadóművészek a nem ilyen típusú jogaikat rendszerint a védelmi idő kezdetén átruházzák a hangfelvétel-előállítók javára.) Persze ehhez hozzá kell tenni, hogy ez az állítás – az előadóművészeket illető védelem módjára tekintettel – azokra az előadókra igaz, akik fiatal korukban értek csak el sikert. A folyamatosan alkotó és sikeres előadók védelme esetleg korai előadásai tekintetében szűnik meg, de a későbbi alkotói korszakokból lehetnek sikeres, sőt, a fiatalkoriaknál jóval nagyobb bevételeket biztosító előadásai. A Bizottság hatástanulmánya szerint a védelmi idő lejártával ezek az előadóművészek nem részesülnek előadásai „reneszánszából” sem, amit egyrészt a „retromozgalom”, másrészt az interneten zajló kereskedelemnek a korábbtól eltérő üzleti modellje, az ún. long tail-jelenség¹⁶ eredményez. A védelmi idő lejártával lehetővé válik az is, hogy olyan felhasználások valósuljanak meg, amelyek sérelmesek a jó hírnevükre vagy a becsületükre, és – ellentétben a szerzőkkel – nekik nem állnak rendelkezésükre olyan eszközök, amelyekkel ezek ellen fel lehetne lépni. Ez a különbségtétel a szerzők és az előadóművészek között pedig amiatt sem indokolt, mivel a kereskedelmi siker szempontjából az előadó neve nemegyszer nagyobb értéket képvisel, mint a szerzőé, akinek pedig ez a személyhez fűződő jogi védelem az életében és az örököseinek a szerző halálát követő 70 évig a rendelkezésére áll. (Meg kell itt jegyezni, hogy a személyhez fűződő jogok megsértése ezen a területen nem gyakori: a magyar joggyakorlatból egyetlen esetről sem tudunk.)

A Bizottság szerint a hangfelvétel-előállítók előtt álló legnagyobb kihívást jelenleg a p2p-kalózkodás jelenti, amely igen megnehezíti az új üzleti modellek sikerre vitelét. A bevételeknek a kalózkodás miatti csökkenése együtt jár azzal, hogy ezeknek a szervezeteknek az új tehetségek felfedezése, az innovatív felvételek készítése nagyobb kockázati költséget teremt, mivel tendenciaszerűen csökkenő bevételre tudják csak szétosztani a kockázatot. A bevételek csökkenése pedig magával hozza azt is, hogy az új tehetségekre fordított összeg – az arány (átlagban a bevétel 17%-a) változatlanul maradása esetén is – csökken, ami hátrányosan hathat a kulturális sokszínűségekre is. Különösnek mondható, hogy a Bizottság nem számol azzal a nyilvánvaló következménnyel, hogy a védelmi idő meghosszabbításával szükségszerűen nagyobbá válik az a repertoár is, amely illegális fájlcserevel érintett lesz – a védelmi idő meghosszabbítása legfeljebb a fájlcsere miatt kieső jövedelmek mérsékelt kompenzálását biztosíthatja, de a jelenség csökkentésére és különösen a felszámolására semmi képp sem alkalmas.

¹⁶ A long tail-jelenséget Chris Anderson írta le hasonló című könyvében (magyarul megjelent: HVG-könyvek, 2007). Eszerint az internetes kereskedelemben a hagyományos kereskedelemmel ellentétben nincs a kínálatnak olyan korlátja, mint a hagyományos bolti rendszerben, ahol csak bizonyos számú terméket lehet egyszerre a boltban „polcon” tartani. Az internet gyakorlatilag lehetőséget ad valamennyi mű vagy teljesítmény folyamatos hozzáférhetőségének biztosítására, és így a csökkenő keresletű termékek, illetve nem slágertermékek hozzáférhetősége is folyamatosan biztosított lehet. A long tail legfontosabb megállapítása, hogy az internetes kereskedelemben egy termék kereslete gyakorlatilag nem szűnik meg: mindig lesz fogyasztója, illetve hogy ezekből a termékekből összesen hasonló bevételt lehet szerezni, mint a slágertermékekből. A jelenség neve onnan származik, hogy egy forgalom/idő koordináta-rendszerben a kezdetben legmagasabban álló keresleti görbe hajlása az idő előrehaladtával soha nem éri el a nullát. A görbének ez a bolti forgalomban már nem releváns szakasza a long tail.

II.2. A HELYZET KEZELÉSÉNEK LEHETSÉGES ESZKÖZEI

A Bizottság a hatástanulmányban a beazonosított problémák megoldására hét scenárióát állított fel, amelyeket megfontolt a javaslata megtételénél. Ezek közül az elsőt, a „*doing nothing*”-scenárióát nem is vizsgálta érdemben, mivel úgy vélte, a zenei piacok mindenképp beavatkozást igényelnek.

A) Az első érdemi cselekvési lehetőség egyedül az előadóművészeket érintené a védelmi idő olyan módon való meghosszabbításával, hogy az vagy egész életében illesse meg, vagy – ha ez a hosszabb – 50 évig. Ez a javaslat nem szól a hangfelvétel-előállítók teljesítményén fennálló védelem meghosszabbításáról.

B) A védelmi idő meghosszabbításának másik változata az előadóművészeknek és a hangfelvétel-előállítóknak egységesen 95 éves védelmet biztosítana, vagyis 45 évvel hosszabbítaná meg a jelenlegi 50 éves védelmet.

A Bizottság ezenkívül négy olyan eszközt javasol, amelyek önmagukban nem érintik a védelmi idő tartamát, de alkalmazhatók akár a védelmi idő A vagy B verzió szerinti meghosszabbítása mellett is.

+1. Az előadóművész nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételi jogának a hangfelvétel-előállítóra való átruházása esetén díjigény fenntartása az előadóművész számára.

+2. Az előadóművészek személyhez fűződő jogainak erősítése annak érdekében, hogy megakadályozhassák előadásaik sérelmes felhasználásait.

+3. „Felhasználod vagy elveszíted” szerződési klauzula alkalmazása az előadóművészek védelmében, amely lehetővé teszi, hogy az előadóművész más lemezcéghez forduljon előadása kereskedelmi hasznosítása érdekében, ha az eredeti nem használja fel az előadást, vagy csak egyes felhasználási lehetőségekkel él a teljes körű kiaknázás helyett. Ennek olyan módon kell történnie, hogy a lemezcég hangfelvétel-előállítói kizárólagos jogát ne tudja ennek megakadályozására használni.

+4. Pénzalap létrehozása azon előadóművészek számára, akik korábban egyszeri díjazás fejében átengedték valamennyi kizárólagos jogukat. Az alapba a hangfelvétel-előállítók fizetnék be az érintett hangfelvételek terjesztéséből és lehívásra hozzáférhetővé tételéből származó bruttó éves bevételük legalább 20%-át.

A Bizottság a +1. lehetőséget amiatt veti el, mert egyelőre nem lehet tudni, hogy a jelenlegi, kizárólagos jogra épülő piaci modelleket ez mennyiben befolyásolná, illetve milyen mértékű bevételhez juttatná az előadóművészeket, és emiatt a fizetésre kötelezettekre gyakorolt hatás sem állapítható meg. Éppen ezért nem határozható meg egyelőre az sem, hogy az értékesítési láncban melyik lenne az a szereplő, akire a kötelezettséget telepíteni kellene. A Bizottság ennek az eszköznek az igénybevételét korainak tekinti, de nem zárja ki későbbi alkalmazását.

A személyhez fűződő jogok erősítésének lehetőségét (azaz a +2. lehetőséget) a Bizottság szintén elveti, mivel e tárgykörben nincs közösségi hatáskör, ezért ezen a területen legfeljebb a tagállamok tudnak fellépni.

A „felhasználod vagy elveszítéd” szerződési klauzula (vagyis a +3. lehetőség) tekintetében a hatástanulmány jelzi, hogy nagyfokú rugalmasságot szükséges adni a tagállamoknak abban, hogy a szabályozást a saját szerzői jogi és szerződési jogi rendjükbe miként tudják beilleszteni, és megfelelőnek tartja ehelyett hasonló hatású, de enyhébb eszközök bevezetését is, amelyekkel a tagállamokat csak arra köteleznék, hogy ösztönözzék a hangfelvétel-előállítók és az előadóművészek közötti szerződésekben önkéntesen az ilyen klauzulák alkalmazását (hogy ezek mik lennének, arra a hatástanulmány nem ad javaslatot).

A +4. megoldást minden további nélkül megvalósíthatónak tartja azzal, hogy a tagállamok a kis hangfelvétel-előállítókat mentesíthetik az alapba való befizetési kötelezettség alól.

A hatástanulmány alapján a Bizottság által benyújtott irányelvtervezet a B opciót tartalmazza, a kiegészítő eszközök közül pedig a +3. és a +4. eszközt vezeti be az átmeneti rendelkezésekbe beépítve.

II.3. AZ IRÁNYELVTERVEZET KULCSELEMEI ÉS ÉRTÉKELEÉSÜK

II.3.1. A másként mint hangfelvételen és a hangfelvételen rögzített előadások védelmi idejének szabályozása [1. cikk (1) bekezdés és (4)–(8) preambulumbekezdések]

A tervezet különválasztaná azoknak az előadásoknak a védelmi idejét, amelyek hangfelvételen kerülnek rögzítésre azokétól, amelyek nem hangfelvételen kerülnek rögzítésre. Míg az előbbi esetben változatlan maradna a ma biztosított védelmi idő hossza (50 év a rögzített előadás nyilvánosságra hozatalától vagy jogszerű nyilvánossághoz közvetítésétől, ha ez a korábbi), addig a hangfelvételen rögzített előadások esetében a védelmi időt felemelné 95 évre.

A preambulum hangsúlyozza, hogy az előadóművészi hozzájárulás jelentősége az utóbbi időben megnőtt, gyakran nagyobb kereskedelmi értéket képvisel, mint a szerzőként hozzájárulóké. Jellemző az is, hogy az előadóművészek igen fiatalon kezdik karrierjüket, a jelenlegi védelmi idő mellett éppen idős korukra esnek el a bevételektől (amelyek esetleg újonnan generálódnának a magáncélú többszörözésből, nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételből, bérletből).

Az a hatástanulmányban és az irányelvtervezet preambulumában is a védelmi idő felemelése mellett hivatkozott érv, hogy ha valaki fiatalon kezdi a pályáját, az idős korára bevétel nélkül marad, igen vitathatónak tűnik. Ez ugyanis legfeljebb abban az esetben lehet igaz, ha az illető előadóművész fiatalon abba is hagyja az alkotást, hiszen a később keletkezett előadások védelmi ideje is később jár le, és az egyáltalán nem biztos, hogy az előadóművész a pályája kezdetén a legsikeresebb (illetve ha fiatalon abbahagyja a pályát, akkor biztosan más módon gondoskodik később a bevételeiről).

A javaslat problémákat vet fel abból a szempontból is, hogy megkülönbözteti a hangfelvételben rögzített előadásokat a más módon rögzített előadásoktól. Ez – noha a nemzetközi egyezmények szintjén létező jelenség – az eddigi európai közösségi megközelítéssel (és a nemzeti jogban követett, egységességet tükröző szabályozási felfogással) is szakítana. Ez nem teljesen illeszkedik ahhoz a megközelítéshez sem, amely a hatástanulmányból kiolvasható, vagyis hogy a módosítás csak a zenei előadókat kívánja segíteni, mivel hangfelvételben értelemszerűen nem csak zenei előadást lehet rögzíteni és fordítva: zenei előadásokat nem csak hangfelvételben lehet rögzíteni. Problematikus a megkülönböztetés abból a szempontból is, hogy nem kizárható, hogy ugyanazt az előadást egyszerre rögzítsék filmben és hangfelvételben is, ami ugyanazon előadás különböző hordozókon való rögzítésére eltérő védelmi időt eredményezne. Továbbá az előadóművészi teljesítményeknek a kulturális termékek összértékében képviselt értékarányának megnövekedett jelentősége nemcsak a zenészekre, de a filmekben rögzített előadói teljesítményekre is igaz, és a védelmi idő lejártá az ő szociális körülményeikre is hasonlóan hat.

Az előadóművészek egységes kezelése azonban alapjaiban érintené az egész irányelvtervezetet: a filmes előadóművészek jogainak hasonló módon történő kiterjesztésére egyértelműen csak a filmelőállítók bevételeiből való kompenzáció mellett kerülhetne sor – ez utóbbiak védelmi idejének meghosszabbítására pedig úgy, hogy bevételeik is növekedjenek, csak az általuk megszerzett szerzői jogok védelmi idejének meghosszabbításával lenne lehetséges –, ez pedig dominóhatást indítva el valamennyi szerző védelmi idejének felemelésével járna. Erre azonban teljes mértékben hiányoznak a megfelelő hatástanulmányok.

II.3.2. A hangfelvétel-előállítói teljesítmények védelmi idejének meghosszabbítása [1. cikk (2) bekezdés, (7) preambulumbekkezdés]

Az irányelvtervezet 95. évre emelné a hangfelvétel-előállítói teljesítmények védelmi idejét, összhangban azzal, hogy az előadóművészi teljesítmények közül is csak azoknak a védelmi idejét hosszabbítaná meg, amelyeket hangfelvételen rögzítenek.

II.3.3. A részlegesen visszaható hatályú védelmi idő-hosszabbítás [1. cikk (3) bekezdés]

A hatástanulmány elemzi azt, hogy a védelmi idő meghosszabbításának a védelmi idő fennállása szempontjából mely teljesítményekre kell kiterjednie, és három megoldást elemez.

A működő rendbe legkevésbé beavatkozó megoldási javaslat szerint a hosszabb védelmi idő csak az újonnan keletkező előadásokra és hangfelvételekre vonatkozna („nem visszaható hatályú védelmi idő-hosszabbítás”), amely azonban éppen a megoldani kívánt problémákra nem jelentene orvosságot. Nem segítene az idős zenészeknek, és nem indítaná a hangfelvétel-előállítókat sem háttérarchívumaik kiaknázására, illetve nem biztosítaná a további bevétel-

többletforrást sem számukra, amelyből az új felvételek előállításából a fájlcsere miatt kieső összeget lehetne finanszírozni.

A köztes, „részlegesen visszaható hatályú” meghosszabbításra vonatkozó megoldási javaslat szerint csak az irányelv módosítása hatálybalépésének időpontjában még védelem alatt álló előadások és felvételek tekintetében hosszabbodna meg a védelem, vagyis azokra a teljesítményekre terjedne ki, amelyek (2012. január 1-jei átültetési határidővel számolva) legkorábban 1960. január 1-je után születtek.

A legmélyebb beavatkozást jelentő meghosszabbítási technika értelemszerűen az lenne, hogy azokra az előadásokra és hangfelvételekre terjedjen ki a védelem, amelyek még védelem alatt állnának, ha a védelmi idejük kezdettől 95 év lett volna („teljes visszaható hatályú védelmi idő-hosszabbítás”). Ez azokra a teljesítményekre terjesztené ki a védelmet, amelyek legkorábban 1917. január 1-je után születtek, és így az 1917 és 1962 közti időszakban keletkezett teljesítményekre (amelyek vagy mindig is közkincsbe tartoztak, vagy legkésőbb 2012. január 1-jétől ide tartoznak) újra feléledne a védelem. Ez igen jelentős számú, régóta közkincsbe tartozó felvétel újra védelem alá helyezését jelentené, ami szükségessé tenné olyan kiegészítő szabályok alkotását is, amely azokat a felhasználókat védi, akik a védelmi idő korábbi lejáta után használták fel a közkincsbe tartozó teljesítményeket. A hatástanulmány ezt a megoldást ugyan a jogosultak számára a legnagyobb előnnyel járónak tartja, ugyanakkor igen bonyolult és csak a jogbiztonságot veszélyeztető megoldásokkal lehetne biztosítani.

Itt érdemes megemlíteni azt a nemzetközi jogi szempontot is, amit a hatástanulmány nem említ, viszont fontos kizáró oka lehet a visszaható hatályú meghosszabbításnak. A TRIPS-megállapodás 14. cikkének (6) bekezdése alapján a szomszédos jogosultak tekintetében alkalmazandó BUE 18. cikke szerint a visszaható hatály nem érvényesülhetne azon előadások és hangfelvételek vonatkozásában, amelyekre volt és már lejárt a korábban biztosított védelmi idő (az Európai Unión belül 1995. július 1-je és 2012. január 1-je között lejárt/lejáró védelmi idejű előadások és hangfelvételek), ugyanakkor ki lehetne terjeszteni a védelmet az 1915 és 1945 között született felvételekre (vagyis soha védelem alatt nem állt előadásokra és felvételekre). Ez nyilvánvalóan beláthatatlan káoszhoz vezetne.

Továbbá súlyosan aggályos lenne ez a megoldás abból a szempontból is, hogy a korábban soha védelem alatt nem állt előadások és felvételek jogosultjainak beazonosítása is jelentős adminisztrációs költségeket váltana ki, és ezzel párhuzamosan jelentősen megnövekedne az árva teljesítmények köre, aminek leküzdése ellen mind az Európai Unió, mind a magyar jogalkotás aktív lépéseket tesz.¹⁷

¹⁷ L. erre vonatkozóan a jelen tanulmány kéziratának lezárásakor még az Országgyűlés előtt fekvő Sztj.-módosításnak az Sztj. új 57/A–C. §-ait bevezető rendelkezéseit.

A hatástanulmány konklúzióként a részlegesen visszaható hatályú védelmiidő-meghosszabbítást tekinti a legelfogadhatóbb megoldásnak, amely jogi és adminisztrációs szempontból is a legkönnyebben megvalósítható, és amely kezdettől fogva a legnagyobb előnnyel járna a jogosultak számára.

Az irányelvtervezet maga is ezt a megoldást támogatja, mivel az 1. cikk (3) bekezdése szerint csak azon előadások rögzítésére és hangfelvételekre terjed ki, amelyek tekintetében az előadóművész vagy a hangfelvétel-előállító az irányelv átültetési határidejének időpontjában még védelem alatt áll.

III.3.4. Az irányelv átültetéséhez kapcsolódó kiegészítő szabályok **[1. cikk (4) bekezdés, (8)–(17) preambulumbekendések]**

Az irányelvtervezethez kapcsolt hatástanulmány +3. (felhasználod vagy elveszítéd-klauzula) és +4. (alap létrehozása) kiegészítő eszközét kiegészítő, átmeneti szabályként építi be a tervezet, vagyis a +3. eszközt sem a szerzői szerződési jog (kis szegmensének) harmonizációjaként írja elő a tagállamoknak.

A 10a. cikk (1)–(2) bekezdése értelmében az előadóművészi teljesítményhez kapcsolódó, jogátruházásról szóló, korábban megkötött szerződések – eltérő rendelkezés hiányában – a meghosszabbított védelmi idő tartama alatt is hatályban maradnak, a kiegészítő rendelkezések azt az egyensúlytalanságot kívánják helyrebillenteni, ami abból fakad, hogy a szerződések automatikus meghosszabbításával az előadóművészek kizárólagos jogai valójában a hangfelvétel-előállítóknál hosszabbodnak meg, mivel ezeket a rögzítéskor átruházták rájuk. A kiegészítő szabályok azt kívánják elérni, hogy ezen, kizárólagos jogaik meghosszabbításából is részesüljenek az előadóművészek is.

Ha a javaslat nem rendelkezne a szerződések automatikus meghosszabbításáról, valószínűleg akkor is mindenképp ez lenne az egyetlen racionális lehetőség (akár a tagállamok írnának csak elő ilyen szabályokat, akár a felek dönthetnének erről), ugyanis a hangfelvételben rögzített előadásokkal kapcsolatos előadóművészi és hangfelvétel-előállítói jogok olyan mértékben fonódnak össze egymással, hogy még a szerződés hatályának megszűnése esetén sem tudnának egymás nélkül boldogulni: az előadás a rögzítést követően ugyanis önmagában már nem él, attól elválaszthatatlanná válik. Abban az esetben, ha a szerződések nem hosszabbodnak meg, a jogosultak a hangfelvételben rögzített előadás tekintetében enélkül is csak közösen tudják a jogaikat gyakorolni – legfeljebb harmadik személynek engedve a felhasználást.

A 10a. cikk (3)–(5) bekezdései arról rendelkeznek, hogy azok az előadóművészek, akik egyszeri díjazás ellenében ruházták át a jogaikat, éves kiegészítő díjazásra lesznek jogosultak, amelyet a hangfelvétel-előállítóknak a meghosszabbítás nélkül egyébként lejáró védelmi idejű felvételekből (tehát nem a teljes forgalmukból!) származó bruttó bevételük legalább 20%-ának elkülönítéséből kell fedezniük. A díj megfizetése alól a tagállamok mentesíthetik

azokat a hangfelvétel-előállítókat, amelyeknek az éves bevétele a szóban forgó díjazás kifizetésének tárgyévét megelőző év során nem éri el a 2 millió eurós alsó határt, felosztására pedig a tagállamok előírhatják a közös jogkezelést.

Itt érdemes megjegyezni, hogy Magyarországon a 2 milliós bevételi határt a teljes repertoárjával is jelenleg csak öt hangfelvétel-előállító éri el, viszont ezeknek elenyésző a magyar repertoárja. Az alapra vonatkozó szabály alkalmazása a javaslat szerinti formában végeredményben így azt jelenti, hogy a magyar előadóművészek (akik egyébként gyakorlatilag a kizárólagos jogaikat mind egyösszegű díjazásért ruházták át) számára a létrehozandó alapba igen csekély összeg fog kerülni, ha egyáltalán lesz befizetés. A szövegből ugyanis jelenleg az következik, hogy a tagállam legfeljebb abban mérlegelhet, hogy mentesíti-e a 2 milliós küszöb alatti kötelezetteket a befizetés alól, vagy nem. Ha pedig a mentesítés mellett dönt – ami mellett feltételezhetően a hangfelvétel-előállítók küzdeni fognak – akkor nem lehet egyéb szempontok szerint sem differenciálni.

Figyelembe kell itt venni azt is, hogy mivel a védelmi idő felemelése a felhasználói oldalon nem hoz bevételnövekedést, ezért az engedélyezési jog nélküli díjigények esetében a jogosulti oldal összbevételének növekedése nem várható, a díjigények tekintetében legfeljebb a jogdíjak szinten maradása, esetleg a *per capita* díjak csökkenése prognosztizálható – hiszen egyre több jogosult fog ugyanannyi jogdíjból részesülni. Ha emellett az előadóművészek ezen alapról való részesedése nem hoz érdemi bevételeket, akkor alappal lehet azt jósolni, hogy a védelmiidő-hosszabbítás e jogosulti csoport számára semmilyen haszonnal nem fog járni, sőt.

Mivel a jelenlegi szövegjavaslat szerinti megoldás alapján a védelmi idő meghosszabbítása ennek a nem túl rugalmas mentesítési szabálynak az alkalmazása esetén az előadóművészek kizárólagos jogai tekintetében nem hoz javulást (ha a mentesítés megtörténik), és így magyar jogosulti szempontunkból értelmetlen lehet, ezért több alternatíva mutatkozik:

1. egy alacsonyabb mentesítési érték meghatározása, amelybe már több olyan hangfelvétel-előállító is beleeshet, akinek releváns magyar repertoárja van;

2. egy, a követő jogi irányelv¹⁸ 3. cikkéhez hasonló megoldás, amely szerint a tagállam megállapíthat egy minimumbevételt, amely alatt mentesítheti a hangfelvétel-előállítót a befizetés alól, és ez a minimumbevétel nem haladhatja meg a 2 millió eurót.

Azonban még akkor sem jutnánk sokkal előbbre, ha a küszöb a tagállami piacokhoz rugalmasabban igazodóvá válna, ugyanis a többi magyar hangfelvétel-előállító 1. vagy egyáltalán nem forgalmaz régi felvételeket, így nem teremtődne befizetési kötelezettsége, 2. vagy olyan csekély számban teszi ezt, hogy még ezek teljes körű bevonása esetében sem jutna jelentős bevételhez az alap, mivel igen alacsony a még népszerű (és jogszerűen terjesztett, hozzáférhetővé tett) régi, védelem alól fokozatosan kikerülő felvételek száma. (A következő tíz évben lejáró oltalmi idejű felvételek közül alig néhány tíz forog ma is.)

¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2001/84/EK irányelve az eredeti műalkotás szerzőjét megillető követőjogról

Az alappal kapcsolatban további, elsősorban adminisztrációs kérdések is felmerülhetnek: Magyarországon jelenleg ugyanis nincs nemzeti diszkográfia, sajnos soha nem is készült teljes. A meghosszabbítást követő első harminc évben érintetté váló felvételekre vonatkozóan a Fotex Holding által birtokolt Hungaroton archívum katalóguscéduláiból, illetve az Országos Széchényi Könyvtár Hangtárának szintén cédulákon tárolt, megközelítőleg sem teljes katalógusából lehetne csak összerakni, hogy mit és kik is adtak ki. Léteznek ugyan lelkes magángyűjtők által előállított, műfaj szerinti diszkográfiák (a szöveges lemezekről – az irodalmi felvételektől, a történelmi hangdokumentumokon és a meselemezeken át a morzeoktató lemezekig, illetve a kortárs és jazz vonatkozású kiadványokról), a többi felvételtől viszont csak a Központi Statisztikai Hivatal kultúrstatisztikájának nagyon aggregált adataiból kaphatunk képet. Ezekből azonban a probléma megoldásához nem sok minden derül ki, mert éppen azt kellene tudnunk, amit ezek legtöbb esetben nem fognak elárulni: kik is voltak a háttérzenészek. Ami itt még segíthetne, az az írásbeli szerződések vizsgálata, de – ahogy az már a nemzeti filmvagyon sorsának rendezése körüli munkák során kiderült – az ebből a korszakból való szerződések rekonstruálása – ha voltak egyáltalán – teljesen sziszifuszi munka.

Vagyis ha valamilyen módon meg is növelhető az alapba befizetésre kötelezettek köre, akkor is figyelembe kell venni, hogy az ezen felvételek kiadásából befolyó – várhatóan csekély – jövedelmük bruttó 20%-a lesz a befizetendő összeg, amiből még lejön majd a közös jogkezelő szervezet adminisztrációs költsége is. Ez a fenti nehézségek miatt várhatóan még radikálisan tovább csökkenti a lehetséges kifizetést, és még mindig nem tudjuk, hogy kinek is kell személy szerint felosztani a befizetett díjat.

A védelem szükségtelenül hosszú kiterjesztésének korlátozását szolgálja a 10.a cikk (6) és (7) bekezdése: a (6) bekezdés szerint az előadóművésznek a teljesítményére vonatkozóan a hangfelvétel-előállító általi fel nem használásból fakadóan az eredeti védelmi idő lejártát követően keletkező szerződésbontási jogának érvényesítése a hangfelvétel-előállító szomszédos jogának megszűnését jelenti. Kérdéses, hogy a szerződésbontáshoz fűződő következmény, hogy a hangfelvétel-előállító szomszédos joga megszűnjön, indokolt-e, mivel – ahogy feljebb erre már utaltunk – itt lényegében közös teljesítményről van szó, az előadóművész nem tudja csak az előadását visszakapni, mivel az az előadás megvalósulását követően csak a hangfelvételben él tovább. Célszerűbb lenne itt úgy rendelkezni, hogy ilyen esetben a hangfelvétel-előállító jogai az előadóművészre szállnak át. Nem tisztázott az sem, hogy a hangfelvétel-előállítónak a teljes szomszédos jogosultsága megszűnik-e, mivel az őt megillető díjigények esetében ez szintén nem lenne indokolt (ezek fennmaradása ugyanis nem akadályozza az előadóművészt kizárólagos jogai gyakorlása tekintetében).

További kérdésként merül fel, hogy ez a szabály milyen viszonyban áll a (7) bekezdésben foglaltakkal, amely szerint ha egy évvel a korábban biztosított védelmi idő lejártát követően nem használják fel a hangfelvételt, akkor a hangfelvétel-előállító és az előadóművész jogai

megszűnnek. A két szabály összeolvasásából az következik, hogy két alaphelyzet lehetséges: a védelem 50 éves fordulópontján folyamatban van a terjesztés, illetve az online hozzáférhetővé tétel, vagy ezek közül egyik cselekmény sincs ekkor folyamatban. Az első esetben az előadóművész akkor bonthatja fel a szerződést, ha a hangfelvétel-előállító abbahagyja a felhasználást (és ezzel el is veszíti nemcsak a szerződésből fakadó, hanem a saját jogait is). Ez azonban bekövetkezhet az 50+ időszak alatt bármikor. Ha a fordulóponton nincs terjesztés vagy online hozzáférhetővé tétel, akkor a jogosultaknak egy évük van arra, hogy ezt megkezdjék, ennek elmaradása mindkét jogosult szomszédos jogának megszűnésével jár, vagyis a felvétel *public domainbe* kerül. Nem egyértelmű, hogy mi történik akkor, ha a fordulóponton van felhasználás, és később (pl. a 75. évben) hagyják abba, és egyikük sem kívánja a felhasználást folytatni. Az előző két eset mintájára talán szükséges lenne itt is kimondani, hogy a jogok megszűnnek.

Noha az irányelvtervezetben javasolt megoldás figyelemmel van arra, hogy nem minden előadás és hangfelvétel esetében indokolt és szükséges a védelmi idő meghosszabbítása, és a lehetséges keretek között tesz is azért, hogy az ilyen felvételek mihamarabb a *public domainbe* kerüljenek, ez kétséget kizáróan jelentősen megnöveli a védelem alatt állás megállapításával kapcsolatos adminisztrációs terheket – elsősorban a felhasználók és a közös jogkezelő szervezetek oldalán. Ezzel kapcsolatban technikai probléma lehet, hogy a védelem 95 év előtti megszűnése, illetve mindaddig az előadóművésznek az alaptól való részesülési jogosultsága olyan jogok gyakorlásától függ, amelyet a hangfelvétel-előállítók nem közös jogkezelésben érvényesítenek, így a védelem megszűnéséről nem feltétlenül értesül a közös jogkezelő szervezet. Arra vonatkozóan pedig nem tartalmaz a hatástanulmány adatot, hogy ezek az adminisztrációs költségek milyen terhet jelentenek majd a felhasználók, a közös jogkezelő szervezetek számára.

Ezen szabályok céljával (miszerint ne maradjanak védelem alatt kereskedelmi szempontból már érdektelen teljesítmények) alapvetően egyet lehet érteni. Ugyanakkor azonban a javaslat szerinti, gyakorlatilag 45 féle kifutású védelmiidő-meghosszabbítás további adminisztrációs problémát is felvet: ugyanis ha a hangfelvételek védelmi ideje 50 és 95 év között bárhol lehet, akkor a felhasználói oldalon a védettség megállapítása egyértelműen költségeset és igen komoly jogbiztonsági problémát fog keletkeztetni.

Kérdés, hogy ezt a jogbizonytalanságot milyen módon lehet csökkenteni? Erre vonatkozóan szintén célszerű lenne közösségi szinten egységes iránymutatást adni. Például megfontolandó, hogy – az önszabályozás támogatásával – a védelem alatt maradó felvételek kerüljenek be egy nyilvános adatbázisba. Sajnos a védelem fennmaradásának kötelező regisztrációhoz kötése (bármennyire is ésszerű megoldásnak tűnne) kizárt: a nemzetközi szerződésekből fakadó formakényszer tilalma noha a BUE 5. cikke (1) bekezdése alapján csak a szerzői művek tekintetében áll fenn, sem a Római Egyezmény, sem a WPPT¹⁹ nem

¹⁹ Magyarországon kihirdette a 2004. évi XLIX. törvény

tartalmaz erre vonatkozó tiltást. A TRIPS-megállapodás²⁰ pedig kifejezetten megengedi a szellemi tulajdon-jogok regisztrációhoz kötését a 62. cikk (1) bekezdésében, viszont ebből éppen csak a szerzői műveket és a szomszédos jogi teljesítményeket zárja ki.

Az átmeneti rendelkezések a korábban kötött ún. *buy-out* szerződések hatásait kívánják orvosolni, de csak azokban az esetekben, amelyeket keletkezésük időpontja miatt csak az 50 éves védelmi idő illetne. A tervezet jelenlegi megfogalmazásából az következik, hogy a speciális szerződésbontási jog, illetve alpból való részesedés azokat a jogosultakat már nem érinti, akik az irányelv hatálybalépését követően keletkező előadások jogosultjai. Figyelembe véve pedig azt, hogy a szerződési gyakorlat változását nem lehet remélni, ez a hatálybalépést követően alkotott teljesítmények tekintetében azt jelentené, hogy a kizárólagos jogok vonatkozásában az előadóművészek továbbra is csak az első szerződés kötésekor lennének olyan helyzetben, hogy felmérjék, mennyit is érnek jogaik a következő 95 évben. Ha ez így marad, akkor érdemes megfontolni a nemzeti szerződési jogok olyan módosítását, ami lehetővé tenné az előadóművészek számára a meghatározott időn túl való szerződésbontást abban az esetben, ha a hangfelvétel-előállító nem hasznosítja a felvételt (ugyanakkor ez nem kezelné a fenti, a teljesítmények szoros kapcsolódásából fakadó problémák mindegyikét).

A jelenlegi szövegből az is következik, hogy a hatálybalépést követően keletkező teljesítményekre mindenképp 95 év lenne a védelem, vagyis nem lehetne ezt csökkenteni olyan szempontok alapján, amelyeket a 10a. cikk (6) és (7) bekezdése tartalmaz, noha az átmeneti szabályozásként alkalmazott rendszer kiterjesztése alkalmas lehetne a kereskedelmi értékkel már nem bíró felvételek mihamarabbi *public domainbe* kerülésének biztosítására, az árva teljesítmények szaporodásának megállítására. Arra jelenleg nem tartalmaz rendelkezést a tervezet, hogy a tagállamok a 10.a cikkben a korábbi közkinsbe kerülésre vonatkozókhöz hasonló korlátokat bevezethetnének-e a hatálybalépést követően keletkező teljesítményekre vonatkozóan, pedig erre irányelvi felhatalmazás nélkül – mivel a védelmi idő szabályozása közösségi hatáskör – nem lesz lehetőségük.

III. KÖVETKEZTETÉSEK

Mindezek alapján elmondható, hogy a közösségi jogalkotó alkalmatlan eszközt választott deklarált céljai elérésére: az irányelvjavaslat e szöveggel való elfogadásával a magyar előadóművészek helyzete szerencsés esetben nem fog romlani, de jelentős javulás semmiképp sem várható. A védelmi idő növelése legfeljebb a hangfelvétel-előállítók bevételeit növelheti, de közben a jogszerűtlen fájlcserelésnek kitett korpusz is nő, így nem biztos, hogy a végső mérleg pozitív lesz. A piac többi szereplőjét pedig mintha nem is vette volna figyelembe a javaslat: bár a Bizottság hatástanulmánya szerint a védelmi idő felemelése senkinek az érde-

²⁰ Magyarországon kihirdette az 1998. évi IX. törvény

keit nem sérti, ez az állítás felettébb gyanús, ha még a javaslat fő kedvezményezett csoportja jó, ha ép bőrrel megússza az akciót.

Az irányelvjavaslat számos dogmatikai és kodifikációs sebből vérzik, ami alapjaiban is veszélyezteteti gyakorlati végrehajthatóságát. Emellett semmilyen módon nincs figyelemmel még az Európai Unió egyéb, digitalizációs, archivációs, a művek elérvulusát csökkenteni, a kalózkodást felszámolni kívánó törekvéseire sem.

Mindezek mellett pedig nem járul hozzá a szerzői jog egyébként is megtépzott renoméjának helyreállításához sem: már a tagállamok szakértőit tömörítő Tanácsban folytatott vitája is hevesebb, mint a botrányos körülmények között elbukott szoftverszabadalmi tervezeté volt néhány évvel ezelőtt, és még csak nem is a tagállamok között húzódnak a frontvonalak.

Végül a szerző – hivatkozva a címre – jelzi, a tanulmány célja nem az volt, hogy vitassa azt, hogy a háttérzenészek szociális helyzete rendezést igényel, vagy hogy a fájlcsere jelensége cselekvést követel a jogalkotóktól és a piaci szereplőktől egyaránt. De ezt véleménye szerint nem lehet, nem szabad olyan eszközökkel intézni, amelyek egy egész rendszer filozófiai mélységű hitelességét, koherenciáját, működőképességét kockáztatják, mert annak súlyos árát fizethetik végül a ma még többre aspiráló jogosultak.

ÚJRACSOMAGOLÁSI VARIÁCIÓK: AZ IMPORTŐR VÉDJEGYÉNEK TÁRSÍTÁSA VAGY A GYÁRTÓ VÉDJEGYÉNEK LETAKARÁSA

A gyógyszertermékeknek a parallelimportőr által történő átcsomagolásával kapcsolatos problematika az Európai Bíróság gyakorlatában három évtizedes múltra tekint vissza, s úgy tűnik, hogy a felvetődő kérdéseknek se vége se hossza.

Amikor még senki sem álmodott nálunk arról, hogy valaha is az Európai Unió tagjai leszünk, három ismert gyógyszergyártó vállalat (Hoffman-LaRoche, Centrafarma, Pfizer) már pereskedett termékeik parallelimportőreivel, amint arról utóbb a Vt. indokolása¹ is röviden beszámolt, a jogkimerülés intézménye bevezetésének célszerűségét magyarázva.

Ezekben a régi ügyekben az Európai Bíróság előzetes döntését annak tisztázása érdekében kérték, hogy az EK-szerződés (akkor Római Szerződés) alapján két vagy több tagállamban oltalom alatt álló védjegy jogosultja megakadályozhatja-e az egyik tagállamban védjeggyel jogszerűen ellátott termékeknek a másik tagállamban történő forgalomba hozatalát, ha azokat újracsomagolták, és az új csomagoláson a védjegyet egy harmadik személy a jogosult engedélye nélkül helyezte el.

Ezekben az ügyekben az Európai Bíróság előzetes döntésének lényege az volt, hogy a forgalomba hozatalnak ilyen címen történő akadályozása az áruknak a tagállamok közötti szabad áramlása leplezett korlátozását jelenti, ha

- megállapítható, hogy a védjegyvoltalomból folyó jog gyakorlása hozzájárul a tagállamok piacainak mesterséges szétválasztásához;
- kimutatható, hogy az újracsomagolás nem érinti hátrányosan a termék állapotát;
- a védjegyjogosult előzetes tájékoztatást kap az újracsomagolt áru forgalomba hozataláról;
- az újracsomagoláson feltüntetik, hogy a terméket ki csomagolta újra.

A VÉDJEGYFUNKCIÓK TANA

Közel húsz esztendővel később hasonló vita lángolt fel újra. Ezúttal másik három gyógyszergyártó (a Bristol-Myers Squibb, az EuroPharma, valamint az MPA-Pharma) által indított védjegybitorlási perben kellett az Európai Bíróságnak újból állást foglalnia az átcsomagolás feltételeiről.

* jogtanácsos, Danubia Szabadalmi és Jogi Iroda

¹ Szabadalmi Közlöny és Védjegytérítő, 1997, p. LVII

Ezúttal azonban már nem az EK-szerződés (Római Szerződés) értelmezése, hanem az EK Védjegyjogi Irányelve² (a továbbiakban: Irányelv) 7. cikke 2. bekezdésének értelmezése volt a kérdés.

Az Európai Bíróság a három ügyet egyesítette, és előzetes döntésében,³ következetesen a védjegy funkciójából kiindulva azt mondta, hogy a védjegy legfontosabb feladata, hogy a fogyasztó vagy felhasználó számára garantálja az áru származását, mégpedig oly módon, hogy lehetővé teszi számára, hogy az árut más előállító azonos vagy hasonló áruitól megkülönböztesse.

Ennek szem előtt tartásával az Európai Bíróság – megerősítve korábbi jogértelmezését – a feltett kérdésre azt felelte, hogy az átcsomagolás

- nem érintheti hátrányosan a termék állapotát;
- az átcsomagolásnál fel kell tüntetni, hogy a terméket ki csomagolta újra (hozzátette az Európai Bíróság, hogy az arra utaló szövegnek jól olvashatónak és érthetőnek kell lennie);
- az nem sértheti a védjegy vagy jogosultja hírnevét. (Véleményem szerint ez a kiegészítés az Irányelv 4. cikk 3. bekezdésére, illetve az 5. cikk 5. bekezdésére vezethető vissza.)

Ezen ítélet alapján a legtöbben azt gondoltuk, hogy a jogkérdés tisztázódott, nincs mit tovább értelmezni. A jelek szerint azonban a dolog éppen fordítva áll.

AZ ÚJRACÍMKÉZÉS AZ EURÓPAI BÍRÓSÁG ELŐTT: ELŐSZÖR

Az átcsomagolás tényállása új elemmel bővült: az újracímkézással, s ilyen tényállás mellett a Boehringer Ingelheim KG és pertársai⁴ a Londoni Törvényszék (High Court of Justice) előtt védjegybitorlás miatt indítottak pert a Swingwand és társa⁵ alperesek ellen olyan termékeik miatt, amelyeket az alperesek Nagy-Britanniába párhuzamosan importáltak és ott forgalmaztak miután azokat átcsomagolták, és egyes esetekben újracímkézték. A felperesek főként azt kifogásolták, hogy a gyógyszereknek Nagy-Britannia területén történő forgalmazása érdekében az alperesek bizonyos mértékben megváltoztatták azok kiszerelését, valamint a hozzájuk mellékelt tájékoztatót.

A gyakorlatban az elvégzett módosítások esetenként változtak. Egyes esetekben a fontosabb információkat – mint például a párhuzamos importőr nevét és párhuzamos importengedélyének számát – tartalmazó címke került az eredeti csomagolásra. Az angol nyelvtől

² 89/104 EK sz. rendelet, magyarul CompLex CD Jogtár

³ Ism. dr. Vida Sándor: Az Európai Bíróság védjegyjogi gyakorlata. Miskolc, 2006, p. 210

⁴ Boehringer Ingelheim KG, Glaxo Group Ltd, The Wellcome Foundation Ltd, Beecham Group plc, SmithKline Beecham plc, SmithKline and French Laboratories Ltd, Eli Lilly and Co.

⁵ Dowellhurst Ltd

eltérő, más nyelveken szereplő jelölések láthatóak maradtak a csomagoláson, és a védjegyet nem takarták le. Más esetekben a terméket a párhuzamos importőr által rendelkezésre bocsátott olyan dobozokba csomagolták át, amelyeken a védjegyet feltüntették. Megint más esetekben pedig a terméket a párhuzamos importőr által rendelkezésre bocsátott olyan dobozokba csomagolták át, amelyeken a védjegy nem, viszont a termék gyártmányneve szerepelt. Ez utóbbi esetben a dobozban lévő csomagoláson szerepelt az eredeti védjegy, de a termék gyártmánynevének, valamint a gyártó és a párhuzamos importengedély jogosultja nevének feltüntetése érdekében arra egy öntapadós címkét is felragasztottak.

Minthogy az alapperben eljáró angol bíróság úgy találta, hogy a per eldöntéséhez a közösségi jog értelmezése szükséges, úgy határozott, hogy előzetes döntést kér az Európai Bíróságtól.

Az előzetes döntésre feltett kérdések között az is szerepelt, hogy

„... ha az importőrnek, illetve az importált termékeket forgalmazó személynek előzetesen értesítenie kell a jogosultat a védjegy olyan használatáról, amely nem jelent sérelmet annak konkrét tárgyára, akkor

a) e feltétel alkalmazandó-e a védjegy minden ilyen típusú használatára, beleértve a reklámozást, az újracímkeztést és az átcsomagolást is, vagy ha e feltétel csak bizonyos felhasználásokra alkalmazandó, akkor melyek ezek?” [7a) kérdés]

Az Európai Bíróság a feltett alkérdéseket is tartalmazó összesen nyolc kérdésre C-143/00 sz. 2002. április 23-án hozott ítéletével⁶ – szerintem meglehetősen szűkszavúan – a következő választ adta.

1. Az Irányelv 7. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a védjegyjogosult hiatkozhat a védjegyhez fűződő jogára annak megakadályozása érdekében, hogy a párhuzamos importőr a gyógyszerkészítményeket átcsomagolja, amennyiben e jog gyakorlása nem eredményezi a tagállamok között a piacok egymástól való mesterséges elzárását.

2. Az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében a gyógyszerek átcsomagolása objektíve akkor szükséges, ha anélkül az érintett piachoz vagy annak jelentős részéhez való tényleges hozzáférés akadályozottnak kell tekinteni a fogyasztók jelentős részének erős ellenállása miatt az újracímkeztett gyógyszerek tekintetében.

3. A parallelimportőrnek minden körülmények között tiszteletben kell tartania az előzetes értesítés követelményét ahhoz, hogy jogosulttá váljon a védjeggyel jelölt gyógyszerek átcsomagolására. Ha az importőr nem tartja tiszteletben ezt a követelményt, akkor a védjegyjogosult felléphet az átcsomagolt gyógyszerek forgalmazásával szemben. A párhuzamos importőr feladata, hogy személyesen értesítse a védjegyjogosultat a tervezett átcsomagolásról. Vita esetén a nemzeti bíróság feladata – az összes releváns körülményt figyelembe véve – eldönteni, hogy a jogosultnak megfelelő határidő állt-e rendelkezésére az átcsomagolási szándékra vonatkozóan reagálni.

⁶ EUR-Lex-62000 J0143

Erre az eljáró brit bíróság az előzetes döntésnek megfelelő ítéletet⁷ hozott (*applied the judgment*), és lényegében elmarasztalta az alpereseket.

Az elsőfokú brit ítélet ellen az alperesek fellebbezést, a felperesek pedig az elutasított kérelmek vonatkozásában csatlakozó fellebbezést nyújtottak be.

A Fellebbviteli Bíróság (Court of Appeal) részítéletet hozott, egyes kérdésekre azonban újabb előzetes döntést kért az Európai Bíróságtól. Így többek között azt kérdezte, hogy a Bristol-Meyers Squibb-ügyben⁸ meghatározott negyedik feltétel, nevezetesen hogy az átcsomagolt termék külleme nem lehet alkalmas a védjegyjogosult hírnevének csorbítására, csak akkor sérül, ha a csomagolás sérült, rossz minőségű vagy szennyezett, vagy pedig mindenre kiterjed, ami a védjegy jó hírnevét csorbítja? [1.c) kérdés]

Ha az első kérdés c) pontjára adott válasz úgy hangzik, hogy a negyedik feltételt minden sérti, ami a védjegy hírnevét csorbítja, és azokban az esetekben, ha i) a védjegyet nem tüntetik fel az új külső csomagoláson („*de-branding*”, azaz a védjegy lefedése) vagy ii) a párhuzamos importőr az új külső csomagoláson saját logóját, különleges stílussajátságait, külsőségeit vagy pedig számos különböző termék tekintetében használt külsőségeket alkalmaz („*co-branding*”, azaz a védjegyek társítása), a csomagolásformák tekinthetők-e a védjegyek hírnevét csorbítóknak, vagy ennek a kérdésnek az eldöntése a nemzeti bíróságok hatáskörébe utalt ténykérdés? [1.d) kérdés]

2. Amennyiben valamely parallelimportőr valamely másik tagállamból importált gyógyszerkészítményt eredeti belső és külső csomagolásban forgalmazza, amelyre azonban további, a behozatali ország nyelvén íródott külső címkét ragasztott (a továbbiakban: „újracímkezett” termék):

a) Alkalmazható-e egyáltalán a Bristol-Myers Squibb kontra Paranova-ügyben meghatározott öt feltétel?

b) Ha a második kérdés a) pontjára adott válasz igenlő, az importőr viseli-e annak bizonyítási terhét, hogy az újracímkezett csomagolás megfelel minden egyes, a Bristol-Myers Squibb kontra Paranova-ügyben meghatározott feltételnek, vagy a védjegyjogosultnak kell bizonyítania, hogy a fenti feltételek nem teljesültek, vagy pedig a bizonyítás minden egyes feltétel esetében mást terhel?

c) Ha a második kérdés a) pontjára adott válasz igenlő, a Bristol-Myers Squibb kontra Paranova-ügyben meghatározott és az Upjohn kontra Paranova, valamint a Boehringer kontra Swingward-ügyben értelmezett első feltétel, nevezetesen, annak szükségességének bizonyítása, hogy a terméket azért kell átcsomagolni, hogy a hatékony piacra jutást ne akadályozza, csak az újracímkezés tényére vonatkozik, vagy pedig a párhuzamos importőr által végzett újracímkezés pontos módjára és fajtájára is?

⁷ [2004] EWCA Civ129 (CA 1)

⁸ Vö. 3. lábj.

d) Ha a második kérdés a) pontjára adott válasz igenlő, a Bristol-Myers Squibb kontra Paranova-ügyben meghatározott negyedik feltétel, nevezetesen, hogy az átcsomagolt termék kiszerelése nem lehet alkalmas a védjegyjogosult hírnevének csorbítására, csak akkor sérül, ha a csomagolás sérült, rossz minőségű vagy szennyezett, vagy pedig minden sérti, ami a védjegy jó hírnevét csorbítja?

e) Ha a második kérdés d) pontjára adott válasz az, hogy a negyedik feltételt mindaz sérti, ami a védjegy hírnevét csorbítja, csorbítja-e a védjegy hírnevét ebből a szempontból az, ha i) a további címkét úgy helyezik el, hogy az a védjegyjogosultak egyikének védjegyét teljesen vagy egészen elfedi, vagy ii) a további címke nem jelöli meg, hogy a kérdéses védjegy a védjegyjogosult tulajdona, vagy iii) a párhuzamos importőr nevét nagybetűkkel tünteti fel? (2. kérdés)

AZ ÚJRACÍMKÉZÉS AZ EURÓPAI BÍRÓSÁG ELŐTT: MÁSODSZOR

Az Európai Bíróság ugyanebben az ügyben C-348/04 sz., 2006. április 6-án hozott, második előzetes döntése⁹ jóval részletesebb. Ebből olyan szemelvényeket közlök, amelyek a védjegy-társítás vagy a védjegy letakarása kérdésével kapcsolatosak.

A feltett kérdések tárgyalása előtt az ítélet ún. „Előzetes észrevételek”-et közöl (ítélet, 14–21. pont), amelyek az Európai Bíróság gyakorlatát foglalják össze. Ezt követően az ügyben hozott első előzetes döntésre¹⁰ utalással az ítélet az alábbiakat mondja.

Az említett ítélet 7. pontjában az Európai Bíróság megállapította, hogy az érintett különféle gyógyszerek csomagolásán történt változtatás módja esetenként eltérő volt. Egyes esetekben egy, a fontosabb információkat – mint például a paralelimportőr nevét és paralelimport-engedélyének számát – tartalmazó címkét ragasztottak fel az eredeti csomagolásra. Az angoltól eltérő, más nyelveken feltüntetett jelöléseket meghagyták a csomagoláson, és a védjegyet nem takarták le. Más esetben a terméket a paralelimportőr által rendelkezésre bocsátott olyan dobozokba csomagolták át, amelyeken feltüntették a védjegyet. Megint más esetben pedig a terméket a paralelimportőr által rendelkezésre bocsátott olyan dobozokba csomagolták át, amelyeken a védjegy nem szerepelt. Ehelyett a termék gyártmányneve került feltüntetésre a dobozon. A dobozban található belső csomagoláson szerepelt az eredeti védjegy, de a termék gyártmánynevének, valamint a gyártó és a párhuzamos importengedély jogosultja nevének feltüntetése érdekében arra egy öntapadós címkét is felragasztottak. Az átcsomagolás során a dobozok minden esetben tartalmazták az angol nyelvű betegájékoztatót, amelyen szerepelt a védjegy (ítélet, 24. pont).

⁹ Eur Lex (magyarul is)

¹⁰ Vö. 6. lábj.

Szintén megjegyzendő, hogy a Londoni Törvényszék által a fent hivatkozott Boehringer Ingelheim és társai-ügyben feltett hetedik előzetes döntéshozatali kérdés kifejezetten arra kereste a választ, hogy az előzetes értesítés követelménye, amelyre a jelen ítélet 20. pontjában történt utalás, mindenféle védjegyhasználatra alkalmazandó-e, ideértve az új címkének a terméken való elhelyezését is, vagy az csupán bizonyos típusú védjegyhasználatokra alkalmazandó (ítélet, 25. pont).

Az Európai Bíróság a fent hivatkozott Boehringer Ingelheim és társai-ügyben hozott ítéletében az átcsomagolás fogalmába belevette az újracímkézést (relabelling) is, amely minden bizonnyal a kérdést előterjesztő bíróság előtt eljárás tárgyát képező, szóban forgó gyógyszerek csomagolása megváltoztatásának egyik vitatott formáját képezi (ítélet, 28. pont).

E tekintetben kiemelendő, hogy a védjeggyel jelölt gyógyszerek újracímkézése, akárcsak azok újracsomagolása, sérti a védjegyoltalom konkrét célját anélkül, hogy ebben az összefüggésben vizsgálni kellene, hogy a párhuzamos importőr által elvégzett műveletnek mi a konkrét hatása (ítélet, 29. pont).

Lényegében ez olyan változtatás, amely a védjeggyel jelölt gyógyszerek új csomagolását vagy újracímkézését jelenti, jellegénél fogva még a védjegyoltalom által biztosítani kívánt származási garanciát illetően is kockázatot jelenthet. Az ilyen változtatást ezért a védjegyjogosult megtilthatja, kivéve, ha az újracsomagolás vagy újracímkézés a párhuzamosan importált termékek forgalmazhatóságához szükséges, és a jogosult jogos érdekei egyébként továbbra is biztosítottak maradnak (ítélet, 30. pont).

Ebből következik, hogy a fent hivatkozott, Bristol-Myers Squibb és társai-ügyben hozott ítéletben az Irányelv 7. cikke (2) bekezdésének értelmezésére vonatkozóan felsorolt öt feltétellel – amely amennyiben teljesül, megakadályozza, hogy a védjegyjogosult törvényes formában tiltakozhasson az olyan gyógyszerkészítmény későbbi forgalmazása ellen, amelyet az importőr átcsomagolt – akkor is alkalmazandó, ha az átcsomagolás egy címkének az eredeti csomagoláson való elhelyezéséből áll (ítélet, 31. pont).

Ennélfogva a második kérdés *a)* pontját úgy kell megválaszolni, hogy az Irányelv 7. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a védjegyjogosult jogszerűen tiltakozhat a valamely tagállamból eredeti belső és külső csomagolásában importált, de az importőr által egy további külső címkével ellátott gyógyszerkészítmény későbbi forgalmazása ellen, kivéve ha

- megállapítható, hogy a védjegyhez fűződő jogoknak a jogosultja általi, az említett újracímkézett termékek e védjeggyel történő forgalmazása elleni tiltakozásként való érvényesítése a tagállamok között a piacok egymástól való mesterséges elzárásához vezetne;
- bizonyítható, hogy az újracímkézés nem lenne hatással a csomagoláson belül található termék eredeti állapotára;
- az új csomagoláson világosan feltüntetik a termék újracímkézését végző cég/személy és gyártó nevét;

- az újracímkezett termék külseje nem olyan, amely sérthetné a védjegy, illetve annak jogosultja hírnevét; tehát a címke nem lehet sérült, rossz minőségű vagy szennyezett;
- az importőr az újracímkezett termék forgalomba bocsátását megelőzően értesíti a védjegyjogosultat, és amennyiben az kéri, az említett termékből mintadarabot bocsát a rendelkezésére (ítélet, 32. pont és a rendelkező rész 1. pontja).

A következőkben az ítélet az első kérdés *b)* és a második kérdés *c)* pontját vizsgálja, nevezetesen a szükségesség feltételének az átcsomagolás módjára és jellegére történő alkalmazását, nevezetesen az alábbiakat.

Ahogy az a második kérdés *a)* pontja kapcsán megállapítást nyert, a védjegyjogosult törvényes formában tiltakozhat a gyógyszerkészítmény későbbi forgalmazása ellen akkor is, ha a párhuzamos importőr úgy csomagolja újra az árut, hogy arra újból rárakta a védjegyet, és akkor is, ha az árut tartalmazó csomagolásra ragasztotta fel a címkét, kivéve, ha az az öt feltétel teljesül, amely annak biztosítására szolgál, hogy az ilyen módon átcsomagolt termékek forgalmazása elleni tiltakozás érdekében a jogok védjegyjogosult általi érvényesítése a tagállamok között a piacok egymástól való mesterséges elzárásához vezet (ítélet, 33. pont).

Boehringer Ingelheim és társai (alapperbeli felperesek) szerint az a követelmény, miszerint az átcsomagolásnak feltétlenül szükségesnek kell lennie a terméknek a behozatal tagállamában történő forgalmazásához, a párhuzamos importőr által végzett átcsomagolás módjára és jellegére is vonatkozik. A Swingward és a Dowlhurst (alapperbeli alperesek), valamint az Európai Közösségek Bizottsága szerint viszont ez a követelmény kizárólag az átcsomagolás tényére vonatkozik, és nem arra, hogy az milyen módon vagy jelleggel történik (ítélet, 34. pont).

Ahogy arra a jelen ítélet 19. pontjában¹¹ már emlékeztettünk, az olyan változtatást, amely a védjeggyel jelölt gyógyszer teljes átcsomagolásával jár, a védjegyjogosult megtilthatja, kivéve ha az átcsomagolás a párhuzamosan importált termékek forgalmazhatóságához, illetve ahhoz szükséges, hogy a jogosult jogos érdekei biztosítottak maradjanak (ítélet, 35. pont).

E szükségességi feltétel akkor teljesül, ha a behozatali tagállambeli szabályozás, illetve gyakorlat akadályozza az említett termékeknek ezen állam piacán a kiviteli tagállamban forgalmazottak csomagolásával azonos csomagolásban történő forgalmazását (lásd e tekintetben az Európai Bíróság C-379/97 sz., Upjohn-ügyben hozott ítélet 37–39., és 43. pontját – jelen ítélet, 36. pont).

Ezzel szemben e szükséges feltétel nem teljesül, ha a termék átcsomagolása kizárólag a parallelimportőr kereskedelmi előnyre való törekvésével magyarázható (lásd a fent hivatkozott Upjohn-ügyben hozott ítélet 44. pontját; – jelen ítélet, 37. pont).

Ennek megfelelően az említett szükséges feltétel csak a termék átcsomagolása elvégzésének a tényére – valamint az átcsomagolás és az újracímkezés mellett való döntésre – vo-

¹¹ Előzetes észrevételek, magyarul is (vö. 9. lábj.)

natkozik arra való tekintettel, hogy az lehetővé tegye e termék forgalmazását a behozatal államának piacán, és nem arra, hogy milyen módon vagy jelleggel végzik el ezt az átcsomagolást (lásd még az Európai Bíróságnak az AELE-ügyben 2003. július 8-án hozott ítéletét).

39. Ezért az első kérdés *b)* pontját és a második kérdés *c)* pontját úgy kell megválaszolni, hogy az a feltétel, miszerint a gyógyszerkészítmény átcsomagolása – annak új csomagolással ellátása és a terméket tartalmazó csomagolásra új címke felragasztása által – feltétlenül szükséges a terméknek a behozatal szerinti tagállamban történő későbbi forgalmazásához, amennyiben azon feltételek egyikéről van szó, amelyek fennállása esetén az Irányelv 7. cikke (2) bekezdésének megfelelően azok megakadályozzák, hogy a védjegyjogosult az említett forgalmazás ellen fellépessen, kizárólag az átcsomagolás tényére vonatkozik, és nem arra, hogy azt milyen módon vagy jelleggel végzik el (ítélet, 39. pont és rendelkező rész, 2. pont).

Ezt követően az ítélet az első kérdés *c)* pontját és a második kérdés *d)* pontját tárgyalja, nevezetesen azon követelményt, miszerint az átcsomagolt termék külseje nem lehet olyan, amely sértheti a védjegy hírnevét.

40. A jelen ítélet 21–32. pontjából következik, hogy az Irányelv 7. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a védjegyjogosult törvényes formában tiltakozhat a gyógyszerkészítmény későbbi forgalmazása ellen akkor is, ha a parallelimportőr úgy csomagolta újra az árut, hogy arra újból ráhelyezte (*re-applied*) a védjegyet, és akkor is, ha az árut tartalmazó csomagolásra ragasztotta fel a címkét, kivéve, ha az az öt feltétel, amelyek között az is szerepel, hogy az átcsomagolt termék külseje nem sértheti a védjegy és annak jogosultja hírnevét, teljesül. Tehát a csomagolás, illetve a címke nem lehet sérült, rossz minőségű vagy szennyezett (ítélet, 40. pont és rendelkező rész, 3. pont).

42. Valójában az Európai Bíróság azzal, hogy a fent hivatkozott Bristol-Myers Squibb és társai-ügyben hozott ítéletének 76. pontjában kimondta, hogy a sérült, rossz minőségű vagy szennyezett csomagolás sértheti a védjegy hírnevét, csupán egyes olyan feltételezett esetekre szorítkozott, amelyekben az átcsomagolt termék nem megfelelő külseje alkalmas lehet arra, hogy csorbítsa a védjegy és annak jogosultja hírnevét.

43. Tehát az átcsomagolt termék nem megfelelő módon is megjelenhet, és ezáltal sérteti a védjegy jó hírét, különösen abban az esetben, ha az újracsomagolás vagy a címke – még akkor is, ha az nem sérült, rossz minőségű vagy szennyezett – olyan jellegű, hogy az kihat a védjegy értékére azáltal, hogy veszélyeztetheti a termékhez társított komoly vagy minőségi imázst, valamint az érintett közönségben keltett bizalmat (lásd e tekintetben a fent hivatkozott Bristol-Myers Squibb-ügyben hozott ítélet 76. pontját, valamint a C-337/95 sz. Parfums Christian Dior-ügyben 1997. november 4-én hozott ítélet 45. pontját).¹²

Következésképpen az első kérdés *c)* pontját és a második kérdés *d)* pontját úgy kell megválaszolni, hogy az a feltétel, miszerint az átcsomagolt termék külseje nem lehet olyan jelle-

¹² Vida i. m. (3), p. 208

gű, amely sértheti a védjegy és jogosultjának hírnevét, mint ahhoz szükséges feltétel, hogy ez utóbbi ne tudjon az Irányelv 7. cikkének (2) bekezdése értelmében törvényes formában tiltakozni a gyógyszerkészítmény későbbi forgalmazása ellen olyankor, amikor a párhuzamos importőr úgy csomagolta újra az árut, hogy arra újból ráarkta a védjegyet, akár akkor, ha az árut tartalmazó csomagolásra ragasztotta fel a címkét, nem korlátozódik azokra az esetekre, amikor a csomagolás sérült, rossz minőségű vagy szennyezett (ítélet, 44. pont).

Ezt követően az ítélet az első kérdés *d*) pontját és a második kérdés *e*) pontját tárgyalja: a védjegy hírnevét sértő jellegű körülményeket.

Ahogy az EK Bizottsága írásbeli észrevételeiben helyesen kifejtette, a párhuzamos importőr számára az a tény, hogy nem helyezi el a védjegyet az új külső csomagoláson (ún. *de-branding*, azaz a védjegy letakarása) vagy hogy azon a saját logóját helyezi el, saját vagy az ún. „házi csomagolását” alkalmazza, vagy több különféle termékhez használt csomagolását (ún. *co-branding*, azaz védjegytársítás) részben vagy egészen eltakaró (*obscure*) új címkét helyez el a csomagoláson, akár úgy, hogy nem tünteti fel az új címkén azt, hogy a szóban forgó védjegynek ez utóbbi a jogosultja, akár úgy, hogy a parallelimportőr nevét nagybetűvel rányomtatja a csomagolásra, főszabály szerint alkalmas a védjegy hírnevének csorbítására (ítélet, 45. pont).

Ugyanakkor, akárcsak az a kérdés, hogy valamely hirdetés kelthet-e olyan benyomást, hogy a védjegyjogosult és a viszonteladó között kereskedelmi kapcsolat van, és ezáltal az Irányelv 7. cikk (2) bekezdése értelmében vett jogos érdeknek minősülhet (lásd a bíróság C-63/97 sz., BMW-ügyben 1999. február 23-án hozott ítéletének¹³ 51. és 55. pontja), az a kérdés, hogy a jelen ítélet előző pontjában említett körülmények olyan jellegűek-e, amelyek sérthetik a védjegy hírnevét, olyan ténybeli kérdésnek minősül, amelyet a nemzeti bíróságnak kell értékelnie az egyes konkrét ügyek sajátos körülményeit figyelembe véve (ítélet, 46. pont).

47. Ezért az első kérdés *d*) és a második kérdés *e*) pontját úgy kell megválaszolni, hogy ha a parallelimportőr

- nem helyezi el a védjegyet az új külső csomagoláson (ún. *de-branding*, azaz a védjegy letakarása), vagy
- a saját logóját helyezi el, a saját vagy az ún. „házi csomagolását” alkalmazza, vagy több különféle termékhez használt csomagolást (ún. *co-branding*, azaz védjegytársítás) alkalmaz, vagy
- a jogosult védjegyet részben vagy egészen eltakaró új címkét helyez el a csomagoláson, vagy
- nem tünteti fel az új címkén azt, hogy a szóban forgó védjegy a védjegyjogosultat illeti, vagy
- a párhuzamos importőr nevét nagybetűvel rányomtatja a csomagolásra,

¹³ *Vida* i. m. (3), p. 183

számára olyan jellegű tény-e, amely sérti a védjegy hírnevét, olyan ténybeli kérdés, amelyet a nemzeti bíróságnak kell értékelnie, az egyes konkrét ügyek körülményeit figyelembe véve (ítélet, 47. pont és rendelkező rész, 4. pont).

A továbbiakban az ítélet a bizonyítási teher (ítélet 48–63. pont), valamint a parallelimportőr előzetes értesítési kötelezettsége elmulasztásának következményeit (ítélet 55–64. pont) tárgyalja.

ELJÁRÁS A BRIT FELLEBBVITELI BÍRÓSÁG ELŐTT

Az Európai Bíróság második előzetes döntését követően várható lett volna, hogy a Fellebbviteli Bíróság az ügyet lezárja. Előre bocsátom, hogy nem ez történt, de erről majd az alábbiakban.

A Fellebbviteli Bíróság 2008. február 21-én kelt határozatában¹⁴ az angol ítéletszerkesztési tradícióknak megfelelően az ügy valamennyi általa relevánsnak tartott előzményét ismer-teti, beleértve a Törvényszék első és második ítéletét, valamint saját korábbi részítéletét, továbbá a felperes és az alperes ügyvédjének egyes fejtegetéseit. Ugyanebben a keretben szó szerint idézi az Európai Bíróság két ítéletének rendelkező részét, nemkülönben magukban az ítéletekben hivatkozott precedenseket.

E határozatnak is csak a védjegyek társítására (*co-branding*), valamint a védjegyek letaka-rására (*de-branding*) vonatkozó részeire térek ki.

A védjegy társítás kérdését a határozat viszonylag röviden intézi el. Nézete szerint kétség-telen, hogy az importőr saját védjegyének a gyártó védjegyével együttes szerepeltetésével saját védjegyét is reklámozza. Ez azonban annak világossá tételével történt, hogy az az im-portőr védjegye. Azonban eközben semmi olyat nem tettek, ami a felperesek védjegyeinek értékét csökkentette (*disperage*) volna. De olyat sem, amiből a közönség arra következtet-hetett volna, hogy a gyártók és az importőr között kereskedelmi kapcsolat áll fenn. Ha a védjegy társításnak ilyen módja jogsértő, akkor sok importőr és kereskedő bajba kerülne. A Harrods¹⁵ az általa forgalmazott árukon saját nevét szerepelteti. Hasonlóképpen a nagyhírű borkereskedő, a Berry Brothers and Rudd gyakran saját címkéjét szerepelteti az importbo-ron. Ezt is meg kellene tiltani? Csupán azért, mert az importőr saját magát is reklámozza? Kézenfekvő, hogy a felelet az hogy: nem (ítélet, 43. pont).

Ezt a gondolatot tükrözi az Európai Bíróság második előzetes döntésének 46. pontja, amely a BMW-ügyben hozott előzetes döntésre utalással annak a ténykérdésnek értékelését, hogy a viszonteladó védjegyhasználat a olyan jellegű-e, amely sértheti a védjegy jó hírnevét, a nemzeti bíróság feladatának tekinti (ítélet, 44. pont).

¹⁴ [2008] E.T.M.R. Part 6, p. 604

¹⁵ A Harrods a világ legnagyobb áruháza, 18 000 m² alapterülettel. Mottója *Omnia Omnibus Ubique – All Things for All People, Everywhere*. Karácsonyi és élelmiszerrészlege külön-külön is világhírű.

A védjegy letakarása vonatkozásában a bíróság példaképpen a PROZAC védjeggyel kapcsolatos tényállást említi. E vonatkozásban az elsőfokú bíróság a bemutatott csomagolásminta alapján megállapította, hogy azon a védjegy nem szerepelt, csupán az a szöveg, hogy „FLUXOTINE kapszulák 20 mg” (angolul). A doboz oldalán olvasható szöveg: „Gyártó Lilly S. A. (spanyolországi cím). Beszerezte az EU-ban az engedélyes (*licence holder*) a DOWELHURST Ltd.” (ítélet, 47. pont).

A doboz belsejében található betegájékoztató fejrészen szerepel a PROZAC védjegy. Megjegyzendő, hogy a tényállás alapján a felperes a védjegy letakarását sérelmezi. A bíróság álláspontja szerint azonban ennek éppen ellenkezője áll fenn, nem letakarás (*de-branding*), hanem védjegyhasználat (*branding*) (ítélet, 48. pont).

A felperes valójában azt sérelmezi, hogy a védjegy részleges letakarása (*partial de-branding*) következtében a betegek úgy érzik a helyzetet, hogy a PROZAC védjeggyel ellátott gyógyászati készítmény generikus neve fluxotine, s ha a termék szabadalmi oltalma lejár, úgy a védjegy nélküli terméket fogják vásárolni. Ez a kereskedelmi természetű panasz érthető – ez azonban nem jelent károkozást (ítélet, 49. pont).

A teljes letakarás (*total de-branding*) ezzel szemben az, ha a felperes védjegyének még a nyomát is eltüntetik. A védjegy teljes eltüntetése sem szokatlan, a szupermarketek például a lisztet vagy kávékat gyakran átcsomagolják, és „saját védjegyük” alatt hozzák forgalomba (ítélet, 51. pont).

A törvény értelmében a védjegy letakarása nem képez bitorlást. Egyszerűen arról van szó, hogy a védjegyet nem használják. A védjegy letakarása nem esik az Irányelv 5. cikkének hatálya alá sem. Egyszerűen szólva: nincs használat – nincs bitorlás¹⁶ (ítélet, 52. pont).

Következésképpen a védjegyjogosult nem is igényelheti, hogy védjegyét a másodlagos piacon (*aftermarket*) is használják. Ezért nincs lehetőség annak kimondására, hogy a védjegy eltakarása „önmagában” (*in itself*) károkozást jelentene (ítélet, 53. pont).

Ugyanakkor azonban az a mód, ahogyan a védjegy részleges letakarását végzik, elvileg sértheti egy védjegy imázsát vagy presztizsét. Minden attól függ, hogy azt *miként* (kiemelés a fordítótól) teszik (ítélet, 54. pont).

Meg kell még említeni az Európai Bíróságnak a Boehringer Ingelheim-ügyben hozott második előzetes döntését követően hozott két külföldi ítéletét. Az egyik a Sanofi-Aventis c/a Kohlpfarma közötti perben a Német Legfelsőbb Bíróság által hozott ítélet, a másik az AstraZeneca c/a Pharma Danis-ügyben hozott ítélet. A jelen per alperesének előadása szerint mindkét bíróság megengedettnek tekintette mind a védjegy letakarását, mind a védjegy társítását. A felperes képviselőinek előadása szerint ezekben az ügyekben más volt a tényállás (ítélet, 51. pont).

¹⁶ No use, no infringement

Túl messze vezetne ezeknek az ítéleteknek a jelen ügyben való vizsgálatába elmerülni. Elegendő annak megjegyzése, hogy mindkét ügyben a parallelimportőr járt eredménnyel, valamint hogy kár megállapítására nem került sor. Ezek az ítéletek mindenesetre figyelembe vették az Európai Bíróságnak a Boehringer Ingelheim-ügyben hozott második előzetes döntését (ítélet, 59. pont).

Mindezekre tekintettel tulajdonképpen helyt lehetne adni az alperesek fellebbezésének. A felperes képviselője azonban felhívta a figyelmet arra, hogy van egy további ügy az Európai Bíróság előtt az Osztrák Legfelsőbb Bíróság előzetes döntéshozatali kérelme folytán. Ez a C-276/05 alatt, a Wellcome c/a Paranova közötti alapperben feltett kérdés (ítélet, 60. pont), amely a következő.¹⁷

Az új csomagolás kivitele a minimális intervenció szempontjából vizsgálandó, vagy (csak) abból a szempontból, hogy a védjegy hírneve és jogosultja hírneve károsodik-e (ítélet, 61. pont)?

Ezért, ha az Európai Bíróság az átcsomagolás kivitelével kapcsolatosan a „minimálisan korlátozott intervenció” követelményét indokoltnak tartaná, akkor egy olyan kérdés vizsgálata is szükségessé válna, amelyet eddig még nem tettek fel, s ez esetben a Bristol-Myers Squibb-ítélethez viszonyítottan egy új, „hatodik átcsomagolási” feltételtől lehetne szó (ítélet, 65. pont).

Minthogy ez a kérdés az Európai Bíróság előtt van, nem zárható ki annak lehetősége, hogy a minimálisan korlátozott intervenció követelménye megállapításra kerül. Erre a körülményre tekintettel a felperesek kérték, hogy ez a bíróság ne hozzon az ügyet befejező ítéletet (ítélet, 66. pont).

Ezért jelenleg csak annyi állapítható meg, hogy az alperesek által végzett újracsomagolás és újracímkézés (*re-labelling*) nem sértette és nem fogja sérteni a felperes védjegyeit (ítélet, 67. pont).

A fentiek alapján a brit Fellebbviteli Bíróság a további eljárást az Európai Bíróság újabb – az Osztrák Legfelsőbb Bíróság megkeresésére adandó válaszig – felfüggesztette.

¹⁷ Időközben az Európai Bíróság azt a választ adta Ausztria Legfelsőbb Bíróságának, hogy az újracsomagolást „csak arra a feltételre tekintettel kell vizsgálni, hogy az nem sértheti-e a védjegy vagy annak jogosultja hírnevét” (C-276/15 ügyszám, ítélet rendelkező rész, 1. pont – magyarul is: EUR-Lex). Nézetem szerint ebből a válaszból egyértelmű, hogy a „minimális intervenció” nem feltétel, a közösségi jog ilyen korlátozást nem állít fel.

MEGJEGYZÉSEK

Az Európai Bíróság elé általában „rázós” kérdések kerülnek. Talán nem túlzott azt állítani, hogy a parallelimporttal kapcsolatos kérdések a legrázósabbak közé tartoznak. Ezenfelül még azt is mondhatjuk, hogy ez a téma alighanem örökzöld.

Nem véletlen, hogy a brit Fellebbviteli Bíróság itt ismertetett ítéletének kommentárját az *European Trademark Reporter* helyettes főszerkesztője, *Fhima*¹⁸ azzal kezdi, hogy sok védjegyjogász szíve alighanem összeszorul, amikor a Fellebbviteli Bíróság eljáró tanácsa elnökének, *Jacob* lord-bíró ítéletének beszédes (*chatty*) bevezetőjét kezdi olvasni. Eszerint:

„Tekintet nélkül az Európai Bírósághoz intézett két előzetes döntéshozatali megkeresésre és az azokra adott válaszokra, mindkét fél azt állítja, hogy ő a pernyertes. Ez pedig szomorú helyzet.¹⁹ Úgy tűnik, hogy az európai védjegyjog annyira bizonytalanná vált, hogy senki sem tudja, hogy mik a szabályok, kivéve azt a kézenfekvő esetet, ha a bitorlás egyértelmű. (A védjegynek az alperes áruin való használata, ha azonos vagy az összetévesztésig hasonló a felperes védjegyével, amelyet azonos vagy hasonló árukon használnak)” – (ítélet, 2. pont).

Majd a kommentár azzal folytatja, hogy ennek a bizonytalan érzésnek (*sinking feeling*) fokozódnia kell, ha az olvasó az ítélet végéhez érkezik. Tény, hogy egyik fél sem nyert: a bíróság nem fejezi be az eljárást (igaz előzetesen megállapította, hogy az alperesek eleget tettek az átsomagolás feltételeinek).

Az alapvető kérdés valójában az volt – mondja a kommentátor –, hogy vajon ki fölözi le a gyártott termékek kifejlesztésével és reklámozásával kapcsolatos beruházások hasznát. A védjegy társítás az importőr számára előnyt jelent, ha a gyártó jó nevű védjegye mellett a sajátját is elhelyezi. A védjegy lefedése pedig megfosztja a gyártót attól a haszontól, amit védjegye hírnevének megszerzésével, növelésével elérhetne. A fogyasztói pozitív asszociációk a parallelimportőr javát szolgálják (*divert*).

A kérdés az, hogy a közösségi védjegyjog a kár elhárítását tekinti-e (csak) feladatának, vagy a védjegybe történt beruházás védelmét is – teszi fel a kérdést *Fhima*.

Mint gyakorló jogász jobban megértem a brit Fellebbviteli Bíróság óvatos állásfoglalását: ha van még tisztázatlan jogkérdés (amelyben az Európai Bíróság éppen most készül állást foglalni), akkor valóban kockázatos a másodfokú ítéletet meghozni.

Magam már azt is tiszteletre méltónak tartom, hogy a Fellebbviteli Bíróság a per tárgyát képező fő kérdést megválaszolta: a szóban forgó parallelimport nem károsította a felperesek védjegyének hírnevét. Véleményem szerint a tagállamok nemzeti bíróságainak jelentős része még idáig sem ment volna el, hanem egyszerűen csak felfüggesztette volna az eljárást.

¹⁸ [2008] E.T.M.R. part 6, Editorial

¹⁹ Sorry state of affairs

A Fellebbviteli Bíróság helyzetét mindenesetre megkönnyítette, hogy a felperesek (akik már addig is érzékelhették, hogy ügyük vesztesre áll), kezdeményezték az Európai Bíróság újabb előzetes döntésének bevárását függetlenül attól, hogy azt az eljárást nem az adott perben eljáró brit bíróság kezdeményezte.

A felperesek számára azonban úgy tűnik, hogy ez volt az utolsó szalmaszál. Most, miután az Európai Bíróság nem bővítette tovább az újracsomagolás feltételeit, nem kifejezetten irigylem az alapperbeli felperes ügyvédjét.

Az ügy általános tanulsága, hogy ha a parallelimportőr az átcsomagolásnál pontosan tartja magát az Európai Bíróság által felállított követelményekhez, úgy a nála sokkal tökéresebb gyártók vagy azok pertársaságával szemben is komoly esélye van a védekezésnél – amely utóbbi még így sem olcsó.

A magyar piac a parallelimportőrök számára nem igazán gazdag „vadászterület”. A gazdasági válság előrevetíti azonban, hogy az azt átvészelni képes vállalatok között az árverseny fokozódni fog. Ezért ha eddig a parallelimporttal kapcsolatos védjegyjogi problémák nálunk csak szórványosan jelentek is meg, nem zárható ki, hogy ez a tevékenység a jövőben nálunk is gyakrabban fordul elő, beleértve az ezzel kapcsolatos jogi kérdések előfordulását is.

AZ MSZH NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉSI TEVÉKENYSÉGÉNEK FŐBB JELLEMZŐI 2008 MÁSODIK FELÉBEN

1. MAGYARORSZÁG KÉPVISELETE A SZELLEMI TULAJDON VILÁGSZERVEZETE (WIPO) KERETÉBEN FOLYÓ NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉSBEN

2008 második felében is biztosítottuk nemzeti képviseletünket és a megfelelő szintű részvételt a WIPO fontosabb rendezvényein, állandó bizottságaiban és munkacsoportüléseiben. Ez a tevékenység, a korábbiakhoz hasonlóan, magában foglalta a szükséges belföldi egyeztetéseket és a genfi magyar misszióval való kapcsolattartást is.

A WIPO eseménynaptára szerint az év második felének legfontosabb nemzetközi eseménye a világszervezet különböző közgyűléseinek egy időben tartott eseménysorozata volt, amelyre az idén is szeptember végén került sor, Genfben. Kiemelkedő eseménynek tekinthető a Szellemi Tulajdon Világszervezete új főigazgatója, az ausztrál állampolgár *dr. Francis Gurry* megválasztása, aki korábban a WIPO főigazgató-helyettesi tisztét töltötte be. Ezen az ülésen újjáválasztották a WIPO több uniója és bizottsága számos vezető tisztségviselőjét is.

Júliustól decemberig két alkalommal (júliusban és októberben) ülésezett a Nizzai Unió és a Nizzai Megállapodás szakértői bizottsága, és szintén két alkalommal (júliusban és decemberben) a Védjegyekkel, Mintákkal és Földrajzi Árujelzőkkel foglalkozó Állandó Bizottság (SCT). Biztosítottuk a képviseletet októberben az UPOV Tanácsa Adminisztratív és Jogi Bizottsága és Konzultatív Bizottsága szokásos őszi ülészakán és az ehhez kapcsolódó egynapos szimpóziumon, novemberben a Szerzői és Szomszédos Jogi Állandó Bizottság (SCCR) ülésén és a madridi rendszer jogi fejlesztésével foglalkozó munkacsoport ülésén.

A WIPO által különböző helyszíneken és témákban rendezett, számunkra szakmailag fontos egyéb eseményeken is jelen voltak hivatalunk különböző beosztású szakemberei. Közülük kiemelkedik az októberben tartott Lisszaboni Fórum és centenáriumi ünnepség, amelynek egyik előadását az MSZH jogi elnökhelyettese tartotta.

Az MSZH közvetítésével három magyar szervezet – a VPOP, a Nemzeti Nyomozóiroda és az FVM Fogyasztóvédelmi Osztályának egy-egy munkatársa – képviselte Magyarországot a november végén, Szófiában tartott szubregionális nemzetközi szimpóziumon, amelynek tárgya az iparjogvédelmi jogok érvényesítése volt.

Decemberben ülésezett Genfben a Pénzügyi és Költségvetési Bizottság, és ehhez kapcsolódva a WIPO rendkívüli közgyűlést tartott. December 16-án hivatalunk adott helyszínt „A

szellemi tulajdonjogok irányítása és technológiatranszfer az egyetemeken és a kutatóintézetekben” címmel, egy magyar szerző által összeállított tanulmány áttekintésére összehívott interregionális WIPO-műhelytalálkozónak, amelyen 12 meghívott ország és Magyarország szakemberei vettek részt.

A WIPO-tagállamok közgyűléseinek negyvennegyedik ülésorozata, Genf, szeptember 22–29.

Az ülésorozaton hivatalunk képviselőjében az elnök, a jogi elnökhelyettes és szakmai tanácsadó vett részt. Az alábbiakban röviden áttekintjük az ülésorozat főbb eseményeit.

Az új főigazgató kinevezése

Az első félévben lezajlott főigazgató-jelölési procedúrák több fordulója után maga a főigazgató-választás ezúttal igen gyorsan megtörtént. A Koordinációs Bizottság leköszönő elnöke beszámolt a jelöltválasztás eredményéről. Elhangzott a megválasztott főigazgató beköszönő beszéde, majd az elnök tájékoztatása szerint a csoportok koordinátoraiából létrehozott munkacsoport megvitatta és a közgyűlés számára előterjesztette a főigazgató munkaszerződésének tervezetét. A közgyűlés egyhangúlag jóváhagyta a Koordinációs Bizottság jelöltje, *dr. Francis Gurry* főigazgatói kinevezését és munkaszerződését.

110 tagállam, 12 kormányközi és 10 nem kormányzati szervezet fejezte ki köszönetét a leköszönő főigazgatónak, *dr. Kamil Idris*nek, és köszöntötte az újonnan megválasztott főigazgatót.

WIPO-tisztségviselők megválasztása

A WIPO számos bizottságának és közgyűlésének vezetői posztjaira új tisztségviselőket neveztek ki, így újjáválasztották a Párizsi Unió Végrehajtó Bizottsága elnökét és elnökhelyetteseit, a Koordinációs Bizottság elnökét és elnökhelyetteseit, a Berni Unió Végrehajtó Bizottságának elnökét és elnökhelyetteseit, illetve a Lisszaboni Unió közgyűlésének elnökét. Megválasztásukat a közgyűlés jóváhagyta.

A belső auditor és a Felügyeleti Osztály éves összefoglaló jelentése

A jelentés ismertetése után számos hozzászólás hangzott el. Az Afrikai Csoport az elmaradt feladatok okaként az erőforráshiányt jelölte meg, a Közép- és Kelet-Európai és Balti Államok csoportja és az USA a hiányosságokért a munkaerőhiányt okolta, az USA firtatta továbbá a közbeszerzési rendszerrel kapcsolatos felvilágosítást, a munkaerő-továbbképzéseket és az ajánlások elfogadását. Az osztály beszámolójában elhangzott, hogy a pénzügyi auditot külső ellenőr végzi, ők inkább irányítási jellegű feladatokat végeznek. A beszámolóban megemlézték, hogy a főigazgató irodájában megtekinthető az új közbeszerzési rend-

szerről szóló jelentés. A külső szakértő hamarosan lezárja a WIPO integritási és etikai rendszerének felülvizsgálatát, feldolgozzák az erről szóló jelentést és az osztály végső ajánlásokat és következtetéseket fog kidolgozni. A kérdéses 31 ajánlás jelenleg megvalósítás alatt áll, mindegyiknek meghatározott személyi felelőse és kitűzött, konkrét határideje van, ezeket az Auditbizottság kétéves időközönként figyelemmel kíséri majd.

Az Auditbizottság jelentése a 2007. december és 2008. május közötti időszakban tartott ülésekről

Beszámoló hangzott el a bizottság munkájáról, az új építési projektekről és az ún. *desk-to-desk review*-ről. Kiderült, hogy a tagállamok eddig nem tudtak reagálni a bizottság utolsó három üléséről készült jelentésre, mert az ülések után nem került sor egyetlen *BFC* (Pénzügyi és Költségvetési Bizottság) -ülésre sem. A WIPO új főigazgatója ajánlotta, hogy tekintettel a PBC soron következő ülésére, az átadási időszakra és a tagok eddig megszerzett gyakorlatára, hasznosabb lenne a bizottság jelenlegi tagjait 2010-ig megtartani, és a rotációs konzultációkat 2009-re halasztani. Az Auditbizottság elnöke szerint a munka kiszervezése mindaddig megoldás lehet, amíg munkaerőhiány van. A közgyűlés tudomásul vette a dokumentum tartalmát.

Jelentés a Szerzői és Szomszédos Jogi Bizottság (SCCR) munkájáról

Az audiovizuális előadóművészi teljesítmények és a műsorsugárzó szervezetek védelme tekintetében a küldöttségek egy része azt szorgalmazta, hogy a kivételek és a korlátozások vonatkozásában legyenek további tárgyalások, és a Titkárság készítsen egy tanulmányt. Az Afrikai Csoport álláspontja szerint a műsorsugárzó szervezetek védelmével kapcsolatban a tárgyalásokat a világhálón történő műsorszórásra nem indokolt kiterjeszteni, mert a digitális terület kezelése jelentős problémákat okoz a fejlődő országoknak. Több tagállam, köztük az EU nevében Franciaország is jelezte, hogy addig nem érdemes diplomáciai konferencia összehívásáról tárgyalni, amíg a tagállamok között az alapvető kérdésekben nincs konszenzus. Japán elsősorban a digitális fejlődésből származó kihívásokra, az USA pedig főként az internetes kihívásokkal való szembenézésre hívta fel a figyelmet. A közgyűlés tudomásul vette a bizottságban folyó munka jelenlegi állását, és felkérte a Titkárságot, hogy a közgyűlés 2009. évi ülésén számoljon be az SCCR-ben megvitatásra kerülő kérdésekről és a meghozandó döntésekről.

Jelentés a szellemi tulajdon és a genetikai források, a hagyományos ismeretek és a folklór kérdéseivel foglalkozó Kormányközi Bizottság (IGC) munkájáról

Az Afrikai Csoport reményét fejezte ki, hogy a jelenlegi, átmeneti jellegű védelmet egy újabb, nemzetközi szintű és jogilag kötelező eszköz váltja fel. Remélik, hogy a Bizottság mandátumának újabb két évvel való meghosszabbítása a munka felgyorsulását eredményezi majd, és multilaterális nemzetközi egyezményt dolgoznak ki. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette.

Jelentés a Szabadalmi Jogi Bizottság (SCP) munkájáról

Több csoport (köztük az EU is) kifejezte reményét, hogy a munka során felvetett és megvitatandó négy kérdés (a szabadalmi információ terjesztése, többek között kutatási és vizsgálati beszámoló adatbázis, kivételek a szabadalmaztatható tárgyak alól és a jogok korlátozása, egyebek mellett kutatási mentesség és kényszerengedélyek, szabadalmak és szabványok és az ügyfél-üggyvivői privilégium) nem élvez különös elsőbbséget, és valamennyi kérdést megvizsgálják majd a nem kimerítő jellegű felsorolást tartalmazó listáról. Üdvözölték egy konferencia összehívását az SCP keretein belül, és javasolták, hogy a szabadalmakkal és közérdeklődésre számot tartó hatásaikkal (pl. közegészségügy, környezet, éghajlatváltozás, élelmiszer-biztonság stb.) kapcsolatban a Titkárság dolgozzon ki egy tanulmányt. A közép-európai és balti államok (CEBS) csoportja, többek között, reményét fejezte ki aziránt, hogy a szabadalmi rendszerek jelenlegi kihívásai mellett egy hatékonyan működő szabadalmi rendszer fokozott érdeklődésre és nagyobb nyitottságra számíthat az SCP jövőbeni munkaprogramjában.

Internetes doménnevek

A Titkárság beszámolt a WIPO e kérdésben végzett tevékenységéről, a védjegyekre „veszélyes” doménnévrendszerhez kapcsolódó fejlesztésekről. Az USA továbbra is elhatárolja magát a WIPO-2-ajánlásoktól, szerinte egy módosítás a jelenleg jól működő „egyetemes doménnév vitarendezési eljárás” (UDPR) legitimációját kérdőjelezné meg, és a kormányközi szervezetek védelméről a Párizsi Unió keretében indokolt tanácskozni.

Elsőbbségi dokumentumok digitális hozzáférésű szolgáltatása a szabadalmak terén

Az új főigazgató jelezte, hogy a tagállamok már korábban jóváhagyták ennek a szolgáltatásnak a bevezetését, a munkálatok megfelelően haladnak, 2009 elején sor kerülhet a teljes tesztelésre és a bevezetésre is.

A PUE 6ter cikkével kapcsolatos kérdések

A Titkárság képviselőjének beszámolójában felmerült, majd Jamaica külön is felvetette, hogy a PUE felülvizsgálatával foglalkozó, 1980-ban tartott konferencia keretében felvetődött a kérdés, hogy a PUE 6ter paragrafusának 1(a) pontjában felsorolt, védett elemek közé nyerjenek felvételt az államok hivatalos elnevezései is. Ezt újból megfontolásra ajánlották a WIPO és a Védjegyjogi Állandó Bizottság számára. A felvetéshez Svájc is csatlakozott. A PUE közgyűlés tudomásul vette a tájékoztatást és a mellékletben megfogalmazott döntési javaslatot.

A Madridi Unióval kapcsolatos ügyek

A madridi rendszer bejelentési nyelveinek lehetséges kibővítéséről szóló tanulmányok kérdésében a közgyűlés tudomásul vette a dokumentum tartalmát. A Madridi Unió közgyűlése meghozta a megfelelő határozatokat a Közös Végrehajtási Szabályzat 2009. szeptember 1-jével hatályba lépő szabályainak módosításával kapcsolatban. A Nemzetközi Iroda helyzetjelentést adott az információtechnológiai modernizációs program jelenlegi helyzetéről.

A Hágai Unióval kapcsolatos ügyek

A Hágai Unió közgyűlése meghozta a megfelelő határozatokat a Közös Végrehajtási Szabályzat 2009. szeptember 1-jével hatályba lépő szabályainak módosításával kapcsolatban, és elfogadta a díjak módosítását. Felkérte továbbá a Titkárságot, hogy tegyen javaslatot a Közös Végrehajtási Szabályzat módosítására a spanyol nyelvnek a hágai rendszerbe történő felvételéről.

A Lisszaboni Unióval kapcsolatos ügyek

Számos küldöttség kifejezte igényét, hogy munkacsoport jöjjön létre, és ez a munkacsoport foglalkozzon további, a Lisszaboni Megállapodás revíziójára vonatkozó kérdésekkel is. A Lisszaboni Unió közgyűlése tudomásul vette ezt az igényt, és elhatározta egy munkacsoport felállítását, amely a Lisszaboni Megállapodásban szabályozott eljárások lehetséges fejlesztésének vizsgálatát tűzi ki célul. A munkacsoportban a Lisszaboni Unió minden tagállama részt vehet, egyéb államok és szervezetek pedig megfigyelőként lehetnek jelen.

A PCT-unióval kapcsolatos ügyek

A PCT-unió közgyűlése tudomásul vette a PCT-munkacsoport első üléséről készült jelentést és annak mellékleteit, illetve jóváhagyta a munkacsoport jövőbeni munkájára vonatkozó ajánlásokat. A közgyűlés elfogadta a PCT Végrehajtási Szabályzatának megfelelő módosításait azzal, hogy azok 2009. július 1-jétől lépjenek hatályba. Elfogadásra kerültek a minőségirányítási rendszerekkel foglalkozó és a PCT jövőbeni közzétételi nyelveinek meghatározására szolgáló kritériumokról szóló dokumentum megállapításai is.

A Szabadalmi Jogi Szerződés (PLT) közgyűlését érintő kérdések

A PLT közgyűlése elfogadta a nemzetközikelelem-modell módosított űrlapját annak azonnali hatállyal történő hatálybaléptetésével, és döntött a PCT Végrehajtási Szabályzatának a beterjesztett dokumentumban bemutatott módosításai alkalmazásáról a PLT és Végrehajtási Szabályzata vonatkozásában.

Jelentés az új építkezési projektről

Az USA küldöttsége reménykedett abban, hogy a projekt pénzügyi háttérét megfelelő figyelemmel kísérik, az Afrikai Csoport reményei szerint viszont a WIPO tartalékainak esetleges felhasználása nem veszélyezteti a fejlesztési terv megvalósításának forrásait.

A Nizzai Megállapodással foglalkozó ad hoc munkacsoport ülései és a Nizzai Osztályozással foglalkozó munkacsoport ülése, Genf, július 3–4. és október 6–10.

Mindkét ülésen az MSZH szakmailag illetékes osztályvezetője vett részt. Az első ülésen 27 ország és 2 megfigyelő, a második ülésen 27 ország, 24 megfigyelő és több nemzetközi szervezet képviseltette magát.

A júliusi ülés annak a dokumentumnak a vitájával telt, amelyet a 2007 novemberében tartott ülésen felvetett javaslatok alapján állítottak össze a Nizzai Osztályozás új kiadásait előkészítő munkák továbbfejlesztéséről és modernizálásáról. A megbeszélés oldott légkörben, nem formális jelleggel folyt, „fejtörés” jellegű részvételi attitűd jellemezte. Élénk vita folyt a Nizzai Osztályozás revíziójának gyakoriságáról. A többség szerint a szakértői bizottságnak évente egyszer kell üléseznie, előnyös, ha az éves változásokat a WIPO elektronikus formában jelenteti meg. A változások évente egyszer lépnek hatályba. Magyar (és japán) részről is hangsúlyozták, hogy a fordításra és a publikálásra megfelelő idő kell a tagállamok részére. Elektronikus fórum jönne létre a munka jobb előkészítése és gyorsítása végett, ahol a javaslatokat magyarázni lehetne, be lehetne mutatni és érdemben meg lehetne vitatni. E fórum megvalósítását a résztvevők egyöntetűen támogatták, az ún. *e-voting* (szavazás elektronikus úton) kérdését illetően viszont a vélemények megoszlottak.

Az októberi ülésen „A Nizzai Osztályozás revíziójának folyamata” című előkészítő munkaanyag vitája került terítékre, a véleménycsere ugyancsak közvetlen légkörben folyt. Első alkalommal kivetítőn is bemutatták az elektronikus fórum számára elkészült internetes felület tervezetét, amely nem a teljesség igényével készült, de a megbeszélést nagymértékben segítette. A felület wikijellegű számítógépes programokra épül. Lényege, hogy egyidejűleg többen is szerkeszthetik ugyanazt a felületet, így a javaslatok és a módosítások egyazon felületen, egyidőben jeleníthetők meg.

Csak papírfőmódban került kiosztásra az ún. *e-form* (elektronikus formalevél), amely az új javaslatok előterjesztését szolgálná, de még nem valósult meg. Nyitva maradt az *e-fórum*-on való résztvevők körének meghatározása, az előkészítő munka irányítása, a felülvizsgálat gyakoriságának kérdése és az egyes verziók hatályba lépése.

Az osztályozási javaslatok közül a munkabizottság 62 javaslatot elfogadott, 48 javaslatot elutasított, 31 javaslatot az előterjesztők visszavontak.

Az ülés legfőbb eredménye – amely egyúttal bizonyíték is erre –, hogy a javaslatok hagyományos, verbális tárgyalása messze nem olyan hatékony, mint az illusztrációk segítségével történő megvitatás.

A Védjegy, Minta és Földrajzi Árujelző Állandó Bizottság 19. és 20. ülése, Genf, július 21–25. és december 1–5.

Az MSZH részéről az üléseken a szakmai főosztály helyettes vezetője vett részt.

A júliusi ülésen a WIPO főigazgató-helyettese megnyitó beszédében kitért a már 54 ország által aláírt és 5 ország által ratifikált Szingapúri Szerződés jelentőségére, majd *Ernesto Rubio* ismertette a formatervezésiminta-oltalommal és a védjegybejelentéssel szembeni felszólalással kapcsolatos kérdőív eredményeit, az állami felségjelek értesítési rendjének javasolt változtatását, valamint a nemzetközi gyógyszer szabadnevek és védjegyek viszonyát.

A továbbiak során igen érdekes szakmai viták bontakoztak ki a nem hagyományos védjegyek szakmai ábrázolása, a színvédjegyek, a mozgásvédjegyek, az ún. pozícióvédjegyek (*position marks*), gesztusvédjegyek (*gesture marks*), hangvédjegyek, illatvédjegyek, ízvédjegyek, tapintásvédjegyek kapcsán. Az ilyen védjegyekkel kapcsolatban több fejlődő ország a többletköltségek veszélyére hívta fel a figyelmet.

Marcus Höpperger ismertette a felszólalás témakörében elkészült kérdőív összesített eredményeit tartalmazó dokumentum főbb jellemzőit. A felmérést a küldöttek többsége hasznosnak ítélte. Ennek kapcsán színes szakmai vita bontakozott ki, amely alapvetően az egyes államok saját rendszereinek bemutatásából, illetve a saját rendszer biztosította előnyök ismertetéséből állt. A továbbiakban bemutatásra kerültek a formatervezési minta témakörében a Titkárság által kiadott két kérdőív eredményei.

A földrajzi árujelzőkkel kapcsolatos napirendi ponthoz a Titkárság nem készített előzetes írásos anyagot, így ezzel kapcsolatban érdemi párbeszéd nem alakult ki. Említésre méltó, hogy az INN (nemzetközi gyógyszer szabadnevek) kapcsán a magyar küldöttség felvetette az INN és a doménnevek regisztrációjának gyakorlati problémáit. Kitért arra, hogy a hazai piaci szereplők tapasztalatai szerint a bejelentett INN-eket harmadik személyek regisztráltatják doménnévként, amivel szemben az INN-eljárást kezdeményező gyógyszergyár nem tud fellépni, hiszen a megjelölésre védjegyjogot nem szerezhetsz. A magyar küldöttség felkérte a Titkárságot a monitoringtevékenység folytatására, amire a Titkárság ígéretet tett.

A Genetikai Forrásokkal, Hagyományos Tudással és Folklórral foglalkozó Kormányközi Bizottság (IGC) 13. ülése, Genf, október 13–17.

A kormányközi bizottság ülésén hivatalunkat jogi osztályvezető képviselte. Az utóbbi üléseken a hivatal nem képviseltette magát, de könnyen felismerhető volt, hogy a 2006 áprilisában tartott kilencedik ülés óta érdemi előrelépés nem történt a bizottság által kitűzött célok elérése terén. Még a mandátum ismételt meghosszabbítása sem változtatott azon a helyzeten, hogy a hagyományos tudással és a folklórral kapcsolatos *sui generis* szabályozás megteremtése érdekében a fejlődő országok által igényelt kötelező erejű nemzetközi egyezmények megalkotása a fejlett országok ellenállásába ütközik. Ezen az ülésen sem következett be áttörés, és a kompromisszum meghiúsulása a résztvevőkben újból csalódást keltett.

Az UPOV Adminisztratív és Jogi Bizottságának (CAJ) 58., Konzultatív Bizottságának (CC) 76. és Tanácsának 43. ülése és szimpózium a növényfajta-oltalmi jogokkal kapcsolatos szerződésekről, Genf, október 27–31.

Az üléseken Magyarország képviseletében az FVM Szakigazgatási Főosztályának vezető főtanácsosa, az MSZH képviseletében a műszaki elnökhelyettes és jogi ügyintéző vett részt.

Az alábbiakban ismertetjük a CAJ 58. ülésén elhangzott néhány fontosabb információt és döntést.

- Az ülést a CAJ elnöke és az újonnan megválasztott WIPO-főigazgató nyitotta meg. Tájékoztatót arról, hogy Svájc 2008. szeptember 1-jén ratifikálta az UPOV-egyezmény 1991. évi szövegét.
- Megvitatásra került az a dokumentum, amely az állandóság vizsgálatával, a különleges jellemzőkkel és az új típusokhoz és fajtákhoz készült útmutatóval foglalkozik. Az első esetben kisebb módosításokkal, a másik két esetben változtatás nélkül hagyták jóvá a dokumentumokat.
- A WIPO főigazgatója az UPOV-ROM növényfajta-adatbázis kapcsán rámutatott, hogy a WIPO 2009. évi költségvetése tartalmazza az adatbázis fejlesztéséhez szükséges emberi és anyagi erőforrásokat. A CAJ jóváhagyta az adatbázis fejlesztésének menetrendjét.
- A CAJ megvitatta az UPOV-egyezmény legfontosabb szabályait értelmező anyag kidolgozásával kapcsolatos eljárást összefoglaló dokumentumot. Az UPOV főtitkárhelyettese szerint az útmutató nemcsak az egyezmény 1991. évi szövegéhez csatlakozni kívánó államok, hanem a jelenlegi tagállamok számára is hasznos lehet.
- A bizottság megvitatta az elektronikus bejelentési rendszer tárgyában elkészített dokumentumot. Az EK képviselőjének véleménye szerint kérdéses, hogy kellő emberi és anyagi erőforrás áll-e rendelkezésre a projekt beindításához. A CAJ elnökének javaslata szerint az elektronikus űrlap a jelenleg rendelkezésre álló papíralapú bejelentési űrlappal kiegészítve készüljön el. Az UPOV Irodája a küldöttségek további javaslatait is figyelembe véve újabb dokumentumot készít, amelyet a következő ülésen megvitatnak.

A CC 76. ülésén, egyebek mellett:

- Döntés született, hogy a Tanács felé javasolni fogják, hogy az UPOV főtitkári posztjára a 2008. október 30-ától 2014. szeptember 14-ig terjedő időszakra nevezzék ki *dr. Francis Gurry*-t, a WIPO újonnan választott főigazgatóját, aki a főtitkári tisztségéről járó javadalmazásáról lemondott, és azt a fejlődő országok érdekében folytatott tevékenységek finanszírozására felajánlotta.
- A CC felkéri a Tanácsot, hogy az UPOV főtitkárhelyettesének mandátumát három helyett egy évvel hosszabbítsa meg, majd a főtitkárhelyettes a WIPO főtanácsadójaként dolgozzon tovább. Az iroda a CC következő ülésére készít javaslatot a főtitkárhelyettes kinevezése tárgyában.
- A CC véleménye szerint Macedónia növényfajta-oltalmi törvényének tervezete összhangban áll az UPOV-egyezmény 1991. évi szövegével, Bosznia-Hercegovina törvénytervezete pedig kiegészítésre, illetőleg módosításra szorul.
- A CC megtárgyalta és jóváhagyta az UPOV és a WIPO között létrejött megállapodást, mely szerint a WIPO biztosítja az adatbázis működtetéséhez szükséges emberi és anyagi erőforrásokat, a közös kutatási felület technikai hátterét, a növényfajta-adatbázis adatai pedig bekerülhetnek a WIPO *Patentscope*[®] szolgáltatásának adatbázisába.

- A CC egyetértett az UPOV-ülések hatékonyságára, jobb kihasználására vonatkozó javaslatlall. Hangsúlyosabb szerepet kap majd az elektronikus levelezés, az ülések meghívóit a jövőben kizárólag elektronikus úton továbbítják.
- Egyetértés mutatkozott abban, hogy az UPOV Pénzügyi Szabályzatában (a WIPO-hoz hasonlóan) meg kell jeleníteni a belső auditálásra vonatkozó rendelkezéseket. Németország javasolta, hogy a szervezet térjen vissza az egyéves költségvetési periódusra, a fennmaradó többlet pedig ne a tartalékalapba kerüljön, hanem a tagállamok arányosan kapják azt vissza.
- A CC jóváhagyta az „Assistance” weboldal beindítását az UPOV honlapján.
- Tájékoztatásként elhangzott, hogy a 2. Vetőmagkonferencia 2009. szeptember 8 és 10. között kerül megrendezésre Rómában, a szervezéshez az UPOV 10 ezer svájci frankkal járul hozzá.

A Tanács 42. ülésén tájékoztatás történt arról, hogy

- Grúzia 2008. októberében letétbe helyezte csatlakozási okmányát, így az UPOV-tagállamok száma 66-ra emelkedett;
- *dr. Francis Gurry*-t az UPOV főtitkárává nevezték ki 2014. szeptember 30-ig;
- az UPOV főtitkárhelyettesének mandátumát 2010. november 30-ig meghosszabbították;
- jóváhagyták a főtitkár jelentését az UPOV 2007. évi tevékenységéről és a 2006–2007. évre szóló zárszámadást;
- az UPOV Pénzügyi Szabályzatának módosítása kapcsán a Tanács egyetértett a CC álláspontjával, Németország kifogásait pedig 2009 áprilisában tárgyalják meg;
- A Tanács jóváhagyta az egyes munkacsoportok tevékenységéről szóló jelentéseket, a 2009. évi eseménynaptárt, illetőleg UPOV-aranyéremmel tüntette ki *dr. Kamil Idris*-t, a WIPO leköszönt főigazgatóját.

Szimpozium a növényfajta-oltalmi jogokkal kapcsolatos szerződésekről

A rendezvényen előadások hangzottak el az egyes UPOV-tagállamokban alkalmazott joggyakorlatokról és jogszabályi háttérrel, a hasznosítási szerződések és az üzleti gyakorlat kapcsolatáról, a szerződések típusairól, a hasznosítási szerződések szerepéről és hatékonyságáról, az Európai Bíróság fontosabb vonatkozó döntéseiről, illetőleg több előadást tartottak a nemesítők tapasztalatairól.

A Szerzői és Szomszédos Jogi Állandó Bizottság (SCCR) 17. ülése, Genf, november 3–7.

Az ülés, melyen hivatalunkat osztályvezető-helyettes képviselte, két részből állt. Az első két napon informális ülést rendeztek, a további napokon pedig három fő téma állt a munka középpontjában: a korlátozások és kivételek, az audiovizuális előadások védelme és a műsorsugárzó szervezetek védelme. Az ülést a WIPO új főigazgatója nyitotta meg.

A kivételek és a korlátozások témakörében a viták során számos WIPO-tagállam fejezte ki érdekltségét a vakok és más fogyatékos személyek részére biztosítandó jogok tekintetében, amelyekkel kapcsolatban egy nem kormányzati szervezet, a Vakok Világszövetsége (WBU) tett szövegjavaslatot az egyezményhez. Ez a kérdés különösen fontos a fejlődő országok számára, mivel ezekben az országokban jóval nagyobb számban élnek vakok és gyengén látók, mint a fejlett országokban.

Szintén nem kormányzati szervezet kezdeményezésére egy kérdőív is készült, amely a digitális technikával kapcsolatos, az oktatási célú és a könyvtári felhasználásra vonatkozik, továbbá a fogyatékosokat kedvezményben részesítő szabad felhasználásokra koncentrál. A következő ülésre hasonló tartalmú kérdőívet a WIPO Titkársága is készíti.

Az audiovizuális előadások tekintetében a Titkárság folytatja nemzetközi és regionális szinten a szemináriumok szervezését, ily módon is biztosítva a vonatkozó kérdésekkel kapcsolatos információcserét. A kérdést a 2009 májusában sorra kerülő következő bizottsági ülésen is napirendre tűzik, a műsorsugárzó szervezetek védelmének kérdésével együtt.

Munkacsoport-ülés a madridi rendszer jogi fejlesztéséről, Genf, november 24–28.

Az ülésen a madridi rendszerben részes 44 szerződő fél (köztük az Európai Unió), megfigyelőként 9 állam és a Benelux Védjegyhivatal, illetőleg 11 nemzetközi szakmai szervezet vett részt. Az MSZH-t osztályvezető képviselte.

Előzményként elmondható, hogy a munkacsoport második ülésén (2006 június) Norvégia javaslatot terjesztett elő a madridi rendszer fejlesztésével kapcsolatos hosszabb távú célkitűzések tárgyában, nevezetesen:

- a nemzetközi védjegybejelentés benyújtásához ne legyen szükség alapul szolgáló nemzeti lajstromozásra, illetőleg bejelentésre,
- az elutasítási határidőt 12, illetőleg 9 vagy 12 hónapra kellene csökkenteni,
- a védjegyjogosultnak legyen lehetősége arra, hogy a nemzetközi bejelentésben saját országát (szerződő felét) is megjelölhesse.

A mostani ülésre Norvégia aktualizált javaslatot terjesztett elő, melyben az elutasítási határidő csökkentésére vonatkozó felvetést visszavonta, továbbá jelezte, hogy további javaslati megvalósításához diplomáciai értekezletre lenne szükség.

A munkacsoport harmadik ülésén (2007 január) Japán javaslatot terjesztett elő a különböző nyelvek írásmódja szerinti védjegyek kérdéséről, mely szerint a madridi rendszer szerinti nemzetközi bejelentésben szereplő megjelölésnek és az alapul szolgáló védjegynek/megjelölésnek teljesen azonosnak kell lennie.

A Nemzetközi Iroda a norvég javaslattal kapcsolatban előkészítő iratot készített, amelyben lehetőségek mérlegelését ajánlotta a madridi rendszer tökéletesítését illetően. A mostani ülésre Japán is felülvizsgálta eredeti javaslatát, és arra a következtetésre jutott, hogy gyakorlati megvalósítás céljából a követelmény rugalmasabbá tételére nem tud az általa megfelelőnek tartott megoldást javasolni.

Az ülés napirendjén a Japán és Norvégia által előterjesztett és felülvizsgált javaslatok, továbbá a formanyomtatványok kérdése szerepelt.

A norvég javaslat vitája eredményeként a munkacsoport felkérte egyfelől a Nemzetközi Irodát, hogy állítson össze előkészítő iratot arról, hogy az alapul szolgáló nemzeti bejelentés vagy védjegy hiányában miként képzelhető el a nemzetközi lajstromozás tekintetében a „*central attack*” mechanizmus megtartása, továbbá egy másik iratot annak tárgyában, hogy az előző esetben kinek milyen feladatokat kellene ellátnia a nemzetközi bejelentés intézése kapcsán. Ennek érdekében a Nemzetközi Iroda kérdőív segítségével tájékozik majd a jelenleg származási hivatalként nyújtott szolgáltatásokról és feladatokról. A kérdőívet 2009 elejére dolgozzák ki.

A munkacsoport az ülésen jóváhagyta az új formanyomtatványok felülvizsgált szövegét az ausztrál javaslat előző ülésen lezajlott vitájával kapcsolatban.

Az „egyéb” kérdések közül kiemelés érdemel, hogy 2009. január 1-jétől a WIPO felhagyja a papíralapú „*Gazette*” kiadásával, és helyébe a madridi rendszer honlapján megjelenő „*e-Gazette*” publikálása lép.

A Pénzügyi és Költségvetési Bizottság (PBC) 13. ülése és a WIPO 46. Rendkívüli Közgyűlése, Genf, december 10–12.

A rendezvényen a hivatalt a műszaki elnökhelyettes és osztályvezető-helyettes képviselte.

Az ülést a WIPO-tagállamok közgyűléseinek elnöke, Nigéria genfi nagykövete nyitotta meg, majd a leköszönő főigazgató elmondta elköszönő beszédét. Az ülés elején megválasztották a PBC új elnökét (Franciaország), majd helyetteseiként Szingapúr és Egyiptom jeöltjét.

A napirend elfogadása után a bizottság megvizsgálta a pénzügyi menedzsment jelentését, az Auditbizottság 10. és 11. üléséről készült jelentéseket, foglalkozott a 2008–2009. évi költségvetéssel, a 2006–2007. évi programteljesítmény-jelentéssel, melynek végén elfogadásra került a WIPO 2008–2009. évi programja és költségvetése. Meghallgatták az új építési projektről szóló jelentést, és javaslatok születtek a rendelkezésre álló pénzügyi források hasznosítására. Dokumentum készült a program és költségvetés előkészítésében és végrehajtásának figyelemmel kísérésében való együttműködésre vonatkozó mechanizmus javítására, amelynek megvizsgálása még további időt vesz majd igénybe.

Kiemelendő, hogy a bizottság valójában leginkább a *Development Agendára* előirányzott összegeknek a felülvizsgált 2008–2009. évi Program és költségvetésben szereplő új számai magyarázatára volt kíváncsi, főként az Afrikai Csoport (Algéria), az Ázsiai Csoport (Pakisztán) és India aktív közreműködésével. A végleges döntés szerint a fejlesztésre nagyjából az eredeti költségvetésben feltüntetett összegeket fogják fordítani, a PCT-ből történő némi átcsoportosítással.

Még nagyobb vita folyt egy tanulmány elkészítéséről, mely az új épület építése mellett a benne kialakítandó új konferenciaterem megvalósításával foglalkozik. Valamennyi küldöttség belátta, hogy ennek az építésére most kell ráfordítást eszközölni, mert a konferenciatermek az új épület elkészülte utáni felépítése jelentősen növelné a költségeket.

A rendkívüli közgyűlésen vita nélkül elfogadtak minden olyan napirendi pontot, amelyet előzőleg a PBC megvitatott és elfogadott.

A WIPO interregionális műhelytalálkozója az MSZH konferenciatermében, december 16.

A WIPO kezdeményezésére hivatalunk konferenciatermében nemzetközi részvétellel került sor „Az egyetemi és korai szakaszban lévő innováció irányítása az átmeneti országokban” címmel, magyar szerző által összeállított tanulmány nemzetközi szintű részvétellel történő megvizsgálására. A tanulmány szerzője *dr. Molnár István* szabadalmi ügyvivő, a Szegedi BIOPOLISZ Innovációs Szolgáltatások Rt. ügyvezető igazgatója. A rendezvényen a WIPO által meghívott 12 állam képviselői és 4 külföldi előadó vett részt a magyar résztvevők mellett. Az előadók közt volt többek között *Ron Marchant*, az Egyesült Királyság Szellemitulajdon-hivatalának korábbi elnöke, európai iparjogvédelmi szakértő is.

Egyéb WIPO-rendezvények

2008 második felében határozottan „feldúsult” a WIPO-rendezvények eseménysora. Több témában, különböző helyszíneken számos olyan rendezvényre került sor, amelyen hivatalunk a megfelelő szinten és szakmai kompetenciával képviseltette magát. Helyszűke miatt itt csak a rendezvények főbb adatait adjuk meg.

- Interregionális fejlesztési és szervizorientációs szolgáltatási fórum, Genf, július 1–2. Hivatalunkat felkért előadóként szakmai főosztályvezető képviselte.
- WIPO továbbképzés kereskedelmi kamarák számára a szellemitulajdon-védelem témakörében, Genf, szeptember 15–16. A rendezvényen az MSZH-t osztályvezető képviselte, aki előadást tartott a témakör magyar tapasztalatairól.
- A WIPO nemzetközi konferenciája a formatervezésiminta-oltalom új kihívásairól, Torino, október 28–29. A konferencián a hivatalt osztályvezető-helyettes képviselte.
- A WIPO Földrajzi Árjelzők és Eredetmegjelölések Fóruma és díszünnepség a Lisszaboni Megállapodás fennállása 50. évfordulója alkalmából a Portugál Nemzeti Iparjogvédelmi Intézet (INPI) és a WIPO közös szervezésében, Lisszabon, október 30–31. Az MSZH-t a jogi elnökhelyettes képviselte, aki előadást tartott a fórumon „A lisszaboni rendszer kihívásai” témakörben. A küldöttség tagja volt még az MSZH szakmai főosztályvezetője és egy jogi ügyintéző. A rendezvényhez kapcsolódóan kiállítás megrendezésére is sor került, ahol az MSZH kiállítási standján eredetvédett magyar termékeket is bemutattak.

- A WIPO szubregionális szimpóziuma az iparjogvédelmi jogok érvényesítéséről, Szófia, november 27–28. A rendezvényre a WIPO az iparjogvédelmi jogokat érvényesítő egyes nemzeti hatóságoktól kért fel országonként 3-3 főt előadónak, akik ún. „nemzeti beszámolók” (*country reports*) keretében ismertették az iparjogvédelmi jogok érvényesítését megvalósító intézményeik tevékenységét, a hamisítás és kalózkodás elleni nemzeti küzdelem méretét és komolyságát, a jogérvényesítés kereteit és a megtett intézkedéseket, és beszámoltak az e téren történt előrehaladásról. Az MSZH felkérésére a rendezvényen a Magyar Nemzeti Nyomozóiroda, az FVM Fogyasztóvédelmi Osztálya és a VPOP Iparjogvédelmi Osztályának munkatársai képviselték Magyarországot.

A SZABADALMI JOGI HARMONIZÁCIÓVAL (SPLT) KAPCSOLATOS NEMZETKÖZI ESEMÉNYEK

A B+ csoport plenáris ülése, Genf, szeptember 21.

A témával foglalkozó nemzetközi tárgyalócsoport ez évben a WIPO-közgyűlések sorozatához kapcsolódva tartotta plenáris ülését. Magyar részről az MSZH képviselőjében a jogi elnökhelyettes vett részt.

A csoport elnöke arra kérte a résztvevőket, hogy azonosítsák be azokat a témákat, amelyekről a tárgyalásokat folytatni kívánják, illetőleg amelyek az *SPLT* szabályozásához feltétlenül szükségesek. A témalistával kapcsolatos ellentétes állásfoglalások a megbeszélésen világosan kirajzolódtak. Az ESZH képviselője egyenesen a tárgyalási folyamat felfüggesztését indítványozta. Kiderült, hogy a nézetkülönbségek jelenleg nem hidalhatók át.

A plenáris ülés lényegében három következtetésre jutott.

- A B+ csoport alapján véve elvégezte az *SPLT* technikai előkészítést, a továbblépés feltételei politikai jellegűek, és ezek jelenleg hiányoznak.
- A csoportban szükség van gondolkodási időre, de a csoportot meg kell tartani a tárgyalások későbbi folytatása céljából.
- Tovább folytathatnak az informális egyeztetések a nyitott kérdésekkel összefüggésben. Célszerű lenne egy olyan tájékoztató célú ülés összehívása, ahol összegezhetnék a harmonizációból levonható tanulságokat.

2. AZ EURÓPAI SZABADALMI EGYEZMÉNYBŐL (ESZE) FAKADÓ TAGÁLLAMI JOGOK GYAKORLÁSA ÉS KÖTELEZETTSÉGEK TELJESÍTÉSE

Az év második felében is megvalósítottuk a kormányhivatalunkra ruházott kormányzati képviseletet az Európai Szabadalmi Szervezetben. Felsővezetőink és a megfelelő szakterületeket képviselő szakembereink a szokásos módon, két alkalommal részt vettek az Igazgatótanács müncheni és hágai ülésein, jogi elnökhelyettesünk az IT Elnökségének (*Board*) ülésein. Bizottsági szinten jelen voltunk Münchenben a Költségvetési és Pénzügyi Bizottság és a Szabadalmi Jogi Bizottság ülésein, az utóbbin jogi elnökhelyettesünk az elnöki tisztelet tölti be.

Az MSZH elnöke három alkalommal vett részt Münchenben az ESZH DG4 és DG5 Főigazgatóság vezetői posztjára kiírt pályázatokat elbíráló, ún. kiválasztási bizottság (*Selection Committee*) munkájában. Négy alkalommal ülésezett Münchenben az Igazgatótanács Elnöksége (*Board*), melynek tagja hivatalból a Szabadalmi Jogi Bizottság elnökeként az MSZH jogi elnökhelyettese. Öt alkalommal különböző helyszíneken kerültek sorra az ESZH Szabadalmi Akadémiája által különféle témákban szervezett szemináriumok, melyeknek költségeit részben a NAP-ból (*National Action Plan*) térítik. Az év második felében az ESZH több egyéb munkacsoportülést és műhelytalálkozót is szervezett.

Az ESZSZ Pénzügyi és Költségvetési Bizottságának (BFC) 94. ülése, október 7–9., München

Hivatalunk részéről a szakmai képviseletet két főosztályvezető látta el. Az alábbiakban ismertetünk néhány fontosabb megtárgyalt kérdést.

Nyugdíj- és Szociális Biztonsági Tartalékalapok (RFPSS)

Tájékoztató hangzott el a felügyelőbizottságnak az alapszabályzat 7. cikkével kapcsolatban kialakított álláspontjáról, az első és a második negyedéves menedzsmentjelentésről, a második negyedévre vonatkozó pénzügyi jelentésről, az alapnak a 2007. évre vonatkozó beszámolójáról és nettó eszközállományának értékeléséről. A felügyelőbizottság elnöke bejelentette, hogy 2008 augusztusában az alap teljesítménye –9% volt, de a hosszú távú befektetések (5 évre) + 5%-os teljesítményt mutatnak. A drámai világgazdasági változások rövid távon viszont az alap működésére is hatással vannak.

Személyzeti/politikai ügyek

Az új nyugdíjrendszerrel kapcsolatos változásblokk keretében az Ellenőrzőhivatal igazgatója bemutatta a tervezett új nyugdíjrendszert. A hosszú távú tervezés szerint 2008-ra vonatkozóan a meglévő nyugdíjrendszer még deficitmentes, 2009-ben viszont, ha marad a jelenlegi rendszer, ugyanazért a munkáért 22%-kal kevesebb nyugdíj jár majd, figyelembe véve a megszűnő adókompenzációt is. Ennek folytán 2009-től feltétlenül új nyugdíjrendszert kell

bevezetni. Ebben a munkavállalóknak nagyobb részesedést kell vállalniuk a finanszírozásból, és a korábbiak szerinti, tisztán *DB* (rögzített előnyök) típusú rendszerből egy vegyes *DB + DC* (rögzített részesedés) elveken nyugvó rendszer felé kell elmozdulni.

A témával kapcsolatban komoly vita bontakozott ki. Az új tervezetben a legnagyobb ellenállást az új belső adózás tervezete váltotta ki. Az összes dokumentumot tartalmazó anyag tekintetében (CA/80/08) a bizottság összességében nem fogadta el a tervezetet, kétharmada ellene szavazott (magyar részről is), jelentős rész tartózkodott, csak három állam nyilatkozott elfogadó értelemben.

Legutóbbi bejelentési adatok, ESZH 2007. évi statisztika, vizsgálókapacitás, általános ESZH-statisztika

A napirendi pontok együtt kerültek megtárgyalásra. Elmondható többek között, hogy az elmúlt 5 évben a szabadalom megadásáig eltelt idő hossza enyhén csökkenő tendenciát mutat, a normaidőn belül elvégzett kutatások száma kissé csökkent, a bejegyzett megadások száma növekvő trendet mutat.

A Könyvvizsgálói Testület beszámolója a 2007. évi beszámolási időszakról

Ismertetésre került a könyvvizsgálók zárszámadásáról és vezetésről kialakított véleménye az ESZH pénzügyi helyzetére, a pénzforgalom irányítására és a hágai építési projektekre fókuszálva. Megállapításuk szerint a hivatal pénzügyi helyzete 600 millió euróval romlott az adóztatási kompenzáció anyagi terhei miatt.

Auditbizottság: lehetséges modellek

A BFC az Auditbizottság lehetséges felállítási modelljeiről tárgyalt. E bizottság létrehozásának oka az elnök tehermentesítése, a Könyvvizsgálói Testület folyamatos ellenőrzése, külső szakértelem biztosítása a vezetők számára és az érzékeny kérdések figyelemmel kísérése. Három lehetséges modell került szóba. A vita után az ESZH elnöke az előterjesztést átdolgozásra visszavonta.

Információkezelési terv

Alapvető megállapítást nyert, hogy az automatizálás az ESZH törekvése volt kezdettől fogva az érdemi munka támogatása érdekében. A tervben bemutatják a jövő szabadalmi munkaeszközeinek programját, az egységesített kommunikáció programját, a részben otthoni munkavégzés (*home-office*) jövőbeni tervét. A bizottság az előterjesztést 26 elfogadó javaslattal támogatóan véleményezte.

2009–2013. évi üzleti terv

2008-ban várhatóan az el nem végzett kutatások száma 200 ezer felett lesz, a folyamatban lévő ügyek száma pedig meghaladja az 500 ezres számot. Így a munkateher állandóan nö-

vekszik. Ennek ellenére a bizottság pozitívan értékelte az I. Főigazgatóság keretében történt változásokat. Mindezek ellenére nem lehet egyértelműen csupán az elbírálói kapacitás növelésével megállítani a munkaterhek növekedését, és a trend csak így módon nem fordítható meg. Tekintettel kell lenni a jelenlegi gazdasági válságra is, így módon az előterjesztett üzleti tervet a bizottság egyöntetűen támogatta.

Az ESZSZ Igazgatótanácsának 115. ülése, október 21–23., München

Az ülésen az MSZH-t az elnök, a jogi elnökhelyettes és főosztályvezető-helyettes képviselte. Az alábbiakban ismertetünk az ülésen megtárgyalt néhány főbb kérdést és hozott határozatot.

Beszámoló jelentés a minőségbiztosítási stratégiáról és munkacsoportról

Karel Cada munkacsoportelnök beszámolója után a küldöttségek megvitatták a minőségbiztosítási kérdésekkel összefüggő munka folytatását. Egyetértés mutatkozott abban, hogy a kérdéssel az ESZSZ keretében továbbra is foglalkozni kell, nézetkülönbségek főként a folytatás formáját illetően merültek fel. Pro és kontra érvek hangzottak el a munkacsoport feloszlása, illetőleg további működtetése ellen, egyéb formációra is született javaslat (pl. a WP on TI-vel közösen vagy a felhasználó részvételével). Magával a minőségbiztosítási szabvánnyal kapcsolatban csupán egy érdemi észrevétel hangzott el. A *Business Europe* többek között a PCT-szabvány elfogadását javasolta. Az IT elfogadta a „termék” minőségére vonatkozó szabványt (*product quality standard*).

Az ESZH által kifizetett nyugdíjak adózásának kérdései

Az elfogadott intézkedéscsomag lényege, hogy megszünteti a nyugdíjakra vonatkozó adóvisszatérítés intézményét. 2009. január 1-jétől az új munkavállalók tekintetében vegyes rendszer jön létre az eddig általánosan használt két rendező elv kombinálásával. Kiegészítő jelleggel és az öngondoskodás elemeinek a megjelenítése érdekében 2009. január 1-jével létrejön az ún. „Salary Saving Plan”, amely az új nyugdíjrendszer pénzügyi háttérét biztosítja.

Véleménycsere a trilaterális kapcsolatokról

Az ESZH elnökének beszámolója szerint a világ öt nagy szabadalmi hivatalának részvételével tartott találkozó fő témája volt a határidők betartása, a minőség kérdése és a PCT-rendszer továbbfejlesztése. A korábban a találkozók napirendjén szereplő kölcsönös elismerés kérdését illetően sikerült elérni azt a közös álláspontot, hogy kizárólag az a munka ismerhető el, amely összehasonlítható, de a munka folytatását illetően a jelenlegi helyzet még nem eléggé érett. Időszerűnek látszik a „work sharing” és a „utilisation” kérdésének napirendre vétele is.

A nemzeti hivatalok elbírálóinak képzése

Élénk vitát váltott ki az ESZH díjpolitikája a nemzeti hivatalok elbírálóinak az érdemi elbírálói munka témájában szervezett képzései kapcsán. Az ESZH szerint az „elfogadott” politikai irányvonallal egyáltalán nem egyeztethető össze, hogy az ESZH a nemzeti hivatalok elbírálóinak ilyen jellegű képzéseket nyújt. Az ESZH kompromisszumra hajló javaslatát sem fogadta túl nagy lelkesedés, a dokumentumot visszavonták azzal, hogy az ilyen jellegű képzések további folytatása bizonyos ideig szünetel, de a decemberi ülésre átdolgozott dokumentum készül.

„Auditbizottság” felállítása

A javasolt három modell közül a küldöttségek többsége külső és független auditbizottságot támogatna a leginkább.

A WP on TI (Műszaki információs Munkacsoport) elnökének megválasztása

Az IT 2008. október 26-ától 3 évre egyhangú szavazással megválasztotta a cseh *Josef Kratochvilt* a munkacsoport elnökévé.

A stratégia és az EPN (Európai Szabadalmi Hálózat) kérdései

Szóbeli beszámoló hangzott el az ESZH elnöke részéről az ESZH stratégiai megújulásáról és a velük kapcsolatos ún. „governance” kérdések tekintetében. Külön szó volt a bejelentések megosztására vonatkozó javaslatról, amelyet a Szabadalmi Jogi Bizottság következő ülésén napirendre tűznek majd.

A DG4 és DG5 egységet vezető elnökhelyettesek kiválasztása

Az IT zárt ülésen vitatta meg az elnökhelyettesek kiválasztásának aktuális kérdéseit és a kiválasztási eljárás állását.

Az ESZSZ Szabadalmi Jogi Bizottságának ülése, október 27–28., München

A bizottság ülését az MSZH jogi elnökhelyettese vezette, a magyar küldöttséget szabadalmi főosztályvezető és jogi ügyintéző alkotta. Az ülésen az alábbi kérdések kerültek napirendre.

Az ESZE Végrehajtási Szabályzatának módosításai

Az ESZH képviselője a módosítás általános koncepciójával kapcsolatban kifejtette, hogy az ún. „Raising the Bar” (minőségi követelményszint emelése) projekt jegyében három munkacsoportot állítottak fel: az első foglalkozik a Végrehajtási Szabályzat módosításával (*External practice*), a másik kettő (*Internal practice* és *Legal framework*) a hivatalban végrehajtandó belső változtatásokkal. A négy fő koncepció: a kutatások koncentrációja, a kutatás tárgyának tisztázása az ún. komplex bejelentések esetében, kötelező bejelentői válaszadás a kuta-

tási jelentéshez csatolt véleményre és a megadásig terjedő eljárásban végrehajtott változtatások kötelező megjelölése. Az ESZH szerint egy csomagról lévén szó, a három munkacsoport által kidolgozott változtatások egy időben, 2010. január 1-jén lépnek hatályba.

Részletes vita az egyes szabályokkal kapcsolatban

A vitában a 62a. szabály, a 63. szabály, a 70a., valamint a 161. szabály tervezete, a 137. szabály módosítására vonatkozó javaslat került terítékre.

Az elnök beszámolója az SPLT-vel kapcsolatos ügyekről

Anne Rejnhold Joergensen beszámolt a kérdéssel foglalkozó B+ csoport Genfben, szeptemberben tartott plenáris ülésének eredményeiről. Az ülésen megállapodtak abban, hogy legkésőbb 2009 szeptemberében újabb ülést tartanak egy olyan csomag kidolgozása érdekében, amely a szabadalmi jog terén újabb jogi harmonizációs lépésekhez vezethet. A tagok javasolták egy tájékoztató ülés összehívását, melynek célja a hivatalok közötti együttműködés gyakorlati eredményeinek áttekintése. Jelentés készül, melyet a munkacsoport a következő plenáris ülésen vitat majd meg.

Megosztott bejelentések

A bizottság megvitatta azt a dokumentumot, amely az ESZE Végrehajtási Szabályzata 36., 57. és 135. szabálya vonatkozásában tartalmaz javaslatokat.

Az ESZSZ IT Elnökségének (Board) 28., 29., és 30. ülése, München, július 28., október 1. és november 6.

Az Elnökség négy őszi ülésén állandó meghívottként az MSZH jogi elnökhelyettese az Európai Szabadalmi Szervezet Szabadalmi Jogi Bizottságának elnökeként volt jelen.

A 28. ülés főbb témái:

- Az ESZH elnökének kabinetfőnöke prezentációt tartott a nyugdíjrendszer átalakításáról. Ebben arra hívta fel a figyelmet, hogy az új rendszerre való áttérés, illetve a régi lezárásának utóhatása az ESZH számára többletköltséggel járhat. Élénk vita folyt arról, hogy az ESZH nyugdíjalapja szolidaritási vagy biztosítási alapon működik-e. Az IT elnöke felhívta a figyelmet arra, hogy a megszabott időhatár szerint a 2009. január 1-jétől felvett alkalmazottakat már az új nyugdíjrendszer szabályainak hatálya alá kell vonni. Az új rendszer tekintetében radikálisabb változtatást szorgalmazott, mint az ESZH elnöke, a „defined benefit” rendszer teljes eltörlését javasolva. A kérdéskör megtárgyalása következtetések levonása nélkül zárult. Az „egyebek” napirendi ponton belül a dán küldött az Európai Szabadalmi Hálózat (EPN) további erősítését, illetőleg részleges újragondolását szorgalmazta.

A 29. ülés főbb témái:

- Tovább folyt a vita az ESZH nyugdíjrendszerének átalakításáról. Az októberi IT-iratokra való utalás, illetőleg az ESZH személyzetének a nyugdíjrendszer elleni tiltakozó sztrájkjának megemlézése után az ESZH és az IT elnöke is úgy vélte, a helyzetet tovább nehezíti, hogy jelenleg az ESZH-nál nincs intézményesített szociális partnerség. A dán és a holland tag szerint a nemzeti adózás kérdését nem lehet figyelmen kívül hagyni, és az IT elnökével együtt súlyos fenntartásaikat hangoztatták a javaslatcsomagnak az ún. „*internal taxation*” elemeit illetően. A „*governance*” témakörét illetően az Elnökség megtárgyalta a Könyvvizsgáló Bizottság ügyét, és javasolta, hogy az ESZH három opciót tárjon az IT elé a bizottság lehetséges szerepkörére vonatkozóan.

A 30. ülés főbb témái:

- Az Elnökség megtárgyalta az ESZE 4a. cikkében előírányzott miniszteri értekezlet összehívásáról készült munkaanyagot: ennek megszervezése alapvetően az ESZH feladata lesz, várható időpontja 2010. A dán és a holland tag eszmecserét kezdeményezett az ESZSZ kormányzásával összefüggő ügyek kapcsán az EPN „intézményesítése” és a minőségirányítási rendszer működtetése érdekében. Óvtak a témák felaprózott megvitatásától, de pl. a „*WP on IT*” műszaki információs munkacsoportot „túl széles körű” és nem kellőképpen operatív testületnek minősítették, illetőleg az IT elnöke az EPA Felügyelőbizottságának a fenti munkacsoportba való beolvasztását javasolta. Az ESZH elnöke jelezte, hogy az IT 2009. márciusi ülésén a stratégiai kérdéseket kell megvitatni. A decemberi IT-ülés előkészítése kapcsán az ESZH elnöke jelezte, hogy várhatóan kénytelen lesz 40 millió eurós deficitet tartalmazó költségvetést előterjeszteni. Előrebocsátotta, hogy például a papíron való benyújtás díját emelnék, az elektronikus benyújtásra vonatkozó emelés viszont szerényebb lenne. Az elbírálói munka eredményeinek kiemelése mellett jelezte továbbá, hogy távolról sem elégedett az elbírálók munkájának hatékonyságával. A dán tag szerint az ESZSZ-nek átfogó és hosszú távú pénzügyi tervet kell kidolgoznia. Az IT francia elnökhelyettese élesen bírálta az ESZH 2009. évi költségvetésének tervezetét, és elfogadhatatlannak tartotta, hogy egy európai intézmény 10%-nál nagyobb kiadásnövekedéssel számoljon és tervezzen, továbbá kizártnak tartotta a bejelentési díj megemelésének támogatását.

Az ESZH DG4 és DG5 főigazgatói pályázatát elbíráló kiválasztási bizottság (Selection Committee) ülései, München, július 15., november 7. és november 21.

Az ESZSZ Igazgatótanácsának márciusi ülésén elhangzott tájékoztató szerint a 4. Főigazgatóság vezetői posztja 2009 május végén, az 5. Főigazgatóságé pedig április végén szabadul fel. Az IT határozata szerint háromtagú nemzetközi ún. kiválasztási bizottság jön létre, melynek egyik tagja *dr. Bendzsel Miklós*, az MSZH elnöke. A bizottság 2008 második felében a jelöltek kiválasztási eljárásának lefolytatása céljából júliusban egy alkalommal, novemberben pedig három alkalommal ült össze.

A Költségvetési és Pénzügyi Bizottság 95. (rendkívüli) ülése, München, december 9.

Az ülésen hivatalunkat a jogi elnökhelyettes és főosztályvezető-helyettes képviselte.

Az ülés eseményeinek rövid tartalmi ismertetése:

A bizottság tárgyalta a Könyvvizsgálói Testület egyik tagja mandátumának újabb 5 évre való meghosszabbításáról, valamint tudomásul vette az RFPSS negyedéves pénzügyi beszámolójának sárokszámait. A bizottság tagjainak többsége támogatta (néhány tartózkodás, köztük magyar) a 2009. január 1-jével belépő új kollégák tekintetében bevezetésre javasolt ún. „belső adót” (*internal tax*), melynek pénzügyi semlegességéről az ESZH többször is határozott nyilatkozatot tett.

A 2009. évi költségvetés tervezete, az álláshelytáblázat és a 2010–2013. évi költségvetési becslések kérdéskörében részletes szóbeli beszámoló hangzott el a pénzügyi helyzetről, továbbá a költségvetés átdolgozásáról. Az ESZH elnöke hangsúlyozta, hogy a költségvetés kiegyensúlyozott, hiány csak az IFRS szerinti rendszerben tapasztalható. A bizottság támogatta az átdolgozott költségvetést.

A bizottság egyöntetűen kedvező véleményt alkotott a díjakra vonatkozó szabályok módosításáról, a kiigazítás pusztán technikai jellegű.

A bizottság elnöke jelezte, hogy mandátuma 2009. június 9-én lejár, ezért a 2009. márciusi ülésen új elnököt kell választani.

Az ESZSZ Igazgatótanácsának 116. ülése, München, december 9–11.

Az MSZH képviseletében az ülésen az elnök, a jogi elnökhelyettes és főosztályvezető-helyettes vett részt.

Az ülés főbb napirendi pontjai, eseményei és az ülésen hozott határozatok az alábbiak.

Az ESZH elnökének tevékenységi beszámolója

A beszámoló érintette a szabadalmi rendszer globális problémáit, főként a munkateher okozta gondokat. Az Európai Szabadalmi Hálózat tekintetében elismerte, hogy valóban van helye az együttműködés javításának. Biztosította az IT-t, hogy lépéseket tettek az új szociális partnerség felé, és a nyugdíjreform tekintetében feszülő ellentmondások feloldására törek-szenek a teljesebb körű tájékoztatás megteremtésével. A küldöttségek általában elégedetten nyugtázták a beszámolót. A magyar küldöttség – méltató véleménye mellett – jelezte, hogy a munkateher és a lemaradások kezelésére tett lépések még tovább javíthatók, és megjegyezte, hogy egy nemzetközi közintézmény pénzügyeinek átláthatóvá tételére nem feltétlenül a legjobb az IFRS rendszere.

Az ESZH irányítása és stratégiája

A küldöttségek tudomásul vették a szóbeli tájékoztatást, és egyetértettek a WP on TI új mandátumának a munkacsoport új elnökének bevonásával történő meghatározásával.

Az IT új elnökének megválasztása

Az IT megválasztotta új elnökét a francia *Benoît Battistelli* személyében, akinek megbízatása 2009. március 4-ével kezdődik, és 3 évre szól.

A Pénzügyi és Költségvetési Bizottság (PBC) elnöki posztja

Az IT elnöke felhívta a küldöttek figyelmét arra, hogy az IT 2009. márciusi ülésén meg kell választani a PBC új elnökét.

Az ESZH Akadémiája Felügyelőbizottságának összetétele

Az IT azonnali hatállyal a felügyelőbizottság rendes tagjává választotta az izlandi *Ásta Valdimarsdóttirt* hároméves időtartamra.

Elnökhelyettesek választása a DG4 és DG5 Főigazgatóság élére, eljárási kérdések

A két főigazgatóság élére a kiválasztási bizottság (KB) egyik elnökhelyettesi pozíció esetében sem tartott egyetlen személyt sem alkalmasnak, hogy az IT számára megválasztását javasolja. A KB javasolta, hogy az IT a két meghirdetett pozíció betöltésére lefolytatott eljárást nyilvánítsa lezártnak bármilyen kinevezésre szóló javaslat megfogalmazása nélkül. Indokként jelölte meg, hogy nem sikerült kellő számú megfelelő jelöltet találni. Az ESZH elnöke jelezte, hogy a megüresedett álláshelyeket átmenetileg helyettesítéssel töltik be, amíg nem tudnak új elnökhelyetteseket kinevezni: a DG4 élére *ideiglenesen Brian McGinly*, a DG5 élére pedig *Wim van der Eijk* kerül.

A Szabadalmi Jogi Bizottság elnökének beszámolója a 35. ülésről

Dr. Ficsor Mihály, a bizottság elnöke beszámolt a legutóbbi ülésen megvitatott két javaslatról: a „*raising the bar*” nevet viselő intézkedéscsomagról és a bejelentések megosztásáról. Az ESZH elnöke finomítások után a javaslatok napirendre tűzését irányozta elő az IT következő ülésére.

Trilaterális kérdések

A felszólaló küldöttségek egyetértettek abban, hogy a trilaterális projektek hasznosak, és bátorították az ESZH-t ezek folytatására.

A ratifikációs eljárások állása

A magyar küldöttség jelezte, hogy a társadalmi vitában kialakult konszenzus eredményeként Magyarország 2011. január 1-jén kíván csatlakozni a Londoni Megállapodáshoz. Megkezdődött a törvény-előkészítés annak érdekében, hogy a magyar Országgyűlés erről 2009. első félévében dönteni tudjon.

Az európai szabadalmak kiterjesztése Montenegróra

Az IT egyhangúlag támogatta a Montenegróval kötendő megállapodás tervezetét, és felhatalmazta az ESZH elnökét annak aláírására.

A 2009. évi költségvetés tervezete és költségvetési előrejelzés a 2010–2013. évi időszakra

A küldöttségek többsége üdvözölte a módosításokat, amelyeket a PBC ajánlásai alapján az ESZH átvetetett. A magyar küldöttség is jelezte, hogy véleménye szerint az IFRS szerinti hiány mértékének csökkentése mellett prioritás a díjemelések elkerülése és a tagállamokkal folytatott együttműködési tevékenységekre szánt összeg szinten tartása.

Az IT a 2009. évi költségvetést egy tartózkodás mellett elfogadta.

AZ EURÓPAI SZABADALMI AKADÉMIA (EPA) KERETÉBEN 2008 MÁSODIK FÉLÉVÉBEN MEGVALÓSULT KÜLFÖLDI SZEMINÁRIUMOK ÉS TOVÁBBKÉPZÉSEK

Az Európai Szabadalmi Hivatal részbeni (75%-os) költségtámogatásával a második félévben három rendezvényen vettek részt szakembereink, az alábbiak szerint:

- az ESZH nyugdíjrendszerével foglalkozó szeminárium, München, szeptember 11–12, egy fő;
- szeminárium az *EPOQUENET* oktatásáról, Hága, szeptember 22–26;
- EPA-szimpozium az *inter partes* vitarendezési eljárásról, Bécs, október 15–16, két fő.

Szakembereink három esetben kutatással foglalkozó, költségtérítés nélküli programokban is részt vettek, nevezetesen:

- EPA-szeminárium „Kutatás a villamosság és a fizika területén” címmel, Berlin, október 6–10, egy fő;
- EPA-szeminárium „Kutatás a gyógyszeripar területén” címmel, Hága, október 13–17, egy fő;
- EPA-szeminárium „Felhasználóbarát honlap készítése” címmel, Lille, november 4–6, egy fő.

EGYÉB JELENTŐSEBB ESZH-VONATKOZÁSÚ RENDEZVÉNYEK

Az ESZH eseménynaptárának megfelelően a megfelelő részterületeket képviselő szakembereink a szükséges mértékben részt vettek az ESZH közreműködésével szervezett számos egyéb rendezvényen, amelyeknek részletesebb tartalmi ismertetésétől a helyszűke miatt eltekintünk. Kronológiai sorrendben ezek az alábbiak voltak:

- ESZH EQMS (minőségbiztosítási rendszerrel kapcsolatos) műhelytalálkozó, München, július 3–4., egy fő;
- ESZH 94. Műszaki Információs Műhelytalálkozó (*WP on TI*), München, szeptember 30–október 2., München, két fő;

- ESZH-osztályozással foglalkozó ülés, München, október 8–9., egy fő;
- ESZH-műhelytalálkozó „Elektronikus publikációs napok” címmel, Bécs, október 8–10., egy fő;
- ESZH PCHSA (PCT-harmonizációs tevékenységgel foglalkozó) bizottsági ülés, München, október 24., egy fő;
- ESZH–EU közös műhelytalálkozó az Európai Unióval szomszédos országokkal való jövőbeni iparjogvédelmi együttműködés témakörében, München, október 27–29., egy fő;
- ESZH-műhelytalálkozó az ESZH előtti képviseleti szakmáról, München, november 20–21., egy fő;
- ESZH WG2 (keresési eszközökkel foglalkozó) munkacsoport ülése, Stockholm, november 21., egy fő.

3. AZ EURÓPAI UNIÓ TAGÁLLAMAKÉNT VALÓ MŰKÖDÉSBŐL ADÓDÓ FELADATOK

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA SZELLEMI TULAJDONÉRT FELELŐS MUNKACSOPORTJAINAK, VALAMINT AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG SZAKÉRTŐI BIZOTTSÁGAINAK MUNKÁJÁBAN VALÓ RÉSZVÉTEL

Az év második felében tizenkét alkalommal vettek részt szakembereink (jogi elnökhelyettes, osztályvezető-helyettes és jogi tanácsadó, illetőleg ügyintéző) Brüsszelben, az Európai Unió által finanszírozott tanácsi munkacsoportok ülésein és két alkalommal EU-szakértői bizottsági ülésen. Az ülések (egy kivétellel) egy-egy napos részvételt jelentettek munkatársaink számára intenzív tárgyalási felkészüléssel. Időrendi sorrendben és tematikai csoportosításban az ülések a következők voltak:

- EU tanácsi munkacsoportülések szerzői jogi témában: július 29, szeptember 9., október 6., 19. és 29., december 9.;
- EU tanácsi munkacsoportülések szabadalmi témában: október 8., szeptember 11., november 11. és december 22.;
- EU tanácsi munkacsoportülés a bírászkodás témájában: július 24–25.;
- EU tanácsi munkacsoportülés védjegy témában: szeptember 3.

EU szakértői bizottsági ülések:

- bizottsági ülés a hamisítás és a kalózkodás ellen, október 21.;
- bizottsági ülés az ACTA (*Anti-Counterfeiting Trade Agreement*) témakörében, december 3.

A fentiekben túlmenően jogi elnökhelyettesünk november 19-én Berlinben kétoldalú informális találkozón vett részt, ahol tárgyalást folytatott a Német Szövetségi Igazság-

ügyi Minisztérium szellemi tulajdonért felelős vezetőivel, *Christian Wiecharddal, Johannes Karcherrel és Stefan Walzcal* a közösségi szabadalom és az európai szabadalmi bírászkodás kérdéseiről.

KÖZREMŰKÖDÉS AZ EURÓPAI UNIÓ TAIEX (MŰSZAKI SEGÍTSÉGNYÚJTÁSSAL ÉS TÉJÉKOZTATÁSSAL FOGLALKOZÓ EGYSÉGE) PROGRAMJÁBAN ÉS SZAKÉRTŐI KÖZREMŰKÖDÉS AZ EU FELKÉRÉSÉRE

Hivatalunk szerzői jogi kérdésekkel foglalkozó osztályának helyettes vezetője felkérést kapott a TAIEX-től, hogy működjön közre az új macedón szerzői jogi szabályok létrehozásának és aktualizálásának folyamatában. A kiküldetésre ez év szeptemberének végén került sor, helyszíne Szkopje volt.

Az Európai Unió felkérésére hivatalunk egyik illetékes osztályának helyettes vezetője közreműködött szeptember 26-án Londonban az Európai Bizottság és az EMEA (Európai Gyógyszerértékelő Ügynökség) által szervezett nemzeti szakértői megbeszélésen, melynek tárgya az SPC (kiegészítő oltalmi tanúsítvány) oltalmáról szóló 1768/92 EGK rendelet gyermekgyógyászati vonatkozású szabályainak alkalmazása volt.

AZ EURÓPAI UNIÓ BELSŐ PIACI HARMONIZÁCIÓS HIVATALÁVAL (BPHH) FOLYTATOTT EGYÜTTMŰKÖDÉS FŐBB ESEMÉNYEI

Az első félév szerves folytatásaként az alicantei székhelyű közösségi védjegy- és formatervezésiminta-hivatal szervezésében négy alkalommal került sor jelentősebb rendezvényre. Szeptemberben a közösségi védjegyek témakörében volt műhelytalálkozó Alicantében, majd Brüsszelben az Igazgatótanács (IT) és a Költségvetési Bizottság (KB) rendkívüli ülést tartott. Októberben került sor a BPHH kapcsolattartó ülésére a formatervezésiminta-oltalom tárgyában, majd novemberben az IT és a KB megtartotta szokásos őszi külön és együttes üléseit, mindkettőt Alicantében.

A BPHH és a nemzeti szakértők közötti találkozó, Alicante, szeptember 11–12.

A rendezvényre a 2007-ben, Madridban tartott műhelytalálkozó folytatásaként, az egyes nemzeti hivatalok által előzetesen javasolt napirendi pontok megvitatása céljából került sor. Az eredeti terv szerint a BPHH az egyes nemzeti hivatalok székhelyeül szolgáló országokban tervezte az ilyen szakértői találkozók megtartását, ennek ellenére ez a rendezvény mégis Alicantében volt. A napirenden lévő kérdéseket a szakértői csoport a nemzeti hivatalok előadásai alapján tartotta meg. Az MSZH-t jogi osztályvezető és védjegyügyintéző képviselte.

Az előadott és megtárgyalt témák és az előadó országok a következők voltak: az összevetéshetőség veszélye (Dánia, Csehország), szóelemekkel is rendelkező ábrás korábbi

védjegyek és szóelemeket tartalmazó későbbi védjegybejelentések (Bulgária, Németország), lajstromozatlan védjegyek a felszólalási és törlési eljárásokban (Magyarország, Benelux Hivatal), korábbi jogok és szerzői jogok (Horvátország), jelmondatok (Egyesült Királyság, Litvánia), nem hagyományos védjegyek szerzett megkülönböztetőképessége (Svédország, Lengyelország), disclaimerek (Lettország), oltalom alatt álló földrajzi árujelzők (Szlovákia, Franciaország, BPHH).

Összességében elmondható, hogy a szakértői találkozó színvonalas kérdésfeltevésekre és szakmai vitára adott alkalmat. Javaslati szinten megfogalmazódott, hogy a jövőben jobb lenne kevesebb témát érinteni, de nagyobb elmélyültséggel.

A BPHH Igazgatótanácsának és Költségvetési Bizottságának rendkívüli ülése, Brüsszel, szeptember 18–19.

Az ülésen az MSZH részéről a jogi elnökhelyettes és szakmai főosztályvezető vett részt.

Az ülésen az IT elnöke, *Antonio Campinos* ismertette a képviselőknek a korábban véleményezésre megküldött, a költségvetés jobb „kiegyensúlyozása” tárgyában készült javaslatot.

Ennek főbb elemei az alábbiak.

A BPHH díjainak 30%-os csökkentése és díjcsökkentési automatizmus bevezetése a komitológiai eljárás helyett

Az Európai Bizottság képviselője kifejtette, hogy a közösségi védjegyrendszerről összetettebb elemzés készül, melyben a rendszer összes elemét vizsgálat alá vonják, különös tekintettel a minőség kérdéseire. A BPHH elnöke, többek között, sajnálatát fejezte ki, hogy a díjcsökkentési automatizmussal kapcsolatban sok negatív észrevétel érkezett, és kiemelte, hogy az egyszeri díjcsökkentéssel nem lehet megállítani a többletbevétel szintjének növekedését, és az együttműködési alap pénzét nem az országok nemzeti költségvetései számára kívánják átutalni, hanem konkrét területeken megvalósuló projektekre szánják. A BPHH elnökhelyettese, *Peter Lawrence* bemutatta a javaslat pénzügyi hátterét. A számítások szerint a bevételecsökkentésnek éves szinten el kell érnie a 70 millió eurót, ami a bejelentési és a lajstromozási díj 30%-os csökkentését, a megújítási díjak 50%-ának elosztását eredményezi. A témával kapcsolatban a küldöttségek a javaslat egyes elemeit értékelő, számos alkalommal bíráló megjegyzéseket tettek. Több küldöttség, így a magyar is, óvatosságra intett a díjcsökkentéssel kapcsolatban, és utalt arra, hogy a díjcsökkentésnek a felszólalási és a törlési díjakra is ki kellene terjednie. Néhány küldöttség figyelmeztetett arra, hogy a díjcsökkentés folytán a közösségi védjegyrendszer indokolatlan térnyerése veszélyt tartogat az európai ipar, a kis- és a közepes vállalkozások számára. A svéd küldöttség önálló javaslata szerint a lajstromozási díjat eltörölnék, a többi díj változatlan maradna. E javaslat alapján a BPHH elnökhelyettese előzetes számításokat készített. A javaslat részletes tárgyalása során az Európai Bizottság képviselője támogatásáról biztosította a svéd javaslatot. A magyar és a cseh

küldöttség jelezte, hogy a végleges döntéshez kormányuk hozzájárulására is szükség van, magyar részről pedig még azt is jeleztük, hogy a svéd javaslat jogi problémákat eredményezhet a közösségi védjegyről szóló 40/94/EK rendelet alkalmazása szempontjából. Ez utóbbi véleményünkhöz támogató módon csatlakozott a spanyol, a cseh és a román küldöttség is. Az EU Bizottságának képviselője ígéretet tett arra, hogy az összes javaslatot és problémát áttekintik, és igyekeznek minden szempontból megnyugtató megoldást találni.

A közösségi védjegy-megújítási díj 50%-ának szétoztása a nemzeti hivatalok között

Az angol küldöttség a forrás felhasználását szabályozó rendelkezéseket hiányolta. Az IT elnöke és az EU képviselője szerint a forrás felhasználását csak célhoz kötötten, a promócióra, a jogérvényesítés hatékonyságának fokozására és a védjegyoltalmi rendszer továbbfejlesztésére lehet majd elkölteni.

Együttműködési alap létrehozása, a tartalékalap feltöltése

A tartalékalap 190 millió euróval történő feltöltésére irányuló javaslattal a képviselők egyetértettek. Az IT elnöke elmondta, hogy az együttműködési alap a BPHH költségvetésének része maradna, de az irányítást független felügyelő és irányító testületre bíznák, amelyben a felhasználók képviselői is helyet kapnának. Néhány küldöttség, így a magyar is, több kérdést feltett az alap tervezett létrehozásával és működésével kapcsolatban.

Többletbefizetések visszautalása az ipar számára

Az előterjesztett javaslatot egyetlen képviselő sem támogatta. A magyar (és a holland) delegáció azzal a javaslattal értett egyet, amely a többletnek a közös költségvetésbe való visszautalására irányult. A spanyol küldöttség kérdőíves felmérést javasolt a felhasználók körében.

A BPHH hetedik kapcsolattartó ülése (liaison meeting) a formatervezésiminta-oltalom tárgyában, Alicante, október 25–26.

Az MSZH-t az ülésen szakmai osztályvezető és tanácsadó képviselte.

Az ülésen a statisztikai adatok ismertetése keretében elhangzott, hogy a 2007. évhez viszonyítva a lajstromozott közösségi minták (RCD) számát tekintve enyhe növekedés figyelhető meg. Népszerűségük még mindig töretlen, a bejelentési szám növekvő tendenciát mutat: 2007-ben több mint 80 ezer mintabejelentés érkezett. Az elutasítások száma igen alacsony, a közzétett minták száma meghaladja a 340 ezret. A legtöbb mintát Németországból, Olaszországból, az USA-ból, Franciaországból és az Egyesült Királyságból nyújtják be (ez volt a korábbi év sorrendje is). Az európai vállalkozások teszik ki a 27 európai tagállamból a bejelentők 78%-át, a bejelentések első nyelve tekintetében a német az angol mögé, a második helyre került. Az Európai Unió kívüli kérelmezők aránya továbbra is növekvő tendenciát

mutat, főleg Korea, Japán és Kína tekintetében. A BPHH honlapja sokkal inkább felhasználóbarát lett, a statisztika pdf formátumban is megtalálható a honlapon.

A kapcsolattartó ülésen téma volt a *minták ábrázolása, az elsőbbség igénylése, a mozgást, illetőleg animációt tartalmazó minták kérdése, a díszítés (ornamentation) és a kikészítés (get-up) kategória, a minta megsemmisítésének kérdései*. A tagállamok képviselői megtárgyalták a *minták minőségirányítási rendszerének* kérdéskörét is.

A BPHH Igazgatótanácsának (IT) 36. ülése, az IT és a Költségvetési Bizottság (KB) együttes ülése és a KB 34. ülése, Alicante, november 5–7.

A BPHH vezető testületeinek ülésein magyar részről a jogi elnökhelyettes, a szakmai kérdésekben illetékes főosztályvezető és jogi ügyintéző vett részt.

Az IT 36. ülésen megtárgyalt néhány fontosabb kérdés és említésre méltó esemény:

Az IT elnökének megválasztásával foglalkozó napirendi pont kapcsán az IT elnökhelyettese, *Darina Kyliánová* tájékoztatása szerint *Campinos* úr mandátuma 2009. március 20-án lejár. A következő megbízás időtartama 2009. március 21-től 2012. március 20-ig tart. Felkérte a tagállamokat további jelölések megtételére, ilyen javaslat azonban nem érkezett. A titkos és elektronikus úton történt szavazás után az IT egyhangú szavazással megválasztotta *Antonio Campinost* az IT elnökének a mandátuma lejártát követő hároméves időszakra.

A fellebbezési tanácsok két új tagjának megválasztása és további két tag tartaléklistára (reserve list) való helyezése.

Az IT elnöke összefoglalta az előválogató bizottság jelentését, amelyet szavazás után 26 igen és egy tartózkodás mellett az IT jóváhagyott. Ezt követően több fordulóban a nyolc lehetséges jelölt közül kiválasztották a fellebbezési tanácsok új tagjait, akik közül négy kiváló és négy nagyon jó minősítést kapott. Az IT megválasztotta a német *Elisabeth Finket* és az olasz *Giuseppe Bertolit* a fellebbezési tanácsok tagjának, a tartalékok közé pedig egy spanyol és egy portugál tag került. A tanács újonnan megválasztott tagjai már 2009 első negyedévében megkezdik munkájukat.

A felhasználók (user) megfigyelőként való részvételéről készített előterjesztéshez kapcsolódva az IT elnöke ismertette a megfigyelői státusz elnyerésének javasolt feltételeit. Az IT elnökének véleménye szerint az IT üléseire öt megfigyelőt lehetne meghívni. Az IT megvitatta a megfigyelői minőség feltételeire és a megfigyelők számára tett javaslatot. Az elnök véleménye szerint a korlátlan számú megfigyelők engedélyezése a hatékonyság rovására menne, a felhasználók nem tudnának aktívan részt venni az üléseken. Tíz küldöttség – köztük a magyar is – támogatta azt a javaslatot, hogy az IT ülésein megfigyelők is részt vegyenek, a javaslat egyes részleteit illetően azonban az álláspontok megoszlottak. A magyar vélemény szerint, többek között, az ESZH eljárásrendjéhez viszonyítva a BPHH IT Eljárási Szabályzatában feltűnő hiányosságok fedezhetők fel a megfigyelők jogi helyzetével kapcsolatban,

például nem tisztázott az sem, hogy a megfigyelők javasolhatnak-e majd új napirendi pontokat. Az IT eljárási főszabálya szerint az ülés nem nyilvános, ami jelen esetben lehetetlenné tenné megfigyelők jelenlétét. A vita összegezeként az IT elnöke megállapította, hogy a megfigyelők jelenlétét egyetlen tagállam sem utasította el, és informális konzultáció után írásbeli döntéshozatali eljárást fog kezdeményezni a kérdéssel kapcsolatban.

A BPHH elnöke beszámolt a szervezet tevékenységéről. Megjegyezte, hogy az év első 10 hónapjában benyújtott védjegy- és formatervezésiminta-oltalmi bejelentések száma nem mutat növekedést, az előző évi szinten mozog. A felszólalási ügyek átlagos átfutási ideje 17 hét, de ebben van feldolgozatlan hátralék is. Minőség terén további javulás elérését tűzte ki.

A fellebbezési tanácsok elnökének beszámolója szerint 2008-ban 9,4%-kal több fellebbezést nyújtottak be, mint a korábbi év ugyanezen időszakában. Az *ex parte* eljárások átlagosan 100 napon belül lezárulnak.

Az együttműködési projektek témakörében az új főosztályvezető elmondta, hogy a *Europe-China IPR2* program kapcsán az Európai Bizottság és a Kínai Kereskedelmi Minisztérium jóváhagyta az általános munkatervet. Az első fázisban az együttműködés szakmai irányvonalát jóváhagyó összehasonlító tanulmányok készülnek majd.

Az „eBusiness” program jelenlegi állása kérdéskörében *Juan Ramon Rubio* említést tett róla, hogy elkészült a BPHH új honlapja, a keresési funkció praktikusabbá vált, módosult a tartalom szerkezete. Egyszerűbb lett az *online* közösségi védjegy-bejelentési formanyomtatvány, új eszköz jött létre a formatervezési minták interneten keresztül történő benyújtásához. A megújítási eljárásokban lehetővé vált a hitelkártyás fizetési mód is. A végső célkitűzés a BPHH összes szolgáltatásának elérhetővé tétele az elektronikus portálon.

Peter Lawrence bemutatott tartott a BPHH személyzeti politikájáról. Néhány érdekesebb adat: a BPHH dolgozóinak nagy része állandó szerződéssel rendelkezik, a munkatársak többsége spanyol nemzetiségű (20%), 15% francia, 11% német. Az új tagállamokból jött szakemberekkel túlnyomó többségben határozott idejű szerződést kötnek, a munkatársak többsége 35-40 éves, így a hivatalnak még sokáig nem kell nagyszámú nyugdíjazásra számítania. A dolgozók megközelítőleg 70%-a hét vagy több éve áll a BPHH szolgálatában, az átlagos karrierút 3-5 év. A munkatársak átlagos jövedelme éves szinten 55 000 euró. Nagy hangsúlyt fektetnek a továbbképzésekre, a munkavállalók átlagosan évi 9,8 napot töltenek különböző tanfolyamokon.

A „best practice” bemutatásával kapcsolatos napirend keretében a dán és a portugál küldöttség tartott prezentációt: a dán hivatal minőségbiztosítási rendszerét mutatta be, a portugál küldött pedig az *INPI* védjegy-engedélyezési gyakorlatát ismertette.

A technikai együttműködés állásáról szóló napirend keretében elhangzott, hogy 2008-ban 19 tagállam, köztük Magyarország is együttműködési megállapodást kötött a BPHH-val. A legmagasabb összeget a portugál hivatal, a legalacsonyabbat a cseh hivatal igényelte. Felhívták a figyelmet arra, hogy az Európai Számvevőszék kérése alapján az országoktól előzetes végrehajtási és költségvetési jelentést kérnek, a határidő 2008. december 15-e.

A stratégiai vita – jogalkotási javaslat kérdést illetően a bizottság képviselője kiemelte, hogy fontos feladat a hatásvizsgálat átdolgozása a szeptemberi politikai döntés fényében, a díjcsökkentési javaslat felülvizsgálata is folyik. Az utóbbi jogalkotási feladatokkal jól haladnak. Kiemelte, ahhoz, hogy a megújítási díjak 50%-a a tagállamok között szétosztható legyen, felül kell vizsgálni a közösségi védjegyrendeletet.

A KB 34. ülésén, többek között *elnöknek megválasztották Robert Ullrich* urat a mandátuma lejártát követő hároméves időszakra.

A BPHH 2008. évi költségvetésének végrehajtása témakörben *Peter Lawrence* elmondta, hogy a közösségi védjegybejelentések száma 2008-ban nem emelkedett, mégis 415 millió pénzügyi egyenleg mellett 60 millió euró többletet várnak 2008-ra. A globális pénzügyi válság következtében a spanyolországi bankokat kockázatelemzés alá vonták. A 2009. évi kilátások romlanak az optimális közösségi védjegyutatói rendszerrel kapcsolatban. Az olasz küldöttség aggodalmát hangsúlyozta a BPHH magas pénzügyi egyenlege miatt, a brit küldöttség pedig a csökkenő bejelentési adatok miatt a bevételek stabilitását feszegette.

A 2009. évi költségvetés előterjesztése kapcsán elhangzott, hogy az előterjesztés a 2009–2012. év pénzügyi és üzleti tervén alapul. 90 250 közösségi védjegybejelentéssel, 81 000 közösségi formatervezésiminta-oltalmi bejelentéssel, 60%-os védjegymegújítási aránnyal, illetőleg ebből eredően 224,8 millió euró bevétellel számolnak. A személyi kiadások köre 10,51%-kal emelkedik az alkalmazottak számának növekedése folytán, a fordítási költség kismértékben nő, az IT és az üzemeltetési kiadások köre a felújítási projekt miatt 7,47%-kal növekszik.

A pénzügyi tartalékok kérdésköre kapcsán elhangzott, hogy a BPHH javaslata alapján a KB a tartalékalapot a 2006. évi többletbevételét jelentő 69 558 899 euró összeggel egyhangú szavazással feltöltötte. Az előrejelzések szerint a tartalékalap szintje 2009-ben már 374 millió euróra fog emelkedni.

EURÓPAI UNIÓS PROJEKTEK

Az év második felében nyolc alkalommal vettek részt szakembereink – főosztályvezetői, osztályvezetői és szakértői szinten – külföldön az Európai Unió iparjogvédelmi projekteinek valamilyen szintű szervezésével foglalkozó rendezvényeken. Az *IP-BASE* projekt és különböző munkacsomagjai megbeszélésein öt alkalommal (két alkalommal júliusban Brüsszelben és Berlinben, egyszer szeptemberben Alicantéban, kétszer decemberben Luxemburgban és Brüsszelben), az *IP4INNO* projekt megbeszélésein három alkalommal (júliusban és októberben Brüsszelben, szeptemberben pedig oktatóként Zággrban) valószínűleg meg képviseltük. Valamennyi részvétel során a projekt 70, illetőleg 50%-os költségterítést biztosított résztvevőink számára.

Az *e-Marks* elnevezésű projekt tekintetében az irányítóbizottság ülésén, júliusban Liszabonban két szakemberünk képviselte hivatalunkat. Ezen túlmenően a projekt keretében szeptember 29-én nagyobb szabású rendezvényre került sor Budapesten, a Magyar Szaba-

dalmi Hivatal épületében, ahol a projekt konzorciumi ülésén összesen 14 fő (köztük három az MSZH-ból) foglalkozott a projekt helyzetével, a WP2–WP5 munkafeladatok megosztásával, irányításával és üzleti terveivel.

„A szellemi tulajdon értékelése a gyakorlatban” című szimpózium, Budapest, MSZH fölszínti konferenciaterme, november 27–28.

A Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke által kezdeményezett, a Finn Nemzeti Szabadalmi és Regisztrációs Hivatal, az Osztrák Szabadalmi Hivatal és az Egyesült Királyság Szellemitulajdonhivatala által közösen felkarolt kezdeményezés megvalósulásaként az MSZH konferenciatermében, nagy külföldi és belföldi érdeklődés mellett került sor arra az angol nyelvű szimpóziumra, amely az első rendezvény volt abban a sorozatban, melynek témája a szabadalmaztatható technológiákra vonatkozó szellemi tulajdon értékelése. A szimpózium elsődleges célja volt, hogy elősegítse a szellemi tulajdonnal kapcsolatos kérdésekről, kihívásokról és fejlesztési irányzatokról az érdekeltek közötti párbeszédet, és kitűnő alkalmat jelentett a tapasztalatcserére és a gyakorlati iparjogvédelmi értékelési munka fejlesztésére.

A szimpózium három témakört ölelt fel:

- a szellemi tulajdon értékelésének környezete, az értékelési igény és az értékeléssel kapcsolatos szolgáltatások;
- a legjobb gyakorlatok az értékelés módszertana területén;
- az értékelés szabályozása, szabványosítása és a szellemi tulajdon értékelésének felhasználása számviteli célokra.

Célközönség volt: az ipar és az államigazgatás képviselői, a szellemi tulajdonnal foglalkozó szakemberek, fejlesztőcégek és kutatóintézetek munkatársai, tanácsadó és könyvvizsgáló cégek, ügyvédi irodák és egyéb szervezetek.

A szimpóziumnak mintegy 80 résztveője volt, akik közül 60 fő Magyarországról érkezett. 25 fő volt a külföldi résztveő 16 európai országból. A rendezvénynek 17 előadója volt, 12 külföldről (Svájc, Németország, az Egyesült Királyság, Ausztria, Finnország, Mexikó), 6 pedig magyar cégektől. A tervek szerint a rendezvénysorozat folytatódik, a következő helyszín 2009 tavaszán Helsinki, majd a továbbiak során Bécs és London lesz.

4. REGIONÁLIS IPARJOGVÉDELMI EGYÜTTMŰKÖDÉSI TEVÉKENYSÉG

Regionális közép-európai szeminárium a lajstromozott közösségi minták (RCD) promóciója témakörében, szeptember 15.

Az MSZH–BPHH közötti 2008. évi együttműködési szerződés megvalósulásának keretében, az MSZH kezdeményezésére szeptember közepén hivatalunk konferenciatermében öt közép-európai ország szakértőinek részvételével regionális szemináriumra került sor, amelyen hivatalunk részéről nyolc szakember vett részt.

A rendezvényt az MSZH illetékes szakmai főosztályának vezetője nyitotta meg. Az MSZH szakértői részéről előadások hangzottak el az RCD promóciójának lehetőségeiről, az MSZH gyakorlati tapasztalatairól, az EU területén nem lajstromozott közösségi minták helyzetéről, az RCD-online adatbázisban való kutatásról, az EU eMarks projektjéről. Az előadásokat követően kerekasztal-beszélgetés volt, melynek keretében az országokat képviselő szakértők röviden beszámoltak saját nemzeti RCD-bejelentési és promóciós helyzetükről.

Szakértői szintű találkozó a CETMOS (Central European Trademark Observation Service) projekt értékeléséről, Bécs, október 29.

A projektben részt vevő cseh, szlovák, román, bolgár, osztrák és magyar hivatal képviselői szakértői szintű megbeszélést tartottak az Osztrák Szabadalmi Hivatalban. A horvát és a szlovén hivatal nem képviseltette magát szakértővel, de a napirendhez kapcsolódóan előzetes írásos véleményt küldtek. Osztrák részről ügyfélszolgálati vezető, információtechnológiai és PR-szakértő vett részt, az MSZH-t szakmai főosztályvezető-helyettes képviselte. A találkozó célja a CETMOS konzorcium eddigi tevékenységének áttekintése és a jövőbeni esetleges módosítások megvitatása volt. A megbeszélés az osztrák fél részéről előre megküldött napirend szerint zajlott.

A helyzet általános értékelése mellett szó volt a termék továbbfejlesztéséről, a megrendelés teljesítésére irányuló eljárás elemzéséről, a konzorcium esetleges bővítését érintő kérdésekről, valamint a további teendőkről.

5. KÉTOLDALÚ HIVATALKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉSI TEVÉKENYSÉG

Az év második felében nem elsősorban a kétoldalú hivatalközi találkozók, hanem a több résztvevős nemzetközi rendezvények dominanciája volt megfigyelhető, melyek megrendezését több esetben hivatalunk vállalta magára. Folytatódott az eddig is intenzív osztrák–magyar együttműködés, amely immár a két hivatal között a PCT területén történő kooperációval is kibővült. A kétoldalú hivatalközi elnöki szintű találkozók közül említésre méltó még az MSZH elnökének látogatása az Egyesült Királyság Szellemitulajdon-hivatalában. Ez év decemberében először járt hivatalunkban az Izlandi Szabadalmi Hivatal főigazgatója és ügyvezető igazgatója.

Elnöki látogatás az Egyesült Királyság Szellemitulajdon-hivatalában, London, szeptember 10–12.

Ian Fletcher főigazgató meghívására az MSZH elnöke és gazdasági főosztályvezetője látogatást tett a brit hivatalban. A szakdiplomáciai kérdések mellett napirenden szerepelt a magyar és a brit hivatal általános tevékenységének bemutatása, az európai szellemi tulajdo-

ni stratégia kölcsönös megbeszélése és a közös elemek megkeresése, a szabadalmi munka kölcsönös elismerésének kérdése és egyéb szabadalompolitikai kérdések elemzése, az áruk hamisítása ellen tett intézkedések ismertetése mindkét oldalról, az OHIM működésével és általában a védjegykérdésekkel kapcsolatos tapasztalatcsere.

Hivatalunk gazdasági főosztályvezetője külön tárgyalást folytatott *Ian Webber* brit hivatali pénzügyi igazgatói tanácsadóval. Ennek témakörei voltak: a 2009. évi díjbevételek tervezésének módja és folyamata, a díjak szerkezete, rendszere, időbeli struktúrája és a hatósági eljárások önköltségéhez való viszonya, a szakmapolitikai projektek finanszírozása, a kontrolling rendszerek működésének és az önköltség figyelésének áttekintése és a bejelentési adatok felhasználása a makrogazdasági, ipar- és kereskedelemstratégiai elemzésekhez.

Eurobrandsymposium és sajtótájékoztató, MSZH Panorámaterem és Magyar Tudományos Akadémia, szeptember 10.

A Magyar Szabadalmi Hivatal és a bécsi székhelyű Európai Védjegy Intézet (*Eurobrandinstitute*) közös rendezvényén az MSZH elnöke, *dr. Bendzsel Miklós*, az Osztrák Szabadalmi Hivatal (ÖPA) elnöke, *dr. Friedrich Rödler* és az Európai Védjegyintézet ügyvezető igazgatója, *dr. Gerhard Hrebicek* szeptember 10-én délelőtt az MSZH-ban a magyar sajtó képviselői számára sajtótájékoztató tartott. Ennek témája az európai intézet által a magyarországi védjegyekről első alkalommal készített részletes felmérés, vagyoni értékelés és elemzés részletes bemutatása, a legértékesebb magyar védjegyek rangsorának ismertetése volt. A sajtótájékoztató témája volt még a két hivatal között ez év áprilisában elindított, új együttműködési terület ismertetése a Szabadalmi Együttműködési Szerződés (*PCT*) alapján végzendő munkákról, melynek lényege, hogy az ÖPA a nemzetközi kutatást és elővizsgálatot kiszervezi a magyar hivatalba, a magyar hivatal pedig alvállalkozóként eljárva a *PCT* rendelkezéseinek megfelelően nemzetközi kutatási és elővizsgálati jelentéseket készít. A sajtó számára tájékoztató hangzott el továbbá az osztrák és magyar koordinációban megvalósuló projekt, (*CETMOS*) regionális védjegyutazási szolgáltatás működéséről.

A délután során a Magyar Tudományos Akadémia Felolvasótermében, mintegy 70 fős hallgatóság részvételével szimpóziumra került sor, ahol az MSZH és az Európai Védjegyintézet vezető munkatársai előadást tartottak a vezető magyar védjegyek státuszáról, a védjegyek értékelésének nemzetközi helyzetéről, a „*brand management*” témaköréről, majd többek között a két hivatal, a MOL és a *Max Communication GmbH* szakembereinek részvételével az elhangzottakról pódiumvita folyt.

Az Izlandi Szabadalmi Hivatal főigazgatójának látogatása a Magyar Szabadalmi Hivatalban, december 8.

Elnöki meghívásra első alkalommal járt hivatalunkban izlandi küldöttség, amelynek tagja volt a főigazgató, *Ásta Valdimarsdóttír* és az ügyvezető igazgató, *Elín Jónsdóttír*. Az izlandi főigazgató egyúttal az Északi Szabadalmi Intézet (*Nordic Patent Institute*) háromtagú elnökségének tagja is.

A két küldöttség az általános információcsere keretében bemutatta intézményét, véleményét cserélt a WIPO és az MSZH tevékenységéről, megvitatta a WIPO új főigazgatójának megválasztása után várható helyzetet a világszervezetben, továbbá az ESZH keretében jelenleg vita tárgyát képező főbb témákat. Az izlandi fél külön tájékoztatást adott az Északi Szabadalmi Intézet tevékenységének főbb jellemzőiről, a magyar fél pedig az Osztrák Szabadalmi Hivatal és a Magyar Szabadalmi Hivatal közötti, PCT-vonatkozású új kooperációról. Szóba kerültek a két hivatal között a kapcsolatok esetleges szorosabb kialakításának lehetséges területei és formái is.

6. A SZELLEMI TULAJDON VÉDELMEVEL KAPCSOLATOS EGYÉB NEMZETKÖZI RENDEZVÉNYEKEN (KONFERENCIÁKON, KIÁLLÍTÁSOKON, SZAKMAI MEGEMLÉKEZÉSEKEN, VEZETŐSÉGI ÜLÉSEKEN STB.) VALÓ HIVATALI RÉSZVÉTEL

Az év második felében a szakmai ésszerűség diktálta mértékben és a hivatal képviseletének szükséges megvalósításaként szakembereink több alkalommal, különböző nemzetközi testületekben, konferenciákon, szemináriumokon, hivatali megemlékező ünnepségeken látták el képviseletünket. Ennek érdekében az MFTI részéről jelen voltunk a dizájn vonatkozásában az ICSID testület nemzetközi vezetőségi ülésén Sanghajban, illetőleg a Londonban, Prágában és Torinóban tartott kiállításokon és egyéb eseményeken. Képviseletük a hivatalt a Lengyel Szabadalmi Hivatal Krakkóban tartott szimpóziumán és a lengyel iparjogvédelem fennállásának 90. évfordulója kapcsán tartott varsói megemlékezésen, továbbá a Macedón Hivatal megalakulásának 15. évfordulója kapcsán tartott rendezvényen, Szkopjében.

A konferenciák és szemináriumok közül kiemelkedik a francia EU-elnökség égisze alatt, Strasbourgban tartott nemzetközi iparjogvédelmi szemináriumon, az EPIP egyesület berni konferenciáján, a lyoni INNOVA konferencián és a stockholmi Európai Szabadalmi Információs Konferencián (EPIC) való részvételünk.

Fehérvári Anikó

A MAGYAR GYÓGYSZERIPAR FEJLŐDÉSE AZ 1920-AS ÉVEKTŐL

*„Ismerjük be, hogy csupán részei vagyunk e nagy műnek,
s bár fontos a szerepünk, csak a mi kis körünket látjuk,
de egészében fel nem foghatjuk.*

*Az nem von le a mi értékünkéből,
hogy a mi véges agyunk elvész a végtelenben.”*

Kabay János

1. A MAGYAR GYÓGYSZERIPAR FEJLŐDÉSE AZ I. VILÁGHÁBORÚ UTÁN

Az 1920-as évektől a magyar gyógyszeripar látványosan fejlődött. Az egykori Monarchia területén létrejött utódállamok közül az első helyen állt, világviszonylatban pedig a hatodik helyet foglalta el. Amíg az I. világháború előtt a hazai gyógyszerzsükséglet jelentős részét importból kellett fedezni, addig 1925-re a hazai gyártók már uralták a belföldi piacot, és jelentős exporttal is rendelkeztek. Emellett a gyógyszerkülönlegességekből – főleg a nagy gyárok gyártmányaiból – egyre növekvő exportot bonyolítottak le: a Chinoin pl. termékeinek 60%-át exportra gyártotta.

A két világháború között a gyógyszeripari termékek a magyar ipari export egyik legfontosabb árucsoportját adták. Az Európába irányuló export növelését különböző gyógyszer-behozatali korlátozások, államközi szerződések fékeztek, ezért a Richter főként a tengerentúli piacok meghódítását tűzte ki célul. Richter Gedeon korán felismerte azt a tényt, hogy nagymértékű növekedés csak a nemzetközi kereskedelmi hálózat bővítésével érhető el, ezért a háború előtt 10 külföldi leányvállalatot alapított, 40 képviseletet és öt világrészt átfogó ügynöki hálózatot hozott létre. A készítmények több európai és tengerentúli országba eljutottak. (Az első képviseleti szerződés 1908-ban született a milánói Hotz céggel a Richter-termékek Olaszországban való egyedárusítására. Az ezt követő években a Richter-gyógyszerek eljutottak Németországba, Hollandiába, Dániába, Svédországba, Norvégiába, Svájcba, Oroszországba és Ázsia számos országába is. A húszas évek második felétől az európai képviseletek kiépítése után a távolabbi piacok meghódítása került előtérbe. Nyolc év alatt – 1924-től 1932-ig – több mint ötven Richter-képviselet létesült, amelyek mintegy száz országban vezették be a cég készítményeit Indiától Kanadáig és a Fülöp-szigetektől Brazíliáig. Richter Gedeon a harmincas évek elején a világot behálózó képviseletek közül többet termelő tevékenységet folytató leányvállalattá fejlesztett: így 1935-re Milánóban, Londonban, Varsóban, Zágrábban, Bukarestben, Szófiában, Rio de Janeiróban, Mexikóban, Egyiptomban és Belgiumban jött létre leányvállalat.) A termékek számos nemzetközi kiál-

Szintetikus üzem a Richterben

rétől a Gyógynövénykísérleti Állomáson dolgozott, miután dr. Augusztin Béla, az állomás igazgatója megbízta a morfin közvetlen kivonásának kidolgozásával. Feleségével, Kelp Ilnával 1924. szeptember 1-jén egyszerre léptek be, és mint pályakezdő vegyészek gyorsan megoldást találtak a problémára, és 1925. május 1-jén szabadalmi bejelentést tettek: „*Eljárás ópium alkaloidok előállítására*” címmel.

Mákaratás az Alkaloidában

lításon nyertek díjat és oklevelet. Az első világháború végére a cég a Monarchia egyik legnagyobb gyógyszergyárává vált, a két világháború között nemzetközi ismertségre tett szert. A vállalkozás folyamatosan növekedett, és 1923-ban részvénytársasággá alakult. 1926-ban a gyárnak már közel 100 gyógyszer-speciálitása volt, nagyobb részben organoterápiás készítmények. A II. világháború kitörésekor a Richter Magyarország egyik legnagyobb exportőre volt.

Ebben az időszakban újabb gyógyszer-gyárak is alakultak: Kabay János [1896 Büdszentmihály (ma Tiszavasvári) – 1936 Budapest] gyógyszerész 1924 szeptembe-

Dr. Kelp Ilona

Ezután hazaköltöztek Büdszentmihályra, és közös találmányuk üzemi méretű gyártására 1927-ben Kabay megalapította az *Alkaloidát*. Ezzel megindult a magyar morfingyártás, de az igazi nehézségek csak ezután kezdődtek. A vállalkozás állandó pénzügyi gondokkal küszködött, a hivatalos szakmai körök nem ismerték fel a felfedezés értékét, és sem tudományos, sem erkölcsi, sem szakmai támogatást nem nyújtottak. Az üzem elindításához teljesen új felszerelésre volt szükség, a gépeket is Kabaynak kellett megterveznie, és a szükséges vegyszereket sem tudta kellő mennyiségben beszerezni. Csak 1930-ban sikerült állami támogatást szereznie, miután a Magyar Gyógyszerész-

tudományi Társaság előadóülésén ismertette szabadalmát. A szakmai közvélemény végre belátta, hogy nagy jelentőségű felfedezésről van szó. Kabay, miután rájött, hogy kidolgozott eljárása gazdaságtalan, azt kezdte vizsgálni: előállítható-e morfin száraz mákszalmából. Újabb szabadalmi bejelentését 1931-ben nyújtotta be, „*Eljárás ópiumalkaloidák előállítására*” címmel. Az úgynevezett száraz eljárás meghozta Kabaynak a világhírnevet, módszerét tíz országban szabadalmaztatták. A mákfejből előállított morfin a hazai szükségletek kielégítése mellett főleg külföldre szállították. (A gyárat 1948-ban államosították, de a sikersorozat tovább tartott. A rohamos fejlődést a morfintermelés számai jelzik: 1930: 5 kilogramm, 1933: 192 kilogramm, 1936: 724 kilogramm, 1940: 2 tonna, 1950: 3 tonna, 1960: 5 tonna.)

A német tőke érdekeltségéeként 1923-ban alakult meg a *Pharmacia Gyógyszervegyészeti Gyár Rt.*, a Brady és Schmidgall bécsi cég képviseletét pedig 1930-ban alakították át gyógyszergyártó részvénytársasággá *Darmol Gyógyszervegyészeti, Ipari és Kereskedelmi Rt.* néven. A bécsi Chemosan A.G. szabadalmainak gyártására és forgalmazására létesült 1923-ban a *Magyar Gyógyszer Rt.* Az I. G. Farbenindustrie-hoz tartozó leverkuseni Bayer cég képviseletében már az 1910-es évektől működött az 1930-ban önállósult *Magyar Pharma Gyógyszer Rt.* Régi gyógyszerárakból további közepes gyógyszergyártók alakultak, amelyek főleg lincenc alapján gyártottak készítményeket.

Novurit-plakát

1924-től az új gyógyszerek utáni kutatás is nagy sikereket hozott, elsősorban a *Chinoín gyárban*. A gyógyszerkutatás egyik jelentős állomása 1927-ben a *Novurit* (diuretikum) felfedezése, amely azóta is létezik. Az 1920-as években vált közhatalúvá a terápiában a *Papaverin* mint simaizomgörcs-oldó gyógyszer. (A *papaverin* főként visceralis görcsök, érgörcsök és néha erektilis diszfunkció kezelésére használható.) Használata annyira megnövekedett, hogy az ópiumból kinyerhető természetes *Papaverin* a világ szükségletét már alig fedezte. Dr. Wolf, dr. Földi, dr. Hoffmann, dr. Weisz és dr. König vegyészeknek sikerült először megoldani a *Papaverin*nek szintetikus úton való nagyvolumenű gyártását. Sikerüket növelte, hogy hasonló úton előállították a *papaverin* etil-homológját a *Perparint* (1931), amely a *Papaverin*nél 2-3-szor erősebb hatású, valamint az *Ethaverint*.

A *Chinoín Rt.* a háborút követő években, az 1929–1933-as világválság éveit kivéve, folyamatosan növelte árbevételét, amely az 1929-es 4,3 millió pengőről 1943-ra 31,9 millió pengőre emelkedett. Ehhez hozzájárult a *papaverin*szintézis is.

A dánokéval és a németekével szinte szinkronban kezdődött el Magyarországon is az *in-zulin* gyártása, a *Chinoínban* 1928-ban dolgozták ki gyártási technológiáját.

A Chinoin után rövidesen a Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Rt. is bekapcsolódott az inzulin hazai előállításába. Indikációs területe kiszélesedett, mert a cukorbetegok kezelése mellett hisztalókiúrákra és a skizofrének sokkolasára is használták ezeket a 100 és 200 klinikai egységet tartalmazó, 5 ml-es fioákat.

Az 1930-as években fedeztek fel több, a szívmműködést szabályozó gyógyszert. 1939-ben állították elő az antibakteriális *Ultraseptylt* (sulfamethythiazol), 1940-ben a *B1-vitamint*. A vitaminok előállítása fontos terület volt, a *D-*, a *C-vitamin* mellett a *B-vitamin-család* sok ember- és állatgyógyászati termék alapja volt. A Chinoin további új gyógyszerei közül kiemelkedik a ma is forgalomban lévő *Sevenal*, a *Troparin*, a *Neomagnol* stb. (A *Sevenal* hatóanyaga a phenobarbital, ami elsősorban altató hatású, de jelentős antiepileptikus hatása is van, a *Troparin* görcsoldó, a *Neomagnol* mikrobaölő hatású.)

Az 1929–1933 közötti gazdasági világválság idején mind a bel-, mind a külföldi értékesítés visszaesett ugyan, és bár számos exportpiacról kiszorultak, a gyárak nem mentek tönkre. Ehhez olyan találekónyság is kellett, amit jól példáz a Chinoin esete: növényvédő szereinek népszerűsítésére és hatékonyságuk bizonyítására kertet bérelt gondozatlan gyümölcsfákkal. A növényvédőszeres kezelés hatására a gyümölcsminőség látványosan javult, a gyár termékei iránt nagyobb lett a kereslet.

Dr. Szent-Györgyi Albert (Budapest, 1893 – Woods Hall, USA, 1986) 1928-ban mellékveséből, majd 1932-ben paradicsompaprikából is előállította az *aszorbinsavat*, és bizonyította a biológiai oxidációban való jelentőségét. Kutatásai alapján a Chinoinban megindult a C-vitamin üzemi gyártása. Néhány év múlva az extrakciót a szintetikus eljárás váltotta fel.

Szent-Györgyi Albert kísérletezés közben

Szent-Györgyi Albert C-vitamin tárgyú szabadalmi (lajstromszámuk 132820 és 133789)

Az 1930-as években világszerte gyors fejlődésnek indult a szintetikus gyógyszergyártás, melyből a Richter sem vonta ki magát, noha termékeit eddig főként állati és növényi anyagokból állította elő.

1938-ban szabadalmaztatták a vállalat első eredeti szintetikus gyógyszerét (hatóanyaga a merallurid), amely hatékony diuretikumként *Dilurgen* néven került forgalomba. Ez a diuretikum a *Lakeside Laboratories Milwaukee* céggel kötött licenszszereződés alapján az Egyesült Államokban is forgalomba került. A felszintetikus szteroidhormonra irányuló kutatások célkitűzése a progeszteron és a tesztoszteron koleszterinből való előállítása volt. Az ösztrohatású stilbénzármazékok szintézisét nemzetközi viszonylatban az elsők között oldották meg, így már 1939-ben forgalomba került a *Syntestrin* (szintetikus ösztrogén). Kiemelkedő teljesítmény volt a D2-vitamin előállítása ergoszterinből UV-besugárzás útján. A termék *Ergosterinum irradiatum* néven került forgalomba. A szulfonamidok gyártása 1937-ben indult meg a p-amino-benzol-szulfonamid reprodukciójával (*Chinoïn: Deseptyl, Richter: Ambesid*).

Az 1940-es évek elején kezdődött el a vérkészítmények fejlesztése a Szent-Györgyi Albert intézetében folytatott kutatások alapján. Az első termék a véralvadást katalizáló trombin volt, amely *Thrombofort* injekció néven 1944-ben került forgalomba. A negyvenes évek elején oldódott meg a butil-etilbarbitursav nagyüzemi gyártása, így lehetővé vált a már korábban forgalomba került *Etoval* mellett új, kombinált készítmények fejlesztése: a teofilinnel kombinált, görcsoldó hatású *Etopurin* és a belladonna-alkaloidok kivonatával kombinált, nyugtató hatású *Belletoval* tabletta. Közkedvelt nyugtató lett az *Etoval*-nál kevesebb hatóanyagot tartalmazó *Etovalletta*. A vállalat hagyományos innovációs tevékenységét tükrözi, hogy a cég alapításától 1944-ig 86 eljárás részesült szabadalmi oltalomban.

1939–1944 között – a háború éveiben – több mint 30 új készítmény került forgalomba. A Richter Rt. gyártmánya, a tiszta ATP-oldat (*Atriphos*) az első kémiaiilag definiált preparátum volt az értágító organoterapeutikumokkal szemben. Szent-Györgyi 1936-ban izolálta a rutint, és Rusznyák Istvánnal (1889–1974) együtt kimutatta a szer hajszálér-permeabilitást és -törékenységet mérséklő hatását (*P-vitamin*). A rutin kémiai szerkezetét szintén magyar kutatók, Zemplén Géza (1883–1956) és Bruckner Győző (1900–1980) derítették fel. 1936-ban Törő Imre (1900–1993) felismerte, hogy az embrionális borjúszívizom-kivonat regenerálja a miocardiumot és növeli a szív teljesítőképességét. A megfelelő készítményt a Richter gyár hamarosan forgalomba hozta (*Corhormon*).

A Wander-gyár – a fejlődés saját útját választva – többszöri üzem bővítés után gyógyszer-cukorkák és gyógyszer-specialitások termelésére rendezkedett be. Az 1920-as évek második felétől indult a vállalat igazi fejlődése. Ekkor kezdtek import hatóanyagokból készgyógyszereket gyártani. Két közismert terméke a csecsemők táplálásában korszakos jelentőségű *Hordenzym* és az *Ovomaltine* gyógytápszer volt.

A termékkála egyre szélesebb lett, az élelmiszer- és gyógyszeripari termékek mellett megjelentek a kozmetikai és tisztítószerek is. 1932-ben létrehozták a vállalat saját kutató-

Vérehulló fecskefű
(*Chelidonium majus*)

laboratóriumát, és izolálták a tiszta *chelidonin* alkaloidot. (A vérehulló fecskefű füve sok alkaloidát tartalmaz, melyek közül a legfontosabb a chelidonin, amely az ópiumhoz hasonló, morfinszerű anyag.)

A gyár kereskedelmi és gyógyszer-forgalmazási tevékenysége a két világháború közötti időszakban kiteljesedett, ezzel párhuzamosan megkezdődött a tudományos kutatómunka. Egyre több erőforrás jutott a kutatás támogatására, melynek eredményeként kifejlesztették, majd forgalomba hozták az első heterociklikus szulfonamid készítményt, a *Ronint* (1937). 1931-ben a vegytiszta kénsav és sósav, 1932-ben a vegytiszta cinkszulfát, 1936-ban a ricinusolaj gyártása indult meg.

A Phylaxia Szérumtermelő Rt. 1920-ban bocsátotta piacra az avirulens pasteurella-törzsekből előállított Manninger-féle baromfikolera elleni vakcinát, 1927-ben a sertéspestis és a sertésorbánc elleni bivalens szérumot, 1937-ben a galambparatífusz elleni formolvakcinát, 1938-ban pedig a szopornyica elleni hiperimmun szérumot. 1942-ben a gyár cikklisztájába 25 különböző állatgyógyászati szerobakteriológiai készítmény tartozott. A Phylaxia 1924-ben megkezdte az embergyógyászati oltóanyagok termelését is. Első ilyen produktuma a diftéria elleni vérsavó volt, amelyet néhány éven belül több antibakteriális és antitoxikus savó követett. 1936-ban megoldódott a precipitált diftéria anatoxin, 1938-ban a Schick-féle toxin, 1940-ben pedig a tífusz elleni csapadékos oltóanyag gyártása.

A második világháborút megelőző évekre a hazai gyógyszergyártásban egyre nagyobb teret nyertek a szintetikus készítmények, és a hagyományos növényi és állati hatóanyagokat is egyre tisztább formában izolálták, hatásukat pontosabban megismerték, és szigorodtak a minőségügyi követelmények is, különösen aztán, hogy megindult az 1927-ben alapított *Országos Közegészségügyi Intézet* egységes szempontok szerinti, pártatlan és szigorú, az egész országra kiterjedő ellenőrzőtevékenysége.

1939-ben 40 gyógyszergyár, illetve gyógyszereket előállító nagyobb laboratórium működött Magyarországon, s így a II. világháború kezdetéig a gyógyszeripar a magyar nemzetgazdaság jelentős tényezőjévé vált. Már az 1930-as évek vége felé a háborús feszültség miatt veszélybe kerültek a németországi, ausztriai és a tengerentúli piacok, és fenyegető volt a nyersanyagimport visszaesésének veszélye is. A Chinoin gyár vezetősége előrelátó volt: a háború első évében egymillió pengő folyószámlahitelt vett fel a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál, amit nyersanyagvásárlásra fordított, berendezkedve az előrelátható hiányra.

Emellett kezdett felkészülni a be nem szerezhető nyersanyagok pótlására, nagyobb súlyt helyezve az alapanyaggyártásra. Át kellett alakítani a Papaverin gyártását, és gyártani kellett az Ultraseptylhez eddig készen vett alapanyagokat. Az alapanyaggyártás fellendítése helyes politikának bizonyult, mivel a német kormányzat egy ideig be is vezette a nyersanyag-boj-

kottot. A Chinoin termelése a háború idején 100%-kal nőtt, és kiszorította a Balkánról a német gyógyszeripart. A Chinoinhoz hasonlóan gondoskodott a nyersanyag-ellátásról a Wander Tápszergyár. Richter Gedeon gyárának viszont a nyersanyagforrást elsősorban a hazai mezőgazdaság jelentette, így a háború alatt ők nehezebb helyzetbe kerültek az állatállomány fogyasztása és a növénytermesztés visszaesése miatt.

A II. világháború kitörésekor a gyárakat hadiüzemmé nyilvánították, élükre katonai parancsnokokat neveztek ki. Az export egyre inkább a közeli európai országokra korlátozódott, a Chinoin legfontosabb exportcikke ebben az időben az *Ultrasetyl* volt. A háború alatt még inkább elengedhetelenné vált a nyersanyagok hazai előállítása, a Richter a háborús körülmények között is folytatta innovációs tevékenységét, 1939–44 között 30 új készítménye került forgalomba. A Richter és a Dreher Sörgyár között *Paracelsus Rt.* néven vegyesvállalat jött létre, mely a sörélesztőt tápszerként hasznosította a *Sertamin* nevű készítményben.

A gyógyszeripari forgalom 1943-ig növekedni tudott, majd fokozatosan csökkent a termelés (alapanyaghiány vagy az exportpiac elvesztése lehetett az ok). A gyárakban egészen 1944-ig folyt a munka. A háború ebben az iparágban is komoly veszteségeket okozott, minden nagyobb gyógyszervegyészeti üzem bombatalálatot kapott és súlyos gépkárokat szenvedett. Ennek ellenére a gyógyszeripar a háború befejezése után elég hamar talpra állt, elsősorban a Chinoin és a Wander gyár, amelyek több évre elegendő nyersanyagkészlettel rendelkeztek.

Ákárcsak az I. világháború alatt, a II. világháború során is több olyan átmeneti rendelkezés született, amely a szabadalmazási eljárásokat a háborús viszonyokhoz igazította. 1918 és 1945 között a szabadalmak száma elérte a 25 123-at. A gyógyszer tárgyú bejelentések száma kb. 1300, ebből a Richter gyár szabadalmainak száma 60, a Chinoiné pedig 142. A legnagyobb bejelentő a Richter volt, de külföldi bejelentők is nagy számban voltak. A bejelentések többnyire gyógyszerhatóanyagok előállítására vonatkoztak, de szintézisekre, gyógyszerformulákra vonatkozóak is előfordultak. A bejelentések tárgya még ebben az időszakban is változatos képet mutatott, a magánfeltalálók bejelentései leginkább gyógykenőcsökre, tápszerekre, természetes hatóanyagokat tartalmazó készítményekre (pl. nátha, reuma, csúsz elleni szerek), míg a cégek bejelentései különböző hatóanyagokra (előállítási eljárás) és szintézisekre vonatkoztak. A hatóanyagok széles kémiai skálát öleltek fel, pl. heterociklusos vegyületek, aminoszármazékok, alkaloidák. A terápiás hatás pedig igen változatos képet mutatott, természetesen a fertőtlenítőszer mellett a kor valamennyi betegségére próbálkoztak hatóanyagot, gyógyszert alkotni (pl. vérszegénység, skorbut, tuberkulózis). Megjelentek a gyógyvizek, a gyógykenyerek és az egyéb gyógyhatású készítmények is.

2. A MAGYAR GYÓGYSZERIPAR ALAKULÁSA A II. VILÁGHÁBORÚT KÖVETŐEN

A háborút követő évek legfontosabb feladata az újjáépítés volt. 1947-ben az öt nagy – a *Chinoin*, a *Richter Gedeon*, a *Wander*, az *Alkaloida* és a *Phylaxia* – gyáron kívül 13 kisebb üzem és 27 gyógyszervegyészeti laboratórium tevékenykedett Magyarországon, de 61 gyógyszertár is foglalkozott törzskönyvezett gyógyszerkülönlegességek (kombinációk és galenikumok) előállításával.

A gyógyszeripar 1948. évi államosítása teljesen megváltoztatta a termelés és a kutatás szerkezetét. A *Richter* részvényei állami tulajdonba kerültek, nevét később Kőbányai Gyógyszerárugyárrá változtatta. A kisebb üzemeket felszámolták, illetve nagyobb egységekbe tömörítették, s a Gyógyszeripari Egyesülés keretében öt gyógyszergyár működött tovább: a *Chinoin*, a *Kőbányai Gyógyszerárugyár* (azaz a *Richter-gyár*), az *Alkaloida*, a *Wander*-ből alakult *Egyesült Gyógyszer és Tápszergyár (EGYT)*, valamint a korábban a német I. G. Farbenindustrie budapesti leányvállalataként működő *Magyar Pharma Gyógyszergyár*. Ez utóbbi szovjet, majd magyar tulajdonba ment át, telephelyén pedig új létesítmény, a *Reanal Finomvegyszergyár* kezdte meg működését. A *Reanal* a legmagasabb igényeket is kielégítő laboratóriumi vegyszereket, biokemikáliákat készített. A gyógyszergyárak termelési profilja is célszerűen megoszlott: A *Chinoin* a tradicionális szintetikus gyártmányok mellett megkapta a legfontosabb *antibiotikumok* üzemi gyártását.

1951-ben állították elő először a *Penicillint*, (ennek gyártása később a debreceni Biogal gyárhoz került), amelyet további antibiotikumok (*Oxitetraciklin*, *Gentamicin*, *Semicillin*, *Doxiciklin* stb.) követték. A kutatómunka eredeti gyógyszerhatóanyagok előállítására irányult. 1960 és 1970 között nyolc eredeti gyógyszer született, köztük

- a tumorellenes *Myelobromol*,
- az *Elobromol*, a ma már csak külföldön gyártott és forgalmazott szívgyógyszer,
- a *Sensit* koszorúér-tágító,
- a ma is forgalomban lévő és originális magyar gyógyszer, amely az USA-ban törzskönyvezésre került, a Parkinson-kór elleni *Jumex*,
- a görcsoldó hatású *No-Spa*, mely ma is az egyik fő exporttermék a volt Szovjetunió egykori tagországaiba,
- a ma is forgalomban lévő köhögéscsillapító *Libexin*,
- a fájdalomcsillapító *Probon* és
- a csonttritkulásra ható *Osteochin*, amelyet 1988-ban Japánban is bevezettek.

MAGYAR NEPÜGYVISELŐSÉG ORSZÁGOS TALÁLMÁNYI HIVATAL	SZABADALMI LEÍRÁS SZOLGÁLATI TALÁLMÁNY	151090 Szabadalmi osztály: 12 q 1—13 Nemzetközi osztály: C 07 C₄ Decimál osztályozás:
Bejelentés napja: 1962. III. 30. (KE—941) Közzététel napja: 1963. VIII. 23. Megjelent: 1964. XI. 14.		
Feltalálók: Ecsery Zoltán vegyértésmérnök (32,5%), Müller Miklós vegyértésmérnök (30,5%), Dr. Knoll József orvos (20%), Szentfal Éva vegyértésmérnök (10%), budapesti lakosok Tulajdonos: CHINOHIN Gyógyszer- és Vagyvisseli Termékek Gyára K. T. Budapest		
Eljárás fenilizopropilamin-származékok tartalmazó új gyógyszer előállítására		
1. Azt találjuk, hogy az I. képletű vegyületek (amely képletben R¹ jelentése alacsony szubsztituált alkilgyök és R² jelentése 3 szubsztituált, telített vagy telítetlen alkilgyök, mely halogénatommal vagy —OH— csoporttal helyettesítve is lehet) a gyógyszerben igen előnyösen alkalmazhatók, perichostimulánsként, antidepresszív szerként, anyagcsere-fokozó, illetve fogyszertőszertként. A fenti vegyületek újak, a kémiai irodalomból eddig nem ismertek. 2. Találmányunk tárgya eljárás az I. képletű vegyületek előállítására. a) II. képletű vegyületeknek III. képletű vegyületekkel való reagáltatásával (amely képletben A és B olyan reakcióképes gyökök jelentenek, amelyek az $\begin{array}{c} R^1 \\ \\ N \\ \\ R^2 \end{array}$ kötetékű gyökök tartalmazzák, vagy egymással reagálva annak kialakításra képesek, R¹ jelentése 3 szubsztituált alkil-, alkén-, vagy alkinil-gyök, amely halogén-, vagy OH-csoporttal helyettesített is lehet és amely az R² gyökkel megegyező vagy attól eltérő, vagy b) N-1-fenil-isopropil- metilamint formaldehid-dal és acetaldehid-dal kondenzálunk, majd az a) vagy b) eljárásnál előállított IX. képletű vegyületekben (mely képletben R³ nem azonos R²-vel) az R³ gyököt ismeri módoszerével R¹ gyökkel alakítjuk. 3. Az I. képletű vegyületek közül igen előnyösen alkalmazhatók azok a származékok, amelyekben R¹ jelentése metil-, vagy etilgyök és R² jelentése 3 szubsztituált tartalmazó alkil-, alkén-, vagy alkinilgyök. Eljárásunkkal előnyösen állíthatók elő a halogénnel szubsztituált származékok, pl. klorál-, bromál vagy jódál helyettesített vegyületek is. 4. Eljárásunk egyik fogantatásait módja szerint IV. képletű vegyületeket reagáltatunk az 5. V. képletű vegyületekkel, amely képletben R⁴ és R⁵ jelentése a fentebb megadott, míg X jelentése halogénatom, vagy szulfonvezetékgyök. A reakció előnyösen a megfelelő alkil-, alkén-, vagy alkinilbromiddal, joddal vagy kloriddal valósítjuk meg. 2. halogén-csoportot tartalmazó alkil-, alkén-, vagy alkinilvegyület reagáltatása esetén ezzel a módszerrel könnyen állíthatjuk elő a vegyület-csoport halogénmenti származékait, vagyis azokat, amelyek az R⁴ csoportban halogénment helyettesítettek. A reakciót a reagensek 60—100 °C-on történő melegítésével hajítjuk végre, kivárt esetben, illetve oldószer jelenlétében. A reakciólevegőhöz szerves oldószer anyagot is adhatunk. A reakciót előnyösen 1—3,5 mólszám		

A selegilinre (Jumex) vonatkozó szabadalom

A Kőbányai Gyógyszerárugyár – bár hű maradt az organoterápiás és fitokémiai készítményekhez – fokozatosan megvalósította a természetes anyagok szintetikus vagy félszintetikus gyártását. A gyár oldotta meg először Magyarországon a B12-vitamin ipari méretű fermentációját. Az Egyesült Gyógyszer- és Tápszergyár feladata lett az ország gyógytápszerekkel való ellátása. Az Alkaloida a mák hatóanyagai mellett egyéb alkaloidák, valamint a rutin, a kolchicin termelését tűzte ki célul. (A rutin – P-vitamin – a bioflavonoidok közé tartozó anyag, a C-vitamin kísérője, a kolchicin a köszvény gyógyszer).

Az államosítás az oltóanyag-termelésben is nagy változást eredményezett. Az idők folyamán létesített kisebb oltóanyag-termelő laboratóriumok ugyanis beolvadtak a Phylaxiába; az egyesített vállalat Phylaxia Állami Oltóanyagtermelő Intézet néven működött tovább. Az embergyógyászati oltóanyagokkal szemben támasztott, megnövekedett mennyiségi és minőségi követelmények, valamint a téma közegészségügyi jelentősége miatt indokoltta vált,

hogy ez a részleg különváljék a Phylaxiától. Ez az üzem 1954-ben Humán Oltóanyagtermelő és Kutató Intézet néven önálló vállalatá alakult.

Az államosítás lehetővé tette azt is, hogy megtisztítsák a magyar gyógyszerlistát az elavult, túlhaladott készítményektől. Így a lehetőség szerint a minimumra csökkentették azoknak a gyógyszereknek a számát, amelyeket különböző néven több cég is gyártott. Ugyanakkor alapelveként kimondták, hogy csak a jól definiálható hatóanyagot tartalmazó, stabil sajátosságú, bizonyíthatóan terápiás értékű készítmény törzskönyvezhető, de ez is csak akkor, ha a meglevőkkel szemben lényeges haladást képvisel.

A magyarországi gyógyszerkutatás és -gyártás szempontjából is döntő jelentőségűnek mondható a *Gyógyszeripari Kutató Intézet létesítése 1950-ben*. Az intézet fő feladata egyrészt a gyógyszeriparban már folyó, nagy volumenű gyártások technológiájának felülvizsgálata, illetve az ország gyógyszerellátása szempontjából fontos, de Magyarországon még nem gyártott készítmények gazdaságos, szabadalmilag független úton való reprodukciója, másrészt elvi kutatások révén új, eredeti készítmények kidolgozása volt (ismert gyógyszerek előállítására új, szabadalomképes eljárások kidolgozása, segítségnyújtás a hazai gyógyszergyáraknak a gyártási eljárások fejlesztésében, új, eredeti gyógyszerek kifejlesztése). Az intézet munkatársai tíz év alatt mintegy hetven eljárást tökéletesítettek, illetve dolgoztak ki. Megvalósították a penicillin, a sztreptomycin és az oxitetraciklin, majd a neomicin, a tetraciklin, a nisztatin és több más antibiotikum előállítását. Kimagasló eredmény volt az oxitocin üzemi méretű – világviszonylatban második – szintézise, amelyet az intézet peptidkutatói oldottak meg, s a gyártást a Kőbányai Gyógyszerárugyár végezte.

Az eljárásszabadalmi jogrendszer lehetőséget nyújtott az ún. reprodukciós kutatási-fejlesztési eredmények elérésére: *Gentamicin C komplex (Chinoín)*, *Tobramicin (Biogal)*, *Norgesztel (Richter)*, *Tamofixine (Egis)*.

Az eredeti hatóanyagot tartalmazó készítmények sora is bővült cukoralapú citosztatikumok, a *Zitostop (Egis)*, és a *Lycurim (Richter)*, a béta-blokkoló *Tobanum (Richter)* és a szorongásoldó hatású *Grandaxin (Egis)* forgalomba hozatalával.

1954-ben megalakult a magyar gyógyszerkutatás második alapintézete, a *Magyar Tudományos Akadémia Kísérleti Orvostudományi Kutató Intézete (KOKI)*. A KOKI Gyógyszerkutatási Osztályának legfontosabb feladatává a kémiai szerkezet és a gyógyszeres hatás alapvető összefüggéseinek tanulmányozását tették. E feladat végrehajtása során számos olyan munka látott napvilágot, amely jelentős elméleti és gyakorlati eredményekhez vezetett.

A későbbiekben a gyógyszerkutatás a gyógyszergyárakban is nagy lendületet kapott. A gyári kutatólaboratóriumok elsősorban a gyártással közvetlenül összefüggő témák megoldására fektettek és fektetnek ma is súlyt. E téren a legnagyobb hagyománya a Chinoín gyárnak van. Számos kutatási területéből a legfontosabbak: papaverinszármazékok, tumorgátlók, diuretikumok, szulfonamidok, antituberkulotikumok és egyéb kemoterápiás szerek, antidiabetikumok, antibiotikumok.

A Kőbányai Gyógyszerárugyár kutatói a biokémiai, a biológiai és a növénykémiai témák mellett nagy erővel foglalkoztak a szintetikus fájdalomcsillapítókkal és gyulladásgátlókkal. Az Egyesült Gyógyszer és Tápszergyár szakemberei sikeresen oldották meg a modern nyugtatók (trankvillánsok), hipotenzívumok, antiprotozon-szerek gyártását. A gyár legfontosabb készítménye lett a kloramfenikol, amelyet magyar szabadalom alapján szintetikus úton állított elő.

A gyógyszeripar államosítása együtt járt a gyógyszer-külkereskedelem államosításával is. 1949-ben az export-import ügyletek koordinálására és lebonyolítására létrehozták a Medimpex Gyógyszer-külkereskedelmi Vállalatot.

Az államosítást követően gyógyszergyártásunk elsődleges feladata a hazai gyógyszerpiac igényeinek kielégítése lett. Az 1950-es években megkezdtek a kor legfontosabb gyógyszereinek (pl. antibiotikumok, szteroidok, gümőkór elleni szerek, daganatos betegségek gyógyszerei, vitaminok, fenotiazin-származékok) gyártását. Ehhez jelentős kutatási kapacitásokat kellett létrehozni és működtetni, nemcsak az originális termékekre, hanem az eljárási szabadalmakra és a technológiai kutatásokra is koncentrálni. Ennek eredménye lett olyan gyógyszerek felfedezése és forgalmazása, mint pl. a *Degranol*, a *Myelobromol*, a *Mannogranol*, a *No-Spa*, a *Spiractin* és a *Mydeton*. Az originális és generikus termékek mellett jelentős helyet foglaltak el az ún. reprodukciós termékek is.

A magyar gyógyszeripar 1965-ben termelésének több mint 60%-át a világ 70 országába exportálta, bár exportlehetőségei elsődlegesen a szocialista országokba és a Távol-Keletre irányultak. Az iparág 1965 utáni fellendülését az tette lehetővé, hogy a gyógyszergyárak ügyesen kihasználták az ún. szocialista gazdaság akkori rendszerén belüli lehetőségeiket. A legnagyobb magyar gyógyszervállalatok képessé váltak az együttműködésre a fejlett országok gyógyszergyártóival mind az originális vegyületek közös kifejlesztése, mind a licencmegállapodások terén. Eredményes együttműködés alakult ki többek között a svájci Ciba és Sandoz, a belga Jansen, a német Bayer és más gyógyszergyárakkal. Ebben az időszakban fejeződtek be a nagy gyógyszeripari rekonstrukciós programok.

A magyar gyógyszergyárak 1968 után egyre nagyobb önállóságra tettek szert, s az 1980-as évek elejétől fokozatosan önállósodott külkereskedelmi tevékenységük is.

Magyarország 1976-ban csatlakozott az EFTA gyógyszerminőség-ellenőrzést szabályozó egyezményéhez. Ekkor az öt vezető magyar gyógyszergyár (Alkaloida, Biogal, Chinoin, EGYT, Kőbányai) a nemzeti jövedelem 5-7%-át adta.

A debreceni *Biogal Gyógyszergyár* története 1912-ig nyúlik vissza, amikor is a Rex testvérek által alapított Debreceni Gyógyszergyár növényi eredetű gyógytermék gyártásával kezdett foglalkozni. A BIOGAL 1960-as megszületése a jogelődnek tekinthető *Hajdúsági Gyógyszergyár* és a *Debreceni Gyógyszergyár* egyesülésének köszönhető, a nehézipari miniszter 1960. január 1-jei hatállyal rendelte el a Debrecenben működő két gyógyszergyár összevonását. Az egyesített új vállalat neve Biogal Gyógyszergyár, melynek feladata antibiotikumok, antibiotikum tartalmú állatgyógyászati szerek és egyéb gyógyszeralapanyagok, galenikumok

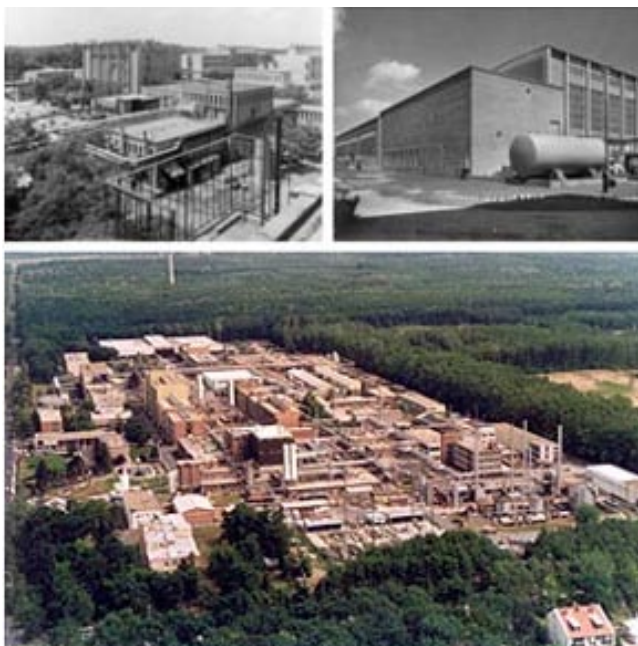
gyártása. (A felsorolt termékek körét – a vállalati profilváltozásnak megfelelően – a következő évtizedekben több alkalommal bővítették.) Az új név szellemesen a biotechnológiai úton előállított termékekre és a galenusi készítményekre kívánt utalni.

A Biogal főépülete előtérben Pátczai Pál Wallenberg-szobrával

bá a vérplazmapótló dextrán gyártócsarnokát a járulékos létesítményekkel. A cég legnagyobb sikerű, első saját fejlesztésű terméke a *Maripen* volt (antibiotikum egyes bakteriális fertőzések kezelésére) 1972-ben.

A Biogal történetének egyik legdinamikusabban fejlődő korszaka a 60-as évek első felére tehető. Ekkor helyezték át a galenikumokat gyártó telephelyet a mai helyére, a Pallagi útra, és hozták létre a gyógyszeralapanyagokat formulázó (injekciós, tablettázó, kenőcs, tapasz, szirup stb.) üzemegységeket, a csomagolórészeleget, tovább-

A Biogal (ma TEVA) madártávlatból

Az 1990-es évek elején fordulat következett be. A társadalmi, politikai és gazdasági változások kihatottak a gyógyszeriparra, illetve befolyásolták annak lehetőségeit is. Fellazultak a magyar állam által kialakított termékspecializálódások. A gyógyszergyárak kialakították önálló bel- és külkereskedelmi szervezetüket. A külföldi gyógyszergyárak mind határozottabban léptek fel, jelenlétük a magyar piacon egyre erőteljesebbé vált. A törzskönyvezési, illetve a forgalombahozatali gyakorlat megváltozásával együtt járt az is, hogy csaknem az összes jelentős külföldi készítmény megjelent hazánkban is. A magyar gyógyszergyárak helyzetét nehezítette, hogy nemcsak a hazai piacokon kellett a folyamatosan növekvő konkurenciával számolniuk, hanem a hagyományos exportpiacok felvevőképessége is szűkült, részben a térségben tapasztalható gazdasági nehézségek, részben pedig az ott is megjelenő konkurencia miatt.

Az 1990-től bekövetkezett változások egyik legfőbb eleme a cégek privatizációja volt. A Richter külföldi pénzügyi befektetők, a többi nagy gyártó pedig egy-egy külföldi szakmai befektető többségi tulajdonában működik. Tovább erősödött a gyógyszeripar exportorientációja.

A privatizáció történései a fentebb említett nagy gyógyszergyáraknál (a gyárak saját honlapján található információk):

Chinoin Zrt.

1989 – A privatizáció kezdete.

1991 – A Sanofi 40%-os tulajdoni hányadot szerez a Chinoinban.

1997 – A Sanofi a Chinoin részvényeinek több mint 99%-át birtokolja.

1999 – A Chinoin Rt. a Sanofi-Synthélabo leányvállalataként működik.

2005 – A Chinoin Rt. a Sanofi-Aventis megalakulása után a vállalatcsoporton belül tovább folytatja tevékenységét.

Richter Gedeon Nyrt.

A '90-es évek újabb fordulatot hoztak a gyár életében. A korábban jól tervezhető, gazdaságos exportfelvevő KGST-piacok összeomlása, tehát a hagyományos piacok elvesztése, a régióban lezajlott gazdasági és politikai változások, az importliberalizáció következtében a belföldi piacra áramló, agresszív marketingmódszerekkel támogatott importkészítmények előretörése, a volt KGST-piacokra legyártott és átmenetileg raktárban felhalmozott készleteket finanszírozó hitelek, illetve azok kamatai, valamint a magas inflációs ráta miatt növekvő termelési költségek a vállalatot kritikus helyzetbe hozták.

Működése 1992-re veszteségesé vált. Az 1994-es, 1995-ös és 1997-es privatizációs program az állami tulajdonrész fokozatos csökkenését eredményezte. A 2004-ben lezajlott nemzetközi kötvénykibocsátási tranzakció a vállalati stratégia folytatását eredményezte az állam részvényesi jogának középtávon történő fenntartása mellett. A Richter mára kelet-közép-európai regionális multinacionális társasággá nőtt.

Egis Nyrt.

- 1985 – A vállalat felveszi az *EGIS* nevet. A névváltoztatás fő indoka az volt, hogy az EGYT-t sok külföldi partner egyiptomi cégnek hitte. Az *EGIS* a görög *aigis* szóból ered, mely Pallasz Athéné pajzsára utal, és a védelem szimbóluma.
- 1990 – Az *EGIS* zöldmezős beruházásként megnyitja új, nyugat-európai színvonalú termelő-kutató bázisát Budapesten, a Bökényföldi úton. A bázison az injekcióüzem, a csomagolóüzem és a vállalat preklinikai kutatási főosztálya működik.
- 1991 – A vállalati tanács javaslatára az Állami Vagyongyűnökség hozzájárult a gazdasági társasággá való átalakuláshoz, így 1991. december 31-től a cég neve és formája: *EGIS Gyógyszergyár Részvénytársaság*.
- 1995 – A társaság zártkörű alaptőke-emelést hajtott végre, melynek során az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) 30%-os tulajdonossá vált. Az állam a kezében maradt részvénycsomag felét 1994 júniusában nyilvános kibocsátással, míg a fennmaradó részt 1995-ben egy tőzsdei tranzakció keretében értékesítette külföldi befektetőknek. 1995 decembere óta a francia *Servier* gyógyszergyár ATP leányvállalatán keresztül az *EGIS Rt.* részvényeinek többségi tulajdonosa, egyben a társaság stratégiai partnere.

TEVA Gyógyszergyár Zrt.

A BIOGAL a kilencvenes évek közepén már nem volt képes a gyorsan változó, robbanásszerűen fejlődő és egyre nemzetközibbé váló piachoz alkalmazkodni. A nagy múltú debreceni gyógyszergyártó vállalat számára nem kínálkozott más kiút, mint tőkeerős, nemzetközi tapasztalattal, háttérrel és hálózattal rendelkező gyógyszergyártót és forgalmazót találni szakmai partnerül.

TEVA Gyógyszergyár Zrt. – Debrecen

1995 végén a TEVA megvette a vagyongyűnökségtől a BIOGAL-részvények 77%-át, majd a kint lévő részvények további felvásárlásával több, mint 99%-os tulajdonosává vált a cégnek. Nemzetközi fejlődése, piaci térhódítása szerencsésen esett egybe a magyarországi privatizációval. Amikor 1995-ben az izraeli gyógyszergyártó a BIOGAL-részvényeket vásárolta, maga sem volt nagyobb a debreceni vállalatnál, ám alapos marketingmunkával, körültekintően offenzív üzletpolitikával mára Argentínától Szingapúrig, Svájtól Mexikón át Kanadáig 20 országban képviselteti magát. Ennek az üzletpolitikának köszönhető, hogy a magyar Human Gyógyszergyár

is integrálódott a TEVA-ba. Az történt ugyanis, hogy az 1912-es megalakulása óta sokszor nevet változtatott, ám változatlanul magas színvonalon dolgozó magyar gyógyszergyártó cég – mely 1938-ban a világon az elsők között vezette be a diftéria elleni aktív immunizálást – 1992-ben a kanadai Novopharm Ltd. rész tulajdona, majd többségi tulajdona lett. A szérumokat, vakcinákat, valamint diagnosztikus készítményeket is előállító üzem a kanadai cég leányvállalataként működött tovább. Mígnem maga a kanadai Novopharm Ltd. is a TEVA család tagjává vált 2000-ben.

Az Országos Gyógyszerészeti Intézet nyilvántartása szerint 84 cég rendelkezik gyógyszergyártási engedéllyel. Ezek közül egyesek csak egyszerű gyógyszerformákat állítanak elő, közvetlenül a gyógyszertárak részére.

A gyógyszerkészítmények számának alakulása 1990–2005 között

Év	Hazai	Import	Összesen
1990	763	460	1223
1991	790	595	1385
1992	848	831	1679
1993	853	1170	2023
1994	881	1468	2349
1995	891	1815	2706
1996	1019	1981	3000
1997	1024	2111	3135
1998	1083	2491	3574
1999	1151	2843	3994
2000	1220	2920	4140
2001	1231	3204	4435
2002	1213	3246	4459
2003	1178	3380	4558
2004	1145	3514	4659
2005	1253	3594	4847

Forrás: IMS

Nem lehet kihagyni a korszak sikertörténeti közül a *Béres cseppet*. Dr. Béres József alkotta meg 1972-ben a nyomelemeket komplex formában tartalmazó humán gyógyászati terméket. 1976-ban tett szabadalmi bejelentést, a készítmény 1978-ban került kereskedelmi forgalomba.

Az utóbbi évtizedek sikeres gyógyszerei között említhető a Pizallicin (antibiotikum), a Phlogosam (gyulladásgátló), a Reseptyl (antiszeptikum), a Mydocalm (reumagyógyszer), a Trioxazin és a Grandaxin (trankvillánsok), a Lycurim, a Zitostop (sejtosztódásgátlók), a

Télizöld meténg (*Vinca minor*)

Frenolon (pszichotop szer), a Depersolon (szteroid), a Libexin (köhögéscsillapító), a Probon (fájdalomcsillapító), a Sensit (koszorúér-tágító), a Cavinton (agyi vérellátást javító), az Ipriflavon (osteoporózis), a Tobanum (béta-receptor-blokkoló) stb. A Cavinton Magyarországon 1978-as bevezetése óta „sláger”. Hatóanyaga, a vincopetin, egy természetben előforduló növény, a kis meténg (*Vinca minor* L.) egyik alkaloidjának ma már szintetikus úton előállított származéka.

A vincopetin szabadalma
(Eljárás eburnamin típusú, új alkaloid-észterek
és optikailag aktív izomerjeik,
valamint ezek sói előállítására)

ÖSSZEFOGLALÁS

A II. világháború ebben az iparágban is komoly veszteségeket okozott, minden nagyobb gyógyszervegyészeti üzem bombatalálatot kapott, és súlyos gépkárokat szenvedett. Ennek ellenére a gyógyszeripar a háború befejezése után elég hamar talpra állt, elsősorban a Chinoin és a Wander gyár, amelyek több évre elegendő nyersanyagkészlettel rendelkeztek.

A Chinoin gyár termelése a tökehiány ellenére már 1946-ban elérte az 1938. évi termelés 60%-át. A magyar kémiai ipar a háború után is vezető szerepet töltött be Közép- és Dél-Európában. Az export a háború előttinél is nagyobb mértékben fordult a Balkán és Kelet felé, amihez a német ipar kiesése is hozzájárult. A gyógyszerexport igen fontos kompenzációs egyezmények alapját képezte Lengyelország, Bulgária, Jugoszlávia felé. A nyugati piacokról viszont kiszorultak a magyar készítmények. A háborús zűrzavarban és az azt követő időkben a gyártási jogokat nem tartották szigorúan tiszteletben; mire a Chinoin regenerálódott, egyik legfőbb cikkét, a Papaverint nyugaton már nagy mennyiségben gyártották, még a németek is, akiknek pedig a Chinoin nem adta át a gyártási jogot. Ugyanakkor a jelentős gyógyszergyártással rendelkező országok, főleg az USA nagymértékű előrehaladást mutatott az antibiotikumok terén – itt Magyarország lemaradása tovább nőtt. Az államosítást megelőző évben Magyarországon 1633 gyógyszerkülönlegesség volt forgalomban, 64,6%-a hazai készítmény. A két nagy gyáron kívül tizenhat kisebb gyár, huszonhét gyógyszerészeti laboratórium és hatvanegy gyógyszertár foglalkozott gyógyszerkülönlegességek előállításával. A gyártmányokat három típusba sorolhatjuk.

1. Olyan gyógyszerek, melyek szintézissel készülnek, többnyire olcsó nyersanyagokból, vegyési munkával. Ezek a legértékesebbek. A Chinoin százharminchat készítményének 73,4%-a, a Richter százkilencvenhárom készítményének 29%-a tartozott ide.

2. Növényi vagy állati anyagokból előállított gyógyszerek. A Chinoin 10,4%-ban, a Richter 42%-ban ezeket gyártotta.

3. Egyszerű gyógyszerkeverékek, melyek a galenikumokhoz hasonlóan könnyen készíthetők. Ilyenek tették ki a Chinoin gyártmányainak 16,2%-át, a Richterének 29%-át. A többi gyárnál ez az arány 42–69%-ot tett ki, a gyógyszerészeti laboratóriumok pedig csaknem kizárólag ilyeneket készítettek.

A gyógyszergyárakat 1948 márciusában államosították, és a Könnyűipari Igazgatóság hatáskörébe sorolták. A Chinoin részvénytársasági formában maradt meg, de az „rt.” csak a nevében szerepelt. A Richter gyártól elvették alapítójának nevét is: a rendszerváltásig Kőbányai Gyógyszerárugyár néven működött. Az államosítás a gyógyszeriparban is „profilírozással” járt együtt, az „egy iparág – egy vállalat” elvének érvényesítése azonban ebben az iparágban kevesebb kárt okozhatott, mint más ágazatokban. A sok kisüzemet megszüntették, többségüket az Egyesült Gyógyszer- és Tápszergyárban egyesítették, amelynek törzsét a Wander Tápszergyár képezte, de a Richter és a Chinoin gyárba is beolvasztottak kisebb vállalatokat, illetve gyáregységeket. Megőrizte önállóságát az Alkaloida: a morfinból és származékaiból

a világpiac szükségletének számottevő részét fedezte. Ugyancsak különálló vállalat lett a Phylaxia Oltóanyag- és Tápszertermelő Vállalat. 1950-ben létrejött a Gyógyszeripari Kutató Intézet, majd később a MTA Gyógyszerkutató és Antibiotikum Bizottsága, amelynek feladata az önálló irányítású, vegyész és farmakológiai munkák összefogása, a támogatásukra vonatkozó javaslat megtétele volt. Az Egészségügyi Tudományos Tanács Gyógyszerkutatói és Törzskönyvezési Bizottságának feladata volt az új gyógyszerek klinikai kipróbálásának irányítása, az eredmények értékelése, a gyógyszer gyártására és forgalmazására a javaslatlétel. A gyógyszeripar 1945 után is Magyarország egyik leggyorsabb ütemben fejlődő iparága maradt, világviszonylatban is figyelemre méltó fejlettségi fokot ért el.

A nagy gyógyszergyárakat a rendszerváltás éveiben privatizálták, jelenleg részvénytársasági formában működnek, adott esetben külföldi tőkerészesedéssel.

Irodalom

Kalmár Erika: Egy gyógyszergyár története (A Biogal Gyógyszergyár története 1952–2004). Teva Gyógyszergyár Zrt., 2008

Kempler Kurt: A gyógyszerek története. Budapest, Gondolat, 1984

Sipos Antalné: Az államosítás előtt működött gyógyszeripari vállalatok repertórium. Magyar Országos Levéltár, Budapest

Szalkai Zsuzsanna: A Kalmoprintől a Cavintonig – a gyógyszeripar nagy korszakai Magyarországon (www.scitech.mtesz.hu)

Kabay Jánosné naplója 1924–1936*

Esti beszélgetés – Magyar gyógyszerkutatók portréi. MTA Gyógyszerkémiai és Gyógyszertechnológiai Munkabizottsága, 2005

Örökbe fogadott találmányok. Magyar Szabadalmi Hivatal, 2000

A Richter Gedeon Rt. története (www.richter.hu)

Az EGIS Rt. története (www.egis.hu)

A Chinoin története (www.sanofi-aventis.hu)

Magyarország a XX. században (www.oszk.hu)

A TEVA története (www.teva.hu)

A Gyógyszerkutató Intézet bibliográfiája 1950–1999. Szerkesztette Horváth Gyula, Budapest, 2000

Magyarországi Gyógyszergyártók Országos Szövetsége (www.magyosz.org)

Pipacs adatbázis (www.mszh.hu)

* A szerző külön köszönetét fejezi ki Kabai Jánosnének a napló rendelkezésre bocsátásáért.

A képek forrásai

Kempler Kurt: A gyógyszerek története. Budapest, Gondolat, 1984

A Richter Gedeon Rt. 100 éves története. Medicina Könyvkiadó Rt., 2001

Esti beszélgetés – Magyar gyógyszerkutatók portréi. MTA Gyógyszerkémiai és Gyógyszertechnológiai Munkabizottsága, 2005

Örökbe fogadott találmányok (szerk. *Philipp Klarissza*). Magyar Szabadalmi Hivatal, 2000

www.egis.hu

www.ovomaltine.ch

www.teva.hu

KÜLFÖLDI HÍREK AZ IPARJOGVÉDELEM TERÜLETÉRŐL

Amerikai Egyesült Államok

A) Az Amerikai Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatala (U.S. Patent and Trademark Office) a 2008-as pénzügyi évben vizsgálta eddigi történetében a legtöbb szabadalmi bejelentést, amelyek száma az előző évhez viszonyítva 14%-kal növekedett. (Magát a számot nem közölték a hírben.)

B) Az előző tájékoztatóban az *In re Bilski*-ügyben 2008. május 8-án tartott *en banc* meghallgatásról adtunk összefoglalást, jelezve, hogy a Szövetségi Fellebbezési Bíróság (Court of Appeals for the Federal Circuit, CAFC) döntése az év végén várható.

A döntés október 30-án megtörtént, és a bíróság az amerikai szabadalmi törvény 31. szakasza alapján szabta meg benne az eljárási szabadalmakkal szemben támasztott követelményeket. Ez a törvényszakasz kimondja, hogy egy szabadalmazható találmánynak eljárásra, gépre, gyártmányra vagy anyagösszetételre kell vonatkoznia. A CAFC megerősítette a Szabadalmi Fellebbezési és Interferenciatanács megállapítását, amely szerint az igényelt eljárás csak elvont ötletet foglal magában, mert „csupán szellemi és matematikai eljárásra irányul”, és ezért nem elégíti ki a szabadalmazhatósági követelményeket.

E döntés meghozatalakor a CAFC az Amerikai Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróságának „gép vagy átalakítás” próbáját alkalmazta, amely szerint egy eljárásnak ahhoz, hogy szabadalmazható legyen, egy sajátos géphez vagy készülékhez kell kötődnie, vagy egy sajátos tárgyat kell átalakítania eltérő állapotúvá vagy dologgá. E próba felhasználásakor a CAFC eltekintett a „hasznos, konkrét és megfogható eredményen” alapuló elemzéstől, amelyet a *State Street Banc & Trust Co. v. Signature Fin. Group, Inc.*-ügyben hozott döntése óta az összes eljárási szabadalomban alapvetőnek tekintettek.

A „gép vagy átalakítás” próba nem zárja ki teljesen az eljárási szabadalmakat, de korlátozni fogja azok számát. (Itt eljárási szabadalom alatt természetesen csak a számítógépre, szoftverre és üzleti módszerre vonatkozó szabadalmakat értjük.)

C) A CAFC a *PSN Illinois, LLC (PSN) v. Ivoclar Vivadent, Inc.* (Ivoclar)-ügyben 2008. május 6-án hozott döntésében a meg nem erősített vagy törölt igénypontok vizsgálatát javasolta annak meghatározása céljából, hogy szó van-e bennük előnyös kiviteli alakról, és igenlő esetben a megvédett igénypontokat nem kell úgy szövegezni, hogy előnyös kiviteli alakokat is felöllejenek.

* Danubia Szabadalmi és Jogi Iroda Kft.

A CAFC tanácsa egyhangúan jutott arra a következtetésre, hogy a körzeti bíróság egy igénypontot túl szűken értelmezett, ennek ellenére megerősítette azt a megállapítást, hogy nem történt bitorlás.

A PSN azt állította, hogy az Ivoclar bitorolta egy olyan szabadalmát, amely módszert igényelt fogak porcelánbevonatának gyártására öntési eljárással. A vonatkozó igénypont a bevonattal kapcsolatban korlátozást tartalmazott, azt állítva, hogy annak „beszerelésre késznek” kell lennie a páciens szájában készített foglenyomat eltávolítása után. Ezt a kifejezést a körzeti bíróság úgy értelmezte, hogy a bevonat kész arra, hogy a páciens fogához illesszék és ahhoz hozzáragasszák, és úgy döntött, hogy az Ivoclar nem bitorolt, mert az általa gyártott porcelánbevonat az öntőformáról való eltávolítás után még lényeges munkát igényelt.

A körzeti bíróság döntése ellen a PSN fellebbezést nyújtott be, és azzal érvelt, hogy a körzeti bíróság túl szűken értelmezte igénypontját, amikor kizárta a befejező műveleteket. A CAFC megállapítása szerint az igénypont szövege nem nyújtott iránymutatást a „beszerelésre kész” kifejezés jelentéséről, és a leírás sem adott erre vonatkozó útmutatást. A CAFC azonban megjegyezte, hogy a találmány összefoglalása azt tanítja, hogy bizonyos befejező lépések elvégezhetők a bevonatnak az öntőformáról való eltávolítása után. A körzeti bíróság olyan előnyös kiviteli alakra összpontosított, amely a bevonatnak az öntőformáról való eltávolítása előtti befejező lépéseket írta le. Ezért arra következtetett, hogy ezt a kifejezést olyan módon kell értelmezni, hogy az magában foglalja a találmány összefoglalásában és a leírásban foglaltak szerinti megoldásokat is. Így a „beszerelésre kész” kifejezést úgy kell értelmezni, hogy az lehetővé tesz bizonyos befejező műveleteket a bevonatnak a mintázóformáról való eltávolítása után is.

A CAFC megjegyezte, hogy az igénypontokat nem kell úgy értelmezni, hogy az összes igénypont az összes kiviteli alakot fedje, hanem egy bíróságnak ügyelnie kell arra, hogy „a kinyilvánított megvalósítási alakok egyéb engedélyezett, de nem megerősített igénypontok oltalmi körén belül legyenek”.

A CAFC rámutatott továbbá arra a lehetőségre, hogy az elővizsgálati eljárás alatt egy bejelentő törölhet függő igénypontokat anélkül, hogy a leírást megfelelően módosítaná. Ilyen körülmények között lehetséges, hogy egy kinyilvánított kiviteli alak nem esik a megvédett igénypontok oltalmi köre alá. A CAFC ezután megállapította, hogy az Ivoclar eljárása többet ölelt fel, mint a bevonóanyag kezelését a mintázóformáról való eltávolítás után. Ennek következtében az Ivoclar nem bitorolta a PSN megvédett igénypontját.

Ausztrália

Ausztráliában az 1995. évi védjegy törvény 1996. január 1-jén lépett hatályba. Az új törvény által bevezetett felszólalás lehetőségével elsősorban a gyógyszercégek éltek és élnek. Az alábbiakban erre két példát ismertetünk.

a) VALIUM

A *Roche Products Limited* (Roche) 2007 novemberében eredményesen szólalt fel a *Hylebut Pty. Ltd.* (Hylebut) azon védjegybejelentése ellen, amely a Valium szót egy ülő helyzetben levő személy körvonalai alatt tartalmazta. A védjegyet a ruházati cikkekre és kalapokra vonatkozó 25. áruosztályban kívánták lajstromoztatni.

A Roche az ausztrál szabadalmi törvény 60. szakaszára hivatkozva állította, hogy a Hylebut védjegye rontaná VALIUM védjegyének hírnevét, és a vásárlóközönséget is megtévesztené.

A védjegy hivatal megállapította, hogy a szóban forgó védjegyek megtévesztően hasonlóak, és egyúttal elismerte a Roche 1963-ban lajstromozott védjegyének jelentős hírnevét a félénkség és feszültség kezelésére alkalmas VALIUM gyógyszerrel kapcsolatban.

A Hylebut azt állította, hogy védjegye csupán paródiája a Roche VALIUM védjegyének. A hivatal véleménye szerint a vásárlóközönség körében zavart okozna annak eldöntése, hogy vajon a Roche-e a forrása a ruházati cikkeknek és a kalapoknak, ami a legtöbb esetben nem eredményezné paródia felismerését. Ennek alapvetően az az oka, hogy a Hylebut védjegyében a Valium szó azonos formában szerepel. Így a vonatkozó áruk közötti különbség ellenére is fennállna az elfogadhatatlan mértékű megtévesztés lehetősége. Ezért a hivatal elutasította a Hylebut lajstromozási kérelmét.

b) RETROVIR

2008 februárjában a *Glaxo Wellcome Australia Ltd.* (Glaxo) eredményesen szólalt fel a *Bukwang Pharm. Co., Ltd.* (Bukwang) védjegybejelentése ellen, amellyel a REBOVOIR és a REVORIR védjegyet kívánta lajstromoztatni az 5. áruosztályban vírusellenes hatóanyagokra, hepatitisz kezelésére szolgáló készítményekre és hepatitisz megbetegedés elleni gyógyszerkészítményekre.

A Glaxo a saját RETROVIR védjegyére és annak a HIV kezelésében használt gyógyszerreken való felhasználására alapozta a felszólalást, és a szabadalmi törvény 44. szakaszára hivatkozva állította, hogy a Bukwang által lajstromoztatni kívánt két védjegy megtévesztően hasonlít saját védjegyéhez, és az áruk is azonosak vagy hasonlóak.

A Szabadalmi és Védjegy hivatal előadója helyt adott a Glaxo felszólalásának, mert a vonatkozó védjegyek szerinte is megtévesztően hasonlóak voltak, és a kifogásolt védjegyek hosszúsága és szerkezete, valamint kezdete és vége is hasonlított a Glaxo védjegyeihez. Ezért a hivatal elutasította a Bukwang védjegybejelentését.

Bosznia-Hercegovina

A) Bosznia-Hercegovina 2008. december 24-én csatlakozott az ipari minták nemzetközi letétbe helyezésére vonatkozó Hágai Egyezményhez, amelynek jelenleg Bosznián kívül 27 ország a tagja.

B) Bosznia-Hercegovina 2008. október 29-i hatállyal csatlakozott a Strasbourgi Egyezményhez, továbbá 2009. január 27-i hatállyal csatlakozott a Budapesti Szerződéshez és a Madridi Jegyzőkönyvhöz.

Brazília

A) A Brazil Szabadalmi és Védjegyhivatal új irányelvet adott ki a brazil szabadalmi törvény 32. szakasza szerinti eljárásról, amely a szabadalmi bejelentések módosítására vonatkozik. A korábbi törvény szerint csak a szabadalmi igénypontokat nem lehetett változtatni.

A módosított törvény szerint a szabadalmi bejelentéseket a vizsgálati kérelem benyújtásáig lehet módosítani. A módosításoknak továbbra is az eredetileg kinyilvánított oltalmi körön belül kell maradniuk. Az oltalmi kör korlátozása azonban meg van engedve, amennyiben a köz érdekében történik.

A módosításra vonatkozó korlátozás nem vonatkozik a tárgyi hibákra, mert azokat az elővizsgálati eljárás bármely szakaszában ki lehet javítani, feltéve, hogy a helyesbítés összhangban van az eredeti kinyilvánítással.

Az új szabályozás csak az új és a függő szabadalmi bejelentésekre vonatkozik.

B) A 2. Körzet Szövetségi Fellebbezési Bíróságának (SZFB) 2008. augusztus 12-én hozott döntése megerősíti, hogy a Brazil Védjegyhivatal (BVH) az egyetlen olyan kormány szerv, amely jogosult egy védjegy híres státuszát megerősíteni. Ez annyit jelent, hogy közigazgatási eljárással, nem pedig bírói úton lehet biztosítani egy védjegy számára a híres státusz elérését.

A brazil iparjogvédelmi törvény 125. szakasza szerint a híres vagy jó hírnevű védjegyek az összes áru- és szolgáltatási osztályban oltalmat érdemelnek, azonban az új törvény hatálybalépése óta számos kétség merült fel a védjegyek jóhírűségének megállapításával kapcsolatban, és számos bírósági eljárás indult, így például a DAKOTA és az OMEGA védjegy híres státuszának megállapítására.

A 2. Körzet Szövetségi Fellebbezési Bírósága most nyomatékosan megerősítette azt a 2008. júniusi döntését, amelyben megtagadta alkoholos italokkal kapcsolatban az ABSOLUT védjegy híres státuszát, és 2008 augusztusi döntését, amelyben ezt a státuszt megtagadta a szerelvények kapcsán lajstromozott TIGRE, a kenőanyagokra lajstromozott CASTROL védjegyől és az italokra lajstromozott CONTINI védjegyől.

Az augusztusi döntés egyértelművé tette, hogy csupán a Brazil Védjegyhivatal jogosult a védjegyek jóhírűségének megállapítására, mégpedig felszólalási vagy törlési eljárásban. Ez viszont a védjegytulajdonosok számára okoz nehézséget, mert a bíróságoknál indított bitorlási perek megkezdése előtt kell elismertetni a hivatallal a védjegy híres státuszát.

Chile

A Chilei Iparjogvédelmi Intézet olyan rendelkezést adott ki, amelynek alapján csökkenteni fogják az elővizsgálati végzések számát, hogy ezáltal meggyorsítsák az elővizsgálati eljárást.

Ennek az új gyakorlatnak megfelelően az elővizsgáló az első végzésben minden kifogást közöl. Erre a bejelentőnek részletesen kell válaszolnia, mert a második végzés – hasonlóan az USA-beli gyakorlathoz – engedélyező vagy végleg elutasító lesz.

Az Iparjogvédelmi Intézet vezetője hangsúlyozza, hogy az új elővizsgálati rendszer nem fog hátrányt okozni a bejelentők számára, mert jogukban áll majd az első végzés megválaszolása kapcsán további bizonyítékokat benyújtani, illetve a leírást az eredeti kinyilvánítás keretében módosítani.

Az új gyakorlatnak megfelelően azt is engedélyezik, hogy a bejelentők szóbeli tárgyalást kérjenek, és így az elővizsgálóval együtt kereshessenek megoldást a szabadalom engedélyezésére.

Dél-Korea

Négy ország: az Amerikai Egyesült Államok, Dél-Korea, Japán és Kína szabadalmi hivatalának elnöke, valamint az Európai Szabadalmi Hivatal elnöke 2008. szeptember 24-én megbeszélést tartott Genfben, ahol megállapodtak abban, hogy október 27-től 28-ig a dél-koreai Jeju szigeten megbeszélik, hogyan tudnának együttműködni a nagyszámú vizsgálatlan szabadalmi bejelentés okozta hátralék felszámolásában.

A Dél-koreai Szabadalmi Hivatal elnöke kijelentette, hogy ha az öt hivatal között komoly együttműködés kezdődik, ez javítani fogja az öt hivatalban a szabadalmi vizsgálatok minőségét és hatékonyságát.

Egyesült Királyság

A) Az angol Fellebbezési Bíróság (Court of Appeal) egy korábbi döntése szerint Nagy-Britanniában érvénytelen egy olyan szabadalom, amely dózistartományra vonatkozik.

Az *Actavis v. Merck*-ügyben a Fellebbezési Bíróság nemrég hozott döntése leszögezte, hogy korábbi döntése már nem köti, és hogy lehet érvényes szabadalmat kapni új dózistartományokra és dózisformákra. Ennek következtében szabadalmazható egy gyógyszer adagolása, így egy csökkentett dózis naponta egyszeri orális adagolása elalvás előtt.

A döntés megállapítja, hogy az ilyen szabadalom igénypontjai nem tartalmazhatnak sajátos eljárási lépést, vagyis a szabadalom nem terjedhet ki a tényleges kezelésre. Így a szabadalomnak a gyártó számára, nem pedig az orvos számára kell útmutatást adnia, és a szabadalom nem vonatkozhat olyan dolgokra, amelyeket az orvosnak kell eldöntenie, így a beteg specifikus dózisaira, adagolási tartományaira vagy formáira.

Ez a döntés megfellebbezhető a Lordok Házánál, és a fellebbezés benyújtása attól függ, hogy az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) Kibővített Fellebbezési Tanácsa (KFB) hogyan dönt a *Kos Life Sciences G 2/08* sz. ügyében. Az angol bíróság azzal számol, hogy a KFB meg fogja erősíteni az ESZH eddigi gyakorlatát, amely engedélyez adagolási tartományra vonatkozó igénypontot.

A dózistartományra vonatkozó találmányok szabadalmazási lehetősége különösen olyan szabadalmak esetén jelentős, amelyeknek közel van a lejárat ideje.

B) A *H. Lundbeck A/S v. Generics (UK) Limited & Ors et al.*-ügyben a Fellebbezési Bíróság megváltoztatta az alsófokú bíróság döntését, amelyben a Lundbeck szabadalmának bizonyos igénypontjait érvénytelennek nyilvánították. A Lundbeck szabadalma az antidepresszáns hatású Citalopram gyógyszer egyik enantiomerjére vonatkozott.

A Lundbeck szabadalmat kapott a Citalopramra, de minthogy az eredeti szabadalom több éve lejárt, az alperesek forgalomba hozták a vegyületet. Miután a Lundbeck a Citalopram racém elegyből elkülönítette az enantiomereket, új szabadalmi bejelentést nyújtott be a (+) enantiomerre, és arra EP (UK) 0,347,066 számmal kapott szabadalmat.

Az alperesek a szabadalom megvonását kérték. Kérelmüket újdonsághiányra, kézenfekvőségre és nem kielégítő kinyilvánításra alapozták.

Az elsőfokú bíróság a nem kielégítő kinyilvánítással kapcsolatban azt állapította meg, hogy az 1. és a 3. igénypont kinyilvánítása nem volt kielégítő, mert a Lundbeck az enantiomerek rezolválásának csak egy útját fedezte fel, ami azonban nem jogosítja fel arra, hogy minden rezolválási módszerre kizárólagos jogot kapjon. Ezzel szemben a Fellebbezési Bíróság azon a nézeten volt, hogy ha a találmány kellő mértékben ki van nyilvánítva, akkor a találmány szerinti egyetlen módszer is elegendő, és így az elsőfokú bíró tévedett, amikor ellentétes döntését csupán a *Biogen v. Medeva*-döntésre alapozta. Az utóbbi döntés olyan igénypontra vonatkozott, amely gyártási eljárások egy „osztályával” volt meghatározva, de csupán egyetlen eljárást írtak le, és nem nyilvánítottak ki általános elvet. A Fellebbezési Bíróság azon a nézeten volt, hogy ilyen döntést nem lehet egy rendes termékigénypontra kiterjeszteni.

Az újdonsághiánnyal kapcsolatban az alperes azzal érvelt, hogy a szóban forgó igénypont nem csupán az elkülönített enantiomerre, hanem az enantiomerre mint a racemát rezolvátlan alakjára is vonatkozik, és ezért a Lundbeck racemátra (Citalopramra) vonatkozó szabadalma újdonságrontó az igénypontra nézve. Ez felvetette az igénypontszerkesztésre vonatkozó kérdést, mert az igénypont nem mondott le kimondottan a rezolvátlan enantiomerről, vagy nem állította, hogy a (+) enantiomer „el van különítve”. A Fellebbezési Bíróság azonban arra a következtetésre jutott, hogy a szövegösszefüggés szakember számára kézenfekvővé tette volna, hogy a szabadalmas nem szándékozott a racemát rezolvátlan formáját igényelni, és hogy az igénypontot nem ilyen formában szövegezték. Ezért nem történt újdonságrontás.

A feltalálói tevékenységgel kapcsolatban mindkét fél megegyezett abban, hogy egy szakember kezdetben megkísérelné az enantiomerek rezolválását a végtermékből. Az igényelt

módszer azonban nem az enantiomereknek a végtermékből való rezolválására, hanem az enantiomereknek egy közbenső termékből közvetett úton történő rezolválására irányult. Az alperes szakértője szerint a szabadalmazások által követett út kézenfekvő volt, aminek alapján a siker nagy valószínűségével lehetett számolni. Minthogy azonban ezt az elsőfokú bíró elutasította, a Fellebbezési Bíróság nem látott okot arra, hogy újabb bizonyítást folytasson le, és így arra a következtetésre jutott, hogy az igényelt módszer nem volt kézenfekvő.

A fenti ügyből kitűnik, hogy az angol bíróságok különbséget tesznek a leírás által alá nem támasztott oltalmi körű, nem engedélyezhető igénypont és egy olyan engedélyezhető igénypont között, amelynek az oltalmi köre kellően alá van támasztva, még ha a két igénypont eltérő módszereket alkalmaz is. Az újdonság vonatkozásában az angol bíróságok hajlamosak pragmatikusan megközelíteni az igénypont szerkezetét.

C) Az angol Fellebbezési Bíróság a *Symbian Ltd.* 0325145.1 sz. angol bejelentése ügyében megerősítette a Felsőbíróság (High Court) döntését.

Az igényelt találmány dinamikusugrópont-könyvtár (Dynamic Link Library, DLL) adatállományához való hozzáférés megjavítására vonatkozik egy operációs rendszerben, amely gyorsabbá teszi egy számítógép működését.

A bíróság megállapította, hogy ilyen megoldást nem lehet mint olyat számítógépprogramnak tekinteni, és így az nincs kizárva az angol szabadalmi törvény 1(2) szakasza [az Európai Szabadalmi Egyezmény megfelelő 52(2) szakasza] által. Itt megjegyezzük, hogy a megfelelő szabadalmat az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) engedélyezte.

Döntésében a bíróság jelentős erőfeszítést tett arra, hogy az angol bíróságok újabb döntéseinek a tendenciájával foglalkozzon, amelyek eltérnek az ESZH gyakorlatától, és kinyilvánította azt a véleményét, hogy az angol fellebbezési bíróságok gyakorlatának legalább tág elvi alapon összeegyeztethetőnek kell lennie az ESZH Műszaki Fellebbezési Tanácsainak döntéseivel.

D) Angliában a védjegyek elleni három hónapos felszólalási határidőt 2008. október 1-jei hatállyal két hónapra csökkentették. Ez a határidő azonban kérelemre egy hónappal meghosszabbítható. A rendelkezés nem vonatkozik a 2008. október 1-je előtt publikált védjegyekre.

Grúzia

Grúzia 2008. november 29-i hatállyal csatlakozott az új növényfajtak oltalmára vonatkozó UPOV-unióhoz.

India

2008. augusztus 18-án az Indiai Védjegyhivatal a Yahoo Inc. internetes cég számára hangvédjegyet engedélyezett. Ezzel megnyitotta a hangvédjegyek indiai lajstromozásának lehetőségét.

A hangvédjegy lajstromozásának feltétele, hogy a védeni kívánt dallam lekottázható és így reprodukálható legyen.

Japán

A Japán Szabadalmi Hivatal 2008. október 1-jén megindított egy szupergyors vizsgálati eljárásra vonatkozó kísérleti programot, amelynek révén lehetővé válik, hogy a már bevezetett gyorsított vizsgálati eljáráshoz viszonyítva is korábban lehessen szabadalmat kapni.

Az új program keretében az első elővizsgálati vagy engedélyező végzést egy hónapon belül szándékoznak kiadni.

Ilyen programban csak azok a japán bejelentők részesülhetnek, akik bejelentésüket külföldön is be kívánják nyújtani, és találmányukat kereskedelmileg is hasznosítani szándékoznak.

Hat-tizenkét hónap kísérleti időszak után a hivatal dönteni fog arról, hogy milyen feltételekkel vezesse be a végleges programot.

Kanada

A Kanadai Felsőbíróság (Supreme Court of Canada) (KFB) az *Apotex Inc. v. Sanofi-Synthelabo Canada Inc.*-ügyben fenntartotta egy egyetlen izomert igénylő szabadalom érvényességét annak ellenére, hogy egy korábbi szabadalom ezt az izomert is magában foglaló tágabb oltalmi kört: ezt az izomert, ennek tükörképi enantiomerjét és a két enantiomer keverékét igényelte. A bíróság fenntartotta az alsófokú fellebbezési bíróság döntését, amely elutasította az Apotexnek azt az állítását, hogy a klopidrogel-biszulfátra (Plavix) vonatkozó szabadalom érvénytelen kézenfekvőség és kettős szabadalmazás miatt. Ebben a döntésben a KFB első ízben nyilvánította ki a kiválasztási szabadalmakra vonatkozó állásfoglalást.

A szóban forgó ('777-es) szabadalom a klopidrogelt és annak biszulfát sóját nyilvánítja ki. E szabadalom szerint a klopidrogel (a jobbra forgató izomer) kevésbé toxikus, és a betegek által jobban tűrt, mint a balra forgató izomer és a racemát (vagyis a két izomer elegye). A korábbi ('875-ös) szabadalom a klopidrogel-biszulfátot is magában foglaló igénypontot és a racemátot leíró példát is tartalmazott.

A szabadalmazott gyógyszerekre vonatkozó rendeletek [Patented Medicines (Notice of Compliance) Regulations] alapján folytatott eljárásban az Apotex azt állította, hogy a '777-es szabadalom érvénytelen a korábbi '875-ös szabadalom miatt. A bíróságok elutasították az Apotex állításait, és megtiltották, hogy az egészségügyi miniszter engedélyezze az Apotex számára generikus termék forgalmazását.

Rothstein bíró döntése elején rámutatott, hogy a joggyakorlatban meg kell különböztetni az eredeti szabadalmakat és az olyanokat, amelyek azon alapszanak, hogy kiválasztanak vegyületeket az eredeti szabadalomban általánosan leírt és igényelt vegyületek közül. A döntés

felsorolja azokat a feltételeket is, amelyeket ki kell elégíteni ahhoz, hogy egy kiválasztási találmány érvényes legyen:

a) Lényeges előnyt kell biztosítani vagy hátrányt kell kiküszöbölni a kiválasztott tagok használata által.

b) A kiválasztott összes tagnak (néhány kivétellel) mutatnia kell a kérdéses előnyt.

c) A kiválasztásnak a kiválasztott csoportra jellemző különleges tulajdonság minőségével kapcsolatban kell történnie. Ha további kutatás azt tárta fel, hogy kisszámú kiválasztatlan vegyület ugyanezzel az előnnyel rendelkezik, ez nem érvényteleníti a kiválasztási szabadalmat. Ha azonban a kutatás azt mutatja, hogy nagyszámú kiválasztatlan vegyület ugyanezzel az előnnyel rendelkezik, a kiválasztási szabadalomban igényelt vegyület tulajdonsága nem lenne különleges jellegű.

Ezután a bíróság az újdonságrontással, a kézenfekvőséggel és a kettős szabadalmazással foglalkozott.

Az újdonságrontással kapcsolatban a bíróság megállapította, hogy a vegyületek tágabb csoportját igénylő „genusszabadalom” nem újdonságrontó a „speciesszabadalomra”, ha a genusszabadalom olvasása révén nem tűnik ki a kiválasztási szabadalom sajátos előnye. A klopidrogelel esetében nem vált ismertté annak sajátos előnye; ezért a találmányt a '875-ös genusszabadalom nem nyilvánította ki.

A bíróság a kézenfekvőség kérdésében figyelembe vette az angol és az amerikai joggyakorlatot, megjegyezve, hogy mindkét esetben lényeges lehet a „kézenfekvő megpróbálni” próba a kézenfekvőség meghatározásakor. A bíróság szerint azonban ez a próba csak ott alkalmazható, ahol többé-kevésbé magától értetődő, hogy amit vizsgálnak, annak működnie kellene, és hogy ez csak egy segítő tényező a kézenfekvőség megállapításakor. Itt a bíróság megjegyezte, hogy nem elég csupán a lehetősége annak, hogy valami előfordulhat.

A bíróság az alábbi néglépcsős megközelítést fogadta el a kézenfekvőség megközelítésére:

- 1.a) azonosítani kell az elméleti szakembert;
- b) azonosítani kell ennek a személynek az általános tudását;
2. azonosítani kell a kérdéses igénypont szerinti találmányi gondolatot, vagy ha ez nem végezhető el könnyen, meg kell azt szövegezni;
3. meg kell állapítani, hogy milyen különbségek vannak a technika állása és az igénypont szerinti találmányi gondolat között;
4. az igényelt találmány ismerete nélkül meg kell állapítani, hogy ezek a különbségek olyan lépéseket képeznek-e, amelyek kézenfekvők lettek volna egy szakember számára, vagy feltalálói tevékenységet igényelnek-e.

Annak leszögezése után, hogy a „kézenfekvő kipróbálni” próba egy lépését képezheti a fenti négy lépésnek egy gyógyszer tárgyú találmány esetén, a bíróság az alábbi, nem kimerítő listáját adta a megfontolandó tényezőknek.

1. Többé-kevésbé magától értetődik, hogy a kipróbálandó dolognak működnie kellene? Van véges számú azonosított megjósolható megoldás, amely ismert a szakemberek számára?

2. Milyen mértékű, jellegű és mennyiségű erőfeszítés szükséges a találmány szerinti megoldáshoz? Rutinpróbák elegendők, vagy pedig a kísérletezés hosszadalmas és fáradságos, úgyhogy a próbákat nem lehetne rutinjellegűnek tekinteni?

3. A technika állása tartalmaz arra vonatkozó ösztönzést, hogy megtalálják a szabadalom szerinti megoldást?

A konkrét esetben a bíróság a „kézenfekvő kipróbálni” próbát alkalmazta, megállapítva, hogy a „875-ös szabadalom vagy az általános tudás alapján nem volt nyilvánvaló, hogy milyenek lehetnek a racemát jobbra forgató izomerjének a tulajdonságai, vagy milyenek lehetnek a biszulfátos kedvező tulajdonságai, és ezért, hogy amit kipróbáltak, annak működni kellene”. A bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a találmány nem volt kézenfekvő.

Végül a bíróság a kettős szabadalmazás kérdésével foglalkozott a kiválasztási találmányokkal kapcsolatban. Az Apotex kétségbe vonta az adott esetben a kiválasztási találmányok tanának érvényességét, előadva, hogy egy kiválasztási találmány ugyanazt a találmányt igényli, mint a genusszabadalom, és ennek következtében a kiválasztási szabadalom nem lehet érvényes.

A bíróság elismerte, hogy a kiválasztási találmányok örökzöld problémát jelentenek, de ez nem képezhet alapot a kiválasztási találmányok elutasításához. Ezzel kapcsolatban a bíróság megjegyezte, hogy a kiválasztási találmányok nem korlátozódnak az eredeti genus tulajdonosára vagy feltalálójára. Emellett a kiválasztási szabadalmak hozzájárulnak a műszaki fejlődéshez. A bíróság a tények alapján elutasította az Apotex azonos találmányra és kettős szabadalmazásra vonatkozó érveit.

Ez a döntés alapvetően megegyezik az amerikai Szövetségi Fellebbezési Bíróság *Pfizer v. Ranbaxy*-ügyben 2008 márciusában hozott döntésével, amelyet az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2008. októberi számában ismertettünk, de ugyanakkor ellentétes a német Szövetségi Szabadalmi Bíróság *Ranbaxy Laboratories Basics GmbH v. Warner-Lambert*-ügyben hozott döntésével, amelyet ugyanebben a számban ismertettünk, és amelyben a német bíróság nem adott oltalmat kiválasztási találmányra.

Kína

A) Kína Nemzeti Népi Kongresszusa 2008. augusztus 5-én első olvasatban meghallgatta a módosított szabadalmi törvény tervezetét, amelyet nyilvánosságra is hoztak annak érdekében, hogy megismerjék a nagyközönség véleményét, és ennek megfelelően javítani tudják a tervezetet, amely három olvasat után emelkedhet törvényerőre Kína elnökének jóváhagyása után.

Az új törvény az alábbi főbb módosításokat tartalmazza.

- Mind a találmányi, mind a használatiminta-szabadalmaknál bevezetik az abszolút újdonságot.
- Lehetővé teszik egy találmányi szabadalom és egy használatiminta-szabadalom egyidejű benyújtását, amelyek alapján azonban csak egy szabadalmi jogot lehet engedélyezni.
- Mintaszabadalmak esetén bevezetik a nyilvánvaló különbség követelményét, vagyis egy mintaszabadalomnak nyilvánvalóan különböznie kell a korábbi minták jellemzőitől vagy azok kombinációjától.
- Bitorlásnak fog minősülni egy mintaszabadalom szerinti termék eladásra való felkínálása.
- Nem fognak szabadalmat engedélyezni az olyan genetikai forrásoktól függő találmányokra, amelyek használata érvényes törvényekbe és rendeletekbe ütközik.
- Kényszerengedélyt lehet adni Kínában olyan szabadalmazott gyógyszerek gyártására, amelyek exportja a kevésbé fejlett országokba irányul.
- Szabadalombitorlással okozott kár esetén a megtérítendő összeg a korábbinak a kétszeresét (1 000 000 RMB) is elérheti.

B) Az amerikai Apple Inc. (Apple) 2008 áprilisában védjegybitorlási pert indított a shenzheni New Apple Concept Digital Technology Co. Ltd. (New Apple) ellen, mert az engedély nélkül használta az Apple 1993-ban lajstromoztatott alma logóját, aminek alapján 2013-ig kizárólagos védjegyjoga van Kínában.

A New Apple 2005-ben kezdte meg működését Shenzhenben, és az almát két szárnnyal ábrázolta logóként termékein, csomagolásán és honlapján.

A bíróság megállapította, hogy a New Apple logója hasonlít az Apple logójához. Ezért elrendelte, hogy az alperes szüntesse meg az Apple logójának használatát, és fizessen 400 000 yüan (kb. 58 000 USD) kártérítést.

Koszovó

A 2008. augusztusi tájékoztatóban közöltük, hogy a Szerbiában szerzett szellemi tulajdonjogok koszovói érvényesítésének határidejét 2008. október 1-jéig meghosszabbították.

Most arról kaptunk hírt, hogy a Koszovói Szellemittulajdon-védelmi Hivatalnál a fenntartani kívánt szellemi tulajdon-védelmi jogokra csak akkor fogadnak el évdíjbefizetést, ha a hivatal már kiadott benyújtási bizonylatot, és a bejelentőt felszólította a fenntartási díj befizetésére.

A benyújtási bizonylatok kiadására előreláthatólag szokatlanul hosszú ideig kell majd várni a hivatalnál az elmúlt két hónapban benyújtott kérelmek mennyisége és a tisztviselők nem kielégítő létszáma miatt.

Lettország

Lettország parlamentje 2008. július 17-én törvényt fogadott el arról, hogy az ország csatlakozhat a Szingapúri Védjegyjogi Egyezményhez.

Libanon

Az elsőfokú bíróság elrendelte a NEW ARIEL védjegy törlését, mert annak használatával bitorolják a *Procter & Gamble Co. (PG)* híres ARIEL védjegyét.

Az ügy előzménye, hogy a PG 1968-ban nemzetközileg és így Libanonban is lajstromoztatta a 3. áruosztályban az ARIEL védjegyet, és azt 1998-ban is megújította. Ezzel szemben az alperes, a *Mouammar Abou Hamya (Mouammar)* 2005-ben szintén a 3. áruosztályban lajstromoztatta a NEW ARIEL védjegyet.

A bíróság megállapította, hogy az alperes védjegye mind vizuálisan, mind hangzásában hasonlít a felperes védjegyéhez, és így az alperes tisztességtelen előnyt szerez a felperes híres védjegyének megkülönböztető jellegéből.

Az alperes azzal védekezett, hogy a NEW ARIEL szavakhoz egy T betűt kapcsolt, és a NEW TARIEL formával elhatárolta magát a felperes védjegyétől.

A bíróság megállapította, hogy az alperes ténykedése sérti a felperes védjegyjogát, és ezért elrendelte, hogy az alperes

- töröltesse a lajstromból a NEW ARIEL védjegyet;
- szüntesse meg a bitorló védjegy további használatát;
- semmisítsen meg minden árut és anyagot, amely a bitorló védjeggyel van ellátva;
- fizessen a felperesnek 20 millió LBP-t (közelítőleg 14 000 USD);
- saját költségén publikálja az ítéletet két helyi újságban; és
- viselje az összes bírósági költséget.

Macedónia

Macedónia 2009. január 1-jei hatállyal csatlakozott az Európai Szabadalmi Egyezményhez. Ennek megfelelően a 2009. január 1-jén vagy azt követően benyújtott európai szabadalmi bejelentésekben önműködően Macedónia is meg van jelölve. Macedónia csatlakozásával az Európai Szabadalmi Egyezmény tagállamainak száma 35-re növekedett.

Mexikó

Mexikói szakemberek gyakran kifogásolják, hogy a Mexikói Iparjogvédelmi Intézet elővizsgálói időnként megalapozatlan okokra hivatkozva utasítják el a védjegybejelentéseket, mert hibásan megosztják a védjegy elemeit, helytelen spanyol fordítás alapján ítélik meg

az alkotóelemeket, és az ilyen fordítás alapján a védjegyet gyakran tekintik deszkriptívnek a védeni kívánt áruk vagy szolgáltatások vonatkozásában. Így a védjegyet úgy ítélik meg, hogy az nem disztinktív, és ezért nem lajstromozható.

Ez a hivatali gyakorlat csak bírósági fellebbezés útján változtatható meg alapvetően arra hivatkozva, hogy a hivatali elővizsgálat helytelen vagy megalapozatlan volt. Az ilyen fellebbezés gyakran vezet eredményre. A Szövetségi Adminisztratív Ügyek Bírósága egy 2008. júliusi döntésében megállapította, hogy a hivatali elővizsgálóknak a védjegybejelentéseket benyújtott alakjukban kell tanulmányozniuk. Ez a megközelítés kizárja azt a gyakorlatot, hogy az elővizsgálók a védjegyeket önkéntesen több szóra osztják. A bíróság azt is megállapította, hogy ha egy felperes bizonyítani tudja, hogy benyújtott védjegye nem létezik azon az idegen nyelven, amelyre hivatkozva deszkriptívnek minősítik, a védjegyet nem lehet deszkriptívnek nyilvánítani, és a hivatalnak lajstromoznia kell a védjegyet.

Ilyen okok miatt a bejelentőknek nem szabad a hivatal kezdeti elutasítása miatt elkedvetlenedniük, mert fellebbezéssel az ilyen esetekben könnyen kaphatnak kedvező döntést. A fellebbezéssel szerezhető jogorvoslat nyilvánvaló hátránya azonban, hogy a fellebbezési eljárás költséges és hosszadalmas lehet. Ezzel szemben áll, hogy nagy a bírósági úton elérhető siker valószínűsége, amit az ismertetett bírósági döntés is megerősít.

Montenegró

A) Az új szabadalmi törvényt 2008. október 31-én publikálták a hivatalos közlönyben, és november 8-án lépett hatályba.

B) Az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2008. októberi számában arról adtunk tájékoztatást, hogy Montenegróban 2008. november 28-ig kell kérni a függő szellemi tulajdonvédelmi jogok érvényesítését. Most arról kaptunk hírt, hogy ezt a határidőt egy 2008. október 31-i határozattal a Montenegrói Szellemi tulajdonvédelmi Hivatal 2009. május 28-ig meghosszabbította. Ennek megfelelően a 2008. május 28. előtt Szerbiában benyújtott szellemi tulajdonvédelmi jogok érvényesítését 2009. május 28-ig lehet kérni.

Oroszország

A) Egy népszerű orosz autós újságban cikk számolt be arról, hogy a Kalugai Avtopribor Művek (KAM) GAZ gépkocsik számára forgalmazni kezdte a „24.3847” fázisérzékelőt, amely szabályozza a motor üzemanyagának befecskendezését. A cikk azt is megállapítja, hogy az érzékelő kialakítását használati mintával védték. Ezt követően a KAM a módosított „26.3847” szenzort kezdte forgalmazni a VAZ járművekhez.

A jekaterinburgi Lantan-1 cég specialitása magas színvonalú gyártmányok kifejlesztése. Ez a cég együttműködik az Ural Állami Egyetemmel, és alkatrészeket fejleszt ki és árusít a gépkocsiipar számára. A Lantan-1 azon a véleményen volt, hogy a KAM jogtalanul hasz-

nálja 2 207 575 sz., fogaskerékfogak helyzetének érzékelőjére vonatkozó szabadalmukat a fentebb említett két fázisérzékelő gyártásánál.

A lefolytatott kutatás azt mutatta, hogy a KAM valóban bitorlást követett el. Kísérletet tettek arra, hogy bíróságon kívül rendezzék az ügyet, de a tárgyalások nem vezettek eredményre, és a felek rövidesen a kalugai Körzeti Döntőbíróság előtt szembesültek egymással.

A Lantan-1 keresetében arra kérte a bíróságot, rendelje el, hogy a KAM szüntesse meg az említett „24.3847” és „26.3847” fázisérzékelők gyártását, használatát, forgalmazását és tárolását is.

A Körzeti Döntőbíróság 2007. január 29-én hozott döntésében helyt adott a Lantan-1 valamennyi kérelmének, ami ellen az alperes fellebbezést nyújtott be, arra hivatkozva, hogy az elsőfokú bíróság törvénysértést követett el.

A tulai Városi Döntőbíróság 2007. június 6-i döntése nem változtatta meg az alsófokú bíróság döntését, és a fellebbezést elutasította.

Az alperes e döntés ellen is fellebbezést nyújtott be Briansk város Központi Kerületi Szövetségi Döntőbíróságához, amely 2007. október 9-i döntésével megerősítette az alsófokú bíróságok döntését, és elutasította a fellebbezést.

B) Gyakran fordul elő, hogy egy lajstromoztatni kívánt védjegy olyan elemet tartalmaz, amely hasonlít egy Oroszországban általánosan használt vezetéknevhez. Ugyanakkor, jóllehet a vezetéknev egy természetes személy nevének lényeges része, nem csupán vállalkozói tevékenységet folytató természetes személyek, hanem jogi személyek is kívánnak ilyen védjegyeket lajstromoztatni.

Az ilyen megjelölésekre vonatkozó lajstromozási kérelmek rendszerint az orosz védjegy-törvény 1. szakaszának 6. bekezdésében, valamint a védjegy-törvény végrehajtási utasításának 2.3(1) szakaszában foglalt rendelkezésbe ütköznek. E rendelkezéseknek megfelelően a megkülönböztető jelleggel nem rendelkező megjelölések lajstromozására irányuló kérelmeket el kell utasítani.

Az ilyen megjelölések azonban beiktathatók a védjegybe, ha nem képezik annak domináns részét.

Az orosz polgári törvény IV. része 2008. január 1-jén lépett hatályba, és annak 1. cikkely 1489. szakasza is magában foglalja ezeket a rendelkezéseket.

A fentiekből következik, hogy egy Oroszországban általánosan használt vezetéknev olyan megjelölés, amely nem bír megkülönböztetőképeséggel. Ez azt jelenti, hogy az ilyen jelek nem lajstromoztathatók védjegyként. Ezért az elővizsgáló az ilyen lajstromozási kérelmeket elutasítja.

Az ilyen kifogás elhárításának egyik lehetséges módja, hogy a bejelentő módosítja az ábrás védjegyet például úgy, hogy megnagyobbítja a védjegy mintás részét, és kisebbsíti a szóelemet. Az ilyen változtatások után rendszerint kedvező végzést kap a védjegy-hivataltól, különösen akkor, ha a védjegyből eltávolítja a családnevet.

Egy másik út szerint a bejelentőnek a fenti változtatások nélkül azt kell bizonyítania, hogy az igényelt megjelölés használat révén megkülönböztetőképességre tett szert. Természetesen ez nagyon fárasztós eljárás, mert a bejelentőtől azt kívánja, hogy jelentős mennyiségű dokumentumot találjon és tanulmányozzon a védjegy használatával kapcsolatban. Nyilvánvaló, hogy a szükséges bizonyítékok mennyisége az igényelt áru- és szolgáltatási osztályok számával arányosan növekszik.

Olyan védjegy példaként, ahol a bejelentő vezetékneve uralja a védjegyet, de nem zárták ki az oltalomból, a 331 641 sz. GAPOCHKA védjegyet említjük. Ennek a bejelentője, az egyéni vállalkozó Jurij Gapochka bizonyította a védjegy megszerzett megkülönböztetőképességét, aminek eredményeként korlátozás nélkül kapott oltalmat a 25. áruosztályban.

A vezetéknevet tartalmazó lajstromozott védjegyek további példaként említjük a 340 192 sz. POLYAKOV védjegyet, amelyet a Polyaris Ltd. igényelt, és lajstromozási kérelmét végül el is fogadták. Az elővizsgáló kifogása azon alapult, hogy nem lajstromozhatók az olyan nevek vagy megjelölések, amelyek a fogyasztót megtévesztik az áruk gyártója tekintetében. Ezért a bejelentést át kellett ruházni olyan bejelentőre, akinek a neve megegyezik a védjegy szerinti névvel, és aki alapítója és/vagy vezetője a bejelentő jogi cégnek. A védjegy engedélyezése előtt tehát szükség volt annak bizonyítására, hogy az igényelt megjelölés nem téveszti meg a fogyasztókat, mert a bejelentő gyártja a védjeggyel megjelölt árukat. Emellett az ábrás védjegy „Polyakov” szövelemét is meg kellett változtatni.

Összegezve megállapíthatjuk, hogy Oroszországban a vezetéknevet tartalmazó védjegyek lajstromozásának elengedhetetlen feltétele annak bizonyítása, hogy a védjegy megkülönböztetőképességre tett szert, és nem téveszti meg a fogyasztókat.

Peru

Az Amerikai Egyesült Államok és Peru között 2008. június 28-án megkötött szabadkereskedelmi egyezmény következtében a kormány 1075-ös számmal törvényerejű rendeletet bocsátott ki a szellemi tulajdon-jogok módosításáról. A főbb változásokat az alábbiakban foglaljuk össze.

a) Szabadalmak

Ha a szabadalmi hivatal megfelelő indok nélkül a bejelentés napjától számított öt évnél vagy a szakértői vizsgálatától számított három évnél hosszabb ideig halasztja egy szabadalom megadását – kivéve a gyógyászati találmányokra vonatkozó szabadalmakat –, a bejelentő kérésére a hivatal az oltalmi időt az öt, illetve a három évet meghaladó minden két nap után egy nappal meghosszabbítja.

b) Védjegyek

Ha egy védjegybejelentés több termékre vagy szolgáltatásra vonatkozik, a bejelentő az eredeti bejelentést két vagy több megosztott védjegybejelentéssé alakíthatja át, amelyek megtartják az eredeti bejelentés napját, de minden egyes megosztott bejelentés új bejelentési számot kap.

A bizonylati védjegyek bármilyen elemből állhatnak, amely a terméket egy sajátos földrajzi helyről származóként képes azonosítani, ha a termék minősége, hírneve vagy bármely egyéb jellemzője ennek a helynek tulajdonítható. Így a bizonylati védjegyek ugyanolyan sajátosságokat mutathatnak, mint az eredetmegjelölések.

Itt megjegyezzük, hogy Peruban 2005. május 16-án lépett hatályba az eredetmegjelölések oltalmára vonatkozó Lisszaboni Megállapodás, amely továbbra is hatályban marad.

Portugália

Előző tájékoztatónkban jeleztük, hogy ebben a számban részletesen be fogunk számolni a 2008. október 1-jén hatályba lépett új portugál iparjogvédelmi törvényről. Annak főbb változásai a következők.

Számos eljárási határidőt csökkentettek, ideértve a Szabadalmi és Védjegyhivatal által kiadott végzések megválaszolási határidejét is.

Az elkészített felszólalásokat nem fogják figyelembe venni, függetlenül a késedelem okától. Arra azonban lehetőség van, hogy a bejelentő kérje az eljárás felfüggesztését akár hosszabb időre.

A nemzeti bejelentőknek mindenfajta bejelentés esetén meg kell adniuk adófizetési és azonosítási számukat.

Bár a lajstromozási bizonylat ma is bizonyítja a szellemi tulajdon-védelmi jogot, ilyen bizonylatot ezentúl csak az érdekelt fél kérésére adnak ki.

Megszűnik a határidő-hosszabbítás lehetősége felszólalások esetén. A késve benyújtott felszólalásokat nem veszik figyelembe.

További fontosabb változások az alábbiak.

a) Szabadalmak

A dokumentumokat angolul is be lehet nyújtani. Ezt követően a bejelentőt felszólítják a portugál fordítás benyújtására.

Lehetőség van ideiglenes szabadalmi bejelentés benyújtására, amelyet a kívánt iratok benyújtásával 12 hónapon belül kell átalakítani végleges (nem ideiglenes) szabadalmi bejelentéssé. Ennek elmulasztása esetén a bejelentés elveszti elsőbbségét. Az ideiglenes bejelentésben úgy kell leírni a bejelentés tárgyát, hogy azt bármely szakember meg tudja valósítani.

A bejelentő kérésére 12 hónapon belül kiadnak egy ideiglenes kutatási jelentést. A bejelentést alakiságokra csak a végleges szabadalmi bejelentéssé való átalakítás után vizsgálják.

Első ízben vált lehetővé, hogy egy szabadalmas bíróság előtt korlátozza szabadalmának oltalmi körét.

b) Használati minták

Egy használatiminta-bejelentés akkor teljesíti azt a követelményt, hogy feltalálói tevékenységen kell alapulnia, ha gyakorlati vagy műszaki előnyt biztosít a bejelentés tárgyát képező termék vagy eljárás gyártásában vagy használatában. A használatiminta-bejelentések

alaki vizsgálatát és a tárgyakkal kapcsolatos korlátozásokat a bejelentés benyújtását követő egy hónapon belül végzik el.

Ha a bejelentő kéri találmányának vizsgálatát, nem kötelező kutatást végeznek a technika állásával kapcsolatban (ideiglenes vizsgálati jelentés).

A bejelentést a benyújtás napjától számított hat hónapon belül publikálják. Ezt a publikálást a bejelentő kérésére legfeljebb 18 hónappal el lehet halasztani.

c) Minták vagy modellek

Többé már nem kötelező minden egyes termékről leírást benyújtani. Adott esetben ilyen leírás benyújtható a bejelentő kezdeményezésére vagy a hivatal kérésére. E leírás legfeljebb ötven szóból állhat.

Kötelező megadni a bejelentés címét a locarnói osztályozás kifejezéseivel, és meg kell adni a bejelentés áruosztályát.

A bejelentést a formai követelmények kielégítése után publikálják. Megszűnt a mintabejelentések újdonságvizsgálata.

Tíz helyett száz termékre lehet benyújtani többszörös bejelentést, feltéve, hogy a termékek ugyanabba az áruosztályba tartoznak.

Egy függő minta vagy modell bejelentője 2009. március 30-ig kérhet vizsgálatot. Ha ez az idő vizsgálat nélkül múlik el, a bejelentést végső lajstromozássá alakítják át.

d) Védjegyek

Többé nincs szükség a használati szándék időnkénti kinyilvánítására ahhoz, hogy a lajstromozás hatályban maradjon. Ez a változás 2008. július 26-án lépett hatályba. Ennek megfelelően ilyen ok miatt nem törölnek többé olyan védjegyet, amellyel kapcsolatban elmulasztották ilyen nyilatkozat benyújtását. Továbbra is érvényben van azonban az a rendelkezés, hogy törölni lehet egy olyan védjegyet, amelyet öt folytatódó éven át nem használtak.

A védjegytulajdonos egy hónapon belül köteles válaszolni egy törlési keresetre vonatkozó hivatali értesítésre; ez a határidő nem hosszabbítható.

Színvédjegyre vonatkozó bejelentés esetén kötelező a színt grafikusán is ábrázolni.

A védjegykérelmek ideiglenes elutasításának megválaszolására adott határidőt egy hónapra csökkentették.

A védjegy-lajstromozási kérelmeket a hivatalnak hat hónapon belül el kell intéznie.

Svédország

A *We Rock AB* (Rock) számos védjeggyel árusít sportruházatot és sportfelszerelést. Pert indított egy személy (C. H.) ellen, azt állítva, hogy annak ruházati cikkekre lajstromozott védjegye meglehetősen hasonlít egyik védjegyéhez. Ezért azt kérte a bíróságtól, hogy vonják meg C. H. védjegyét.

A Rock ábrás védjegye két azonos, párhuzamos függőleges vonalból áll, amelyek mindegyike alul kifelé hajlik. A vonalak felső végei kismértékben le vannak kerekítve, de alul egyenesre vannak vágva.

C. H. védjegye gyakorlatilag azonos volt a Rock védjegyével, hasonló grafikai mintával és betűtípussal. Az egyetlen különbség az volt, hogy C. H. védjegye fel volt fordítva, a vonalak fölött egy ponttal.

A Rock azt állította, hogy C. H. védjegye megtévesztően hasonlít az övéhez mind alakjában, mind az áruk (ruházati cikkek) vonatkozásában, és hogy a Rock védjegye jól ismert volt ruházati cikkek kapcsán Svédországban. A Rock azt is állította, hogy C. H. – a Rock védjegyének használata által – a védjegyek hasonlóságából hasznot húzott, és/vagy C. H. védjegyének használata károsította saját WE ROCK védjegyének megkülönböztetőképességét. Végül a Rock azt is állította, hogy C. H. rosszhiszeműen lajstromoztatta védjegyét, és a fogyasztókat félrevezette áruinak kereskedelmi forrását illetően.

A védjegyhivatal azt állapította meg, hogy C. H. védjegye nem volt megtévesztően hasonló.

Minthogy a Rock nem szolgáltatott írásbeli bizonyítékokat a WE ROCK védjegy használatáról, sem pedig arról, hogy a köz ismerte ezt a védjegyet, a bíróság úgy döntött, hogy a Rock nem bizonyította védjegyének ruházati cikkekkel kapcsolatos ismertségét C. H. védjegyének lajstromozása idején. Így a WE ROCK védjegyet nem illette meg a jól ismert védjegyek számára adható tágabb oltalom.

Ennek megfelelően a bíróságnak azt kellett eldöntenie, hogy C. H. védjegye megtévesztően hasonlított-e a WE ROCK védjegyhez megjelenés és az áruk tekintetében. A bíróság először azt állapította meg, hogy főleg a C. H. védjegyében szereplő pontnak és annak a ténynek köszönhetően, hogy C. H. védjegye fordított volt, C. H. védjegyének általános benyomása eltért a WE ROCK védjegytől, és így a védjegyek nem voltak megtévesztően hasonlóak. Ennek alapján a bíróság úgy döntött, hogy megalapozatlan volt a Rocknak az az állítása, hogy C. H. rosszhiszeműen lajstromoztatott. A bíróság azt is megállapította, hogy a WE ROCK védjegyet nem védte szerzői jog, és ezért C. H. védjegye nem bitorolhatta a WE ROCK védjegyet.

A döntés azt bizonyítja, hogy kis elemek – ebben az esetben egy pont és a védjegy megfordítása – megváltoztathatják a védjegy által keltett általános benyomást, és így döntőek lehetnek egy másik védjegyhez való hasonlóság megállapításánál.

Szerbia

Az Európai Szabadalmi Szervezet meghívta Szerbiát, hogy csatlakozzon az Európai Szabadalmi Egyezményhez.

A meghívás, amelyet az Adminisztratív Tanács 2008. június 19-én küldött el, elismerte Szerbia arra irányuló erőfeszítéseit, hogy szabadalmi törvényeit összhangba hozza az európai és a nemzetközi előírásokkal.

Tajvan

A tajvani Legfelsőbb Adminisztrációs Bíróság a *Sanrio Company, Ltd.* (Sanrio) v. *Sung Ku Po Enterprise Co., Ltd.* (Sung)-ügyben 2008. július 17-én hozott döntést, megállapítva, hogy két védjegy között a részleges hasonlóság nem teszi a védjegyeket hasonlónak.

Az ügy előzménye, hogy az alábbi védjegyet birtokló Sanrio

felszólalt a Sung alábbi védjegye ellen, de felszólalását elutasították. Ezt követően fellebbezett a Legfelsőbb Adminisztrációs Bíróságnál.

A bíróság döntésében rámutatott, hogy a védjegyek hasonlóságát a teljes védjegykép alapján kell megítélni. Nézete szerint a vizsgált esetben a két védjegyben ábrázolt alakoknak csupán a szeme és az orra hasonló, de ezek az arcelemek csupán kis részét képezik a két védjegy egészének, és az általános fogyasztók könnyen észreveszik a védjegyek közötti különbséget, ha a védjegyeket a szokásos figyelemmel veszik szemügyre. Ezért a két védjegy nem tekinthető hasonlónak.

Thaiföld

A) Az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2008. augusztusi számában beszámoltunk arról, hogy a thaiföldi kormány 2008. május 2-án letétbe helyezte a Párizsi Unió Egyezményéhez (PUE) való csatlakozás okmányát. Ennek megfelelően Thaiföld 2008. augusztus 2-án tagja lett a PUE-nek.

B) Két hasonlóknak tűnő védjegy kiértékelésekor mind a védjegyhivatal, mind a Védjegytanács a védjegyek hasonlóknak tűnő sajátos elemeire összpontosít. Ez azt jelenti, hogy elsősorban a megjelenés és a kiejtés bizonyos szempontjait veszik figyelembe, miközben kevésbé értékelnek egyéb fontos tényezőket, mint például a védjegy tényleges használatát a kereskedelemben vagy a felek lajstromozási szándékát. Ez a megközelítés eltérhet a thaiföldi bíróságok által alkalmazott módszertől, amely szerint számos tényezőt mérlegelnek. Ez az ellentét különösen nyilvánvalóvá válik az alábbi esetben.

2002. augusztus 29-én a Corman S. A. 496464 számmal a CORMAN védjegy lajstromozása iránti kérelmet nyújtott be a Szellemitulajdon-védelmi Hivatalnál a 29. áruosztályban vízmentes tejszírra és olvasztott vajra, valamint növényi zsír és tejszír elegyeiből készített száraz kencékre.

A hivatal elutasította a bejelentést arra hivatkozva, hogy az megtevésztően hasonlít a korábban lajstromozott kecskefejbrás COLMAN's védjegyre, amelyet 1987. június 12-én TM 606631 számmal lajstromoztak hús, hal, szárnyasok, húskivonatok, tartósított és szárított növények, sajt, tojás és tejtermékek vonatkozásában a 29. áruosztályban.

A Corman S. A. a hivatali határozat ellen fellebbezést nyújtott be a Védjegytanácshoz, amely azonban fenntartotta a hivatal határozatát, megállapítva, hogy a Corman védjegye hasonló a TM 606631 számmal lajstromozott védjegyhez. A tanács azt is megállapította, hogy a CORMAN védjegy lajstromozása megtevésztően a fogyasztókat az áruk származása tekintetében; a védjegy ezért a védjegy törvény 13. szakasza szerint nem lajstromozható.

Az elutasítás ellen a Corman S. A. panasszal élt a Központi Szellemitulajdon-védelmi és Nemzetközi Kereskedelmi Bíróságnál. A panaszt arra alapozta, hogy a CORMAN védjegy sem megjelenés, sem kiejtés terén nem hasonlít a korábban lajstromozott védjegyhez. Emellett a CORMAN védjegyet már használta a COLMAN's védjegy 1987. évi lajstromozása előtt.

A bíróság helyt adott a fellebbezésnek, és elrendelte a hivatali határozat hatályon kívül helyezését. E döntés ellen a hivatal a Legfelsőbb Bírósághoz nyújtott be fellebbezést.

Annak eldöntésénél, hogy a CORMAN védjegy hasonló-e, és a fogyasztók megtevésztéséhez vezet-e, a Legfelsőbb Bíróság döntése szerint a teljes védjegyet és nem csupán annak egyes elemeit kell figyelembe venni. A vitatott védjegyek megjelenését összehasonlítva a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a Corman védjegye csupa stilizálatlan nagybetűből áll, míg a korábban lajstromozott védjegy a nagy kezdőbetű mellett csupa kisbetűből áll, amelyek kör alakban vannak írva egy megkoszorúzott kecskefej fölé. Nyilvánvaló, hogy a Corman védjegye nem tartalmaz kecskefejet, ami alapvetően megkülönbözteti a két védjegyet egymástól. A Legfelsőbb Bíróság megállapította továbbá, hogy bár a védjegyekben öt betű közös, a korábbi védjegy két eltérő betűt és a végén egy aposztróf után egy „s” betűt is tartalmaz. Ezért a védjegyek által nyújtott általános benyomás eltérő.

Emellett a Corman S. A. védjegyét vajféslekkel, míg a korábbi védjegyet másféle árukkal kapcsolatban lajstromoztatták. A fogyasztók köre ismeri a latin nagybetűket és az

azokkal védett árukat. Ennek eredményeként a védjegyek hasonló kiejtése nem elegendő ahhoz, hogy a két védjegyet megtévesztően hasonlóknak minősítsék, és az nem is gátolhatja a CORMAN védjegy lajstromozását. További fontos tényező, hogy a korábbi védjegy tulajdonosa hozzájárulását adta a Corman védjegyének thaiföldi lajstromozásához. Végül a Legfelsőbb Bíróság azt is figyelembe vette, hogy a Corman védjegye cégének a nevéből származott.

A fentiek alapján a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a Corman nem kívánt rossz-hiszeműen hasznot húzni a korábban lajstromozott védjegyből. Ezért megerősítette az alsófokú bíróság döntését, és hatályon kívül helyezte mind a hivatal, mind a Védjegytanács elutasító határozatát.

Türkmenisztán

Türkmenisztánban 2008. december 1-jén új szellemitulajdon-védelmi törvény lépett hatályba.

Az új törvény lehetővé teszi, hogy a gyógyszerekre, agrokémiai anyagokra és peszticidekre vonatkozó korlátozott (tíz év oltalmi idejű) szabadalmak oltalmi idejét öt évvel hosszabbítani. Ahhoz, hogy egy szabadalom oltalmi ideje húsz év legyen, az újdonság-vizsgálatnak azt kell megállapítania, hogy a szabadalom tárgya kielégíti az abszolút újdonság követelményét.

Az új törvény lehetővé teszi eredetmegjelölések oltalmát.

Az új törvény szerint a védjegyoltalom a védjegybejelentés napjával kezdődik, míg korábban a lajstromozás napjával kezdődött.

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

TERVDOKUMENTÁCIÓ ÁTDOLGOZÁSA

SZJSZT-24/07/2

A Fővárosi Bíróság megkeresése

I. A Fővárosi Bíróság által feltett kérdések

A felperes azt állította, hogy Gyöngyös Város Polgármesteri Hivatalának felkérésére új telepítést dolgozott ki. Ez az új módosított telepítési terv, illetve új telepítési helyszínrajz (az F/30/1. alatti irat melléklete) eredeti alkotómunka eredménye, és szerzői jogi védelem alatt álló mű.

Ezek alapján a Szerzői Jogi Szakértő Testület feladata az, hogy vesse össze a felperes által 2005. november 2-án elküldött módosított telepítési tervet az elsőrendű alperes által készített tervdokumentációban lévő telepítéssel.

A bíróság itt jegyzi meg, hogy a felperest felhívta arra, hogy külső szakértő személyére tegyen indítványt, olyan szakértő személyére, aki a szennyvíz-technológia területén jártas, aki a szennyvíz-technológiai folyamatot, tisztítástechnológiát, a tisztítástechnológia egyes elemeinek nagyságát, a tisztítástechnológiát szolgáló létesítményeket vizsgálva és összehasonlítva közreműködik annak megállapításában, hogy a felperes és elsőrendű alperes engedélyezési terveiben mindezek az elemek milyen mértékben egyeznek vagy különböznek egymástól.

A két megnevezett szakértő D. D. és K. Cs.

A vizsgálat alapján a testület egészítse ki szakértői véleményét, elsődlegesen azt vizsgálja és állapítsa meg, hogy

1. vajon a felperes által készített új telepítési helyszínrajz, illetve módosított telepítési terv egyéni, eredeti alkotásnak tekinthető-e, szerzői jogi védelem alatt álló mű-e;
2. és ha igen, megállapítható-e az, hogy az elsőrendű alperes által készített vízjogi engedélyezési és kiviteli terv ugyanazon elemek felhasználásával készült, vagyis a felperes módosított terve képezte az elsőrendű alperes által készített terv döntő részét?
3. Ha ez utóbbi nem állapítható meg, térjen ki a Szerzői Jogi Szakértői Testület a két tervdokumentáció közötti különbségre (a bíróság felhívja a figyelmet arra, hogy a 25. sorszámú felperesi irat melléklete a két vízjogi létesítési engedély műszaki tartalmának összevetését tartalmazza).

Az eljáró tanács válasza

Előzetes megállapítások

1. A felperes által módosított telepítési helyszínrajzként megjelölt dokumentum egy, a felperes által A4-es nagyságban pótlólag becsatolt lapoldal. Az oldalon emellett a szennyvíztisztító telep építési területének mindössze fele található meg, amely nem tartalmazza a részletes egybevetéshez szükséges műszaki adatokat. Az eljáró tanács ezért a jelen ügyben adott elsődleges szakvéleményében vizsgált tervdokumentációk terveihez képest csupán e dokumentum kiegészítő vizsgálatát és az alperesi dokumentumokkal történő összevetését végezhetette el. A fent megjelölt módosított telepítési helyszínrajz értelemszerűen az alperes által készített dokumentumok közül a helyszínrajzzal volt összevethető. Ezt a rendelkezésre álló vizsgálati anyag 2. számú dossziéja tartalmazza, amelynek megnevezése: „Gyöngyös város szennyvíztisztító telep bővítése, vízjogi létesítmény engedélymódosítás”.
2. A felperes által megjelölt, szennyvíz-technológiában jártas szakértők részéről az eljáró tanács mindezekig nem kapott a jelen ügyre vonatkozóan tett (vagy akár egyéb) megállapításokat, ezért az eljáró tanács az alábbi észrevételeit a bíróság által megküldött iratanyag vizsgálata alapján tette meg. Mindazonáltal az eljáró tanács álláspontja szerint a szennyvíztisztítási, -technológiai, illetve ahhoz kapcsolódó műszaki megoldások a szerzői jog körén kívül esnek.

Ad 1. A felperes módosított telepítési helyszínrajza (illetve annak rendelkezésre álló fele) egyéni, eredeti alkotásnak minősül, és mint ilyen a szerzői jogi védelem feltételének megfelelő. Az egyes műtárgyak egymáshoz képest elfoglalt helyzetének, illetve alapvető méreteinek meghatározása önálló tervezési folyamatot feltételez.

Ad 2. A kérdést szétválasztva az eljáró tanács a következő megállapításokat teszi.

Egyrészt a felperes módosított telepítési helyszínrajza és az elsőrendű alperes B. Kft. megnevezésű alvállalkozója által készített tervek egyes műtárgyai (pl.: rothasztó, utóülepítő) funkciójukban azonosak. Ezzel kapcsolatosan azonban az eljáró tanács utalni kíván elsődleges szakvéleményének azon megállapítására, amely szerint:

„... a helyszínrajzok és az egyes műtárgyak tervei esetében is a felperesi és alperesi tervek között fennálló esetleges hasonlóságok a műszaki létesítmény általános rendeltetéséből, a vonatkozó hatósági előírásokból és egyéb szabályokból adódnak, ezért e hasonlóságok nem hordozzák a szerzői jogi védelem feltételeként szükséges egyéni-eredeti jelleget.”

Funkciójukban azonos műtárgyak a felperes és az alperes tervein történő feltüntetése tehát önmagában nem jelenti azt, hogy az alperes a felperes tervének elemeit használta fel. Egy példával érzékeltetve ezt: egy lakóház terveinek elkészítése során önmagában az, hogy a háznak ablakot terveznek – mint azt számos megelőzően tervezett ház esetében is tették – nem számít sem plágiumnak, sem más, korábbi tervek átdolgozásának, mindössze az épület funkciójából adódó szükségszerűségnek. Szerzői jogi értelemben ilyen esetben a tervezett elemeknek, műtárgyaknak nem jellegük, funkciójuk, hanem megjelenítésük, megtervezésük módja védett.

Másrészt, a fenti megállapításból következően az adott létesítménybe funkciójuknál fogva szükségszerűen betervezendő műtárgyak körének a felperes és az alperes tervein történő átfedése önmagában nem támasztja alá azt az esetleges feltevést, hogy a felperes módosított terve képezte volna az elsőrendű alperes által készítettetett terv döntő részét.

Bár a felperes pótlólag benyújtott tervén és az alperes által készített tervdokumentáción található egyes műtárgyak elhelyezkedésének néhány eleme hasonlít egymásra (így pl. a tisztítóblokk/egységes biológiai műtárgy a rothasztó és az előülepítő között helyezkedik el), ezek a hasonlóságok adódhatnak a tervezéshez rendelkezésre álló terület adottságaiból, míg a műtárgyak kialakításukban, teljesítményükben és más egyéb szempontból továbbra is különböznek egymástól. Így pl. a rothasztó és az előülepítő a felperes tervén a tisztítóblokkal párhuzamos, míg az alperes tervén arra merőlegesen helyezkedik el, a tisztítóblokk a felperes tervén két, az alperes tervén három részből áll. Teljesen eltérő az utóülepítő elhelyezése és mérete a felperes és az alperes tervén. Ezenkívül az alperes terve egy fertőtlenítőt helyez a meglévő utóülepítők felé, valamint a meglévő iszapvíztelenítő gépház bővítésére vonatkozóan is ad megoldást. Az egyéb, már meglévő műtárgyak új tervezői munkát nem igényeltek.

Erre tekintettel az eljáró tanács a felperes által pótlólag benyújtott, módosított telepítési helyszínrajzra vonatkozóan is úgy véli, hogy ezen helyszínrajz és az alperes által korábban benyújtott helyszínrajzok között nincs olyan egyezés, amely alapján megállapítható lenne, hogy az alperes terve a felperes tervének felhasználásával vagy átdolgozásával készült volna.

Megjegyezni kívánja ugyanakkor az eljáró tanács, hogy a felperes tervdokumentációjában és az ahhoz kapcsolódó műszaki leírásban szereplő vagyoni értékű műszaki megoldások és ismeretek, bár önmagukban nem állnak szerzői jogi védelem alatt, esetlegesen a Ptk. szabályai szerinti oltalomban részesülhetnek.

Ad 3. Mint az előzetes megállapítások során jeleztük, a felperes módosított tervén mindössze a szennyvíztisztító telep építési területének fele található meg. Az azon található műtárgyak elhelyezkedését és az egyéb, a felperes és az alperes tervének összehasonlítása szempontjából releváns tényeket a 2. kérdésre adott válasz 6. bekezdése tartalmazza. Az eljáró tanács áttanulmányozta a felperes által benyújtott, a két vízjogi létesítési engedély műszaki tartalmát elemző összehasonlítást is, azonban az abban szereplő adatok, műszaki

megoldások álláspontja szerint nem képezik szerzői jogi védelem tárgyát. Az pedig, hogy a két engedély tartalma a műtárgyak tekintetében hasonlóságokat mutat, a 2. kérdésre adott válaszból fakadóan a műszaki létesítmény funkciójából adódik.

Dr. Szilágyi István, a tanács elnöke
Dr. Gondol Daniella, a tanács előadó tagja
Jékely Zsolt, a tanács szavazó tagja

FILMELŐÁLLÍTÓ FOGALMÁNAK ÉRTELMEZÉSE

SZJSZT- 28/07/02

A Fővárosi Bíróság megkeresése

A megkereső által feltett kérdés

1. Hogyan értelmezhető az előállító fogalma az Szjt. 66. §-ának (3) bekezdése alapján, figyelemmel arra, hogy a jogszabályi rendelkezés a felhasználáshoz kapcsolódó bevétel alapján határozza meg a díj alapjául szolgáló bevételt?
2. Hogyan értelmezhető az Szjt. 66. §-ának (3) bekezdése és 16. §-ának (4) bekezdése, figyelemmel arra, hogy ez utóbbi szerint a felhasználónak kell a jogdíjat fizetni a felhasználáshoz kapcsolódó bevétel arányában?
3. Fejtse ki a Szerzői Jogi Szakértő Testület álláspontját: nincs-e ellentmondás abban a tekintetben, hogy az Szjt. 66. §-ának (3) bekezdése alapján az előállítót, míg az általános szabályok a felhasználót kötelezik díj fizetésére, amennyiben az ellentmondás fennáll, ez mivel oldható fel?
4. Hogyan értelmezhető a koprodukciós szerződés alapján az Szjt. 66. §-a (3) bekezdésének rendelkezése?

Az eljáró tanács válasza

Ad 1. Az Szjt. 66. §-a (3) bekezdésében szereplő filmelőállító fogalma az eljáró tanács álláspontja szerint semmiben sem különbözhet az Szjt. 64. §-ában meghatározott filmelőállító fogalmától, azaz, idézve a törvényt, filmelőállító az a „természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, aki vagy amely saját nevében kezdeményezi és megszervezi a film megvalósítását, gondoskodva ennek anyagi és egyéb feltételeiről”. Ezen körben jelen eljáró tanács ugyanezen peres ügyben kifejtette álláspontját, mely szakvéleményben a 66. §-ra vonatkozóan is értelmezte a filmelőállító fogalmát.

Az Sztj. 66. §-ának (3) bekezdése kimondja, hogy: „a szerzőt minden egyes felhasználási mód tekintetében külön-külön díjazás illeti meg. A felhasználáshoz kapcsolódó bevételnek minősül az a támogatás is, amelyet az előállító a film megvalósításához kap. A díj megfizetésére az előállító köteles.” E rendelkezés alapján tehát – ettől eltérő szerződés hiányában – a díjat a film előállítója fizeti meg. Az Sztj. vonatkozó indokolása szerint „a megfilmesítési szerződés a felhasználási szerződés sajátos válfaja”. Erre nézve a 66. § (1) és (2) bekezdései szerint a film előállításához felhasznált zeneművek kivételével minden más érintett mű szerzője „ellenkező kikötés hiányában átruházza az előállítóra a filmalkotás felhasználására és a felhasználás engedélyezésére való jogot”. Az Sztj. 55. §-a előírja, hogy „A felhasználási szerződésekre vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell a szerzői vagyoni jogok átruházására irányuló szerződésekre, valamint az előadóművészi teljesítmények felhasználására vonatkozó szerződésekre is.” Az Sztj. 16. § (4) bekezdése szerint „Ha a törvény másképp nem rendelkezik, a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek – eltérő megállapodás hiányában – a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia.” Mindezek alapján az Sztj. 66. § (3) bekezdésének a felhasználáshoz kapcsolódó bevételt érintő szabálya úgy értelmezendő, hogy a film előállítója által a felhasználási módonként külön-külön fizetendő bevételarányos jogdíjak számításánál nem csupán a film forgalmazásából eredő bevételeket (jogátruházás ellenértéke vagy licencdíjak, reklámozási díjak stb.), hanem a film megvalósításához kapott mindennemű támogatást is figyelembe kell vennie.

Ad 2. Sztj. 16. § (4): „Ha e törvény másképp nem rendelkezik, a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek – eltérő megállapodás hiányában – a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. A díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozattal mondhat le. Ha a törvény a felhasználási szerződés érvényességét megszabott alakhoz köti, a díjazásról való lemondás is csak a megszabott alakban érvényes.”

A szerző a film előállítójára egyrészt a filmalkotás felhasználásának jogát, másrészt a film mások által történő felhasználásának engedélyezési jogát is átruházza. A vagyoni jogok átruházásával a szerző helyett a film előállítója lesz a mások által történő további felhasználások (nyilvános vetítés, televíziós sugárzás, internetes hozzáférhetővé tétel, videokazetta formájában való terjesztés stb.) engedélyezési jogosultja, és az engedélyezett felhasználásokból származó bevételekkel arányos díjak közvetlenül neki járnak. A szerzők felé a film előállítója a saját bevételeivel arányosan tartozik felhasználási nemenkénti díjazással.

Ad 3. A fentiekben hivatkozott Sztj.-helyekből következik, hogy az Sztj. 66. §-a (3) bekezdésének tartalma a díjfizetési kötelezettség vonatkozásában sem mond ellent a felhasználási szerződések általános szabályainak. A vagyoni jogait a film előállítójára átruházó szerzővel szemben az előbbi minősül felhasználónak. A jog átruházása folytán harmadik személyeket jogosító filmelőállítóval szerződő további felhasználók pedig vele szemben válnak kötelezetté.

Ad 4. Amint arra az eljáró tanács a szóban forgó ügyben korábban adott, 28/07 sz. véleményében már rámutatott, jogunk nem ismer nevesített koprodukciós szerződéstípust és a koprodukcióra irányuló szerződéseket az egyes nemzeti jogokban különbözőképpen minősítik. Tartalmuk esetenként változik, és külön-külön elemzendő. Az eljáró tanácsnak jelen esetben nem áll rendelkezésére értékelhető koprodukciós szerződés. Az Szjt. 66. §-a (3) bekezdésének alkalmazása szempontjából mindenekelőtt az vizsgálandó, hogy a közösen vállalt produkció keretében melyik fél vagy felek minősülnek a film előállítójának az Szjt. 64. §-a (3) bekezdésben foglalt kumulatív feltételek alapján. Külön-külön egyik eleve szükséges feltétel teljesülése sem vonja maga után a film előállítójának minősülést; így tehát önmagában a film kezdeményezése és megrendelése vagy előállításának anyagi fedezése sem avatnak filmelőállítói jogok és kötelezettségek alanyává. Ha a törvényi feltételek teljesítése megoszlik a koprodukcióban résztvevők között, eltérő megállapodásuk hiányában csak közösen minősülhetnek a film előállítójának, és a Ptk. XLVI. fejezetének 1. pontja szerinti „koordinatív” polgári jogi társaságra vonatkozó szabályokba foglalt elvek alkalmazásával, egyetemlegesen felelnek harmadik személyekkel, így a jogaitat rájuk ruházó szerzőkkel szemben (574. §), akár valamelyikük csődbemenetele esetén is. A koprodukcióban részt vevő felek egymás között ettől eltérően is rendelkezhetnek és megállapodhatnak, melyikük szerződjön a szerzőkkel és más közreműködőkkel a saját nevében, ennek anyagi fedezetének biztosítását is vállalva.

Dr. Boytha György, a tanács elnöke

Dr. Wéber Judit, a tanács előadó tagja

Dr. Mayer Erika, a tanács szavazó tagja

NÉPMŰVÉSZETI JELLEGŰ TÁRGY SZERZŐI JOGI VÉDELME

SZJSZT-21/08

A Fővárosi Bíróság megkeresése

A Fővárosi Bíróság által feltett kérdés

A másodrendű felperes által tervezett, az alperes megrendelésére készült kulacs egyéni, eredeti alkotó munka eredménye-e, vagy sem?

Az eljáró tanács szakértői véleménye

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban Szjt.) 1. §-ának (3) bekezdése szerint a „szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó

egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.”

Ez azt jelenti, hogy a szerzői jogi védelemnek a mű egyéni, eredeti jellegén kívül más feltétele nincs és nem is lehet. Ebből tehát az következik, hogy a bíróság által feltett kérdés arra irányul, hogy a másodrendű felperes által tervezett és elkészített kulacsok szerzői jogi védelem alatt állnak-e vagy sem.

Az Szjt. 1. § (7) bekezdése kimondja, hogy a „folklór kifejeződései nem részesülnek szerzői jogi védelemben. E rendelkezés nem érinti a népművészeti ihletésű, egyéni, eredeti jellegű mű szerzőjét megillető szerzői jogi védelmet.” Azaz ha csupán a népművészet kifejeződéséről van szó, az alkotás nem részesülhet szerzői jogi védelemben.

A Szerzői Jogi Szakértői Testület megállapítja, hogy a per tárgyát képező kulacsok formája teljesen hagyományos, a népművészetből évszázadok óta ismert alaki és arányrendszert követ annak ellenére, hogy a kulacsok tervezett felhasználása érdekében a másodrendű felperes kénytelen volt a formát lekicsinyíteni, amely által az ismert arányrendszer a kulacsok nyakánál némileg torzult. Ez a formai kicsinyítés, még akkor is, ha az így kapott tárgyak formája jóval kisebb, mint az ismert népi formáké, nem tekinthető olyan szellemi tevékenységnek, amely a kulacsok szerzői műként való védelmét indokolná. A kulacsokról készült felvételek alapján megállapítható, hogy azok nem rendelkeznek olyan egyéni, eredeti jelleggel, amelynek alapján megkülönböztethetők lennének más ilyen termékektől, és amely a szerzői jogi védelmet megalapozná.

Mivel az Szjt. fent idézett 1. § (3) bekezdése egyértelműen kimondja, hogy a szerzői jogi védelem nem függ minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől, ezért a kulacsok ilyen szempontú megítélésével az eljáró tanács nem foglalkozott.

Összességében tehát a testület véleménye az, hogy a perbeli kulacsok mint a folklór kifejeződései az Szjt. 1. §-ának (7) bekezdése értelmében nem részesülnek szerzői jogi védelemben.

Dr. Győri Erzsébet, a tanács elnöke
Dr. Lendvai Zsófia, a tanács előadó tagja
Ambrus Éva, a tanács szavazó tagja

ALKALMAZOTT GRAFIKAI MŰ SZERZŐSÉGE*SZJSZT-30/08/1**A Pest Megyei Bíróság megkeresése**A Pest Megyei Bíróság által feltett kérdés*

1. Önálló szellemi terméknek minősül-e a felperes által kialakított logó és arculatterv?
2. Állapítsa meg a testület, hogy az 1992–1994. között forgalmazott Béres-termékek logója és grafikai terve a felperes szellemi terméke-e; a felperes szerzőnek minősül-e a Béres Csepp, a Béres C-vitamin és a Béres pezsgőtabletták cég-, csomagolás-arculattervének vonatkozásában!
3. A 2000. évi „módosított arculat” új szerzői alkotásnak minősül-e?
4. Amennyiben igen, melyek a megkülönböztető és elhatároló ismérvek az 1992–94-ben készített felperesi alkotásokhoz képest?
5. Amennyiben nem minősül önálló szellemi terméknek, megvalósítja-e a felperes szerzői jogainak megsértését a 2000. évi „módosítás”?
6. A jelenleg kialakult állapot szerint a 2000. évi „módosított” grafikához szükséges volt-e hozzájárulást, engedélyt beszerezni a felperestől, vagy sem?
7. A 2001 és 2006 közötti időszakra érvényesített, összesen 15 000 000 forint kártérítés a felperes szerzői jogainak megsértése esetén reális, vagy túlzott mértékű-e?
8. A felperes szerzői jogainak megsértése esetén, figyelemmel az alperesek forgalmára, megfelelő mértékű-e az öt év távlatában érvényesített 15 000 000 forintos kárigény?
9. Szíveskedjenek választ adni az alperes beadványában megjelölt 24. sorszámú 1., 2., 3. és 4. kérdésekre is!

Az alperes 24. sorszámú beadványában feltett kérdések

10. (Alperes beadványának 1. számú kérdése) Megállapítható-e 100%-os bizonyossággal, minden kétséget kizáróan a felperes által rendelkezésre bocsátott bizonyítékok alapján, hogy a perbeli logó szerzője a felperes?
11. (Alperes beadványának 2. számú kérdése) Megállapítható-e 100%-os bizonyossággal, minden kétséget kizáróan a felperes által rendelkezésre bocsátott CD-ROM adathordozó alapján, hogy a CD-ROM adathordozón található fájloknak a felperes a készítője?
12. (Alperes beadványának 3. számú kérdése) Megállapítható-e 100%-os bizonyossággal, minden kétséget kizáróan a felperes által rendelkezésre bocsátott CD-ROM adathordozó alapján, hogy a CD-ROM adathordozón található fájlok mikor készültek?
13. (Alperes beadványának 4. számú kérdése) Mikor készültek a felperes által rendelkezésre bocsátott CD-ROM adathordozón szereplő fájlok?

Az eljáró tanács szakértői véleménye

Az eljáró tanács a bíróság, illetve az alperes kérdéseinek megválaszolása előtt rögzíteni kívánja, hogy a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. §-ának (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást ...”.

Az eljáró tanács meg kívánja jegyezni, hogy a számára átadott iratok alapján nem állapítható meg egyértelműen, hogy a vitás kérdésben a jelenlegi vagy a tárgybeli alkalmazott grafikai alkotás készítésekor hatályos jogszabályt kell alkalmazni. Ennek eldöntéséhez abban a kérdésben kell először állást foglalni, hogy a szerző és az alperesek között létrejött-e érvényes felhasználási szerződés, és ha igen, az kiterjedt-e a tárgybeli alkalmazott grafikai alkotások átdolgozására. Ha mindkét kérdésre „igen” a válasz, úgy a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény (a továbbiakban: „régí Szjt.”) szabályait kell alkalmazni, mivel a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: „új Szjt.”) 107. §-ának (1) bekezdése szerint annak szabályait csak a hatálybalépése után kötött felhasználási szerződésekre lehet alkalmazni. Ha azonban a szerző és az alperesek között nem jött létre érvényes felhasználási szerződés, vagy az nem tartalmazott rendelkezést az átdolgozás vonatkozásában, úgy az új Szjt. rendelkezéseit kell alkalmazni. Mindemellett szükséges azt is megjegyezni, hogy a régi és az új Szjt. a jogvita eldöntéséhez szükséges kérdésekben lényegében azonos rendelkezéseket tartalmaz. Az eljáró tanács szakértői véleménye megfogalmazása során abból indult ki, hogy a jogvita eldöntése során az új Szjt. rendelkezései az irányadók.

Ad 1. Az új Szjt. 1. §-ának (1) bekezdése szerint a törvény az irodalom, a tudomány és a művészet alkotásait védi. A Szjt. hivatkozott szakaszának (2) bekezdése szerint a szerzői jogi védelem független attól a körülménytől, hogy az adott műtípust az Szjt. nevesít-e vagy sem. Az Szjt. 1. §-ának (3) bekezdése szerint a védelem akkor illeti meg a műveket, ha azok szellemi tevékenységből fakadnak, illetve azok egyéni, eredeti jellegűek. A régi Szjt. 1. és 4. §-a, illetve az annak végrehajtására kiadott 9/1969. (XII. 29.) MM rendelet (a továbbiakban: „Vhr.”) 1. §-a ezzel tartalmában megegyező szabályozást tartalmazott.

A fentiek alapján az eljáró tanács megállapítja, hogy az az arcutterv, amelyet S. A. (a továbbiakban: „felperes”) a per irataiban saját alkotásaként jelölt meg, a szerzői jogi szabályok által védett alkotásnak minősül.

Ad 2. Az eljáró tanács megállapítja, hogy a peres felek eltérő nyilatkozatokat tettek a szerzőség kérdésében, mivel a felperes magát nevezte meg szerzőnek, miközben alperesek felperes szerzőségét vitatják.

A peres felek eltérő nyilatkozatából adódóan a szerző személyét az eljáró tanács számára átadott bizonyítékok alapján lehet és szükséges megállapítani.

Az eljáró tanács megállapítja, hogy a számára átadott iratok között nem található olyan felhasználási szerződés, amely alapján a szerző személye egyértelműen megállapítható lenne. Ennek oka, hogy a peres felek az eljárás során olyan nyilatkozatokat tettek, mely szerint a felhasználás alapjául szolgáló szerződést nem tudják az eljáró bíróság számára átadni. Azonban az eljáró tanács számára átadott egyéb bizonyítékok alapján egyértelműen kijelenthető, hogy a perbeli arculat és logó szerzője a felperes.

Az eljáró tanács meg kívánja azonban azt is jegyezni, hogy a szerző személyére vonatkozóan az Szjt. 94/B. §-a megdönthető vélelmet határoz meg. E szerint, ellenkező bizonyításig azt kell szerzőnek tekinteni, akinek nevét ilyenként a szokásos módon feltüntették. Az eljáró tanács megállapítja, hogy a per tárgyát képező alkotásoknak – a felperes 2008. március 25. napján kelt „érdemi észrevétel” elnevezésű irata szerint – ismert olyan publikációja, amely a felperest jelöli meg azok szerzőinek, miközben nem ismert olyan publikáció, amely a felperestől eltérő személyt jelölne meg szerzőként. E tényből az következik, hogy az ellenkező bizonyításig az alpereseket terhelné annak bizonyítása, hogy nem felperes a per tárgyát jelentő művek szerzője.

Ad 3–4. Az eljáró tanács, miután megtekintette a 2000. évben készített „módosított arculatot”, azt állapította meg, hogy az – összevetve annak 1991-ben készített eredeti változatával – nem tekinthető önálló (származékos) szerzői műnek. E következtetésre elsősorban azért jutott az eljáró tanács, mivel megítélése szerint a „módosított arculat” elkészítése során nem került sor olyan alkotó folyamatra, amelynek eredményeként a „módosított arculat” az eredetivel összevetve egyéni, eredeti jelleget mutatna.

Az eljáró tanács azt is megvizsgálta, hogy a „módosított arculat” elkészítője (megrendelője) megsértette-e a felperesnek az új Szjt. 29. §-a szerinti átdolgozáshoz fűződő kizárólagos vagyoni jogát. E körben az eljáró tanács azt állapította meg, hogy az eredeti arculat módosítása – épp a „módosított arculat” már említett egyéni, eredeti jellegének hiánya miatt – nem érte el az átdolgozás szintjét. Az eljáró tanács ugyanakkor azt is hangsúlyozni kívánja, hogy a szerzői művek engedély nélküli módosítása (torzítása, csonkítása) még a kizárólagos vagyoni jogok sérelme hiányában is megvalósíthatja/megvalósítja a szerzők személyhez fűződő jogának sérelmét.

Ad 5–6. A „módosított arculat” készítőjének (megrendelőjének) a módosítások jogszerű elvégzéséhez be kellett (volna) szereznie az eredeti szerző hozzájárulását, mivel az a szerző személyhez fűződő jogait érinti. Ha ilyen hozzájárulással nem rendelkeztek a felperes részéről, úgy megsértették a felperesnek az új Szjt. 13. §-a szerinti, a mű egységét oltalmazó, személyhez fűződő jogát, mivel a végrehajtott módosítások az eredeti szerző hírnevére sérelmesek.

Az eredeti (1992-es) logó egyebek mellett hangsúlyos szerkesztési vonalaival, a talpas „B” betű íveinek megrajzolásával és a csepp konkrét, szerkesztett körvonalával egy tervezett,

szerkesztett embléma, amelyet a csepp plasztikájának érzékeltetésére finom átmenettel jelenít meg, kontrasztot képezve a kemény vonalakkal.

Az áttervezett logóban mindezek eltűnnek, a szerkesztési vonalak részbeni meghagyásával, de kivilágosításával a forma, a kör megjelenik, de a szerkesztett „B” betű helyett csak „B” betű marad, ami lényegében csupán arányaiban ugyanaz, mint az eredeti. A csepp kontúrja sem jelenik meg, és a négyzet és a kör közötti terület is egy tónust kap. Más betűtípussal és formában írják fel a „Béres csepp” szavakat is. Ezt a logót az eredeti tervhez képest megváltoztatták – bár arányait megtartották –, és ezzel lényeges látványbeli módosítást hajtottak végre. Az elvégzett módosítás ahhoz hasonlít, mintha Leonardo da Vinci Vitruvius című világhírű tanulmányrajzát, (ahol körben ábrázolva mutatja meg az aranymetszés szabályait egy emberi alakon keresztül,) megfosztanánk a körtől, és az alakot színes tónussal töltenénk ki...

Az eredeti „Béres csepp” embléma korábbi publikálása egyértelműen a felperes szellemi terméke, amelynek megváltoztatása, eltorzítása sérti a szerző személyhez fűződő jogát. Az Szjt. által megkívánt hozzájárulás létre utaló dokumentumot az eljáró tanács számára átadott iratok pedig nem tartalmazznak.

Az eljáró tanács rögzíteni kívánja, hogy a „módosított arculat” elkészítése során végrehajtott módosítások túlmennek azon a körön, amelyek a mű felhasználásához elengedhetetlenek vagy nyilvánvalóan (pl. az alkalmazott nyomdatechnikához) szükségesek lennének, ezért arra az új Szjt. 50. §-a nem alkalmazható.

Ad 7–8. A felperes 2006. november 8. napján kelt keresetlevelében nem szerzői jogi alapon, hanem a Ptk. kártérítésre vonatkozó rendelkezései alapján, „kártérítés” jogcímen kérte az alpereseket kötelezni a felperes személyhez fűződő jogának megsértése miatt. Miközben az új Szjt. 94. § (2) bekezdése alapján a felperes valóban követelhet szerzői joga megsértése esetén a polgári jogi felelősség alapján kártérítést, annak összecszerúsége azonban – elsősorban a polgári jogi felelősség területén érvényesülő szubjektív szempontok miatt (Ptk. 339. §-ának második mondata) – kívül esik a Szerzői Jogi Szakértő Testület hatáskörén.

A felperes 2008. április 23. napján kelt „érdemi észrevételei” között keresetét úgy módosította, hogy a kártérítést a felperes vagyoni jogának megsértése miatt kéri megfizetni. E körben az eljáró tanács arra kíván rámutatni, hogy álláspontja szerint a felperes vagyoni joga – az arculat engedély nélküli módosításával – nem sérült, így ezen a jogcímen a felperes kártérítés sem illeti meg.

Ad 10. Az eljáró tanács megállapítja, hogy a felperes által csatolt bizonyítékok alapján egyértelműen kijelenthető, hogy a perbeli logó eredeti szerzője a felperes. Az eljáró tanács ugyanakkor arra is fel kívánja hívni a figyelmet, hogy az új Szjt. 94/B. §-a szerint egyébként is az alpereseket terhelné annak bizonyítási terhe, hogy a perbeli arculat szerzője nem a felperes.

Ad 11. Az eljáró tanács megállapítja, hogy a felperes által csatolt CD-ROM-on a per anyagaihoz csatolt grafikák láthatóak, amelyek szerzősége kérdésében az eljáró tanács már állást foglalt.

Ad 12–13. A hivatkozott kérdések megválaszolására – mivel azok a szerzői jogi vita eldöntése szempontjából nem relevánsak – a Szerzői Jogi Szakértő Testületnek nincs hatásköre. Az eljáró tanácsnak a szerzőség, illetve a szerzői jogok megsértése vonatkozásában tett megállapítása miatt a kérdésekre adandó válaszok a szerzői jogi vita szempontjából irrelevánsak.

Dr. Győri Erzsébet, a tanács elnöke

Dr. Békés Gergely, a tanács előadó tagja

Benczúr Gyula, a tanács szavazó tagja

Válogatta és összeállította: dr. Kiss Zoltán

AZ EURÓPAI SZABADALMI AKADÉMIA A FELHASZNÁLÓORIENTÁLT WEBLAPOKRÓL

2008 novemberében Lille-ben tartott továbbképzést az Európai Szabadalmi Akadémia. A háromnapos szemináriumon, amelynek a címe: *User-oriented web-site concepts* volt, 14 országból 21 olyan szakember vett részt, aki az őt delegáló nemzeti hivatalban informatikai, illetve webfejlesztéssel foglalkozik. Az előadók között egyetemi oktató, nemzeti hivatali informatikai vezető, webfejlesztő, szabadalmi adatbázisok fejlesztésére szakosodott cégvezető éppen úgy volt, mint a világ egyik legnagyobb és legismertebb televíziótársaságának kreatív igazgatója vagy a nemzetközi szellemi tulajdon-védelmi szervezetek képviselői.

HIVATALI HONLAP HELYETT IPARJOGVÉDELMI PORTÁL

Franciaországban a párizsi központi iparjogvédelmi hivatal mellett tizenhat regionális hivatal működik, amelyek közül az egyik legfontosabb az iparáról híres Nord-Pas-de-Calais régiót ellátó lille-i hivatal.

Az iparjogvédelmi tevékenységet ma már elképzelni sem lehet honlapok nélkül, ezért a francia nemzeti hivatal (INPI) nagy gondot fordít honlapjának korszerűsítésére, hatékonyságának növelésére. Az INPI informatikai vezetője mutatta be azt a másfél évig tartó fejlesztést, amelynek eredményeképpen az intézmény korábbi hivatali honlapját gazdag elektronikus szolgáltatásokat kínáló portállá fejlesztették.

Az INPI saját bevételből gazdálkodó közhivatal, amely a gazdasági, ipari és foglalkoztatási minisztérium felügyelete alá tartozik. 2007-ben a francia nemzeti hivatal 191 millió eurós bevételt ért el; 17,1 ezer szabadalmi, 74,4 ezer védjegy- és 72,8 ezer iparforma-bejelentést fogadott nemzeti úton. Mindezek mellett a hivatal vezeti a nemzeti kereskedelmi és cégadatbázist (National Register of Commerce and Companies – RNCS), amelyben 415,3 ezer bejelentőt regisztráltak.

Alaptevékenysége mellett az INPI aktívan részt vesz a szellemi tulajdon-védelemmel kapcsolatos hamisítás elleni küzdelemben, az iparjogvédelemmel összefüggő jogi szabályozás kialakításában, valamint a nemzetközi szervezetek (WIPO, EPO, OHIM) munkájában. A hivatal mindezt a feladatot 800 alkalmazottal látja el.

2007-ben a hivatal új portállal jelent meg az interneten. A fejlesztés nagy sikert hozott: a 2 millió látogató (ez a szám 6,8%-kal több lett az előző évinél) 17 millió oldalt tekintett meg. A felhasználói visszajelzések egyértelműen pozitívak: jó a fogadtatása a portál szerkezetének, a grafikának, sokan kattintanak rá a gyakran ismételt kérdésekre (FAQ). A fejlesztési projekt 18 hónapig tartott. Az internetes portál kialakítására 250 ezer eurót, a párhuzamosan elkészült intranetre pedig 150 ezer eurót fordítottak. A portál éves karbantartási költsége 100 ezer euró.

A portált külső cég fejlesztette. Kialakításával kapcsolatban a hivatal óhaja a következő volt: a felhasználó maximum három egérgattintással találja meg a keresett információt, tudja meg a legfontosabbakat az eljárásokról, illetve indíthassa el az általa kiválasztott iparjogvédelmi procedúrát (például az elektronikus bejelentést).

A portál fő szerkezeti elemei:

- szabadalmi információk keresése az Espacenet adatbázisban,
- keresés a Patent Registerben,
- védjegykereső szolgáltatás,
- formatervezési minták keresése,
- Euridile – cégadattbázis,
- szabadalmak, illetve védjegyek online bejelentése,
- iparjogvédelmi oktatás,
- szabadalmi ügyvivők adatbázisa.

Az elkészült portál szerkezete:

- Jobb oldalon kaptak helyet az adatbázisok és az elektronikus szolgáltatások, köztük a hivatalos közlöny (az ábrán 1. számmal jelölve).
- A jobb felső harmadban érhető el az iparjogvédelmi eljárások az egyes oltalmak szerint (az ábrán 2. számmal jelölve).
- Közvetlenül az eljárások alatt lehet az űrlapokat és a költségeket megtalálni (az ábrán 3. számmal jelölve).
- A képernyő bal alsó sarkában olvashatók a gyakran ismételt kérdések (az ábrán 4. számmal jelölve).
- Középpont a hivatal éppen aktuális szlogenje, alatta a hírek és az eseménynaptár látható. A mellette lévő keretben olvasható kérdésekre kattintva a legfontosabb tudnivalókra kaphat választ a látogató: mi az az iparjogvédelem? Miért kell, illetve hogyan lehet védeni az alkotásokat? Hogyan lehet küzdeni a hamisítás ellen? Az utolsó két elemre kattintva lehet megismerni az iparjogvédelem legfontosabb szereplőit, illetve jellemző adatait.
- A képernyő jobb alsó sarkában a hamisítás elleni küzdelem egyszerű, de szellemes logója látható: a behajtani tilos táblát formázó piros kör felső részén a hamisítás szó, középpont a „NON MERCI” („KÖSZÖNÖM, NEM”) felirat olvasható. A hamisítás elleni kampány logója mellett kapott helyet a céginformációs adatbank, az Euridile.

2009-re kétmillió látogatót várnak és 20 millió letöltött oldalt terveznek a francia iparjogvédelmi hivatal portálján.¹ A szeminárium résztvevői elismeréssel nyilatkoztak az új portálról, bár volt, aki szóvá tette az angol nyelvű verzió hiányát.

¹ <http://www.inpi.fr/> (a portál csak francia nyelven férhető hozzá)

inpi
INSTITUT NATIONAL
DE LA PROPRIÉTÉ
INDUSTRIELLE

Liens utiles • Lettres d'information • Fils RSS • FAQ • Contacter l'INPI • Plan du site

Recherche Recherche avancée

Procédures by theme 2

Marques Brevets Dessins et modèles Sociétés - Register
Tous nos formulaires Tout nos tarifs Annuaire des Conseils en PI

Services et prestations

Vos recherches & démarches en ligne

- Accès aux bases de données
- FR Espôcent, Icomarques, Eureka, Pluquaq
- Télécharger les BOP
- Brevets : dépôt en ligne (abonnés)
- Marques : **Marques** **Abonnés**

L'INPI le fait pour vous

- Recherche Marques
- Recherche Noms de sociétés
- Pré-diagnostic propriété industrielle

L'enveloppe Soleau

- L'enveloppe seule en pratique
- Tous nos services

Forms & fees 3

Databases and e-services 1

Actualités - Agenda 4

- "Un brevet français plus attractif que les autres de moins de 1000 salariés"
- Salon des entrepreneurs Lyon Rhône-Alpes
- Enjeux et bonnes pratiques de la propriété industrielle
- Toutes les actualités
- Consulter l'agenda

La propriété industrielle

- Qu'est-ce que la PI ?
- Pourquoi protéger ses créations ?
- Comment protéger ses créations ?
- Se former à la PI
- Lutter contre la contrefaçon
- Les chiffres de la PI
- Les acteurs de la PI

L'INPI vous répond

Comment vérifier la disponibilité du nom que j'ai choisi pour ma future société ?

→ Toutes les FAQ

FAQ 4

Marchés publics • Mentions légales • Crédits • Accessibilité

11/01/2009

INPI - Copyright 2008 - All rights reserved

5

1. ábra: A Francia Nemzeti Iparjogvédelmi Hivatal új portáljának fő elemei²

² Részlet F. R. Hannart: From a corporate site to the INPI „services portal” c. előadásából

A szeminárium holland résztvevője elmondta, hogy az ő hivataluk más utat választott: mindössze három hónap alatt, csakis ingyenes, nyílt hozzáférésű szoftverekkel készítették el az új honlapot.

Külön előadás keretében számoltak be arról, hogyan gazdagítják az INPI portáljának tartalmát a felhasználóktól érkező kérdésekkel. Lille-ben a regionális hivatal ügyfélszolgálatára napi 700-800, főként iparjogvédelmi tárgyú telefonhívást kap. Egy nemrég lefolytatott felmérés szerint az érdeklődők 60%-a telefonálás előtt már tájékozódott a portálon, de az ott talált információk nem bizonyultak elegendőnek. A regionális hivatal ügyfélszolgálatára rögzíti a beérkező hívásokat, amelyekből adatbázist épít, és a telefonon érkező, közérdeklődésre számot tartó kérdésekkel folyamatosan frissíti az interneten elérhető „Gyakori kérdések” rovatot.

AZ ANGOL HIVATAL ONLINE SZOLGÁLTATÁSAI

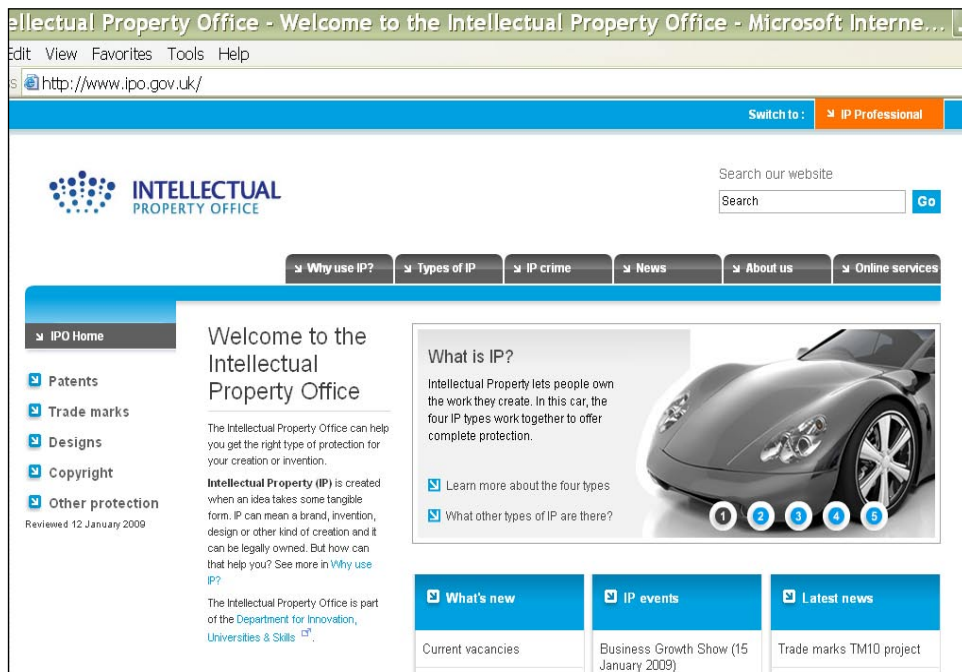
Az Egyesült Királyság iparjogvédelmi hivatalának honlapjáról napi átlagban 66 ezer oldal töltene le. 2007-ben a központi ügyfélszolgálat 92 ezer telefonhívást regisztrált, 12 ezer e-mailt és 400 levelet kapott, 230 látogatót fogadott.

Az angol hivatal honlapja a következő célokat hivatott ellátni: a szellemi tulajdon-védelem tudatosítása, a területtel kapcsolatos politika alakítása, a szellemi tulajdon-védelmi ismeretek átadása és e téren a tudatosság növelése.

A honlap kialakításának pillérei: a meglévő információk, a hivatal szellemi tőkéje, a külső kilátások és a folyamatos párbeszéd. A rendelkezésre álló információk közül az előadó a következőket tartotta fontosnak kiemelni: a webstatisztika, a gyakran ismételt kérdések, a központi ügyfélszolgálat tapasztalatai, a reklamációk és más ügyfélvi visszajelzések, valamint a társintézmények honlapjainak szolgáltatásai.

Az angol hivatal a franciához hasonló következtetésekre jutott: a felhasználói szükségleteket aszerint lehet csoportosítani, hogy milyen a használók iparjogvédelmi tudásszintje és adatbázis-keresési tapasztalata, illetve, hogy milyen típusú és milyen szintű információkra van szükségük. Az előadó a következőkben összegezte a honlapfejlesztés során szerzett tapasztalatokat: nem lehet eléggé odafigyelni a felhasználókra, akikhez a lehető legközelebb kell kerülni. Minden szinten és minden posztra olyan alkalmazottakat kell állítani, akik alkalmasak az ügyfelekkel, felhasználókkal való elmélyült foglalkozásra, szakszerű bánásmódra.

A hivatal azzal is az iparjogvédelmi tudatosságot növeli, hogy már a honlap nyitóoldalán látványosan, közérthetően hívja fel a figyelmet arra, hogy a hétköznapi élet legtöbb használati tárgya iparjogvédelmi oltalmat élvez.

2. ábra: Az Egyesült Királyság Szellemi Tulajdon-hivatalának honlapja

ESETTANULMÁNY A BELSŐ PIACI HARMONIZÁCIÓS HIVATAL FELHASZNÁLÓBARÁT HONLAPJÁNAK KIALAKÍTÁSÁRÓL

A Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (BPHH – Office for Harmonization in the Internal Market) öt nyelven hozzáférhető honlapjának új változata a következő alapelvekre épül: a honlap legyen

- átfogó, mindenre kiterjedő,
- könnyen hozzáférhető,
- aktuális tartalmú,
- logikusan felépített.

A hivatal új honlapja igyekszik a fenti elveknek megfelelni. A BPHH kiemelt figyelmet szentel a felhasználók igényeinek, visszajelzéseinek. Amint a következő képernyőképen látható, 2009 elején felhasználói elégedettségmérés kezdődik a BPHH-nál, amelybe valameny-nyi, 2008-ban a hivatallal kapcsolatba került felhasználót igyekeznek bevonni.

3. ábra: A BPHH honlapja

Az új honlappal kapcsolatos eddigi visszajelzések többnyire pozitívak voltak, de érzékelhető, hogy még több energiát kell a kommunikációra, a felhasználókkal való folyamatos kapcsolattartásra fordítani. Az ügyfelek jól fogadták azt a fejlesztést, amely lehetővé teszi, hogy biztonságos felületen keresztül, adataik egyszeri megadásával tudják követni ügyeik állását, kereshessenek az adatbázisokban, kommunikálhassanak a hivatal ügyfélszolgálatával, indíthassanak új online bejelentést stb. Egyértelműen pozitív fogadtatásra lelt az eljárások költségeinek többszöri csökkentése.

AZ OECD ÚJ KERESŐRENDSZERE

Komoly kritikák fogalmazódtak meg az OECD korábbi online szolgáltatásaival kapcsolatban: túl sok tudásra volt szükség a megfelelő adatok kikereséséhez, a külső felhasználók nehezen tudták megtalálni a megfelelő adatokat, testreszabott beállításokra nem volt lehetőség, a keresőrendszer lassan működött stb.

2007-ben kezdték az új lekérdező rendszer, a *Query Wizard for International Development Statistics* fejlesztését. A QWIDS keresőrendszer iránt megfogalmazott követelmények: le-

gyen könnyen használható, ne kelljen hozzá ismerni sem az adatbázist, sem a statisztikai táblák belső szerkezetét, ne kérjen azonosító adatokat a felhasználóktól, platformfüggetlen legyen, gyorsan működjön, használja a meglévő infrastruktúrát stb. – mindezt összefoglalva: az új keresőrendszer felhasználóközpontú tervezési eljárással készüljön. A fejlesztés során korszerű projekttervezési módszereket alkalmaztak – ez tette lehetővé, hogy a munkacsoport tagjai sok ezer kilométer távolságra dolgozzanak egymástól.

A felhasználók három nagy célcsoportját különítették el: az adatbázis-használati hozzáértés szempontjából a három csoport a kezdőktől a haladó szintű felhasználókon át a szakértőig terjed. Nagyjából ez a tudásszint jellemzi a szakmai érdeklődés szerint elkülöníthető három csoportot is: az elsőbe a nagyközönség, a másodikba az oktatási szféra, a média és a szakemberek tartoznak, a harmadikat a kutatók és a statisztikai adatszolgáltatók alkotják. E szempontok alapos elemzése után megalkották a „Personákat” – a Personák³ a felhasználók archetípusai, amelyek legfőbb jellemzői alapján pontosan meghatározták az egyes profilokat. A fejlesztés során a kidolgozott felhasználói profilok szemszögéből elemezték a kialakítandó felhasználói interfészt, a portál funkcionalitását, a navigációs eszközöket.

A QWIDS keresőrendszer 2008 decemberétől érhető el az OECD portálján.⁴

A PORTÁLFEJLESZTÉS ÁLTALÁNOS ELVEI

Kik a tényleges felhasználók? Milyen tudással, fogalmi készlettel, szókinccsel rendelkeznek? Milyen célból érkeztek a szóban forgó honlapra? Hogyan tudják a céljaikat megfogalmazni? Mivel foglalkoztak, mielőtt rákattintottak volna a honlapunkra? Hogyan lehet mérni a felhasználók elégedettségét?

Mindezekre a kérdésekre nagyon fontos (volna) megtalálni a választ, hiszen ezzel biztosítható, hogy egy jelentős ráfordítással elkészített honlapszolgáltatás valóban hatékony és eredményes legyen, amely együtt jár a felhasználók elégedettségével.

Világszerte intenzív kutatások folynak a felhasználók szokásainak megismerése érdekében. A professzionális webfejlesztők abból indulnak ki, hogy a felhasználó mindig valamilyen cél elérése érdekében hív be a képernyőjére egy honlapot. A felhasználók kattintásaiából mindig kikerekedik egy történet, amely legtöbbször nemcsak az adott pillanatról szól, hanem sokat elárul a felhasználó személyiségéről, késztetéseiről, elfoglaltságáról. Sajnos a honlaptervezők többségének a tudása nem terjed túl a legegyszerűbb feladatokon, ezért többnyire nem törődnek a felhasználók célcsoportjait jellemző fontos szempontokkal.

A fejlesztők szempontjából a legfontosabb, hogy a lehető legpontosabban meg tudják fogalmazni a honlap leendő felhasználóinak az igényeit. A sok szakmai információt tar-

³ A Persona tervezési folyamatról a <http://www.designstamp.com/> oldalon lehet tájékozódni.

⁴ <http://stats.oecd.org/qwids/>

talmazó honlapokon általában három felhasználói csoportot szoktak megkülönböztetni: a kezdőket, a haladókat és a szakértőket. Az egyik legnehezebb feladat ugyanazon a honlapon e három, egymástól eltérő tudással bíró csoport igényeit kielégíteni.

A szakmai igények mellett a honlapnak egyéb feltételeknek is meg kell felelnie – ezek közül a legfontosabb a számítógéppel végzett munka környezeti feltételeinek kialakítása, beleértve a használhatóságot nagyban befolyásoló interfészt. A tervezés során mindenképpen figyelembe kell venni az ergonómiai követelményeket megfogalmazó nemzetközi szabvány előírásait.⁵

A felhasználók igényeihez alkalmazkodó honlaptervezés iteratív folyamat, melynek során lépésről lépésre kell közelíteni a végső célhoz: meg kell találni a felhasználók céljai és az üzleti célok közötti legjobb kompromisszumot. Az elképzeléseknek megfelelő prototípus kialakítása után azt többirányú tesztelésnek kell alávetni. A tesztelés legfontosabb része a felhasználók visszajelzéseinek elemzése. Az alapos, körültekintő tervezésbe befektetett munka viszont busásan megtérül a honlap majdani forgalmán.

IPARJOGVÉDELEM ÉS WEB 2.0

Az újgenerációs webfejlesztés lényege: a felhasználók is aktívan bekapcsolódnak az online tartalom előállításába. Az innovatív szemléletű megoldások közül az iparjogvédelmi hivatalok honlapján is hatékonyan lehet alkalmazni az RSS szolgáltatást (a felhasználó közvetlen értesítést kap az őt érdeklő új tartalom honlapra kerüléséről), a felhasználók által leggyakrabban keresett fogalmakból álló kulcsszófelhő megjelenítését, a honlapok – bizonyos keretek közötti – personalizációját, a véleménynyilvánításra szolgáló felhasználói fórumot stb.

A szemináriumon a BBC kreatív igazgatója több példát mutatott be a felhasználók által kialakított egyéni honlapok közül. A BBC online szolgáltatásának 38 millió rendszeres felhasználója van világszerte. A bbc.co.uk doménnév alatt 2000 különböző oldalt készítenek központilag. Nemrégén lehetővé tették, hogy a felhasználók összeállítsák a számukra legérdekesebbnek tartott elemekből saját BBC-oldalukat. A vártnál lényegesen több felhasználó élt ezzel a lehetőséggel. Először sokan csak a honlap színét változtatták meg, de kisvártatva kialakultak a fő érdeklődési csoportok: a gyermekneveléssel, sporttal, főzéssel, utazással kapcsolatos egyéni oldalak, amelyek aztán csoportokká szerveződtek. Mára sokan teremtették meg a lehetőséget arra, hogy a hozzájuk hasonló érdeklődésűekkel együtt közösségi oldalakat építsenek.

⁵ ISO 9241 A képernyős megjelenítőkkel végzett irodai munka ergonómiai követelményei – <http://www.mszt.hu>

KÁRTEVŐ KIBERKALÓZOK

A honlap elkészülte után a tulajdonost nem várt, kellemetlen meglepetések érhetik. Ismeretes a cég- és doménnevek, valamint a védjegyek közötti összefüggés – ezért került a kiberkalózkodás az Európai Szabadalmi Akadémia szemináriumának napirendjére.

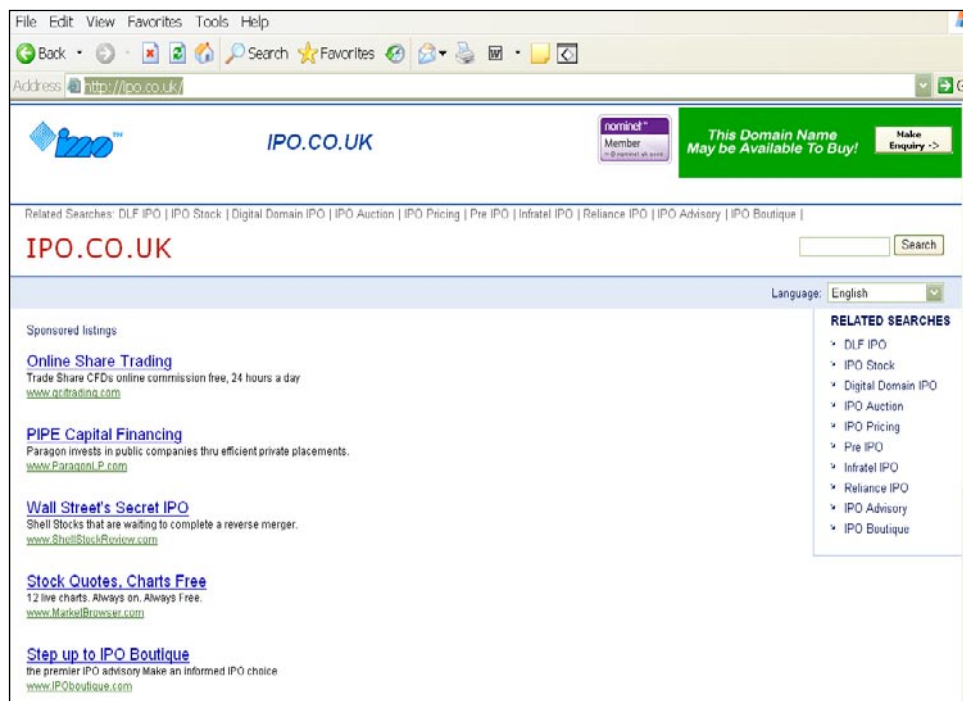
A mobbing a munkahelyi pszichoterrort, a munkatársak ellehetetlenítését jelenti. A célpontra állított dolgozó ellen a kollégák összehangolt akciót intéznek annak érdekében, hogy a kiszemelt áldozat minél előbb távozzon a közösségből. A *cybermobbing* hasonló akciószorozatot jelent, csak éppen a virtuális térben végrehajtva: például, amikor a konkurensok megpróbálnak minden eszközzel lehetetlenné tenni egy vállalkozást.

Ennek a hadjáratnak a része lehet két, az interneten meglehetősen elterjedt, a doménnév-regisztrációhoz kapcsolódó cselekmény: a *cybersquatting*, illetve a *typosquatting*. Az első fogalom azt takarja, amikor a regisztráló tudatosan egy ismert cég vagy márka nevére utaló doménnevet jegyeztet be a sajátjaként. Ezt pedig azért teheti meg, mert amíg a cégbejegyzés és a védjegyrajstromozás törvényileg szabályozott, kötelezően lefolytatandó eljáráshoz kötött, addig a doménnévbejegyzés liberalizált, főszabálya az elsőbbség: általában az kapja meg a doménnevet, aki előbb jelenti be az igényét. Eddig is szép számmal voltak konfliktusok abból, hogy élelmes emberek „lecsaptak” ismert intézmények, cégek nevére vagy márkanevére. Ugrásszerűen megnőtt a rosszindulatú doménnév-regisztrációk száma, amióta Európában nemcsak az országszintű felső domének, hanem az ágazatra, tevékenységre stb. utaló doménnevek (.info, .travel stb.) alatt is lehet regisztrálni.

A doménnevek tehát üzleti azonosítóként működnek, akárcsak a védjegyek és a földrajzi árujelzők. A védjegytulajdonosok viszont azért lajstromoztatják védjegyeiket, hogy ezek segítségével növeljék üzleti bevételeiket, tehát nem nézhetik ölbe tett kézzel, hogy mások bitorolják a nevüket vagy a termékük márkanevét. Sok per zajlott már e tárgyban, és még több üzleti tranzakció ment végbe azok között, akiknek sikerült a doménnév eladásában megegyezniük. Igazán érdekes jogesetek akkor keletkeznek, amikor mindkét fél úgy érzi, joga van a kérdéses név használatára, és a doménnév tulajdonosát sem rosszhiszeműség, sem indokolatlan üzleti haszonszerzés nem motiválta a név bejegyzése során.⁶

A szemináriumon nem hangzott el, de a fentiekhez érdekes illusztráció a következő: az angol hivatal nevéből és az Egyesült Királyság közdoménnév-használati szokásaiból képezzünk egy internetcímet: <http://ipo.co.uk/>. Ezen a címen nem az iparjogvédelmi hivatal, hanem egy másik oldal található, rajta a felhívás: ez a doménnév eladó.

⁶ Cserba Veronika–Lendvai Zsófia: A doménnév-regisztráció és a doménnevekkel összefüggő jogérvényesítés. Fehér könyv a szellemi tulajdon védelméről. MSZH, 2006; <http://www.mszh.hu/domen/Feher-Konyv-Domen.pdf>

4. ábra: A <http://ipo.co.uk> címen elérhető weblap

A cybersquatting esetében még éppen elképzelhető, hogy jó szándékú meggyőződés vezeti a doménnev-tulajdonost, a typosquatting viszont mindig rosszsziszteműségről árulkodik. Ezek a kiberkalózok arra építik számításaikat, hogy az emberek gyakran vétenek gépelési hibát – vagy véletlenül, vagy azért, mert nem tudják pontosan a doménnevet. A mások sikeres domén-, cég- vagy márkanévét egy-két karakter módosításával bejegyző doménregisztrálók visszaélnak ezzel a helyzettel, és a maguk javára fordítják a felhasználók millióinak napi sok milliószor elkövetett, tudáshiányból adódó „mellényúlásait” vagy figyelmetlenségéből bekövetkező elgépeléseit.

A különböző leírási variációkat (pl. mikrosoft.com, indeksz.hu stb.) bejegyeztető regisztrálónál is súlyosabb bünt követnek el azok a kiberkalózok, akik úgy változtatják meg egy ismert márka védjegyéből képzett doménnevet, hogy az eredeti, jó hírű név ezáltal negatív kontextusba kerül. A nemzetközi joggyakorlat általában a létező védjegyből és egy negatív kifejezésből álló doménnevet összetéveszthetőnek tartja az érintett védjeggyel, így az eredeti tulajdonos jogi úton érvényt szerezhet igazának, amelynek során követelheti a jó hírű név rontó doménnev megszüntetését, de még kárának megtérítését is.

Sok országban az iparjogvédelmi hivatalok feladatai közé tartozik a védjegyoltalom megadása, de a francia hivatal ezen túlmenően még a cégnyilvántartást is ellátja: náluk kell regisztráltatni az újonnan alakuló vállalkozások nevét. A doménnév-regisztráció viszont nem tartozik a védjegyhivatalok feladatkörébe, ezért számtalan esetben a különböző vállalkozások, magánszemélyek érdekei összeütközésbe kerülnek egymással.

Dr. Tószegi Zsuzsanna

KÖNYV- ÉS FOLYÓIRATSZEMLE

Philip Auerswald & Ant Bozkaya (szerk.): Financing Entrepreneurship (Vállalkozásfinanszírozás). Edward Elgar, 2008; ISBN: 978-1-84542393-3

Szükségképpen kezdjük azzal, hogy e könyv címének fordítása magyarázatot igényel, ami egyúttal tárgyának közelebbi meghatározását is adja. Nincs ugyanis általánosan elfogadott magyar kifejezésünk arra, amit az „entrepreneurship” fed, még akkor sem, ha annak többes jelentéséből elhagyjuk, hogy elvont fogalomként is jelöl bizonyos vállalkozói tevékenységeket. Nem lenne célszerű itt belebonyolódnunk annak fejtegetésébe sem, mi a különbség a „vállalkozás” és a „vállalat” fogalmak gyakorlati gazdasági tartalma között. A gazdasági szereplőknek azt a körét, amelynek finanszírozásáról a könyv szól, a legjobban a következőképpen határozhatjuk meg: A „vállalkozás” itt az olyan kisebb vállalatokat jelenti, amelyek kényszerűen is dinamikus és rugalmas üzleti stratégiával igyekeznek fennmaradni, s ennek érdekében készek a szükséges alkalmazkodásra, változásokra, fejlesztésre, innovációs munkára. Ennek a körnek az elitjét nevezi a szakirodalom jó növekedési képességű vállalatoknak, s kezeli őket illetéknként a bölcs gazdaságpolitika.

A vállalatoknak az előzőek szerint meghatározott körét tekintve elismert tény, hogy éppen e jellemzőikből adódóan ezek adják a modern gazdaságok innovációs potenciáljának igen számottevő hányadát, annak minden pozitív hozadékaival és jelentőségével. Az innovációs potenciállal kéz a kézben jár a gazdaságok alkalmazkodóképessége, amelynek fenntartásában így szintúgy nagy a szerepük és a jelentőségük. Elismert továbbá, hogy e vállalati kör ugyancsak nélkülözhetetlen a foglalkoztatottság, a munkahelyek fenntartásában. Cáfolhatatlan bizonyítéka ennek, hogy a szabad piacgazdaság legfőbb zászlóvivője, az Egyesült Államok kormányzati szervet és jelentős kormányzati programot hozott létre a vállalatok e tárgan vett körének támogatására, létrejöttük, működésük és növekedésük segítésére. A Small Business Administration (SBA) 1953-ban létesítették a szövetségi kormányzat önálló ügynökségeként, azzal a céllal, hogy a kisvállalkozások segítésével és érdekeik védelmével járuljon hozzá a szabad versenypiac megőrzéséhez, s az amerikai nemzetgazdaság fenntartásához és erősítéséhez (vannak emellett egyéb társadalompolitikai céljai is). Azóta programjai keretében közel 20 millió kisvállalkozásnak nyújtott segítséget közvetlenül vagy közvetve, s ezzel a kormányzat leginkább költséghatékony eszközévé vált a gazdaságfejlesztésben – ami nyilvánvalóan a szóban forgó vállalati kör nemzetgazdasági jelentőségét is mutatja.

A gazdasági szakkönyvekben a világhírességek közé tartozó Elgar sorozatot – az ő elnevezésükkel Nemzetközi Könyvtár – szentel e vállalkozásoknak, érdemben a rájuk vonatkozó tudománynak. Ez a kötet a 12. ebben a sorban. Az előzőek közt találhatók egyebek közt: *Corporate Entrepreneurship and Growth*, ahol a „corporate entrepreneurship” érdemben a cégek olyan vállalkozásait jelenti, amelyek keretében azok jelentős mértékben kilépnek szokásos tevékenységeik keretei közül abból a célból, hogy új üzleti lehetőségeket tárjanak

fel, illetve hozzanak létre a maguk számára, és/vagy új erőforrásokat, kompetenciákat teremtsenek maguknak, illetve vonjanak be a tevékenységükbe, ennek segítségével is növelve eredményességüket és értéküket / The Economics of Entrepreneurship (A vállalkozás gazdaságtana) / Entrepreneurship and Technology Policy (Vállalkozás és technológiapolitika) / Technological Entrepreneurship (Technológiai alapú vállalkozások) / Entrepreneurship and Economic Growth (Vállalkozás és gazdasági növekedés).

Apró és nem is alaptalan pátosszal elmondható egyrészt, hogy e vállalati kör fentebb vázolt tulajdonságai, a belőlük táplálkozó hozadékok áldást jelentenek a nemzetgazdaság számára, másrészt viszont átokként ülnek e vállalatokon, legalábbis a külső finanszírozáshoz jutásuk tekintetében. Ismert és sokszor felhozott tény, hogy az ilyen cégek jóval nehezebben jutnak banki finanszírozáshoz, mert ugyancsak e jellemzőikből adódóan nem felelnek meg a jól kiszámítható tevékenységekhez szabott, óvatos banki hitelbírálat követelményeinek. Kritikus jelentőségű mind e vállalkozások, mind a nemzetgazdaságok, s nem kevésbé a gazdaságpolitikai döntéshozók, valamint az ilyen kérdésekkel foglalkozó véleményvezérek számára, hogy ez nem értelmezhető a bankok hibájaként, hanem egyértelműen a pénzügyi rendszer működési sajátossága, amelyet e vállalatok e rendszer fogyatékoságaként érzékelnek.

Ezek a vállalatok külső – azaz nem a tulajdonosaiktól származó – finanszírozáshoz intézményesen legfőképp a következő forrásokból juthatnak: a kereskedelmi bankoktól, az értékpapírtőzsdék és a befektetési szolgáltatók közvetítésével a befektetőktől, valamint a kockázati tőkétől. A kereskedelmi bankoknak minden fejlett ország modern szabályozása erős óvatossági (prudenciális) szabályok betartását írja elő kihelyezéseikben. Ennek következtében e bankok inkább csak kivételes esetekben fektethetnek tőkét ilyen vállalatokba – más kérdés, ha e célra elkülönült kockázati tőke céget hoznak létre –, és hitelbírálati rendszerük is szükségképpen olyan követelményeket támaszt, amelyeknek ezek nem mindig tudnak megfelelni. Különösen azok nem, amelyeknek nincs a jövőbeli stabilitásukat erősen valószínűsítő múltbeli teljesítménye, s főként amelyeknek a várható jövőbeli eredményét az innovációs fejlesztési tevékenységük alapozhatja meg, amelynek kimenetele annak természetéből következően mindig bizonytalan. Utóbbiaknak a sajátosságaikból következő általános problémájuk az is, hogy vagyonuk jelentős – vagy éppen túlnyomó – részét a szellemi vagyonuk teszi ki, amely viszont a természeténél fogva meglehetősen kevés kivétellel alkalmatlan arra, hogy a kereskedelmi bankok számára hitelfedezeti biztosítékkal szolgáljon. Ami a tőzsdék nyújtotta lehetőségeket illeti, a nagy tőzsdék feltételei és követelményei nem megfelelőek arra, hogy viszonylag kis cégek ott bocsássanak ki részvényeket vagy egyéb forrásbevonást szolgáló értékpapírokat. Ennek a problémának az áthidalása érdekében a legutóbbi évtizedekben több kísérlet is történt kifejezetten jó növekedési képességű kisebb cégekre specializált tőzsdék létrehozására, ezek azonban lényegében megbuktak (nem kis részben az ún. internet- vagy dot.com-buborék összeomlásának következményeként). Tevékenységük méretgazdaságossági követelményei miatt a befektetési szolgáltatók is inkább csak kivételes esetekben foglalkoznak e kisebb cégek finanszírozásával, és hasonló a helyzet az intézmé-

nyes kockázati tőkével, azaz a piacon pénzügyi közvetítő szerepet ellátó kockázattőke-cégekkel. Az üzleti angyaloknak megfelel ez a célterület, de ők csak e vállalatok legjobbjait célozzák meg, és a tőlük kapható finanszírozás volumene még azok tőkeszükségletének is csak kisebb részét fedi le. Ismert és általánosan elterjedt jelenség az is, hogy e vállalatok nagy hányada még a tőkebevonás érdekében sem hajlandó befogadni külső befektetőt, aki ennek fejében részesedést igényel a cég irányításából. Teljesen egyértelmű tehát, hogy működőképes megoldásokat e vállalatok finanszírozáshoz jutási problémáira csak ezeknek a sajátosságaiknak az ismeretében, és azokhoz kellőképpen illeszkedve lehet találni.

Ez a 724 oldalas kötet négy részben 24-et sorakoztat fel az idevágó szakirodalom alapvető jelentőségű tanulmányaiból. Az Összefüggések c. első rész két klasszikust a közgazdasági alapokról, amelyek szerzőit a bevezetés a szakterület óriásainak nevezi. Ezek egyike Frank H. Knight Vállalat és profit c. tanulmánya, amely az igencsak a lényegre utaló című Kockázat, bizonytalanság és profit c. kötetben jelent meg 1912-ben, a másik az innováció közgazdasági elméletének atyjaként tekintett J. A. Schumpeter 1949-ben megjelent Közgazdasági elmélet és a vállalkozás története c. tanulmánya.

A következő rész négy tanulmánya e vállalkozások meghatározó jelentőségű sajátosságait elemzi. Ízelítőül: Az első azt az érdekes elméletet vázolja fel és támasztja alá, hogy a vállalkozóknak e téren ezmestereknek kell lenniük: egyetlen szakterületen sem kell szükségképpen kiemelkedő felkészültséggel bírniuk, viszont sokhoz kell érteniük. Az ezt követő két, a vállalkozásalapú új cégek létrehozására vonatkozó nézetet elemez: egyikük szerint a fiatal cégek készítik fel az alkalmazottaikat a vállalkozói feladatkörre, tanítva őket ennek folyamatára, és szembesítve a megfelelő hálózattal. A másik szerint az egyének akkor válnak vállalkozókká, ha nagy, bürokratikus munkaadóik nem hajlandóak finanszírozni az elképzeléseiket.

A harmadik rész négy tanulmánya a tőkepiac azon vonásait és problémáit elemzi, amelyek okán a vállalkozások a finanszírozáshoz jutás nehézségeibe ütköznek. Egyikük arra a kulcsfontosságú kérdésre összpontosít, milyen mértékben növelik a tőkéhez jutás problémái a kudarc valószínűségét. Egy további abból indul ki, hogy a kis cégek közül csak viszonylag kevesek jutnak külső finanszírozáshoz, és így vizsgálja egy 1600-as mintán, hogy mennyiben korlátozza növekedési lehetőségüket az önfinanszírozás volumene.

A kötet csaknem felét kitevő negyedik rész tíz tanulmánya a problémák megoldását vizsgálja Önfinanszírozás, Kereskedelmi bankok, Üzleti angyalok, Kockázati tőke és Nyilvános tőkepiac felbontásban. A záró rész négy rövidebb írása az idevágó közösségi/kormányzati politikákhoz kapcsolódik.

Dr. Osman Péter

Az építészet határtalan távlatai

Antonino Terranova & Gianpaola Spirito: Modern óriások. Napjaink legimpozánsabb felhőkarcolói. Alexandra Kiadó, 2008; ISBN: 9633708132

Oscar Eugenio Bellini & Laura Daglio: Az építészet új távlatai. Vízión és valóság határán – Dubaitól Abu Dhabiig. Alexandra Kiadó, 2008; ISBN: 9633708415

Modern óriások – napjaink szó szerint legkiemelkedőbb magasépítészeti teljesítményeit, a világ legimpozánsabb felhőkarcolóit mutatja be hozzájuk méltó módon ez a lenyűgöző album. Olvasásához rendhagyó megközelítést javasunk: tessék először csak a szédítő épületek káprázatos képeit nézegetni, beleélni magukat a látványba. Nem akármilyen élmény! Már a borítóval kezdődik, Európa második legmagasabb lakóépületének gigantikus árbocot mintázó képével. Lakni benne ugyan igencsak a science fictiont idéző világ lehet, nézni viszont csodás.

Néhány további, igencsak avantgárd épület kedvcsinálólul: tűhegyes csúccsal égre törő, karcsú, csavart bordázatú rakéta: a Gazprom City-pályázat nyertes projektje, amely igazán jól fejezi ki az óriáscég mögött álló mérhetetlen ambíciót és hatalmas erőt. Egy űrrakéta az állványon: a sencseni (Kínai Népköztársaság) Shun Hing Square oldalnézetben (384 m). Egy hatalmas, stilizált kínai kaput formázó épület: a 348 méteres tajvani Tuntex Sky Tower – a leírásból megtudhatjuk róla, hogy alakja kínai írásjelre utal, amelynek jelentése magas vagy magasság. Az éjszakai város fényében mesés lila színben tündöklő, ettől légies hatású szögletes üvegtorony: a hongkongi Cheung Kong Center (280 m). Geometriai formák pár szóval leírhatatlan, különleges összehatású együttese: a szöuli Dongbau Financial Center (151 m). Egy felhőkarcoló egy XXIII. században játszódó képregényből: a Westin New York (160 m). Egy végtelen nyugalmú, sima, karcsú, hasáb alakú óriás: a londoni 8 Canada Square (210 m.). Egy újabb csavart bordázatú rakéta, tömzsibb, testesebb, elliptikus hosszszelvényű: a 180 méteres londoni 30 St. Mary Axe. Két hihetetlenül karcsú és magas, ölelkező, elliptikus henger: a 253 méteres hongkongi Highcliff. Egy zömök kúp, amelynek távoli képe az antik indiai építészetet idézi: a barcelonai Torre Agbar (142 m), amelyről a szöveg szerint építője azt állítja, hogy a Montserrat hegyből, Gaudí építészetéből és a katalán kultúrából merített ihletet, és ilyen típusú épület egyedül Barcelonában jöhetett létre (lelke rajta, ha így érzi, s ez nem csak marketing-szöveg a tervező cég kulturális emelkedettségének fényezésére). Egy klasszikus kínai formájú torony óriássá nagyítva: az 509 méteres tajvani Taipei 101. Éjszakai fényben újabb felhőkarcoló a XXIII. századi képregényből: a csavart alakú malmői HSB Turning Torso Power, amely nappal különleges toronyként uralja a város látképét. A holland Maurits Cornelis Escher zavarba ejtő geometriai konstrukcióit, optikai bukfenceit idéző furcsa, zömök óriás, a pekingi CCTV Headquarters (234 m). Egy újabb hihetetlen alakú torony: a 492 méteres shanghaii Shanghai World Financial Center. Egy égbe

nyúló óindiai torony, a fényjáték által színes mozarab mozaik hatású mintázatba öltöztetve: a katarai Burj Qatar (231 m).

A kötetben felsorakoztatott valamennyi épület ékesszólóan tanúsítja, hogy építetőik lényegesen több funkció betöltésének céljával hozták létre azokat, minthogy alkalmasan védett és szervezett térrel szolgáljanak a bennük zajló tevékenységeknek. Legfőbb rendeltetésük minden bizonnyal, hogy presztízsteremtők és -hordozók legyenek. Kétségtelen, hogy ebben sincs semmi új, semmi szokatlan. Amióta csak az ember képes nagystíliú építményeket létrehozni, azoknak mindig is fontos rendeltetésük volt, hogy lehengerlő meggyőző erővel hirdessék építetőik megkérdőjelezhetetlen erejét, hatalmát, mások fölé tornyosuló társadalmi állását. Ebben mindig is felhasználták az adott kor élenjáró technikáját. Amit itt látunk, az joggal nevezhető az ezredvég és a harmadik évezred hajnala egyfajta kultikus építészetének, természetesen a mai csúcstechnikákkal. Ezek a szó szerint a köznapi élet fölé tornyosuló mai várak, katedrálisok a ma uralkodó értékrend és gondolkodásmód – a gazdasági hatalom kultusza – szerint hirdetik építetőik erejét és gazdagságát, azok méltán betöltött helyét az élvonalban, s szintúgy modern gondolkodásmódjukat és a rendelkezésükre álló, minden korábbi rekordot messze túlszárnyaló, minden fizikai akadályt legyőző technológiai tudást. De ismerjük fel azt is, hogy jól működő óriáscégek, bankok, nagyvállalatok esetében ennek fontos gazdasági szerepe és kétségtelen létjogosultsága is van: ki-magasló gazdasági erőt hirdetnek, ami e cégek létalapjának egyik legfontosabb elemét, az irántuk való bizalmat hivatott növelni. És lássuk át: számos korábban szegény, ma gyorsan fejlődő, rohamosan gazdagodó ország követel helyet magának a legerősebbek asztalánál, s ők ezekkel az épületekkel is üzenik a világnak: felnőttünk, megerősödtünk, már nem lehet bennünket lenézni, második vonalba sorolni.

Szakmailag az teszi mindezt különösen izgalmassá, hogy ezeknek a gigászi felkiáltójeleknek a megvalósítása valóban minden korábbi magasépítészetén messze túllépő, hatalmas teljesítményekre képes technikai tudást és eszköztárat követel. Aligha kétséges, hogy bizonyos határ felett – amelyet persze a technikai fejlődés folyamatosan tol felfelé – az épületek magasságával exponenciálisan növekszik biztonságos tervezésük és kivitelezésük nehézsége, különösen az ilyen könnyed és merész eleganciával tündöklő formáknál.

A kötet tartalmas bevezetéssel indul. Bár egynémely mondata kissé zavaróan esetlen (a szerzők hibája vagy a fordítóé?), mindenképpen érdemes nagyon figyelmesen végigolvasni. Igen érdekes és tanulságos áttekintést ad ezeknek a különleges építményeknek a fejlődéstörténetéről, s az abban érvényesülő trendekről, valamint funkciókról. Igaz, ennek érdekében helyenként meglehetősen bonyolult nyelvezeten, mesterkéltn fogalmazásokon kell túltűnünk magunkat. Például az építészeti formalizmus egyik, ezekben az építményekben megjelenő vonalát ekként jellemzi: „építészeti idézeteket halmozó áramlat ... jellegzetes műviséget szintetikus anyagokkal hívja életre, s a látszatkeltség cinikus nyelvét beszéli. Ennek keretei között hozza létre különönc látszatvilágának uniformizált globális utánpótlást.” Bőven kárpótol viszont, hogy a testes, 13 oldalas esszé nagyon jó megállapításokkal és értékelésekkel segít

mindezt megérteni. Kiemeli például – amire e kötetből magunk is ráérzünk –, hogy napjaink épületóriásai nem egyszerűen még magasabb vagy még kolosszálisabb építmények, hanem egyre sokoldalúbb és egyre nehezebben értelmezhető képződményekké válnak. A merészebb kritikától sem tartózkodik: „Úgy tűnik, a harmadik évezredre megtébolyodott a városi építészet, és az új épületóriások – mostanában ijesztően kirívó, mértéken felüli magasságukkal – alkalmasak rá, hogy örületének középpontjába kerüljenek.” Ez nekünk azt is mondja, hogy nem feltétlenül magunkban kell keresnünk a hibát, ha valami hasonlót érzünk bizonyos épületek, illetve épülettervek láttán. És e seregszemle nyomán nyelvi telitalálatnak érezzük, hogy e merész építmények legmerészebbjei kapcsán kötéltrancs építészet-ről, és annak akrobatikus mutatóványáról beszél.

Az épületek mindegyike megérdemelné, hogy külön-külön méltassuk, ismertessük, magyarázzuk őket – ahogyan e kötet elemző tanulmányai meg is teszik, látványos felvételekkel, építészeti műszaki rajzokkal, vázlatokkal, a kialakítások részleteinek kiemelésével, az összehatás bemutatásával. Értőnek és laikusnak egyaránt tanulságosan szólnak a kialakításukról, az abban alkalmazott mesterfogásokról, valamint főbb vonásokkal a szűkebb-tágabb környezetükben betöltött funkciójukról, létrehozásuk motivációjáról és történetéről is. A kötet annak is lebilincselő olvasmány, akit kevésbé érdekel az építészet, hiszen korunk gazdaságának és kultúrájának sok jellemző vonása elevenedik meg a lapjain.

Az építészet új távlatai – a modern világ egyik legkülönlegesebb részébe visz ez kötet. A főszereplők nélkülözhetetlen csoportjának, az építetőknek a jellemzése meglehetősen találóan összegezhető úgy, hogy sivatagi hercegekből lett olajcsászárok. És talán még jobban ül az a jellemzés – őket illetően minden bántó él nélkül –, hogy a XX. század gazdasági örületének hullámlovasai. Mert hiszen hogyan is lenne cáfolható, hogy ennek az évszázadnak a szilaj, minden józan óvatosságot nélkülöző, erőltetett törekvése az állandó és lehetőleg mind gyorsabb gazdasági növekvésre valóban határos az örülettel, s hogy a bolygó természeti erőforrásainak ebből következő lerablása maga az örület. Pusztán józan ésszel is belátható, hogy ha a világ gazdaság évenkénti növekedésének láncindexe átlagban meghaladja az egyet, akkor ez exponenciális növekedést jelent, az pedig előbb-utóbb szakadáshoz vezet. A technológiai fejlődés ezt kitolhatja, de nem akadályozhatja meg. A növekedéshez viszont energia kell, annak messze túlnyomó részét még mindig a fosszilis energiahordozók adják, s az olajcsászárok ezt a hullámot lovagolják meg, egyelőre óriási hasznot húzva belőle.

A hullám azonban ingatag építmény, amint azt a jelenlegi recesszió igencsak jól mutatja. Hosszabb távon pedig még sokkal inkább az. Ha azt az alapelvet tekintjük, hogy a Földet minden erőforrásával hitbizományban kaptuk, és gyermekeinknek, unokáinknak és az ő utódaiknak tartozunk vele, hát a növekedés örületében igazán cudarul sáfárkodunk szegény utánunk jövők örökségével. A növekedés örületének pedig az egyik fő tápláléka, nélkülözhetetlen energiaforrása a kőolaj és a földgáz, azaz a fosszilis energiahordozók, amelyek készletei már soha nem újulnak meg, töltődnek újra. Ma viszont nem csekély részben ró-

luk szól a globális világgazdaság, sőt a világpolitika is. Ma a kellőképpen erős kézben lévő olaj- és gázcsapok nagyobb intervenciók erőit képviselnek, mint akárhány tankhadosztály, a lelőhelyek birtoklása adta gazdagság mellett pedig csupán bakfitty minden gyémánt- és aranybánya. Így lehet azután, hogy jóllehet az európai kultúrában sok elképzelés, eszme, mese terjedt el a mesés Keletről és annak kincseiről, ám a legmesésebb Kelet minden bizonnyal az, amit ez a bámulatos kötet bemutat. Ismertetője úgy mondja, az Egyesült Arab Emírátságok vizionárius építészete a valóság újratemtését tűzi ki célul, középpontjában a monumentalitás és a fényűzés áll. Magunk is láthatjuk belőle, hogy az állítás második fele kétségkívül igaz.

Am hogy vizionárius lenne? A keleti kultúra egyik alapvető jegye – megkockáztatjuk: nagy erénye –, hogy mesterként visszafogottság nélkül, nagy élvezettel és bőséggel tud és mer élni a gazdagság külső jegyeinek tündöklő halmozásával, építészetében is, sőt kifejezetten törekszik is arra, hogy ebben minél látványosabbat és lenyűgözőbbet alkosson. Ebben az albumban a legújabb kori mesés Kelet építészetének legjavát láthatjuk. És meggyőződhetünk arról is – és itt el lehetne játszani a „vizionárius” jelentésével –, hogy az Egyesült Arab Emírátságokban „Dubaitól Abu Dhabiig” a bölcs előretekintés erőteljesen munkál (ami jobb helyeken az okos stratégiai tervezés érvényesülését jelenti). Amint a Bevezetés is elmondja, az emírátságok államai, a természeti erőforrások elkerülhetetlen kimerülésével számot vetve, az utóbbi évtizedek folyamán nagyszabású fejlesztési stratégiát dolgoztak ki, amely a gazdaság diverzifikációját célozza meg a pénzügyi szférához, a szórakoztatóiparhoz és – nyilvánvalóan erősen az utóbbihoz kötődően – az idegenforgalomhoz kapcsolódó új szolgáltatóipar kialakítása segítségével. Igyekeznek ehhez minél nagyobb mértékben külföldi tőkét is bevonni a fejlesztésekbe. Mindez náluk az urbanizáció példátlan mértékű fejlődését eredményezi, amelyet minden eddiginél nagyobb építkezési konjunktúra táplál. A térségben rendkívüli köz- és lakóépületek, infrastrukturális létesítmények, hatalmas szállodák, bevásárló-, sport- és kulturális központok, irodaházak és a várostervezés szinte hihetetlenül magas színvonalú komplexumai emelkednek ki egymás után a sivatag homokjából, s legújában már a tengerből is. A mérhetetlen pénz és a mérhetetlen ambíció e szimbiózisában pedig semmi meglepő nincs abban, hogy mindezek megvalósításán a világ legrangosabb tervezői dolgoznak, és az iparág legfejlettebb technológiáit állítják csatasorba.

A kötet csodálatos képekkel, a különösen figyelemre méltó építészeti megoldásokat bemutató részletekkel és vázlatokkal, és igen jó ismertetésekkel és magyarázatokkal ad képet a gyakran minden képzeletet felülmúló építészeti alkotásokról. Leírni itt azokat meg sem kíséreljük – ahhoz kevés a szó, és elmondásból sokat el sem hinnének. Látni kell, legalább így, képeken.

Dr. Osman Péter

Autók, motorkerékpárok, teherautók

Fabrice Connen: 100 legendás autó. Aréna 2000 Kiadó, 2008; ISBN 978-963-9729-75-9

333 veterán autó. Alexandra Kiadó, 2008; ISBN: 9633707760

333 motorkerékpár. Alexandra Kiadó, 2008; ISBN : 9633707777

333 teherautó. Alexandra Kiadó, 2008; ISBN: 9633707852

Autók, motorkerékpárok, teherautók. Ha képet akarunk alkotni arról, milyen óriási szerepet töltek be ezek a termékcsoportok a modern ipari kor kialakulásában, valamint abban a mindent átfogó gazdasági és társadalmi fejlődésben, amely mai világunkat létrehozta és működteti, gondolat kíséretként próbáljuk elképzelni, mi történt volna, és mi lenne ma, ha nem születtek volna meg ezek a közlekedési és szállítóeszközök. Teljesen elképzelni ezt természetesen nem lehet, hiszen valójában feltérképezni sem tudnánk teljes körűen, hányféle áttételes hatással vannak jelen ezek világunk legkülönbözőbb gazdasági, társadalmi vagy éppen földrajzi szegmenseinek működésében, fejlődésében, változásaiban. Igaz, a sokféle szerep, amelyet betöltenek, a sokféle szolgálat (funkció), amelyet ellátnak, olyannyira nélkülözhetetlen a modern gazdaságban és társadalomban, hogy gondolat kíséretünk nyilvánvalóan csak elméleti feltevés – a valóságban az igények és szükségletek mindenképpen kikényszerítették volna ilyen eszközök létrehozását.

Autók, motorok világa: a nagyüzemi autógyártás megerősödésével és elterjedésével a legfejlettebb országokban az autóipar vált a nemzetgazdaság egyik legfontosabb húzóágazatává. A XX. század második felében számos, addig gazdaságilag másod-, harmadvonalbeli ország tekintélyes részben az autóipar gyors felfuttatása révén ért el látványos fejlődést, s vált a világgazdaság fontos szereplőjévé. A világban most dúló gazdasági válság hatásai pedig egyértelműen mutatják, hogy még a legerősebbnek számító nemzetgazdaságok konjunkturális helyzete is milyen nagy mértékben függ az autóipartól, s mennyire megszenvedik, ha a kereslet szűkülése teljesítménycsökkenésre kényszeríti ezt az ágazatot.

A korszerű autó, motorkerékpár, teherautó maga a módszeres, folyamatos innovációk kerekében gördülő megtestesülése. Ennek oka, hogy a megbízhatóság itt szó szerint létfontosságú, ezért mind a gyártóknak, mind beszállítóiknak igen kemény minőségi követelményeknek kell megfelelniük. A termelés méretgazdaságossági tényezőiből is következően a kínálati verseny itt különösen kemény, s ez kikényszeríti az állandó fejlesztést. Ebben a versenyben nem lehet látszatinnovációkkal, innovációt sugalló marketingtrükkökkel megmaradni a piacon, nem lehet a szó közvetlen vagy átvitt értelmében átfesteni a „dobozt”, és fejlesztetlenül meghagyni annak belsejét. A jó autó, motorkerékpár, teherautó a kezdetek kezdetétől fogva a mindenkori megfelelést, versenyképességet szolgáló innovációs fejlesztések eredménye. Természetesen műszaki termék, ám amint használati cikké válik, meghatározó súlyú követelménnyé lép elő, hogy a jó működtetési feltételek biztosításához a műszaki

jellemzőknek összhangban kell lenniük a vevők elvárásaival és az üzemeltetés feltételeivel. A versenyképességhez pedig a kínálati versenyben szintúgy létfontosságú, hogy a jármű ergonomiai és formatervezési remekmű is legyen. Ezek a járművek így megtestesítik a technika állásának élvonalát, másrészt ösztönzik is a fejlesztést minden olyan területen, amely az eredményeivel bekerülhet a gyártásukba, valamint a használatukhoz szükséges infrastruktúrába – mint pl. az utak, a szervizhálózat, az üzemanyag-ellátás.

Ezek a kötetek is jól mutatják, hogy a személyautót széles körű elterjedtsége jogán jó alappal nevezhetjük a XX. század egyik leginkább emblematisztikus termékének. Korunk egyik leggyakoribb, többé-kevésbé nélkülözhetetlen háziállata, és – akárcsak hajdan a nemes pap-ripa – kiemelkedően fontos presztízshordozója. E szerepével kapcsolódik össze, hogy azoknak, aki ezt megengedhetik maguknak, az autó divatcikk is. Használói közül sokan azért törekednek arra, hogy láthatóan, sőt látványosan birtokolják e téren is a divat mindenkori legfrissebb alkotásait, mert ezzel is kifejezni, megjeleníteni kívánják – többnyire elsősorban másoknak, de nemritkán úgyszintén saját maguknak –, hogy a „jobbak”, sőt lehetőleg a legjobbak közé tartoznak. Az üzleti világban ez még egzisztenciális kérdéssé is fajulhat. Talán 15 éve mesélte egy Olaszországban működő üzletember, hogy ha tárgyalni megy egy céghez, ott igen alaposan szemügyre veszik autójának nemcsak a márkáját, de az évjáratát, a teljesítményét, sőt az extráit is, és jaj annak, aki könnyűnek találtatik az ilyen megmértetésen. S ez ma sincs másképp.

Az Aréna 2000 kitűnő „100-as” sorozatának új darabja 100 típus bemutatásával természetesen csak válogatást ad, csupán kivonatot a személyautók történetének leghíresebb, vagy leginkább figyelemre méltó típusainak legendáriumból. Az is biztos, hogy az ilyen válogatás mindig valamelyest önkényes, ezért, miközben kétségbevonhatatlan, hogy minden egyes darab megérdemli a helyét ebben a kötetben, elvitathatatlan, hogy sok itt nem található autó ugyanúgy része a személyautók legendáriumának. Csupán egyetlen példát hozva erre: a hatalmas népszerűsége szert tett Volkswagen „Bogár” teljes joggal szerepel itt, akárcsak francia párja, a Citroën 2 CV (a „Kacska”), de nem kevésbé érdemelte volna ki ezt a másik legendás népaút, a „papírtigris” Trabant is. A kötet ezzel együtt is méltó mindazok figyelmére, akiket érdekelnek e műfaj kiemelkedő alkotásait jelentő autók, valamint annak a fejlesztőmunkának a meghatározó teljesítményei, amelyre a múlt századnak ez az egyik leglátványosabban fejlődő iparága épült.

Itt mondjuk el, de mind a négy most bemutatott kötetre igaz: azzal, hogy egy innovációra épülő iparág kiemelkedő alkotásaiból mutatnak be karakteres válogatást, egyben igen látványos technikatörténetül is szolgálnak. A 100 legendás autó c. összeállításban felvonultatott típusok viszonylag kis száma lehetőséget ad arra, hogy – a karcsú, elegáns kötet terjedelmi korlátai között – meglehetősen alapos leírást adjon róluk. Ezekhez mindegyikükről kitűnő, dokumentációértékű fényképek is társulnak, így valóban egészen jól megismerhetjük ezeket az autókat, műszaki- és alkalmazási sajátosságaikat, és legfontosabb konstrukciós jellemzőiket. Többnyire bepillantást kaphatunk gyártójuk szakmai háttérébe is, és megtud-

hatjuk, mi volt annak stratégiai célja a típus kifejlesztésével. A kötet technikatörténeti értékét tekintve kisebb panaszunk legfeljebb az eredeti kiadás rendezési elvére lehet, jelesül arra, hogy az ismertetések a gyártó cég vagy maga a típus nevének betűrendjében követik egymást. Ez ugyan megkönnyíti a tartalomjegyzék adatbázisként való használatát, viszont így sokkal kevésbé plasztikusan mutatkozik meg a kötetből a fejlődés időbeli menete. És szintúgy hasznosan segíthette volna az olvasót egy kislexikon, amely magyarázattal szolgál az ismertetések speciális fogalmainak megértéséhez.

Hangsúlyos dicséretet érdemel az ismertetések igen jó, gyakran kifejezetten hangulatos stílusa. Egy példa erre a Chrysler Viper leírásából: „A hatalmas motorháztető alatt ebben a kocsiiban is nagy teherautók meghajtására alkalmas ördögi gépezet trónol. A motort két további hengerrel bővítve megalkottak egy döbbenetes, 8 literes hengerűrtartalmú V-10-es erőforrást”, s egy másik a Lotus Sevenéből: „A versenyre született Lotus Seven rabul ejtette mind a körpályák pilótáit, mind azokat, akik a kormánytól őrült intenzív érzésekre vágytak”. Az egyes típusokat bemutató oldalakat indító rövid, mottószerű (kép)szövegek is gyakran kifejezetten mesterien érzékeltetik az autó karakterét vagy éppen szerepének különösen fontos vonását – sokuk marketingszlogennek is kiváló. A Chrysler Viperé pl. így szól: „AC Cobra (az is szerepel a kötetben, és „az autózás történelmének egyik legharapósabb darabja” értékelést kapja) és Chrysler Viper – a sportkocsik két generációja igencsak kimutatja a méregfogát, és nem való akárkinek a kezébe! Atyjuk Carroll Shelby, a ’zabolátlan’ élet és autózás buzgó híve.” A betűrend által következőként sorolt Citroën Traction Avant pedig a következő felvezetést kapta: „A Citroën a csőd szélén áll, amikor 1934-ben bemutatja a Tractiont. A párizsi céget, amelyet a Michelin is támogat, megmenti a bukástól a remekműve, és az autó 23 évig szerepel a katalógusában.” És álljon még itt a Lamborghini Countach „mottója”: „Futurista stílusával és megalkuvást nem tűrő fejlesztésével a Countach a mérnökök valóra vált álma. Vele minden érzékünk riadót fúj, miközben a veszedelmes V12-es a pilóta hátába fújja harsonáit.”

Az egyes típusok meghatározó súlyú műszaki megoldásairól is gyakran kapunk szemléletes, jó ismertetést. Részlet a Lamborghini Miura leírásából: „Hogy a tengelytávolság rövidebb és a tömegeloszlás kedvezőbb legyen, a pompás, házi fejlesztésű, 3929 cm³-es erőforrás hátul, középen kapott helyet, lyuggatott és forrasztott acéllemez alvázba süllyesztve. ... A felfüggesztés is rendkívül korszerű a háromszög keresztlengőkarokkal és a független spirálrugós rendszerrel.” A folyamatos, életben tartó fejlesztés kiváló példái a Chevrolet Corvette és a Porsche 911. Az előbbi első változatával új piaci rést ismert fel és használt ki a General Motors, s jelentős innovációnak számító megoldást, műgyanta mátrixba ágyazott üvegszálak karosszériát alkotott hozzá. A leírás bemutatja a fejlesztések további, jelentős állomásait is, amelyek eredményeként az immár hatodik generációs Corvette a mai napig méltó ellenfele a legszebb sportautóknak. A Porsche 911 életútjának hasonlóan sok információval szolgáló bemutatása ekként végződik: a modell harmincadik születésnapjára megjelenik a negyedik típus, és vele, majd az azt követőkkel a cég a legjövődolgozóbb autógyárrá válik. „A 911-es

több mint negyven éve az autós álmok csúcsa – egész egyszerűen halhatatlanná vált.”

Példák az autó kifejlesztésének stratégiai koncepciójára: a Bugatti Veyronét a szakma egyik legkiemelkedőbb alakja, Ferdinand Piech a következőképp határozta meg: „Legyen a valaha sorozatban gyártott legnagyobb teljesítményű autó, azonban olyan, hogy bárki könnyen tudja vezetni.” A már említett Citroën 2 CV első változatának koncepciója pedig: „az a feladata, hogy a gazdaságban a lovat és a szekeret helyettesítse. Ezért a súlya 300 kg lehet, négy embert kell szállítania 60 km/h sebességgel, fogyasztása 100 km-en max. 5 liter lehet, a felfüggesztése pedig olyan rugalmas és hatékony legyen, hogy sértetlenül szállítson át egy kosár tojást a szántóföldön!” S egy példa a jó koncepció hiányára: a Cord abszolút újdonságnak számító 810-es típusa azért bukott meg a piacon, mert a vevőket zavarba ejtette a benne felsorakoztatott sok újítás.

Hosszan sorolhatnánk a kötet értékét szemléltető példákat, helyette azonban már csak egy – amúgy igen fontos – vonását említjük. Ezek az autók kivétel nélkül presztízstermékek is, amelyek hírnevét, „becsületét” is fel kellett építeni. Ennek mikéntjéről is nagyon sokat megtudhatunk innen. Erre szolgálnak a versenyeken elért győzelmek éppen úgy, mint az új fejlesztések kiemelkedő teljesítményei és jellemzői. Nélkülözhetetlen a mesteri marketing is. Ez utóbbiból íme két zseniális reklámszlogen a kötetből: a Packard Twin Sixé: „Kérdezze azokat, akiknek már van”, a Toyota Hiluxé pedig, amelyre versenyeket szerveztek szakújságíróknak, hogy ki tudja tönkretenni: „A Hilux elpusztíthatatlan”.

A kötet „Más legendás márkák” címmel egy-egy rövid bekezdésben bemutat további harmincat. Sajátos módon csak itt kap helyet a Dodge, az NSU, az Opel, a Saab, a Simca, viszont megjelenik a hajdan nagynevű csehszlovák Tatra, valamint a szovjet csúcskategóriás limuzinok gyártója, a ZIL.

333 – az Alexandra új, 333-as sorozatában is kifejezetten jó stratégiai koncepció mutatkozik meg. A köteteken fel is tüntetik, hogy azok a kiadó kitűnő „1000-es” sorozata alapján készültek, amelynek minden darabja egy-egy termékcsoporthoz 1000 kiemelkedő típusát mutatja be katalógusszerűen. Az igényes ember általában nem barátja a könyvek egyszerűsített, „könnyített” átírásának, ami megkíméli az olvasót a benne felsorakoztatott gondolatok, ismeretek megértésével és befogadásával járó erőfeszítésektől, magyarázattól, a gondolkodástól. Ezek a kötetek nem is ezt teszik. Minden bizonnyal azokat szolgálják – jól! –, akik érdeklődnek a termékcsoporthoz és annak világa iránt, de az érdeklődésük nem annyira mély, vagy az erre fordítható idejük, energiájuk nem elegendő ahhoz, hogy az „1000-es” kötetek hatalmas anyagával ismerkedjenek. Bízást hozzátehető, hogy ezek a „333-as” kötetek nagyon alkalmasnak ígérkeznek arra is, hogy kedvcsinálól és bevezetőül szolgáljanak a fiatalok számára ahhoz, hogy megismerkedjenek ezeknek a gépeknek a világával, és velük érdekes, olvasmányos – jóllehet, csupán vázlatos – képet kapjanak a mögöttük álló technika- és gazdaságtörténetről. Hiszen mindegyik könyv alcíme „Történelem, klasszikusok, technika”, és a karcos, elegáns kötetek terjedelmi korlátai között mindegyikük jól teljesíti is az alcím ígértét.

333 veterán autó – A leghíresebb oldtimerek 1886 és 1975 között

A kezdetekről szóló Bevezetés a témakörben kevésbé jártasaknak több meglepő információt is kínál. Már a címe is: „Németországban megszületik az automobil”, hiszen az eredetről bizonyára a legtöbben azt tudják, hogy az autó Amerikából indult világhódító útjára. Az már a XIX. sz. közepétől formálódó modern világunkat jellemzi, hogy a használhatóság alapját ténylegesen magában hordó autót Európában fejlesztették ki, az autógyártás viszont elsőként az Egyesült Államokban fejlődött életképes iparrá. Meglepő az is, hogy már a kezdetektől voltak kísérletek gázüzemű motorok kifejlesztésére. A svájci Isaac de Rivas elektromos gyújtású, tartós üzemű gázmotort készített, amelyet 1813-ban beszerelt egy járműbe, és próbautat tett vele a Genfi-tó körül. A könyv nem említi, ám ha utánanéznünk, kiderül, hogy ez hidrogénüzemű motor volt. És láthatjuk itt a Benz & Co. cég hirdetését 1886-ból, amelyben szabadalmazott gépjárművet kínál. Amint olvashatjuk, Karl Benz 1886-ban szabadalmat kért gázmotor üzemű járművére, amelynek egyhengeres, négyütemű motorja már elektromos gyújtású volt, s ez az okirat tudósít az első autó megszületéséről.

A kötet további, sokatmondó fejezetcímei: 1886–1920 Konkurenciaharc az autógyártásban – Egy jármű népszerűsödése / 1920–1930 Az autógyártás mint új iparág – Autógyártás az infláció és a gazdasági világválság idején / 1930–1940 Sikeres tömegtermékek és kifinomult luxus – Autók a társadalom minden rétege számára / 1940–1960 A kisautóktól az óriás hengeresekig – Ésszerűség és teljesítményhajsza az autógyártásban / 1960–1975 Hagyomány és bűvölet között – Családi autók, ritkaságok és sportkocsik.

A bemutatott típusokat tömör, de sokatmondó leírás, néhány adat, és fénykép segít megismerni. A létrejöttükben betöltött szerepük révén valamelyest megismerjük a nagy autógyárakat is.

333 motorkerékpár – A világ leghíresebb modelljei

A motorkerékpárok története karakteres része a XX. század technika- és kultúrtörténetének. E közlekedési eszközök java éppen úgy a folyamatos és módszeres műszaki, ergonomiai és formatervezési innovációk eredménye, mint a ma már kétségkívül elterjedtebb autók. A motorkerékpár ugyanakkor soha nem volt pusztán valamiféle leegyszerűsített és ezért olcsóbb autópótlék, hanem igen jelentős hányadban a saját jogán, a maga sajátos érdemeinek köszönhetően sikeres közlekedési, sport-, hobbieszköz. Ennek egyik nagyhatású vonala, hogy akárcsak az autó, a motorkerékpár is már a megjelenése után egészen hamar technikai sporttá vált, és a versenypályákon kivívott győzelmek igen fontos marketingeszközként szolgáltak a sorozatgyártásra szánt típusok értékesítésében. Az autókhoz hasonlóan, a versenyeken való győzelmek megszerzése a fejlesztés egyik fő hajtóerejeként működött a motorkerékpárok képességeinek növelésében, az ebben elért eredmények pedig átkerültek a sorozatgyártásra szánt típusokba. Minderről „A kerékpártól a versenymotorig” címmel ad rövid áttekintést a Bevezetés. Ezt itt a gyártók neve, illetve a márkanevek szerinti betűrendes

felsorolás követi. Mindegyik gyártóról, illetve márkáról kapunk egy-egy rövid ismertetést, a bemutatott típusokról pedig tömör leírást, fényképet és néhány alapidat.

333 teherautó – A világ leghíresebb teherautói 1898-tól napjainkig

Milyen messze is jutottunk kevesebb mint száz év alatt a jó öreg T-modelltől! Az ebben a kötetben sorakozó robusztus gépek a gépjárművek nehézsúlyú bajnokai. A legerősebbek – a méreteiket és a teljesítményüket tekintve – igazi gépcsodák, amelyek méltán kiérdemlik a megbecsüléssel színezett gigászi jelzőt. S nemcsak az erejük, munkabírásuk hatalmas, hanem igen gyakran a létrehozásukban megtestesülő műszaki teljesítmény is.

Más kérdés, és civilizációnk legsötétebb oldaláról szól, hogy a Bevezetés első belső címe itt „Teherautóval a frontra”, és ez elmondja, hogy az Egyesült Államok és Európa összes teherautó-gyártója az első világháború nyertesének tekinthette magát. Az viszont valóban értékes eredmény, hogy – olvashatjuk – a teherautók megbízhatóságában kevés kifogásolnivaló akadt, és már 1908-ban sikerült megkerülni a Földet a Protos cég 30 LE teljesítményű teherautójával. Igencsak meglepő viszont, hogy a gőzhajtású teherautók csak a '30-as évek végére tűntek el a forgalomból, jóllehet a '20-as évek elején már megkezdődött a dízelmotorok máig tartó diadalmenetévé fejlődő alkalmazása. A távlatokat pedig jól érzékelteti a Bevezetés utolsó belső címe: „Fejlődés határok nélkül”.

A fejezetcímek: 1898–1945 A dízelmotor győzelme / 1946–1960 Kockafülkés kontra motorházas / 1961–1980 Nagyobb teljesítmény gombnyomásra? (drasztikus teljesítményfokozó innovációk csatája – a szerző) / 1981–1995 A teherautó mint kultusztárgy (nehézsúlyú versenyek, rekordok, óriások, ezredvégi örökök – a szerző) / 1996-tól napjainkig Akik nagyban játszanak – nyitott határok, új piacok.

Dr. Osman Péter

SUMMARIES

"I AM ANGRY FOR YOUR SAKE NOT WITH YOU" – SOME THOUGHTS ABOUT EXTENDING THE TERM OF PROTECTION

Dr Anikó Gyenge

On 16th July 2008 European Commission issued a bill raising the protection time of neighbouring rights for artists and sound recorders from the present 50 years to 95. It raised a great astonishment in light of the generally accepted view that raising the protection time would cause problems in access to culture, would increase the burden of administration, and would hinder the social acceptance of copyright in general. Analysing the text the study outlines the opinion of the author concerning the suitability of the bill to realize the aims of the Committee.

CO-BRANDING AND DE-BRANDING BEFORE THE ECJ

Dr Sándor Vida

Alteration of the packaging of the products was raised first in the Hoffmann-La Roche case (201/77), then again in the Bristol-Myers Squibb case (C-427/93). In the relatively recent infringement suit started by Boehringer Ingelheim and co-plaintiffs against parallel importers the question was also co-branding and de-branding of repackaged pharmaceutical products. The High Court of Justice (England and Wales) first, then the Court of Appeal as second, referred to the ECJ for preliminary rulings. But even after receipt of the answers (C-143/00, C-348/04), the latter refrained from making a final decision with consideration of a further pending reference (C-276/05).

DEVELOPMENT OF THE HUNGARIAN PHARMACEUTICAL INDUSTRY SINCE THE 1920S

Fehérvári Anikó

The article presents the most important milestones of the Hungarian pharmaceutical industry, demonstrates the development manifested in patents. The Hungarian pharmaceutical industry exhibited spectacular progress after the first world war, and there were over 40 pharmaceutical plants and larger laboratories operating by 1939. After the second world war, the nationalization of private companies in 1948 entirely changed the structure of production and research. In the 1950s, the establishment of the Institute for Drug Research was the most significant step. The main element of the changes started in 1990, was the privatization of the companies.

SOMMAIRE

<i>Dr Anikó Gyenge</i>	«Je suis en colère pour toi, pas contre toi» – quelques pensées pour la prolongation du temps de protection	5
<i>Dr Sándor Vida</i>	Variations du emballage: l'assortiment de la marque de l'importeur ou la dissimulation de la marque du producteur	23
<i>Dr Béla Tidrenczel</i>	Les caractéristiques les plus importantes des activités de la coopération internationale de l'Office Hongrois des Brevets	37
<i>Dr Anikó Fehérvári</i>	Le développement de l'industrie pharmaceutique hongroise des années 1920	70
<i>Dr Tivadar Palágyi</i>	Nouveautés dans le domaine de la protection de propriété industrielle à l'étranger	89
Avis d'expert choisis du Corps des Experts en Droits d'Auteur		110
Nouvelles, événements		
<i>Dr Zsuzsanna Tószegi</i>	Académie Européenne des brevets sur les sites de web conviviaux	122
Revue des livres et périodiques		133
Summaries		146

INHALT

<i>Dr. Anikó Gyenge</i>	„Ich bin böse für dich, nicht gegen dich” – einige Gedanken für die Verlängerung der Schutzzeit	5
<i>Dr. Sándor Vida</i>	Variationen für Wiederverpackung: die Zustellung der Marke des Importeurs oder die Zudeckung der Marke des Herstellers	23
<i>Dr. Béla Tidrenczel</i>	Die wichtigsten Merkmale der internationalen Kooperationstätigkeit des Ungarischen Patentamtes	37
<i>Dr. Anikó Fehérvári</i>	Die Entwicklung der ungarischen Pharmaindustrie von den 1920er Jahren	70
<i>Dr. Tivadar Palágyi</i>	Neuheiten auf dem Gebiet des gewerblichen Rechtsschutzes im Ausland	89
Ausgewählte Expertisen des Expertenkollegiums für Urheberrecht		110
	Nachrichten, Ereignisse	
<i>Dr. Zsuzsanna Tószegi</i>	Europäische Patentakademie über die benutzerorientierten Webseiten	122
Übersicht von Büchern und Zeitschriften		133
	Summaries	146

Tájékoztató szerzőinknek

Az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle szerkesztősége örömmel fogad minden, a szellemi tulajdon védelmével foglalkozó írást. A beérkezett kéziratok a szerkesztőbizottság jóváhagyása esetén nyelvhelyességi és a kiadvány stílusához igazodó stilisztikai javítások után kerülnek publikálásra, amelyek nem érintik a mű tartalmi értékét. A kéziratot – a szerkesztőbizottság döntése alapján, az írás témája és mélysége szerint – a Tanulmányok, az Európai jogi figyelő, a Technikatörténet vagy a Hírek, események rovatban tesszük közzé. Az írás terjedelmét nem korlátozzuk, igen hosszú cikket esetlegesen két vagy több részben, egymást követő lapszámokban teszünk közzé a szerzővel történő egyeztetés után. Az egyes cikkekben kifejeződő állásfoglalásnak nem feltétlenül kell tükröznie a szerkesztőbizottság véleményét.

A szövegszerkesztővel, lehetőleg Rich Text formátumban készült kéziratokat mágneslemezen vagy e-mailben kérjük elküldeni az alábbi címek valamelyikére. Kérjük szerzőinket, hogy a szöveget ne formázzák, zárják balra, kiemelésként csak dőlt betűt alkalmazzanak, a címeket, alcímeket ne húzzák alá, a címhierarchiát lehetőleg számozással jelezzék. Tanulmányuk magyar és angol nyelvű összefoglalóját szíveskedjenek kb. 10-15 sorban mellékelni. A szövegben előforduló rövidítéseket, betűszókat első előfordulásukkor fel kell oldani. Az irodalomjegyzékben, hivatkozásokban kérjük az összes bibliográfiai adat (szerző, cím, kiadó, kiadás helye és éve, oldalszám) feltüntetését.

További kérdéseik esetén a szerkesztőség készséggel áll a rendelkezésükre (Magyar Szabadalmi Hivatal, 1370 Budapest 5, Pf. 552, Bana Zsuzsanna szerkesztő, zsuzsanna.bana@hpo.hu, anna.manyoki@hpo.hu, tel.: 474 5554, fax: 474 5555).